

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEREL YÖNETİMLERİN GENÇLERE YÖNELİK
HİZMETLERİ: İSTANBUL ESENLER GENÇLİK
MERKEZİ ÖRNEĞİ

HALİM BAŞ

2501130122

TEZ DANIŞMANI

YARD. DOÇ. DR. BAŞAK IŞIL ÇETİN

İSTANBUL – 2016

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : HALİM BAŞ Numarası : 2501130122

Anabilim/Bilim Dalı : ÇALIŞMA EK. Danış. Öğretim Üyesi : YRD.DOÇ.DR.BAŞAK IŞIL ÇETİN

Tez Savunma Tarihi : 27/07/2016 Tez Savunma Saati : 13:00

Tez Başlığı : YEREL YÖNETİMLERİN GENÇLERE YÖNELİK HİZMETLERİ: İSTANBUL
ESENLER GENÇLİK MERKEZİ ÖRNEĞİ

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / ÖYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ.DR.FARUK TAŞCI		KABUL
2- DOÇ.DR.BEDRETTİN KESGİN		Kabul
3- YRD.DOÇ.DR.BAŞAK IŞIL ÇETİN		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DOÇ.DR.UMUT OMAY		
2- YRD.DOÇ.DR.MEHMET FATİH AYSAN		

ÖZ

**YEREL YÖNETİMLERİN GENÇLERE YÖNELİK
HİZMETLERİ:
İSTANBUL ESENLER GENÇLİK MERKEZİ ÖRNEĞİ**

Halim BAŞ

Küresel dinamikleri her boyutuyla etkileyen 2008 finans krizi, özellikle tezin ana odağındaki gençlerin istihdam olanaklarındaki daralma, gençlerin hayata tutunmaları için özel uygulama ve politikalara yönelimi sağlamıştır. Bu çerçevede gençlere dönük yapılan harcamalar ve destek programları, bakanlıkların paydaş yönetimindeki gençlik hizmetlerinin ayrı bir bakanlığa devri seslendirilmiş ve bu gelişme Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Bu merkezi aktörün yanında yerel yönetimler kanalıyla kurulan ve faaliyete geçirilen gençlik merkezleri ise hızla yayılma göstermiştir.

Bu bağlamda çalışmamızın amacı, yerel yönetimlerin gençlere yönelik sunduğu hizmetleri Esenler Belediyesi'nin Gençlik Merkezi faaliyetleri kapsamında değerlendirmek, durum tespiti yapmak ve geniş kitlelere ulaşılabilmesi adına öncülük etmektir. Çalışma kapsamında Esenler Belediyesi'nin Mihmandar isimli proje çatısı altında gençlik merkezi faaliyetleri nitel veri tekniklerinden katılımlı gözlem, mülakat ve odak grup görüşmeleriyle yürütülmüş; faaliyetler takviye ders, sportif ve kültürel faaliyetler ve manevi eğitim vizyon boyutlarıyla incelenmiş; genel itibarıyla faaliyetlerin gençlerin sosyalizasyonlarına, kişisel gelişimlerine ve eğitim hayatlarına olumlu yansımaları olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim, Yerel Aktör, Genç, Gençlik Merkezi, Esenler

ABSTRACT

LOCAL GOVERNMENT’S YOUTH SERVICES: EXAMPLE OF ESENLER YOUTH CENTER IN ISTANBUL

Halim BAŞ

2008 financial crisis which affected in every aspect of global dynamics bring light some service and practice ways. Especially, after this year youth which play a part of thesis, narrowing of employment opportunity, in order to hold on to life provided intended youth special practices and policies. Within this framework, turned to youth which committed spending and support programmes, connected to state minister’s under the rule youth services, transfer of liability apart from ministry and ended up ministry of youth and sport. Alongside central agency, youth centers which founded by way of local government expanded snappily.

In this context, purpose of our thesis, local government’s services intend to youth within the framework of Istanbul Esenler Youth Centre; evaluate, determine the situation of and in order to lead in the name of more useful activities and reach more youth. Within the scope of the thesis, municipality of Esenler’s as known Mihmandar project’s gather under the same roof of activities; qualitative datas which are participant observation, interview and focus group discussion with exercised; activities extra tuition, sports and cultural activities and aspect of spritual education dimension examined; generally activities reflect credit upon establishment youth of socialization, self- improvement and education life.

Keywords: Local Government, Local Agency, Youth, Youth Center, Esenler

ÖNSÖZ

Sınırlar arası mesafelerin sonunu getiren 1973 petrol krizi, bir anlamda yönetim anlayışında yeni açılımların kapısını ardına kadar açan süreci de başlatmıştır. Bu tarihten sonra benimsenen liberal politikalar ve devletlerin kamu bütçelerinde meydana gelen mali krizler farklı arayışları beraberinde getirmiştir. Bu zamandan sonra yönetim anlayışının ağırlık merkezi yerel yönetimlere doğru yönelen bir irade göstermiştir. Bu noktada yerel yönetim anlayışının gelişim sürecindeki uygulamaları ve bunun içerisinde muhatap kitle bağlamında gençlik kesimi, tezin temel çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Tez çalışması kapsamında, ulus devlet niteliğinde meydana gelen yapısal değişime bağlı olarak yerel yönetimlere ne şekilde yansıdığına değinilmiş, yerel yönetimlerin sosyal politika fonksiyonu, yerel yönetimlerin muhatap kitlelere yönelik sunduğu hizmetler üzerinden değerlendirilmiş ve son tahlilde gençlik kesimini ilgilendiren hususlar üzerinden bir resim çekilmiştir. Bu bağlamda literatür taraması yapılırken ve saha çalışması teze aktarılırken ideolojik yargı ve tutumlardan bağımsız, objektif olunmaya gayret gösterilmiş, alanda türünün ilk örneğini resmetmesi açısından mihmandar olması hedeflenmiştir.

Çalışmada karşılaşılan temel zorluk ise, araştırma sahasıyla ilintili olarak, geniş bir zaman aralığında gözlem yapılma olanağının olmayışı ve sahayı tanımaya bağlı uzayan durum tespitinin zorluğu dikkat çekicidir. Bu noktada böyle bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması rehberlik açısından yeni bir rota çizimini güçleştirmiştir. Bununla birlikte alanında tek çalışma olması tezin önemini artırmaktadır.

Tez çalışması süresince şahsıma mihmandarlık eden, fikirlerini serdeden ve kıymetli vaktini tahsis eden kıymetli hocalarım; Tez Danışmanım Yard. Doç. Dr. Başak Işıl ÇETİN'e, Doç. Dr. Bedrettin KESGİN'e, Doç. Dr. Faruk TAŞÇI'ya, Doç. Dr. Ömer Miraç YAMAN'a, SEKAM başkanı Prof. Dr. Burhanettin CAN'a, Yard. Doç. Dr. Recep ÇELİK ve Yard. Doç. Dr. Ahmet KOÇAK'a, Öğr. Gör. İrfan ERSİN ve Öğr. Gör. Hakan KALKAVAN'a, Arş. Gör. Muhammed Erkam KOCAKAYA'ya, Arş. Gör. Batuhan USTABULUT'a mesai arkadaşlarıma, Esenler Belediyesi başkan yardımcısı Dr. Hasan TAŞCI'ya, Esenler Gençlik Merkezi'nin

Aile Birim Müdürü Cemal BOLAT’a, gençlik koordinatörü Burhan SARI’ya ve tüm gençlik merkezi çalışanlarına şahsımda teşekkürü bir borç bilirim.

Tezin maddi unsurunun yanı sıra manevi unsurunun her safhasında her daim arkamda kale gibi duran şefkat, merhamet ve fedakârlığın en seçkin örneğini gösteren kıymetli aileme; annem, babam ve kardeşlerime ve de saadet-i dareyn için çıktığım yolda bana yoldaşlık eden eşime sonsuz teşekkürlerimi arz ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL POLİTİKA YEREL YÖNETİMLER İLİŞKİSİ VE GENÇLİK

1.1.SOSYAL POLİTİKANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE GENEL AMACI.....	5
1.1.1. Sosyal Politikanın Kavramsal Çerçevesi	5
1.1.2. Sosyal Politikanın Genel Amacı	7
1.2.SOSYAL POLİTİKADA DÖNÜŞÜM VE YEREL YÖNETİMLERE ETKİSİ	8
1.3.YEREL YÖNETİM VE GENÇLİK BOYUTU	11
1.4. GENÇ KAVRAMI VE GENÇLİK POLİTİKALARI	19
1.4.1.Farklı Boyutlarıyla Gençlik Kavramı	19
1.4.1.1.Sosyolojik ve Tarihi Perspektiften Genç Kavramı.....	20
1.4.1.2. Psikolojik ve Biyolojik Perspektiften Genç Kavramı	21
1.4.2. Yerel Yönetimler Bakımından Gençlik Politikaları	27

1.5.TÜRKİYE’DE GENÇ NÜFUSUN PANORAMASI, POLİTİKALARI VE SORUNLARI	28
1.5.1.Genç Nüfusun Yapısal Panoraması	28
1.5.2. 10. Kalkınma Planında (2014-2018) Gençlik Politikalarının Gelişimlerine Yönelik Öneriler	38
1.5.3. Türkiye’de Genç Nüfusun Temel Sorunları ve Sorun Alanları	40
1.5.3.1 Geleneksel Sorunlar	41
1.5.3.2. Güncel Sorunlar	41
1.5.3.3. İktisadi Sorunlar	41
1.5.3.4. Güven Sorunu	44
1.5.3.5. Depresyon Sorunu	44
1.5.3.6. Şiddet Sorunu	45

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER VE GENÇLİK MERKEZLERİ

2.1.YEREL YÖNETİMLER	46
2.1.1.Yerel Yönetimlerin Nitelikleri ve Türleri	48
2.1.2. Yerel Yönetim Türleri	49
2.1.2.1. Siyasal Yerinden Yönetim	49
2.1.2.2. Yönetimsel Yerinden Yönetim.....	50
2.1.2.3. Hizmet Yerinden Yönetim	50
2.1.2.4. Mekân Bağlamında Yerinden Yönetim	51
2.2. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER: YASAL MEVZUAT VE KURUMSAL YAPI	52
2.2.1. İl Özel İdaresi.....	54
2.2.2. Belediyeler	55

2.2.3. Köy.....	58
2.3. YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKA FONKSİYONU	59
2.4.YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKA ALANLARI, HEDEFLERİ VE SUNDUĞU HİZMETLER	65
2.5.YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKA FONKSİYONU KAPSAMINDA GENÇLERE YÖNELİK HİZMETLERİ.....	70
2.5.1. İl Özel İdaresi Hizmetleri	71
2.5.2. Büyükşehir ve Belediye Hizmetleri.....	72
2.5.3. Yerel Katılımda Gençlere Yönelik Uluslararası Muhtelif Politika ve Belgeler.....	73
2.5.3.1. Avrupa Kentsel Şartı	73
2.5.3.2.Yerel Gündem 21	76
2.5.3.3. Avrupa Gençlik Bilgilendirme Şartı	77
2.5.4. Türkiye Yerel Gündem 21 Programının Gençlere Yönelik Katılım Araçları: Kent Konseyleri ve Gençlik Meclisleri	79
2.6. TÜRKİYE’NİN ULUSAL GENÇLİK POLİTİKASI VE GSB GENÇLİK POLİTİKA BELGESİ	81
2.6.1. Türkiye’deki Gençlik Merkezlerinin Gençlere Yönelik Faaliyetleri.....	84
2.6.1.1. Gençlik Hizmetlerine İlişkin Yasal Mevzuat ve Kurumsal Yapı.....	84
2.6.1.2. Türkiye’de Gençlere Yönelik Yerel Bir Hizmet Olarak Gençlik Merkezleri	85
2.6.1.3. Gençlik Merkezlerinin Yasal Altyapısı ve Kapsamı.....	87
2.6.1.4. Gençlik Merkezlerinin Öne Çıkan Gençlik Faaliyetleri	88
2.6.2. GSB Gençlik Politika Belgesi.....	92

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL ESENLER GENÇLİK MERKEZİ ÖRNEĞİ

3.1. ARAŞTIRMA KONUSU VE ÖNEMİ	94
3.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	95
3.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ VE VERİLERİN TOPLANMASI.....	95
3.4. ARAŞTIRMA SAHASI	99
3.4.1. Mekânsal Bağlamdaki Faaliyetler	100
3.4.2. Mekândan Bağımsız Faaliyetler	103
3.5. ARAŞTIRMANIN VERİ ANALİZİ	105
3.6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	106
3.6.1. Aile, Eğitim ve Gençlik Çalıştayının Sonuçları.....	106
3.6.2. Gençlik Merkezinde Gençlere Yatırım Vizyonu	107
3.6.3. Gençlik Merkezi-Okul-Ev- İlişkilerinin Analizi.....	126
3.6.4. Gençlerin Aileyi Dönüştürücü Etkisi.....	133
3.6.5. Gençlere Yönelik Manevi Faaliyetlerin Değerlendirilmesi.....	136
3.7. ARAŞTIRMANIN BULGULARININ YORUMLANMASI.....	142
SONUÇ.....	147
ÖNERİLER	150
KAYNAKÇA	155

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Genel Nüfus ve Yıllara Göre Genç Nüfus Yüzdesi.....	31
Tablo 2: Yerel Yönetim Birim Sayıları.....	54
Tablo 3: 6360 Sayılı Kanundan Sonra Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı.....	58

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Türkiye Nüfus Piramidi - 2014	32
Grafik 2: Seçilmiş Ülkelere Göre Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı, 2013.....	32
Grafik 3: Genç Nüfus ve Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı, 1935-2075	33

KISALTMALAR LİSTESİ

ADNKS	:	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
APA	:	American Psychological Association
ARGE	:	Araştırma ve Geliştirme
ARI	:	Toplumsal Katılım ve Gelişim Derneği
GSB	:	Gençlik ve Spor Bakanlığı
GSYH	:	Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
IMF	:	International Monetary Fund (Uluslar Arası Para Fonu)
İSMEM	:	İstanbul Gençlik Rehabilitasyon ve Meslek Edindirme Merkezi
KOBİ	:	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
LYS	:	Lisans Yerleştirme Sınavı
MLA	:	Modern Language Associaton
OECD	:	Organization for Economic Cooperation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
TAP	:	Taşınabilir Pil Üreticileri İthalatçılar
UGP	:	Ulusal Gençlik Parlamentosu
UNDP	:	United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
UNESCO	:	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
WAY	:	World Assembly of Youth (Dünya Gençlik Meclisi)
WB	:	World Bank (Dünya Bankası)
YGS	:	Yükseköğretime Geçiş Sınavı
YMA	:	Yaşam Memnuniyeti Araştırması
YURTKUR	:	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu

GİRİŞ

Küreselleşme belki de son çeyrek asrın hayat dinamiklerine etki eden bir nüfuzla, değişim ve dönüşümün fitilini ateşleyen en önemli kavram olagelmıştır. Bu anlamda küreselleşmenin etkileri; kültürel öğelerden, yaşam biçimine, insani ilişkilerden, hayata bakış açılarına; ekonomik, sosyal, siyasi ve askeri gelişmelere kadar uzanan geniş bir örüntünün uzantısı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şüphesiz bu örüntülerden bir tanesinin de kamu hizmeti anlayışında yaşanan nitelik ve anlayış değişimi olduğu söylenebilir. Özellikle 1980 sonrası uluslararası serbest piyasa hareketlenmelerinin bir uzantısı olarak ifade edilen liberalleşme temayülü, kamu araçlarının işlev mekanizmalarının merkezi yönetim kademesinde yeterli gelmemesi ve eksik kalması gibi bir sonucu doğurmuştur. Diğer bir ifadeyle merkezi yönetimin kendi payına düşen sorumluluğu yerine getirmede yaşadığı sıkıntılar bu hizmetlerin, diğer bir yönetim şekli olan yerel yönetimlere devrini zaruri kılmıştır.

Bu anlamda kapitalizmin çalışma yaşamında öğüttüğü insan modelini aile mefhumuyla irtibatlı olarak dönüştürmek, toplumsal yapıda meydana gelen heterojen yapının ve toplumsal mozaiklerin ideal örneklerini sunmak işlevini kademeli olarak yerel yönetimlerin üstlendiği ifade edilebilir. Toplumumuzda karşılık bulan geleneksel, kültürel ve dini değerler de dikkate alındığında geniş aile tipinden çekirdek aileye uzanan dönüşüm süreci, bu kodların yeniden tanımlanmasından çok geri kazanımına ilişkin zemini oluşturmak için ilgili kurum ve kuruluşları çözüm arayışına itmiştir. Bu noktada aktör uygulamalarının “nasıl” olabileceği çözüm arayışına derinlik kazandırma gayreti ile birlikte çalışmada itidalli olarak seslendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın temel sorunsalı tezin ana gayesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’nin en büyük sorunlarından bir tanesinin gençlik olduğu eğitimciler, sosyal pedagoglar, bu alanda belli bir projeksiyona sahip uzmanlar tarafından dile getirilmektedir. Türkiye demografik açıdan bakıldığında önemli bir genç nüfus potansiyeline sahiptir. Dolayısıyla Türkiye’nin geleceğini oluşturan bu potansiyelin

sahasında dişe dokunur çalışmalar yapılmadığı takdirde, girift bir durumla karşılaşma olasılığı oldukça yüksek gözükmektedir.

Diğer yandan Türkiye, nüfus projeksiyonlarına göre giderek yaşlanan bir ülke hüviyetine bürünmektedir. Bu durumu ise, aktif genç nüfusun varlığı ve ne eğitimde ne de istihdamda olanların yüksek seviyelerde olması tetiklemekte ve çözüm noktasında kalıcı adımların atılmasını zorunlu kılmaktadır. Kalkınma planlarında açıklanan eylem planları ve politikalar bu alandaki eksikliğin hissedildiği kaygısını temsil etmektedir. Nüfus dinamiğinin korunması adına açıklanan ulusal eylem planları ve politikalar bu durumu destekler mahiyettedir. Eğitim çağındaki genç nüfusun üniversite okuma oranlarındaki ciddi artış hayata geç atılmayı beraberinde getirmektedir. Bu da evlenme yaşının artmasına ve aile bilincinin zayıflamasına sebebiyet vermektedir.

Günümüzde gençler çırak, kalfa ve usta ilişkisine benzer bir süreçten geçmemektedir. Diğer yandan akademik eğitimlerine özellikle ailelerince önem verilmektedir. Ancak bu arada bir boşluk oluşmaktadır. Bu ise gençlerin bir sıkışmışlık hissi yaşamalarına yol açmaktadır. Gençlerin onlara pratik bilgileri ve hayat iletişimini öğretecek bir ortama, belediyelerin de sorumluluklarını gerçekleştirmek için dinamik ve genç bir kadroya ihtiyaçları var. Bu noktada ifade edilen ihtiyaç şu soruyu gündeme taşımaktadır: “Belediye kurumları eğitim yetersizliklerini faaliyetleri ile kapatabilir mi?” Bu noktada ifade etmek gerekir ki, Esenler Belediyesi bu iki yönlü ihtiyacı “mihmandar gençlik projesi”nde mezcetmiştir. Söz konusu dinamikler, gençlik çalışması yapan belediyeler içerisinde teze konu edilmesinin kuşatıcı nedenselliği bakımından Esenler Belediyesi’ni ön plana çıkarmıştır. Ayrıca Esenler ’in sosyolojik düzlemde yoğun nüfuslu bir yerleşim yeri olması önemlidir. Genel nüfusun içerisindeki tüm genç nüfusa hiçbir ayırım gözetmeksizin ulaşma hedefi stratejik planın en önemli mihenk taşıdır. Ancak müşahhas olarak faaliyetlerle, daha çok altyapısı olan gençler üzerinde yoğunlaşılması ve diğer gençlik kesimleri için yeterli çalışmaların olmaması kurum için stratejik hedefi gözden geçirmeyi gerekli kılmaktadır.

Çalışmada gençliğin sorunlarının yalnızca genç işsizliğiyle sınırlı olmadığı, öte yandan istihdama katılmayan gençlerin de bireysel tecrübe ve bireysellik vurgusuyla kavramsallaştırılması hususuna açık kapı bırakılmaya gayret

gösterilmiştir. Yine çalışmada elde edilen bulgular ışığında değerler eğitiminin karakter oluşumuna etki eden işlevi nitel bir metodolojiyle müşahade edilmeye çalışılmıştır. Bu noktada metodolojiyle ilgili olarak yöntemin açıklığa kavuşturulması gereklilik arz etmektedir. Yöntem açısından bu çalışmada, tümevarım ve tümdengelim yöntemlerine çok sık başvurulmamaktadır. Nitekim tümevarım, bütünü oluşturan parçaların özelliklerinden genellemelere ulaşmaktadır; tümden gelim ise bütünden parçalara doğru evrilen bir düşünme tarzı olarak ifade edilmektedir.¹ Hâlbuki bu çalışmada farklı birçok boyut ele alındığı için söz konusu yöntemlere sık başvurmak yerine yöntemlerin merkezileştirilmediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Diğer yandan sosyal nitelikli çalışma olması sebebiyle çalışmanın betimleme, açıklama, anlama, anlamlandırma ve yönlendirme gibi boyutları söz konusudur. Betimleme boyutu çalışmada katılımlı gözlemin temsili ögesine karşılık gelmekte, açıklama, anlama, anlamlandırma ve yönlendirme boyutları ise, görüşmelerden ve mülakatlardan elde edilen verilerin analiz sürecindeki aşamalarına karşılık gelmektedir.² Bu kapsamda çalışma, bir soruna çözüm bulmak amaçlı, verilerin sistematik bir biçimde elde edilmesi, sınıflandırılması, analiz edilmesi ve yorumlanması sürecini ihtiva etmektedir.³ Bu anlamda çalışmanın alandaki bir açığı kapatabilme adına restore edici bir işlev yüklenmesi amaçlanmaktadır.

Üç bölümden teşekkül eden tez çalışmasının birinci bölümünde genel olarak sosyal politika çerçevesinin resmedilmesi, sosyal politikanın küreselleşme eylem sürecinde uğradığı değişim, yerel yönetimlerin gençlik boyutu, gencin sosyolojik ve tarihsel boyutuyla psikolojik ve biyolojik boyutuyla ayrı bir kesim olarak değerlemeye tabi tutulmasının arka planı, yerel yönetimlerin gençlere dönük olarak uyguladıkları gençlik politikalarının ne olduğu, Türkiye'deki genç kesimin yapısal durumunun veriler ışığında açıklanması, birtakım istatistiki verilerle desteklenmesi ve gençlere çözüm getiren yaklaşımlar benimsenmesi adına temel sorunlarının resmedilmesi yer almaktadır.

¹ Ahmet Hamdi İslamoğlu, **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, 2.Bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2003, s.56-57.

² Faruk Taşçı, **Sosyal Politika Ahlakı**, Ankara, Nobel Yayıncılık, 2012, s. 4-5.

³ İslamoğlu, **a.g.e.**, s.29.

Çalışmanın ikinci bölümünü ise, yerel yönetim ve türleri ile Türkiye’de Anayasa gereğince mevcut olan yerel yönetim birimleri ve son kanuni değişikliklerden sonra bu durumun istatistiki olarak ifade edilmesi, yerel yönetimlerin sosyal politika işlevinin boyutları, bu değişimle eş zamanlı olarak sosyal politikanın yerel yönetimlerin hangi kanadında ne boyutta yer tuttuğu, yerel aktörün hizmet sağlamakla yükümlü olduğu muhatap kitle içerisinde gençliğin ne ölçüde önemsendiği, yerel yönetimlerin sosyal politika kapsamındaki gençlik hizmetlerini seçilmiş kimi örneklerle detaylandırılması, gençlerin katılımını destekleyen araçları bütüncül bir yaklaşımla ele alınması, son tahlilde ise Türkiye’nin bir gençlik politikası var mıdır? sorusuna çözüm arama çabalarının ortak çıktısı olan ulusal gençlik politikası ve muhtevası, gençlik ve spor bakanlığının politikası belgesi, tezin ana eksenini temellendiren gençlik merkezlerinin kuruluş felsefesi, kurumsal ve yasal altyapısı ve öne çıkan faaliyetleri gibi parametreler oluşturmaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, İstanbul Esenler Gençlik Merkezi çerçevesinde yürütülen gençlik hizmet ve faaliyetlerinin katılımlı gözlem yöntemi, odak grup görüşmeleri ve derinlemesine mülakat yöntemi takip edilerek analiz edilmesi, tamamlayıcılık açısından yarı yapılandırılmış mülakat formu bağlamında yöneltilen birtakım sorularla irdelenmesi ortaya çıkan tablonun bilgi ve bulgularla desteklenerek “ne” ve “niçin” soruları düzleminde eksik ve olumlu yönlerinin tahlil edilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle çalışmanın hizmeti sağlayan yönetim aygıtının bir hizmet muhasebesi ve verimlilik düzeyine ilişkin stratejik planın bir parçası olabileceği düşünülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL POLİTİKA YEREL YÖNETİMLER İLİŞKİSİ VE GENÇLİK

Sosyal politikanın yerel aktör uygulayıcısı konumundaki yerel yönetim birimleri ve tez çalışmasının odak noktasını oluşturan gençlik konusu bölümün ilgili alt başlıkları altında genel açısından tanımlamalara, yorumlamalara ve bulgulara yer verilmektedir.

1.1.SOSYAL POLİTİKANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE GENEL AMACI

Sosyal politika kavramsallaştırmasının izahatını yapmadan evvel, genel bir bakışla birkaç cümle serdetmek yerinde olacaktır. Bu bağlamda, toplumsal düzenin, sosyal adaletin tesisi noktasında bir araç olarak işlev gören sosyal politika, bu çalışmada yerel yönetim anlayışıyla irtibatlandırılarak ele alınmaya çalışılmıştır. Öncelikle bu bölüm başlığı altında, sosyal politikanın kavramsal olarak sınırları ortaya konulmuş daha sonrasında yerel yönetimlerin sosyal politika alanlarının neler olduğuna değinilmiş ve tez çalışmasıyla ilgili olarak nüfus ve gençlik boyutu çalışmaya dâhil edilmiştir.

1.1.1. Sosyal Politikanın Kavramsal Çerçevesi

Sosyal politikaya yönelik tanımlamaların arka planında esasen uzun bir tarihsel süreç olduğu gözlemlenmektedir. Ancak bu başlık, sadece kavramsal boyut ile sınırlandırıldığı için sosyal politika tarihi detaylandırılmamıştır. Bunun yerine serüveni özetleyen bir görüşe yer verilmiştir. Buğra'ya göre sosyal politika tarihi, “..yoksulların toplumsal işlevlerini ücretle çalışmaya indirgeyen, ücretle çalışmayanları darülaceze benzeri kurumlara veya doğrudan doğruya hapisanelere kapatarak tecrit eden, bunu yapmadığı zaman onları hayırseverlik nesnesi haline getirip “gerçek muhtaç” ve “edepli” yoksul olarak tarif edip yaşayabilecekleri kadar yardım yapan, ama her durumda onları yoksul olarak tanımlayıp toplumda belirli ve farklı bir yere koyan yaklaşımların tarihi..” olarak ifade edilmektedir.

Ne var ki, sosyal politika tarihini tek bir boyuta indirgemek sağlıklı değildir. Bu tarihin içerisinde insanı işgücü boyutuyla değerlendirenler olduğu kadar, insanın toplumsal niteliği üzerinde duranlar da var olagelmıştır.

Bu yaklaşımların neşet ettiği sistemde, kapitalizm, bir değerler dizisinin varlığını da gözler önüne sermektedir. Kârı doruklaştırmayı önceleyen, insanın manevi boyutunu arka plana atarak insanı bir meta olarak gören ve insanı işgücü boyutuna hapseden bu sistemin bıraktığı insana dair boşlukları doldurmak, tam olarak sosyal politikanın odak noktasında yer alır.⁴ Heiman sosyal politikayı kapitalist ekonominin içine giren yabancı bir unsur, daha veciz bir söylemle Truva atı olarak nitelendirmektedir.⁵ Buna göre sosyal politikanın çalışma sahasına giren alanlara, akademik yazında evrensel nitelikteki farklı yaklaşımlar çerçevesinden çeşitli kavramsallaştırma ve tanımlama çabaları olduğu görülmektedir. Bu görüşlerden J. Vargas-Hernandez vd.'ne göre sosyal politika, refah devleti ve sosyal hizmetleri odağına alarak, genel anlamda sosyal refah düşüncesinin toplum ve politikalarla olan ilişkisini inceler.⁶ Nijeryalı sosyolog Aina'nın tanımlamasına göre ise, "bir ülkenin, sosyal hayatta vatandaşlarının çoğunluğunun refahı ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasını temin etmek için uyguladığı kasti ve sistematik müdahalelerdir. Bu ise, idari programlar ve pratikler, kurumlar, yasama vasıtasıyla arzulanan amaçların sosyal bir ifade biçimi olarak görülür... Bu kavram sosyal çalışma ve sosyal refahtan daha geniş bir içeriğe sahiptir"⁷ Hine'nin tanımlamasında daha geniş anlamıyla, hassas ya da sosyal haklardan mahrum ve işgücü piyasası düzenlemeleri, sağlık ve güvenlik düzenlemeleri, fayda düzenlemeleri ve vergiler aracılığıyla, pay ve ihtiyaç kıstasının politik olarak tanımlamasına göre, gelir

⁴ Ayşe Buğra, **Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika**, 2.Bs., İstanbul, İletişim Yayınları, 2008, s. 48-49.

⁵ Gosta Esping Andersen, **The Three Worlds of Welfare Capitalism**, Cornwall, Polity Press, 1996, s. 11.

⁶ J. Vargas Hernandez vd., "What is Policy, Social Policy and Social Policy Changing", **International Journal of Business and Social Science**, Cilt 2 Sayı 10, s. 287.

⁷ T.A. Aina, "West and Central Africa: Social Policy for Reconstruction and Development" Ed. D.Morales-Gomez, **Transnational Social Policies. The New Challenges of Globalization**, London, 1999, Earthscan, s. 73. Akt. Arjen De Haan, "The Social Policies Of Emerging Economies: Growth and Welfare In China and In India" **International Development Research Centre (IDRC)**, 2013, Working Paper 110, s. 2.

dağılımını, çalışma şartları ve diğer sosyal koşulları etkilemek için bir hükümetin aradığı prensipler olarak ifade edilmektedir.⁸

1.1.2. Sosyal Politikanın Genel Amacı

Sosyal politikaların uygulanma amacı, toplumsal düzenin korunması ve barışın hayatiyetinin devamı içindir. Bu yüzden olsa gerek, söz konusu sorunlara kayıtsız kalınması hali ve kendi kendine yetemeyen bireylere destek verilmemesi gibi parametreler bir araya geldiğinde toplumsal yaşamla bütünleşemeyen suç ve şiddet eğilimi yüksek bir kitlenin varlığı kaçınılmazdır. Bu bağlamda, liberal ekonomi anlayışına rağmen devletlerin ilk sosyal politika uygulamalarının sanayi devriminden sonraki süreçte işçi hareketlerinin, grevlerin, gösterilerin sanayileşmiş ülkelerde mevcut düzeni sarsacak düzeye erişmesine tekabül etmektedir. Bu anlamda sosyal politika, sosyal adalet, sosyal gelişme, sosyal denge ve sosyal bütünleşme amaçlarını gütmektedir.

Diğer yandan sosyal politika, günümüzde geliri yeniden dağıtan bir mekanizma görevini üstlenmektedir. Sosyal politikanın alan ve kapsamındaki değişmelerle beraber üzerinde uzlaşılan sosyal politika konuları ise, “gelirin muhafazası veya sosyal güvenlik, eğitim, sağlık, konut, ve kişisel sosyal hizmetler” olarak sayılmaktadır. Genel kabul gören bu temel konuların haricinde “cinsiyet ayrımcılığı ve çevre politikaları” konularının da sosyal politika bilimi içerisinde kendisine yer bulduğu görülmektedir.⁹

Sosyal politikanın amacının “maddi refah” olduğu yönünde bir kanaatin arka planında ekonomik ve politik zeminin varlığı belirleyicidir.¹⁰ Şüphesiz sosyal politikanın amaç önceliğinde ilk sırayı “maddi refah”ın tutması tabiidir. Ancak unutulmamalıdır ki, insan çok yönlü bir canlıdır. Bu anlamda insanların psiko-sosyal ve dini refah boyutu işin içerisine dâhil olmaktadır. Söz gelimi, sosyal politikanın uygulama alanlarından birini teşkil eden özürllülerin ya da yaşlıların günlük yaşamlarını kolaylaştırıcı tedbirler; iyileştirme, moral ve isteklendirme gibi araçlar

⁸ David Hine, The European Union, State Autonomy and National Social Policy, Ed. David Hine and Hussein Kassim, **Beyond the Market The EU and National Policy**, London and New York, Routledge, 2007, s. 1.

⁹ Halis Yunus Ersöz, **Sosyal Politikalarda Yerelleşme**, İstanbul, İTO Yayınları, 2011, s. 50-53.

¹⁰ Taşçı, **a.g.e.**, s. 219.

“manevi refah”ı sağlamak için elzemdir. Bu açıdan bakıldığında “sosyal politikanın amacı nedir?” tarzında bir soruya yalnızca “maddi refah” değil “manevi refah”ın da dikkate alınmasıdır şeklinde bir cevap kabul edilebilir olacaktır.¹¹ Kısaca ifade etmek gerekirse sosyal politikanın hedefi, toplumda refahın ve huzurun birlikte tesis edilmesidir.¹²

1.2.SOSYAL POLİTİKADA DÖNÜŞÜM VE YEREL YÖNETİMLERE ETKİSİ

1970’lerde patlak veren petrol krizi ve beraberinde gelen ekonomik dar boğaz refah devletinin sorgulanmasına neden olmuştur. 1980 sonrası dönemde ise, sosyal politikaların ekonomiye ciddi yükler getirmesi sonucu sosyal harcamaların kısılması krizden çıkışın yol haritası olarak önerilmiştir.¹³

Küreselleşme ile beraber neo-liberal ideolojinin bu dönemde doğup gelişmesi sosyal politika üzerinde kavram, konu ve kurumsal bazda önemli değişimlere yol açmıştır. Öncelikle kavram üzerinde çok ciddi değişim ve dönüşüm söz konusudur. Öyle ki, neoliberal küreselleşme uluslararası ticaret ve sermaye hareketleri, esnek emek piyasaları, değişen aile ve geleneksel sınıf yapısına işaret eder. Dolayısıyla neo-liberal dönem sosyal politika yazınının tartışma tonunu belirlemiştir. Buna göre post-modern ya da bir başka söylemle post-fordist toplum bir risk toplumdur ve refah liberalizminin amaçladığı “tam istihdam, bölüşüm ve maliyeti giderek artan evrensel sosyal güvenlik hizmetleri”ni sağlamanın artık geleneksel yollardan mümkün olmadığına ilişkin hâkim algı vardır. Bu etkenler sosyal politikanın karakterini değiştirmiş ve sosyal politika; yoksulluk, işsizlik, sosyal güvence, sağlık, emeklilik gibi “*müşterek risklerin idaresi*”ne sosyal harcamalar ise “*beşeri sermayeye yapılan bir yatırıma*” indirgenmiştir.¹⁴

Söz gelimi, yoksulluğa ilişkin çözüm yolu neo-liberal küreselleşmenin temel kroniklerinde aranmaktadır. Yetersiz bilgisi ile girişimci bir ruha sahip bireylere mikro kredi, nakit transferleri ve sivil toplum kuruluşlarının projeleri aktararak

¹¹ A.e., s. 232-233.

¹² Aysen Tokol-Yusuf Alper, **Sosyal Politika**, Bursa, Dora Yayıncılık, 2012, s. 1.

¹³ Mehmet Fatih Aysan, “Sosyal Politikada Yeni Eğilimler ve Yerel Yönetimler”, **Kentleşme ve Sosyal Politikalar**, İstanbul, Şehir ve Düşünce Merkezi Yayınları, 2013, s. 20.

¹⁴ Yavuz Yaşar, Gülbiye Yenimahalleli Yaşar, “Neoliberal Küreselleşme ve Sosyal Politikada Dönüşüm”, **Mülkiye Dergisi**, Cilt 36 Sayı 274, 2012, s. 83.

girişimci ruha gerekli zemini sunmak ve harekete geçmesini beklemek şeklinde ideal bir örnek sergilendiği düşünülmektedir. Keza aynı şekilde sağlık, kendisine yatırım yapıldıkça dolaylı olarak yaşam kalitesi artıran “bir dayanıklı tüketim malı veya sermaye” şeklindeki kanaatleri ifade eder. Bu bağlamda sağlık ve sağlıklı olma beşeri sermayenin tek başına belirleyici saikleri olarak görülmemektedir. Bu olgunun ana hattı eğitim, sağlık hizmetleri gibi beşeri sermayeye katkıda bulunan unsurlar şeklinde özetlenebilir.

Sosyo-ekonomik düzlemde sosyal politikaların taşıdığı neo-liberal kimlik, emeklilik ve sağlık sigortasını asgari miktarda temin eden, kalkınmayı yalnızca yoksulluğun bertaraf edilmesi bakış açısıyla ele alan, yoksulluğu girişimci ruha gönderme yaparak restore edici bir işlev gördüğünü düşünen sosyal güvenlik temelli küresel bir mecra olmasıdır.¹⁵

Şüphesiz iktisadi politikaların değişime uğradığı bu dönemde yerel yönetimler de fonksiyonel olarak bu dönüşümden nasibini almıştır. Buna göre 1970’li yıllarda vukua gelen petrol krizleri ve finans krizi yerel yönetimlerin ekonomik ve sosyal hayattaki rol ve etkinliklerinin ne düzeyde olması gerektiği bu sürecin bir parçası olarak okunabilir. Gelişmiş ülkelerde başta İngiltere ve ABD’de olmak üzere birçok ülke tarafından benimsenen neo-liberal politikalara göre, özelleştirme ve kamu harcamalarının kısılması ve kamu aygıtının küçülmesi seslendirmiştir.¹⁶

Özellikle 1980’lerden sonraki süreçte merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişki farklı bir hâl almıştır. Bu aşamada üniter devlet yapısı ve merkezi yerinden yönetim şeklinin etkinliği tartışılmaktadır. Bu tartışmaların odağında Güler, yerinden yönetim ve yerelleşmenin ayrı kavramlar olduğunu savunmakta, üniter devlet yapısının devamlılık sağlamasının yerel yönetimleri güçlendireceği fikrini serdetmektedir. Bu yönetim şekline alternatif olarak Dünya Bankası (WB) ve Uluslar Arası Para Fonu (IMF) desteği ile daha demokratik ve etkili olduğu düşünülen yerinden yönetim hedefi ile ademi merkeziyetçilik kabul görmektedir. Bu yaklaşım köklü değişimleri de beraberinde getirmiştir. Öyle ki, alınacak her kararın

¹⁵ A.e., s. 83-87.

¹⁶ Halis Yunus Ersöz, “Yerel Yönetimlerde Fonksiyonel Değişim”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 38, 2000, s. 140

merkezi yönetim tarafından verilmesinin mümkün olmadığı, merkezin yerelin sorunlarını anlama ve çözme noktasında bir zaafı olduğu bu sebeple yerinden yönetimin etkinlik açısından katkı sunma çabasının somut bir göstergesi olduğu savunulmuştur.¹⁷

Küreselleşmenin sosyal, ekonomik ve kültürel dokudaki etkilerinin yoğun hissedildiği günümüzde, özellikle yerel yönetimlerin önemli bir güç erki oldukları görülmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimler şu anda popüler bir yönetim aygıtıdır. Ayrıca sosyal politika sahasında da ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu durumun görünen kısmında, küreselleşme çağında sosyal politikaya ilişkin taşıdığı avantajlar olduğu görülmektedir¹⁸ Arka planda ise merkezi aktörün uygulayıcı vasfını yerine getirmesinde yaşanan güçlükler, yerel nitelikli hizmetlere devri zorunlu kılmıştır. Dolayısıyla güçlü finansman yapıları, sağladıkları hizmet ağının genişliği yerel yönetimleri daha fonksiyonel bir noktaya taşımıştır. Bu noktada çağdaş yerel yönetim anlayışı sosyal nitelikli politikalarla sosyal politikaların bıraktığı boşlukları doldurma görevini yüklenmiştir. Liberal iktisadi anlayışın bir getirisi olarak devletin sosyal ve ekonomik hayattaki etkinliğinin azalması bir bakıma yerel yönetimler eliyle yürütülen sosyal politikaları daha da kıymetlendirmiştir. Bu anlayışın benimsendiği ülkelerde genel bütçe içerisinde sosyal nitelikli politikaların finansmanına ayrılan bütçelerde bir düşme eğilimi söz konusu iken, yerel yönetimlerin sosyal nitelikli politikalar için ayırdıkları bütçelerde gözlenen artış bu düşünceleri destekler mahiyettedir.¹⁹ Bu bakımdan, yerelleşmenin ve yerindeleşmenin etkisini hissettirdiği ve bu eğilimin yakın bir zamanda sona ermeyeceği öngörüsünden hareketle, yerel yönetimlerin sosyal amaçlı yaptıkları çalışmaların ve sosyal nitelikli hizmetlerin etkinlik ve verimlilikleriyle gündemde geniş bir yer edinmesi beklenmektedir.²⁰

¹⁷Aysan, **a.g.e.**, s. 22-23.

¹⁸Mehtap Yeşilorman, Firdevs Koç, “Social Policy and Local Administrations in the Era of Globalization”, **Uluslararası Hukuk ve Politika**, Cilt 10 Sayı 37, s. 125.

¹⁹Ekin Gülşen Çelik, *Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikalara Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE), İzmir, 2013, s. 43.

²⁰ Bedrettin Kesgin, **Kamu Sorumluluğunda Sosyal Hizmet**, İstanbul, Açılım Kitap, 2012, s. 127-129.

1.3.YEREL YÖNETİM VE GENÇLİK BOYUTU

Yerel yerinden yönetim ölçeğine göre konumlandırılmış yönetsel ağ kademeleri bir yerel yönetim sisteminin temel sacayağıdır. Coğrafi ve yönetsel yapı farklılıkları, kapsam ve türlerden devşirilme yerel yönetim birimleri, ülkelerin yerel yönetim sistemleri arasındaki en belirgin farklılıkların kaynaklarıdır.²¹ Aynı zamanda kültürel kodlar, siyasal serüven, nüfus ve diğer ülkelerle olan etkileşimler de yerel yönetim sistemlerinin belirleyici unsurları olabilmektedir. Söz gelimi, Fransa, Portekiz, İtalya, Belçika ve Türkiye gibi ülkeler “Fransız” modelini takip etmektedir. Buna göre yerel yönetimler Anayasa güvencesi altındadır ve belli bir statüsü mevcuttur. Bir anlamda yerel yönetimlerin işlevi daha çok siyasal muvacehededir. Diğer bir tür ise Anglosakson geleneğidir. Buna göre anayasal statü söz konusu olmamakla birlikte, federal devlet ya da eyaletten ari olma gibi durumları vardır. Bu geleneğin temsilcilerine örnek olarak ABD, Kanada ve İrlanda verilebilir. Kuzey ve Orta Avrupa ülkelerinde hâkim olan yapı ise yerel yönetimlerin kendilerine yasa ile verilmiş yetkilerin üzerinde genel bir yetki sahipliğidir. İsveç, Norveç ve Danimarka bu modelin önde gelen temsilcileridir.²²

Yerel yönetimlerin işleyiş ve yapısal farkları gelişmiş ülke örneklemeleriyle resmedildikten sonra yerel yönetimlerin kapsadığı; politika ve hizmet götürme /götürmesi gereken nüfus kitlesi içerisinde gençlere yönelik olanlar Gosta Esping Andersen’in refah tipolojisi Liberal, Muhafazakâr ve Demokrat Model²³ doğrultusunda bu kısımda ele alınmaya çalışılmıştır.

Almanya’da yerel yönetimler anayasal kurumlardır. Yerel yönetim birimleri ise belediyeler (komünen), ilçeden bağımsız belediyeler (kreisfreistaedte: Bağımsız şehirler, kent-ilçe) ve ilçelerden (kreise) müteşekkildir.²⁴ İller ise bir anlamda istisnalar hariç bu yapının dışında kabul edilmektedir. Ülkede uygulamada olan belediye yönetmeliğine göre, belediyeler kendi sınırları içerisinde her türlü kamu

²¹ Çiğde Aksu Çam, “Yerinden Yönetim ve Kentsel Siyaset: Avrupa Yerel Yönetim Sistemlerine Karşılaştırmalı Bir Bakış”, Der. Pınar Uyan Semerci, **Yerel Demokrasi Sorunsalı Büyükşehir Belediye Meclisleri Yapısı ve İşleyişi**, 1.Bs., İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015, s. 26.

²² Vedat Işıkhân, “Gelişmiş Ülkelerde Yerel Yönetim Yapıları”, **Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler**, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 2015, s. 2.

²³ Andersen, **a.g.e.** s. 9-11.

²⁴ Mehmet Güneş, “Almanya ve Türkiye’deki Yerel Yönetimlere Karşılaştırmalı Bir Bakış”, **Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Dergisi**, Cilt 8 Sayı 2, 2009, s. 148.

hizmetini ifa edebilir. Ancak karar alma süreci ve sorumluluk bağlamında tek başına yetkili olmadıkları durumu da ortaya çıkmaktadır. Politika üretilen ve hizmet götürülen kitle bağlamında Almanya'da belediyelerin gençlere ilişkin görevleri iki alan etrafında kümelenmektedir. Bunlardan ilki, özürllülerin bakımı ve eğitimi ile ilgili faaliyetler, diğeri ise gençlerin boş vakitlerini değerlendirmelerine dönük faaliyetlerdir. Ayrıca kamu hizmetlerinde son derece gelişmiş olan yerel yönetimler yapılanması içerisinde; ilçelerin sosyal yardım amaçlı işlevleri arasında gençlikle bağlantılı olarak yerel sosyal ve gençlik yardımlarını da bu bağlamda saymak olanaklıdır.²⁵

Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda'dan oluşan İngiltere, tek parlamento ve tek hükümet tarafından yönetilen üniter bir yapıda olmasına rağmen²⁶ güçlü bir yerel yönetim geleneğine sahiptir. İngiltere'nin hâlihazırdaki yerel yönetim yapısı ise; il (county), bölge (district), köy (parishes) ve ayrı bir düzenlemeye tabi tutulan Büyük Londra (Greater Londra)'dan meydana gelmektedir.²⁷ İngiltere'de yerel yönetimler, seçilmiş yerel meclisler vasıtasıyla kendi sınırları içerisinde temel kamusal hizmetleri yürütme yetkisine sahiptirler.²⁸ Genel olarak eğitim, sağlık sosyal hizmetler kategorisi altında, gençlerin ve özürllülerin mesleki eğitim konuları yerel yönetimlerin kapsam alanındadır. Bunun yanında gençlerle dolaylı bir şekilde bağlantılı olarak her türlü spor tesisi yapımı, tiyatro, müze, galeri, kütüphane, park gibi hizmetlerin yapım bakımı il ve bölge meclislerinin ortak sorumluluğunda yer almaktadır.²⁹

İller ve belediyeler şeklinde örgütlenen Danimarka yerel yönetim yapısı içerisinde sosyal yardım hizmetleri ağırlıklı olarak belediyeler tarafından yürütülmektedir.³⁰ Kopenhag'ın Şehre Katılın Yurttaşlık + Katılım temalı 2011-

²⁵ Işıkhani, a.g.e., s. 19-20.

²⁶ A.e., s. 21.

²⁷ Hüsamettin İnaç, Feyzullah Ünal, "İngiltere'de Yerel Yönetimler", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 16, 2006, s. 125-126.

²⁸ Işıkhani, a.g.e., s. 21.

²⁹ İnaç ve Ünal, a.g.e., s. 133.

³⁰ Işıkhani, a.g.e., s. 23.

2014 uyum politikası içerisinde³¹ belediyenin gençlere yönelik tema ve hedefleri; tüm çocukların ve gençlerin hayata iyi bir başlangıç yapma, daha çok gencin ilköğretimden güçlenerek ayrılma amaçlarını gütmektedir. Çocuk ve Gençlik İşleri ve Sosyal Hizmetler Dairesi'nin hedefe giden yol olarak belirlediği çerçevede gençlere yönelik olarak; öğrencilerin eğitim kültürünü geliştirmek, gençlerin ilköğretimden gençlik eğitimine danışmanlık vasıtasıyla daha başarılı geçiş yapmalarını sağlamak, çocukların ve gençlerin hobilerini güçlendirmek, mesleki eğitim alanında gençler için sosyal haklar yoluyla staj imkânı sağlamak, yoksul çocukların ve gençlerin ilköğretim ve gençlik eğitiminde devamlılığını sağlamak gibi politikalar belirlenmiştir. Buna ek olarak Danimarka genelinde öne çıkan belediye uygulamaları kapsamında, Nordjylland bölgesindeki Frederikshavn Belediyesi Kent Konseyi bünyesinde kurduğu 9 üyeli Çocuk ve Gençlik Komitesi ile³² gençlere yönelik kulüp ve tesisler için yerel işbirlikleri, psikolojik ve özel eğitim danışmanlığı ve gençlerin üzerinde bağımsız kuruluşlarla işbirliği gibi hedefler doğrultusunda çalışmalarını yürütmektedir.

Gençlik boyutuyla nüfus bakımından ise; Türkiye açısından gençliğin ehemmiyeti, yeri ve geleceği önemli olduğu kadar bir anlamda, bu bütün dünya ülkeleri için de geçerli bir durumdur. Alternatif bakış açılarıyla, gençlik kritik bir dönemdir. Bu bakımdan, önemli bir sorun üretmeden geçilmesi son derece mühimdir. Bu düşüncenin arka planında ise, belirli döneminde aile ve topluma maddi ve manevi yük getiren, daha sonrasında ise toplumun çimentosunda harç görevi gören önemli bir payanda olarak rol alması yatmaktadır.

Dünyada hüküm süren her toplum, bir üst küme olarak her medeniyet, benimsedikleri farklı inanç ve kültür sistemlerine göre gençlik olgusunu ele alırlar. Bu nedenle, Doğu'da Batı'da veya diğer farklı sistemlerdeki yaklaşımlardan mütevellit gençliğin değerlendirilmesi farklılıklar gösterebilmektedir. Buna göre

³¹Kopenhag'ın Uyum Politikası (2011-2014), "Şehre Katılın Yurttaşlık + Katılım", s. 10-15. [http://oversaettergruppen.dk/wordpress/wp-content/uploads/2015/03/Integrationspolitikken -tyrkisk.pdf](http://oversaettergruppen.dk/wordpress/wp-content/uploads/2015/03/Integrationspolitikken-tyrkisk.pdf) Erişim 2.4.2016.

³²<http://frederikshavn.dk/Sider/B%C3%B8rne--og-Ungdomsudvalget.aspx?topemne=9709583b-9c47-4136-b318-5f59195b6c0b> Erişim 2.4.2016.

gençlik, varlığını idame ettiren her toplumun kendi dünya görüşüne göre güdümlendiği bir hedeftir.³³

Dünya üzerindeki toplumlar yüzleşmek zorunda kaldıkları doğal afetler, savaşlar, kıtlıklar ve ülkelerine yönelik sömürgeci zihniyetin etkisiyle siyasi, sosyal ve ekonomik bir felaketi yaşama olasılıkları söz konusudur. Bu nedenle her ülkenin toplum yapısı çeşitli gelişmeler ışığında şekillenmekte ve gençlik kesimi de bu durumdan kendi payına düşeni almaktadır. Dolayısıyla dünya gençlik meselelerine tek bir kriter ile kuş bakışı bakmak sağlıklı bir sonuç vermeyebilir. Söz gelimi, Batının sanayileşmiş ve milli geliri yüksek bir ülkesinde bütün maddi ihtiyaçlar karşılandığı halde, benimsenen ekonomik sistemin ikinci plana attığı, unuttuğu “insan” bir anlamda ruhsal ve psikolojik hezeyan şeklinde dışa vurduğu toplumda “genç” olmakla; diğer yandan sömürü düzeni altında henüz temel gereksinimlerini karşılayamayan bir toplumda “genç” olmak arasında derin bir fark söz konusudur.³⁴

Tarihin seyri içerisinde Sanayi Devriminin, kültürel mirası şüphesiz negatif sonuçlar doğurmuştur. Batılı ülkeler üzerinde bıraktığı en ağır tahribatların başında aile yapısındaki bozulma gelmektedir. Konuyla ilgili olarak, gençliğin odak noktasını teşkil eden “aile” ilk elden eğitim merkezi görevi üstlenmekteydi. Sanayi Devrimi, Avrupa toplum yapısını değiştirmekle kalmamış, toplumda birçok mevcut değer göz ardı edilmesine yol açmıştı. Bu anlamda Sanayi Devriminin şartlarına göre aile, eğitim ve sosyal ilişkiler düzeni yeniden dizayn edilmiştir. Böylece iktisadi, ticari ve sanayi hayatında yaşanan değişimler bireylerin aidiyet duygusunun körelmesine, milli dayanışma şuurunun azalmasına, ferdiyetçilik ve bencilliğin geçer akçe olmasına sebebiyet vermiştir.

Sosyokültürel yapıyla ilintili olarak söz konusu Avrupa ülkelerinde küçük aile olgusu da yıkılmış ve belli bir yaş erginliğine ulaşan çocuklar ve gençlerin ailelerinden ayrıldıkları görülmüştür. Böylelikle büyük aile topluluğunun dağılması yerleşik birçok sosyal kaideyi radikal bir biçimde değiştirmiş, bu değişiklik kimi zaman olumlu kimi zaman da olumsuz sonuçlar doğurmuştur.³⁵

³³Sami Şener, **Beklentileri, Problemleri ve Düşünceleriyle Türkiye’de Gençlik Olayı**, İstanbul, Timaş Yayınları, 1991, s. 58.

³⁴A.e., s. 58-59.

³⁵A.e.

Küreselleşme ve kültürel yozlaşmanın getirisi Batı öncülüğündeki modernizm, bir nevi kültürel değişim ve kitle iletişim vasıtalarıyla bu değişimlerin hızla yayılmasına çanak tutmaktadır. Söz gelişi, Türk toplumları açısından başat unsurlar olarak kabul gören değer yargıları, değişikliğe uğramakta, söz konusu değerler “kapitalizm”in kendi kendisine ürettiği ihtiyaçlara göre değişebilmektedir. Bu değişimlerin odak noktası şüphesiz “aile” mefhumu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki, Batı toplumlarında olduğu gibi Türk aile yaşantısında genç ve yaşlı kuşak arasındaki çatışma bir anlamda bunun örneğini teşkil etmektedir. Çatışmanın temelini ise, gençlerin bireysel özgürlük anlayışına dayandırdıkları yaşam tarzı, nikahsız ilişkiler gibi yaşlı kuşağın anlam veremediği değişkenler oluşturmaktadır. Bundan birkaç on yıl önce Türk toplumunda dinimizce ihtimamlı bir öneme haiz “aile kurumu”nun en kutsal değer olarak atfedilmesi, bugün için geçerliliğini büyük ölçüde yitirdiği söylenebilmektedir.

İşte tam bu noktada toplumdaki bu durumun gerekçeleri arasında bireysel yaşam tarzı ve kişinin maddi benliğine “tapınması” sayılabilmektedir. Özellikle Batı’da son elli yılda kutsanan bu yaşam tarzı, gelinen noktada Batı toplumlarında ailenin infialinde en önemli neden olarak gösterilmektedir.³⁶

Bir bakıma II. Dünya Savaşı’nın ardından gelen süreçte gençlik sorunlarının önem kazanması içinde bulunduğumuz durumun dinamiklerini yansıtmaktadır. Özellikle son yıllarda gelişmiş ülkelerde pek çok araştırma, etüt, deneme ve uygulama çok boyutlu bir biçimde gerçekleştirilebilmektedir. Bu durum gelişmiş ülkelerin kalkınma düzeylerinin hasılası olarak tanımlanmaktadır.³⁷

Bu topografyayı daha iyi yansıtmaları bakımından gençlerin temel sorunlarına değinmek bütüncül bir bakış açısına erişmek için elzemdir. Uluslararası ölçekli bir kuruluş olarak yalnızca gençlikle bağlantılı sorunların çözümüne katkı sağlayan değil aynı zamanda ulusal gençlik konseyleriyle koordinasyonu sağlayan Dünya Gençlik Meclisi (World Assembly of Youth) halihazırda 21 tane başlığı, genç kadın ve kızların sorunlarını da içeren gençlikle alakalı 14 soruna bölmektedir. HIV/AIDS,

³⁶ Abulfaz Suleymanov, “Çağdaş Türk Toplumlarında Aile ve Evlilik İlişkileri”, **Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi**, Cilt 5, Sayı 17, 2009, s. 13.

³⁷ Selhan Özbey Alkurt, “Türkiye’de Gençlik Hizmetlerinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Yeri ve Önemi”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 4, 2002, s. 32.

Silahlı çatışma, Demokrasi, Engellilik, Uyuşturucu, Eğitim, İstihdam, Sağlık, İnsan Hakları, Nüfus, Kuşaklararası ilişkiler, Çocuk Suçları ve Yoksulluk; 3 gençlik sorunu ise bugünkü modern hayatın varlığından kaynaklı; Bilişim ve İletişim Teknolojileri, Küreselleşme ve Çevre; ve son olarak 4 tane başlık gençliğin gelişimi ile yakından ilintili; boş zaman aktiviteleri, gönüllülük, karar alma süreci, liderlik eğitimi ve insani gelişimdir.³⁸

Diğer yandan Dünya nüfusunda gençlere ilişkin öne çıkan bazı göstergeler Birleşmiş Milletlerin Dünya Gençlik Raporu (World Youth Report, 2005 ve 2012), Nüfus Referans Grubu (Population Reference Group, 2005) ve Birleşmiş Milletlerin Gençlik ve Göç Raporu (Youth and Migration, 2013)'ten derlenen veriler ışığında aşağıda bazı veriler söz konusudur.³⁹

Birleşmiş Milletler'in son tahminlerine göre, dünya çapında 232 milyon göçmen vardır. Bu da 7,2 milyarlık toplam nüfusun %3,2'sine karşılık gelmektedir. 20 yaşın altında 35 milyon göçmen var ve bu sayı 2000 yılında 31 milyon dolaylarındadır. Bir diğer 40 milyon göçmen ise 20-29 yaş arasındadır. Hepsi birlikte tüm göçmenlerin %30'dan fazlasını oluşturmaktadır.⁴⁰

Yoksulluğa ilişkin verilerde, aşırı yoksul olarak tabir edilen kişilerin sayısının (günlük 1 doların altında geçinen kişilerin), 1987'den 1998'e kadar 350 milyondan 325 milyona gerilediği gözlemlenmiştir.⁴¹ 2002 tarihli yoksulluk verileri temel alınarak yapılan tahminler, tüm genç nüfusun %18'ini oluşturan 209 milyon genç insanın günlük 1 doların altında, 515 milyon kişinin ise 2 doların altında bir gelirle yaşam savaşı verdiklerini göstermektedir. Ne var ki, yoksulluk durumu yaşa göre tipolojik bir değerlemeye tabi tutulmadığından gidişatı hakkında sağlıklı yorum yapılamamaktadır.⁴² Bu noktada yoksulluğa şerh düşüp, kent yoksulluğu kavramına değinmek yerinde olacaktır. Buna göre kent yoksulu gençlerin genel kanısı, gençliğin tüketim olanaklarına erişebilme olasılığı ile var olduğu yönündedir. Bir başka deyişle, tüketim imkânlarına sahip olamayan “genç gibi” yaşayamayan gençler,

³⁸ Dünya Gençlik Meclisi, (çevrimiçi) <http://www.way.org.my/youth-issues> Erişim 24.3.2016.

³⁹ Aylin Görgün Baran, “Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bakış”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, Cilt 1 Sayı 1, 2013, s. 20.

⁴⁰ United Nations, **World Youth Report Youth & Migration**, New York, 2013, s. 19.

⁴¹ Rachel Nugent, **Population Reference Group Youth In A Global World**, Population Reference Bureau, 2005, s. 2.

⁴² Baran, **a.g.e.**, s. 20.

kendilerini genç olarak addetmemektedirler. Bir bakıma bu görüş, yoksulluk durumunun yaşa göre değerlendirilememesini destekler mahiyettedir.⁴³ Şu anda ise yaklaşık 152 milyon genç işçi günlük 1,25 dolar sınırının altında yaşamaktadır ve bu sayı tüm yoksul işçilerin %24'üne tekabül etmektedir.⁴⁴

Eğitime ilişkin göstergelerde ise; 1995 yılından bu yana ilkokulu bitiren genç insan sayısında artış kaydedilmiştir. Özellikle de üçüncü seviye eğitiminde de ciddi bir artış vardır ve yaklaşık 100 milyon gencin üniversite eğitimi almakta olduğu yönünde tahminler söz konusudur. Tüm bu gelişmelere rağmen 113 milyon çocuğun okulla tanışmadığı ve 130 milyon genç insanın okuma-yazma bilmediği tahmin edilmektedir.⁴⁵

İstihdama dair istatistiki verilere göre, dünya çapındaki fotoğrafa bakılacak olunursa gençler küresel çalışma çağı nüfusunun %37'sini oluşturmalarına rağmen, bunların toplam %60'ı işsizdir. Gençlerin uzun süreli eğitim hayatında kalmalarından dolayı aktif işgücüne katılımları düşüş göstermektedir. Ancak bunun asıl nedeni küresel finans krizidir. Şu anda küresel çapta 73,4 milyon⁴⁶ genç işsiz bulunmaktadır.⁴⁷

Genç işsizliği, gelişmiş ülkelerin üçte ikisinde %15 seviyelerine ulaşmış durumdadır. Kayıt dışı ekonomideki istikrarsız çalışma koşulları ve yoksulluk ücretleri gelişmiş ülkelerde gençlerin baş belası olmaya devam edecektir.⁴⁸

Dünya eşi benzeri görülmemiş bir hızda değişmektedir. Bu ise, %85'i gelişmekte olan ülkelerde yaşayan 1 milyar genci derinden etkilemektedir. Son politik ve sosyal gelişmeler ülkelerdeki ve sosyal dokudaki değişiklikleri tetiklemektedir. Dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde birçok açıdan gençler, değişim ve kamu alanında güçlü bir ses vasıtası olmak için hak iddia eden bir güçtür. Gençlik hareketleri ve öğrenci grupları geleneksel güç yapıları ile mücadele ediyor ve devlet ile toplum arasında yeni bir sosyal çatışmayı sürdürüyorlar. Bilgiye ve iletişim teknolojilerine ulaşmak, gençlere arzu ve

⁴³ Melike Aktaş Yamanoglu, "Tüketim Toplumunda Genç Olmak: Dışlanma Süreçleri ve Karşı Stratejiler", **Kültür& İletişim**, Cilt 13 Sayı:2, 2010, s. 56.

⁴⁴ UNDP, **Youth Strategy 2014-2017 Empowered Youth, Sustainable Future**, New York, 2014, s. 19.

⁴⁵ Baran, **a.g.e.**, s. 20-21.

⁴⁶ ILO, **Global Employment Trends for Youth 2013, A Generation At Risk**, 2014, s. 3.

⁴⁷ UNDP, **a.g.e.**, s. 19.

⁴⁸ **A.e.**

kaygılarını daha özgürce ifade etmek, büyük gruplar halinde hareket etmek ve diğer genç gruplarla sınır ötesinden işbirliği içerisinde sorunlarına çözüm aramak ve tartışmak için yeni araçlar sağlıyor. Dünya internet kullanıcılarının % 45'i 25 yaş altındadır.⁴⁹

Bugün genç nüfus olarak tabir edilen 10-24 yaş arası nüfus, insanlık tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir düzeye erişmiştir. Bugün dünyada 10-24 yaş arası 1,8 milyar dolaylarında genç nüfus söz konusudur ve bu oran hemen hemen dünya nüfusunun dörtte birine tekabül etmektedir.⁵⁰ Hatta kimi ülkelerde neredeyse her üç kişiden biri genç kişi olarak karşımıza çıkmaktadır.⁵¹

7.3 milyarlık dünya nüfusunun 1,8 milyardan biraz daha azını gençler oluşturmaktadır. 1950 yılında ise dünya nüfusu 2,5 milyar iken genç nüfusu 721 milyon olarak kayıtlara geçmiştir. Birleşmiş Milletlerin Ekonomik ve Sosyal İşler projelerinde öngörülen senaryoya göre ise, tahmin edilen ölüm ve doğum oranları zamanla değişiklik gösterse de genç nüfusun yüzyılın ortalarında iki milyara ulaşması beklenmektedir.⁵²

Yaklaşık olarak her yıl 120 milyon genç çalışma çağına ulaşmaktadır. Bu bağlamda gençler, geleceğe yönelik kaygılar ve çeşitli sorunlarla yüzleşmektedirler. Söz gelimi, yeteri kadar iş olanağı, barınma, iyi bir iş ve yüksek düzeyde gelir vs. Doğru politikalar ve yatırımlarla, insanlık tarihindeki en büyük genç nüfus kuşağının kendi potansiyeli çerçevesinde, değişim öznelerini kullanarak problem çözen, girişimci konumunda gelecek on yılların liderleri olabilirler.⁵³

İnsanlık tarihinin ulaştığı bu en büyük nüfus potansiyeli, şüphe yok ki geleceğimizi şekillendirecek en önemli etkenlerin başında gelmektedir. Bu doğrultuda gençliğin kendi kabiliyetlerini geliştirmeleri, daha yüksek oranda eğitim ve sağlık hizmetlerinden istifade edebilmeleri ve de insan onuruna yaraşır işlerde

⁴⁹ UNDP, **a.g.e.**, s. 5.

⁵⁰ 2014 Dünya Nüfus Günü “Gençlere Yatırım”, UNFPA, (çevrimiçi) <http://www.un.org.tr/news/WPD2014BilgiNotu.pdf>, Erişim 6.10.2015.

⁵¹ The Power Of 1.8 Billion Adolescents, Youth and The Transformation Of The Future, Unfpa State Of World Population 2014, (çevrimiçi) http://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/EN-SWOP14-Report_FINAL-web.pdf, s. 2. Erişim 6.10.2015.

⁵² **A.e.**, s. 1.

⁵³ **A.e.**

çalışarak hedefleriyle uyumlu bir tablo çizmeleri son derece olumlu bir etkiye sebebiyet verebilir.⁵⁴

Geleceğe dair yapılan nüfus projeksiyonları ve senaryolar temel alındığında genç nüfusun uzun bir dönem daha artarak devam edeceği saptanmıştır. Söz konusu dönem içerisinde, gençlerin ihtiyaçlarına cevap verebilen ülkeler eğitilmiş ve sağlıklı nüfus, üretken işgücü, büyüyen ekonomi ve düşen doğurganlık oranları gibi parametrelerden lehlerine olacak şekilde yararlanabilirler.⁵⁵

Binyıl kalkınma hedeflerinin ardından 2015 yılında uygulamaya konulan küresel sürdürülebilir kalkınma hedefi, her ülkenin daha hızlı refah erişimi sağlama noktasında ciddi atılımlar ve fırsatlar sunmaktadır. Bu bağlamda önümüzdeki 15 yıl içerisinde planlanan hedeflerin gerçekleştirilmesi için gençlerin arzu, ihtiyaç ve potansiyellerin ulusal ve uluslararası eylemlerle uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.⁵⁶

Nitekim uluslararası topluluk, 2015 sonrasında söz konusu gündemin temelini insan hakları, eşitlik ve sürdürülebilirlik olarak tayin etmiştir. Gençler olmaksızın bu prensiplerin hayata tatbiki uzak görünmektedir. Yoksulluğun bertaraf edilmesi, her yönüyle kaliteli sağlık koşullarına erişilmesi, yüksek kalitede ve gerekli eğitim fırsatlarının arz edilmesi, insan onuruna yaraşır iş ve geçim kaynaklarının genişletilmesine yönelik hedeflerde bilhassa gençlerin kaygıları göz önünde bulundurulmalıdır.⁵⁷

1.4. GENÇ KAVRAMI VE GENÇLİK POLİTİKALARI

1.4.1.Farklı Boyutlarıyla Gençlik Kavramı

Burada gençliğin farklı boyutlarıyla resmedilmesi, gençlerin dünyasını daha iyi anlamamız açısından önem arz etmektedir. Bu sebeple hızla gelişen ve değişen dünya şartlarına ayak uydurabilme açısından gençliğin farklı boyutlar bağlamındaki kategorileri ifade edilmiştir. Bunun öncesinde gençlik sosyolojisine dair niceliksel

⁵⁴ UNFPA Dünya Nüfusunun Durum Raporu 2014 Türkçe Özet, (çevrimiçi) <http://www.unfpa.org.tr/v2/pages/posts/duyuya-nuefusunun-durumu-raporu-2014-462.php>, s. 1. Erişim 6.10.2015.

⁵⁵ A.e., s. 4.

⁵⁶ A.e.

⁵⁷ A.e.

veri dökümüne kısaca değinmek yararlı görülmektedir. Buna göre gençlik çalışmaları türlerine göre tasnif edildiğinde 5000'in üzerindeki toplam çalışmanın 2500'ten fazlasını makalelerin oluşturduğu, 1500'den fazlasının tezlerden meydana geldiği ve 1000'e yakın bir kitap sayısının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca 1923'ten 2012 senesine kadar olan gençlik sosyolojisi çalışmalarında toplam 115 sosyoloğun gençlik konusunda en az bir yayın yaptığı; kitap, makale, tez, bildiri ve proje olarak bakıldığında 550 civarındaki çalışma içerisinde de 228 tane tez çalışması olduğuna tanık olunmuştur.⁵⁸

1.4.1.1.Sosyolojik ve Tarihi Perspektiften Genç Kavramı

Sosyolojinin bir alt başlığı olarak kabul gören gençlik sosyolojisi içerisinde yer alan şekliyle gençlik; bireyin biyolojik yönü hesaba katılarak kültürel ve tarihsel açıdan değişen ve gelişen aynı zamanda sosyal yönden süreklilik arz eden bir dönem olarak yorumlanmaktadır. İfade edildiği şekliyle genç, bir geçiş dönemi insanı olarak değerlendirilmekte, böylelikle geçiş döneminde yaşanabilecek pek çok psikososyal halin varlığı kabul edilmektedir. Bu yaklaşımla genç; heyecan, sabırsızlık, özgürlük hareketlilik ve kişisel bağımsızlık gibi pek çok parametreyi muhteva eden bir psikososyal karakteri temsil etmektedir.⁵⁹

Gençlik kavramını analiz etmeden evvel ilk olarak gençlik kavramı ve bu kavramın tarih boyunca izlediği seyre göz atmak gerekmektedir. Batılı tarih araştırmacılarının bulgularına göre, çocukluk ile yetişkinlik dönemleri arasında bir “geçiş” dönemi olarak ifade edilen gençlik, modernite, kentleşme ve endüstri üçlemesinin bir sonucudur.⁶⁰

Gençlik tarihi üzerine yapılan incelemeler, geleneksel toplumlarda geçiş süreci olarak adlandırılan gençlik döneminin bugünkü gibi geniş zaman dilimine yayılmadığını fakat belli ölçütlere göre kısa sürede gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Tüm bu göstergeler, gençliğin belli bir kategori olarak vukua

⁵⁸ Ömer Miraç Yaman, “Türkiye’de Gençlik Sosyolojisi Çalışmalarına Dair Bibliyografik Bir Değerlendirme”, **Alternatif Politika**, Cilt 5 Sayı: 2, s. 116-125.

⁵⁹ Ömer Miraç Yaman, **Apaçi Gençlik Gençlerin Toplumsal Davranış Ve Yönelimleri: İstanbul’da “Apaçi” Alt kültür Grupları Üzerine Nitel Bir Araştırma**, 3.Bs., İstanbul, Açılım Kitap, 2013, s. 35-36.

⁶⁰ Demet Lüküslü, **Türkiye’de “Gençlik Miti” 1980 Sonrası Türkiye Gençliği**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2009, s. 19.

gelmesinin modern sanayi toplumunun ortaya çıkışına denk düştüğüne işaret etmektedir.⁶¹

Bununla beraber gençlik yalnızca belli bir dönemin ya da toplumun yaşamında; belirli bir zamanda beliren bir olgu değil, tarihin her döneminde, toplumların bütün dönemlerinde var ola gelen ve var olacak olan bir kategoridir. Bu hüviyetiyle gençlik, aynı zamanda toplumlar için sosyal ve tarihsel bir nitelik taşımaktadır.⁶²

1.4.1.2. Psikolojik ve Biyolojik Perspektiften Genç Kavramı

Genç kavramına dair çeşitli tanımlamalar söz konusu olsa da herkesçe mutabık olunan bir tanımdan bahsetmek mümkün değildir. Nitekim yapılan tanımların farklılığı sosyolojik, psikolojik ve biyolojik tasniflerden kaynaklıdır. Bu sebeple üzerinde norm birliği sağlanmış bir tanım yapılamamaktadır; gençlik bu anlamda karmaşık ve sorunlu bir kategori imajı yüklenmektedir.⁶³

İnsanların yaşamlarında bağımlı çocukluktan bağımsız ve sorumlu yetişkinliğe geçişin bir nüvesi olarak ifade edilen aşama, gençlik, hem bir psiko-biyolojik kategoriye hem de ayırt edici bir sosyo-tarihsel kategoriye simgeler.⁶⁴

Gençlik, insanlığın başlangıcından bu yana süregelen müşahhas bir olgu ve kategoridir. İlahi dinler ve özellikle İslâm, Peygamberlerin gençlik dönemlerinin konu edinildiği kıssalar vasıtasıyla gençlere rol model sunmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde modern zaman öncesine kadar ulus-devletlerin gençliği yasal bir kategori olarak kabul etmedikleri, kamu hizmetlerinin yürütülmesi açısından çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık şeklinde bir ayrıma gittikleri görülmektedir.⁶⁵ Bununla birlikte gençliğin kategorize edilmesi ise modern zamanlara denk düşmektedir. Bu ayrımın öncesinde gençlik özel bir dönem olarak algılanmamaktaydı. Gençlik, çocukluk ile erişkinlik arasında bir dönemdi ve bu geçiş kişinin evlenmesi veya iş hayatına

⁶¹ A.e., s. 20.

⁶² Fulya Gürses, Hasan Basri Gürses, **Dünya’da ve Türkiye’de Gençlik**, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 1997, s. 44.

⁶³ Bekir S. Gür, İbrahim Dalmış, Nur Kırmızıdağ, Zafer Çelik, Nevfel Boz, **Türkiye’nin Gençlik Profili**, Seta, 2012, s. 15.

⁶⁴ V.N. Stoletov, İ.S. Kon, Y.A. Zamaşin, L.S. Blyahman, V.V. Poşatayev, G.N. Volkov, **Toplum ve Gençlik**, (Çev: Şükrü Keleş) İstanbul, Konuk Yayınları, 1979, s. 23.

⁶⁵ Ferhunde Özbay, **Dünden Bugüne Aile, Kent ve Nüfus**, İ.Bs., İstanbul, İletişim Yayınları, 2015, s. 258.

atılmasıyla son bulurdu. Modern zaman evresine geçiş ile beraber sosyal bir kategori olarak ilk defa 19. yüzyılda kullanılmaya başlandı. Gençlik kavramına tekabül eden yaş aralığı ve onu tanımlayan kültürel ve psikolojik vasıflar zaman ve mekâna göre değişkenlik arz etmiştir. Bu sebeple gençlik, dünyayı tanıma bilme yönünde kullanılan birçok kavram gibi, sürekli olarak yeniden tanımlanması gereken bir hüviyete bürünmüş durumdadır.⁶⁶

Akın'a göre gençlik, insan hayatının en dinamik dönemi ve bir kimlik arayışı, inşası süreci olarak kabul edilmektedir.⁶⁷ Gürses(ler)'in "gençlik" kavramına yönelik tarifi, belirli bir toplum biçimlenmesinde o toplumsal biçimlenmeyi yüklenen sosyal "sınıf" ve sosyal "tabaka"ların bilimsel çerçevede tanımlanmış ve sınırlandırılmış belirli bir yaş grubu nüfusu şeklindedir.⁶⁸ Kara'ya göre ise gençlik çağı, zihni ve fikri bakımdan enerjik olduğundan doğru yönlendirildiği takdirde birçok meseleyi çözüme kavuşturacak aksiyon ve beceriye kabildir.⁶⁹ Her ne kadar gençlik mefhumu modern zamanlarda ortaya çıkmış gibi görünse de, İslâm'da bu dönemin başlangıçtan itibaren var olduğu görülmektedir. Söz gelimi, ahirette hesaba çekilecek konulardan bir tanesinin "gençliğin nerede tüketildiği" konusu olması⁷⁰ bu dönemi anlamlı kılan diğer bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal bilimlerde gençliğe tam olarak karşılık gelen kalıplaşmış bir yargı mevcut değildir. Bununla beraber gençlik üzerine yapılan birçok sosyolojik çalışma temelini, Herbert Marcuse, Pierre Bourdieu ve François Dubet'in üç temel yaklaşımına dayandırmaktadır. Söz konusu yaklaşımlar; biyolojik yaklaşım, hem biyolojik hem de sosyo-ekonomik faktörleri dikkate alan sosyo-ekonomik yaklaşım ve sentezci yaklaşım olarak zikredilebilir.⁷¹

Gençleri "yetiştirmek" ve "geliştirmek" gayretinde olan kurumlar kendi yaklaşımları çerçevesinde gençliği farklı yaş grupları içinde ele almaktadır. Söz

⁶⁶ SEKAM, *Türkiye Gençlik Raporu Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri*, İstanbul, 2014, s. 9.

⁶⁷ Mahmut H. Akın, "Gençlik Toplumsallaşmasında Akran ve Arkadaşlık Grupları", *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2 Sayı 4, 2014, s. 10.

⁶⁸ Gürses & Gürses, *a.g.e.*, s. 46-47.

⁶⁹ Seyfullah Kara, "Hz. Peygamberin Elinde Şekillenen İdeal Gençlik", *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Sayı:2, Yıl:2013, s. 8.

⁷⁰ İstanbul Müftülüğü, (çevrimiçi) <http://istanbulmuftulugu.gov.tr/haber-arsivi/2522-genclik-ve-namaz-panelinin-ikincisi-gerceklestirildi.html> Erişim 14.3.2016.

⁷¹ SEKAM, *a.g.e.*, s. 10.

gelişi, 12-24 yaş aralığı en çok kabul görme eğiliminde olmakla beraber, Gençlik ve Spor Bakanlığı Ulusal Gençlik ve Spor Politikaları Belgesinde gençliği 14-29 yaş olarak belirlemiştir.⁷² Milli Eğitim Bakanlığı'nın gençliğe dair tanımı; “bülüğ çağına erme nedeni ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ile genç yetişkinlik arasında kalan, 12-24 yaşları arasındaki grup” şeklindedir.⁷³ Kalkınma planlarında ise gençlik yaşı dönem dönem değişkenlik göstermiştir. II. Beş Yıllık Kalkınma Planında 14-24 yaş, III. Kalkınma Beş Yıllık Planında 12-22 yaş V. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-24 yaş esas alınmıştır.⁷⁴ X. Beş Yıllık Kalkınma Planında ise 15-24 yaş olarak kabul edilmiştir.⁷⁵ Bunun yanında Avrupa Birliği programları çerçevesinde faaliyetlerini sürdüren Ulusal Ajans, yaş aralığını biraz daha geniş tutarak 15-30 yaş grubunu genç olarak kapsama almaktadır. Yine Avrupa Komisyonu'na bağlı olarak, Avrupa Birliği üyesi ve aday ülkelerde yürütülen Gençlik Programları 2007-2012 yeni döneminde gençlik yaş olarak 15-30 arasında gösterilmiştir.⁷⁶

Avrupa Birliği üye ülkeleri içinde yine de yaş gruplarını tanımlamada büyük farklılıklar vardır. Gerçekten de her ülkenin yaşam süresine bağlı olarak bir tanımlaması söz konusudur. Söz gelimi, Yunanistan, Hollanda ve Norveç'te gençlik başlangıcı için alt yaş tanımı belirsiz iken, Estonya'da gençlik 7 yaş ve yukarısı, İrlanda'da 10 yaş ve yukarısı, Avusturya'da 11 yaş, Almanya ve İtalya'da 14 yaş ve yukarısı, İspanya ve Romanya'da ise 15 yaş ve yukarısı olarak tanımlanmaktadır. Hollanda'da gençlik üst yaş sınırı 23 iken, Avusturya ve İrlanda'da 25, Estonya ve Norveç'te 26, Almanya 27'dir. İspanya, Romanya ve Yunanistan ise 29-36 yaş aralığındaki çeşitli yaş sınırları ile en geniş tanımlamalara sahip ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır.⁷⁷ Diğer yandan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) 2008 yılında hazırladığı insani gelişme raporunda gençlik 15-24 yaş aralığı

⁷² Gençlik Politikası, “Kavram Olarak Gençlik”, (çevrimiçi) <http://genclikpolitikasi.org/kavram-olarak-genclik/> Erişim 12.10.2015.

⁷³ SEKAM, a.g.e., s. 10.

⁷⁴ Emel Danişoğlu, , **Gençlerin Sosyal Güvenliği ve Gençlik Politikaları**, DPT, Ankara, 1992, s. 4.

⁷⁵ Kalkınma Bakanlığı, **Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018**, Ankara, 2013, s. 41. (çevrimiçi) http://tarim.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2014/12/Onuncu_Kalkinma_Planı.pdf, Erişim 15.10.2015.

⁷⁶ SEKAM, a.g.e., s. 10.

⁷⁷ Institut Für Sozialarbeit Und Sozialpädagogik, **The Socio-economic Scope of Youth Work in Europe Final Report**, 2007, s. 23.

olarak ifade edilmiştir.⁷⁸ Demografik tasnife göre UNESCO, gençlik yaşını 15-25 nüfus yaşı olarak kabul etmektedir.⁷⁹ UNESCO'nın gençlik tanımı ise "Genç öğrenim yapan, hayatını kazanmak için çalışmayan, kendine ait konutu bulunmayan kişi" şeklindedir.⁸⁰ Gençlik yaşı kimi araştırma ve resmi belgelerde çeşitlilik arz etmekle beraber genel kabul 25 yaş üst olarak tayin edilmiştir. Ayrıca bazı araştırmalarda 25 yaş altındaki tüm nüfusun gençlik ya da "Genç nüfus" olarak tanımlandığı görülmektedir.⁸¹ Türkiye'nin şartları göz önüne alındığında gençlik politikalarının hedef grubu 14-29 yaş aralığında bulunan bireyler olduğu kabul görmektedir.⁸²

Özbay'a göre Türkiye'de yasal bağlamda gençlik algısının en iyi göstergesi seçme ve seçilme yaşıdır. Buna göre 18 yaşını bitirmiş her vatandaş seçme hakkına 25 yaşını bitirmiş vatandaş da seçilme hakkına sahiptir. Bu yaş aralığında kamusal alanda meşru bir statü için 25 yaşa kadar beklemek gereklidir. Yine yazar daha önceki 30 yaş sınırının gençliğin üst sınırı olduğu için değil, toplumun "yeteri kadar yetişkin görmemesinden kaynaklandığını ifade etmektedir.⁸³ Bir başka açıdan ele alınırsa söz gelimi, yetiştirme yurtlarında kalan gençlerin koruma yaşı yönünden ciddi sıkıntılar olduğu gözlenmektedir. Bu bağlamda yasalara göre; koruma 18 yaşına kadar devam ediyor. Ancak 18'ini geçenlerin koruması 20 yaşına kadar, üniversiteye gidenlerin 25 yaşına kadar, okumuyorsa meslek sahibi edilip 20 yaşına kadar devam etmektedir. Bu doğrultuda yetiştirme yurtlarından ayrılan bir grup genç "Hayat Sende" derneğini kurarak kamuoyu farkındalığı oluşturmak adına; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na sunmak üzere bir imza kampanyası düzenledi. Kampanyanın çıkış noktası, gençlerin hayata atılmak için 18 yaş sınırını çok erken bulması ve bu yaştan hayata daha iyi şartlarda atılabilme adına 21'e yükseltilmesi yönünde bir talepten oluşuyor.⁸⁴

⁷⁸ Gençlik Politikası, "Kavram Olarak Gençlik", (çevrimiçi) <http://genclikpolitikasi.org/kavram-olarak-genclik/> Erişim 7.10.2015.

⁷⁹ Gürses & Gürses, **a.g.e.**, s. 47.

⁸⁰ Danişoğlu, **a.g.e.**, s. 4.

⁸¹ Gürses & Gürses, **a.g.e.**, s. 47.

⁸² Gençlik ve Spor Bakanlığı, **Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi**, Ankara, Yayın No:57, 2013, s. 3.

⁸³ Ferhunde Özbay, **Türkiye'de Gençlik, Nüfus ve İktidar**, İstanbul, Varlık Yayınları, 2009, s. 4.

⁸⁴ <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/yurttan-ayrilmak-icin-18-yas-cok-erken> Erişim 14.3.2016.

Gençlik çağının alt sınırı hususunda mutabakata varılan nokta, zorunlu eğitim sürecinin akabinde başlarken üst sınır ise ülkeden ülkeye değişkenlik gösterebilmektedir.⁸⁵ Gençlik tanımı üzerinde tam bir norm birliği sağlanamamasının ardında, ülkelerin sahip oldukları kültürel, kurumsal ve siyasal farklılıklar yatmaktadır.⁸⁶

Gençlik tanımlarının yanı sıra gençleri içinde bulundukları koşul, erişim olanakları ve yaşamlarını idame ettirdikleri yer yönünden sınıflandırmak ve tanımlamak mümkündür;⁸⁷

- "Kasaba-gecekondu-kent gençliği
- Durağan (değişen) değişmiş toplum gençliği
- Üretici-tüketici-gençlik
- Okuyan-okuldışı gençlik"

Bunların yanında gençlerin farklı şekillerde gruplandırmaları mevcuttur;⁸⁸

- A. "Öğrenci gençlik
 - Orta öğrenim gençliği
 - Yükseköğrenim gençliği
- B. Okul dışı gençlik
 - Çalışan gençlik
 - Kırsal alan gençliği
 - İşsiz gençlik
 - Asker gençlik
 - Gecekondu gençliği
- C. Özel durumlu gençlik
 - Bedensel ve zihinsel özürlü gençlik
 - Göçmen ve yurt dışında çalışan işçilerimizin çocukları olan gençlik
 - Hükümlü ve tutuklu gençlik
- Aile üyelerini kaybetmiş veya korunmaya muhtaç gençlik"

Türkdoğan ise gençliği beş kademeli bir tasnif şeklinde önerir.⁸⁹

- "Siyasi seviyede duyarsız gençlik
- Yabancılaşmış gençlik: Geleneksel toplum düzenini reddeden, otoritenin yapısına isyan eden kimselerdir.
- Ferdiyetçi gençlik: Statükoyu kabul edip siyasi konularla ilgilidirler, itaat eden isyankârlardır.
- Eylemci gençlik: Otorite yapılarını reddeden siyasi ve sosyal açıdan olaylarla ilgilenen gençlerdir.

⁸⁵ Sedat Murat, Levent Şahin, "Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik", **Sosyoloji Konferansları Dergisi**, Sayı 44, 2011, s. 4.

⁸⁶ A.e.

⁸⁷ Danişoğlu, , a.g.e., s. 5.

⁸⁸ A.e.

⁸⁹ Orhan Türkdoğan, **Sosyal Şiddet ve Türkiye Gençliği**, Ankara, Mayaş Yayınları, 1985, s. 127. akt; Hayati Beşirli, **Gençlik Sosyolojisi Politik Toplumsallaşma ve Gençlik**, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2013, s. 24.

- *Yapıcı gençlik Yüksek ölçüde sosyal ve politik konularla ilgilenirler. Toplumun mevcut düzeninde çalışmayı savunurlar.*"

Bunlara ilaveten dönemsel özellik kaynaklı veya ideolojik/siyasi/dini referanslardan esinlenerek oluşturulan oldukça yaygın kullanımları olan özel gençlik kategorileri de mevcuttur. 68 kuşağı, 78 kuşağı, 80 kuşağı, Y-kuşağı, milenyum kuşağı, internet gençliği, cool gençlik, emo gençlik, apaçi gençlik, devrimci gençlik, İslâmcı gençlik vb.⁹⁰

Türkiye gençliği adına yapılan gençlik tipoloji çalışmalarının ilki Nermin Abadan tarafından 1961 yılında yapılmıştır. Tarihsel süreç göz önüne alındığında bu tasnifin içerisinde yer bulan genel tipolojilerin günümüzde de karşılık bulduğuna ayrıca alt kültür çevresinde ortaya çıkan kategorilere de öncülük ettiği gözlemlenmektedir. Bu tipolojinin ayırımında çeşitli unsurlar özellikle sosyo-ekonomik statüler belirleyici olmuştur. Buna göre ortanın üstü ve üst gelir grubundan eğitilmiş gençleri ifade etmek için 1980'li yıllarda "yuppie" kelimesi revaçta iken 1990'lı yıllarda bu kelime "tikky/tiki" kelimesi ile ikame olmuştur.⁹¹

Yukarıda zikredilen son dönem gençlik kategorileri bir nevi alt kültür döngüsü etrafında şekil almaktadırlar. Ulus kültürün bir alt uygulaması şeklinde kabul gören alt kültür kavramının tanımına yönelik ise literatürde çeşitli sosyolojik değerlendirmeler mevcuttur. Bu yaklaşımlardan en kapsayıcı olanına göre alt kültür, gençlik alt kültürleri üzerinden incelenen ve içinde yaşanan dönemin sosyo-ekonomik ve kültürel değerlerini simgeleyen, daha kapsamlı bir biçimde tüm gençliği kuşatabilen bir kavram olarak tartışmaların odağında yer almaktadır.⁹²

Söz gelimi bu kategorilerden Fransız menşeli "apaçilik" kavramının, 1908 Larousse sözlüğünde karşılığı "gayri ahlâki kişiler topluluğu" şeklindedir. Bu karşılıktan kasıt, toplumsal normlara aykırılık manasındadır. Türkçe literatürde kavram karşılığı olarak geline en son merhale "genellikle kentlerdeki kılık kıyafeti, duruşu ve tavırları değişmemiş doğu kökenli gençler" tabiri olarak yer almaktadır.⁹³

⁹⁰ SEKAM, a.g.e., s. 11.

⁹¹ A. Çağlar Deniz, **Eğitilmiş Gençliği Anlamada Yeni Bir Tipoloji Önerisi: Cool Gençlik**, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 5 Sayı 2, 2012, s. 119-121.

⁹² Yaman, a.g.e., s. 57-58.

⁹³ A.e., s. 78-87.

Bir diğerk alt kùltùr ayrımı olarak “cool” ise, daha çok 2000’li yılların gençliğine atfedilen ve bilhassa orta ile ortanın üstü ve yüksek gelir grubundaki eğitimli gençler için ‘cool takılmak’ bir anlamda ilgi odağı haline gelen bir yaşam tarzına bürünmüştür.⁹⁴

1.4.2. Yerel Yönetimler Bakımından Gençlik Politikaları

Gençlik politikaları, son yıllarda çoğu kamu kurumlarının gündemindedir. Yönetimlerin arasında bulunan yetki farklılıklarındaki çeşitlilik ve hükümetlerin karşı karşıya kalınan farklı siyasi seçenekler dolayısıyla hükümetler, bu politikaların genişletilmesi yönünde kararlar almıştır.⁹⁵

Bir gençlik politikasının en önemli bileşenleri, vatandaşlık ve gençlik katılımını öğrenme ile bütünleşik bir gençlik politikasının diğerk politikalarla olan uyumudur. Gençlik politikasının muhtevasında olmazsa olmaz etken unsurlar; gençlerin demokrasinin aktörleri olması, toplumla bütünleşmeleri, daha ziyade sivil toplum ve emek piyasasında ön planda olmalarını sağlayacak bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirici ve tecrübe kazanmalarının önünü açacak politiklardır.⁹⁶

Buna göre Williamson, gençlik politikasının temel bileşenlerini şu şekilde resmetmiştir: vatandaşlık ve katılım için fırsat oluşturmak, güvenlik ve koruma, sosyal dışlanmayla mücadele ve katılımı artırma, bilginin kullanımı ve edinimi, hareketlilik ve uluslararası dolaşım, eşitlik ve çok kültürlülük⁹⁷

Gençlerin yaş, cinsiyet, ekonomik, sosyal, ailevi ve kültürel durumları, eğitim seviyeleri, yaşadıkları yerler bir kamu politikası oluşturulurken birbirinden bağımsız veya ayrı düşünülemez.⁹⁸

Bir kamu gençlik politikası, her bir kamu otoritesi tarafından politik amaçlarla hedef grupların menfaatine ve koşullarına bağlılık amacı taşımalıdır.

⁹⁴ Deniz, a.g.e., s. 125-126.

⁹⁵ Anna Planas, Pere Soler, Montserrat Vila, **Assesing Youth Policies. A System of Indicators For Local Government, Evaluation and Program Planning**, 45, 2014, s. 22.

⁹⁶ Esra Sarıçayır, Avrupa Birliği Gençlik Politikaları Çerçevesinde Gençlik Programı ve Etkileri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE), İstanbul, 2009, s. 4.

⁹⁷ Howard Williamson, **Supporting Young People in Europe, Principles, Policy and Practice**, Strasbourg, Councile of Europe, 2002, s. 49.

⁹⁸ Gözde Algün Doğu, A. Azmi Yetim, Yakın Dönem Gençlik ve Spor Politikalarının Değerlendirilmesi, **International Journal of Science Culture and Sport**, Special Issue 1, 2014, s. 807.

İlaveten, gençlerin çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemindeki sorunlarını ve engellerini yansıtmalı, siyasi amaçlara dayanmalı ve yerel şehir konseyi, ulusal hükümet veya hükümetler arası kuruluşlar tarafından benimsenmelidir.⁹⁹

Aynı zamanda bir ulusal gençlik politikası, bir hükümetin ülkesindeki genç nüfusun yaşam koşullarını ve olanaklarını güvence altına alma hususunda aldığı önlemler ve uygulamalar bütünüdür.¹⁰⁰ Ulusal gençlik politikaları yalnızca gençleri değil toplumun tüm kesimlerini kuşatan, bugünü ve geleceği etkileyen önemli bir toplum dinamiğidir. Diğer yandan ulusal gençlik politikaları, “gençlerin toplumsal yapının her alanına etkin bireyler olarak katılımı ve sahip oldukları beceri ve yeteneklerinin ortaya çıkarılması için vazgeçilmez bir unsurdur. Bunun yanında gençlik politikaları gençleri istismar ve ihmalden koruyan araçlar bütünüdür.”¹⁰¹

1.5.TÜRKİYE’DE GENÇ NÜFUSUN PANORAMASI, POLİTİKALARI VE SORUNLARI

Bu kısımda Türkiye’de genç nüfusa ilişkin istatistiki bilgiler, kalkınma planında yer alan politika önerileri ve gençlerin başlıca sorunlarına dair tablo ortaya konularak buna dair durum analizine yer verilmektedir.

1.5.1.Genç Nüfusun Yapısal Panoraması

Günümüzde halen daha önemini muhafaza eden nüfus konusu, çok eski zamanlardan bu yana insanlığın çeşitli etkenler dolayısıyla üzerinde durduğu husus ola gelmiştir. Bu bağlamda, dünya genelinde hiç kuşku yok ki önemli konuların başında gelmektedir. Dolayısıyla son derece mühim olan nüfus konusu mikro ölçekte gençlik boyutuyla ele alınmadan önce kavram bakımından tetkik edilecektir.¹⁰²

Bir kavram olarak nüfus; “...Bir doğa parçasını, kendine ülke yapmış, bunu nesiller boyu sürdürmüş, böylece günümüze kadar gelebilmiş, bundan sonra da

⁹⁹ Lasse Siurala, **European framework of youth policy**, , Strasbourg, Directorate of Youth and Sport Council of Europe Publishing,2005, s. 7.

¹⁰⁰ Finn Yrjar Denstand, **Ulusal Gençlik Stratejisi Nasıl Geliştirilir? Gençlik Politikaları Kılavuzu**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 455, İstanbul, 2014, s. 19.

¹⁰¹ Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi, **a.g.e.**, s. 4.

¹⁰² Sedat Murat, **Dünden Bugüne İstanbul’un Nüfus ve Demografik Yapısı**, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No:2006-49, 2006, s. 29.

varlığını sürdürebilecek olan yaşayan insanlar topluluğudur...”¹⁰³ Murat’a göre farklı tanımları olan nüfusu yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, üretici, tüketici gibi çeşitli şekillerde tanımlamak olanaklıdır.¹⁰⁴ Bu kısımda ana odak noktası Türkiye’de genç nüfus olduğundan, Türkiye’deki gençliğe dair bir topografya ortaya konulmuştur.

Türkiye, Avrupa Birliği üye ülkelerine nispeten daha genç bir nüfusa sahip olmasına karşın 2023 nüfus senaryosunda yapılan çıkarsamalara göre giderek yaşlanan bir nüfusa sahip olacaktır. Doğuşta beklenen yaşam süresinin artışı ve toplam doğurganlık oranındaki azalış gibi belirleyici unsurlar, giderek yaşlanan bir demografik yapıya sahip olacağımızı işaret etmektedir.¹⁰⁵

Genç nüfusun yapısını irdelemeden evvel genç nüfus çokluğunun olumlu mu olumsuz mu bir etken olduğu noktasında durmakta yarar vardır. Kabul görmüş bir tanımla, genç nüfusun toplam nüfus içerisinde oranının yüksek olması demografik tabirle “gençlik şişkinliği” (youth bulge) olarak ifade edilmektedir. Bir görüşe göre, gençlik şişkinliği bir ülke için fırsat kapısıdır. Şayet doğru yönetildiği takdirde ekonomik gelişmenin hızlandıran etkeni olabileceği yönünde beyanatlar söz konusudur. Son yıllardaki küresel sermaye yarışında, Çin ve Hindistan gibi kalabalık nüfuslu ülkelerin ekonomik başarısının arka planında, genç nüfus unsurunun etkili olduğu yönünde fikirler ağırlık kazanmaktadır. Diğer bir görüşe göre ise, genç nüfus fazlalığının beraberinde bir dizi sorunlar getirdiği sanıları ön plandadır. Bunların başlıcaları şiddet, işsizlik, eğitim ve barınma sorunu ve benzerleridir.¹⁰⁶

Gençlik şişkinliğinin farklı yaklaşımlarla neticelenmesi olanaklıdır. Söz gelimi, küresel göçün tetikleyici unsurlarından birinin gelişmekte olan ülkelerdeki gençlik şişkinliği olduğu kabul görmektedir. Diğer yandan belirleyici unsur, gelişmiş ülkelerde nüfusun yaşlanması ile hâsıl olan işgücü talebidir. Özetle; gençlik şişkinliğinin bir tehdit unsuru veya fırsat olup olmadığı iktidar politikalarıyla doğrudan ilintilidir. Demek oluyor ki gençlik değer ve yaklaşımları olmaksızın

¹⁰³ Havva Tunç, Yurt Dışına Türk Göçü ve Türk Ekonomisine Etkileri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü), İstanbul, 1984, s. 133. ; akt. Sedat Murat, **Dünden Bugüne İstanbul’un Nüfus ve Demografik Yapısı**, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No:2006-49, 2006, s. 30.

¹⁰⁴ Murat, **a.g.e.**, s. 30.

¹⁰⁵ TUIK, **İstatistiklerle Gençlik 2014**, Ankara, Yayın No: 4374, 2015, s. 24.

¹⁰⁶ Özbay, **a.g.e.**, s. 5.

politika tayini söz konusu olamamaktadır.¹⁰⁷ Gençlik parametrelerinde ön planda olan unsurlar, niceliksel özellik ve genel nüfus içindeki durum olarak ifade edilebilir. Bu özelliklerinden dolayı gençliğin ekonomi ve siyaset kurumları içinde belli bir ağırlığı bulunmaktadır.¹⁰⁸

Bir ülkenin toplumsal ve ekonomik gelişmesinde genç nüfus toplumun adeta sermayesi gibidir. Genç nüfus potansiyelinin kullanım pratiklerinin eksik kalması büyük bir kayıp olarak değerlendirilebilmektedir. Bir anlamda genç nüfus, her ülke için kalkınmada hamle kozudur. Nüfus projeksiyonlarından yola çıkarak, çoğu gelişmekte olan ülkeler olmak üzere genç nüfusun, %30'luk bir potansiyel oluşturduğu fırsat çok uzun soluklu olmayacaktır. Türkiye açısından bu fırsat penceresinin ardına kadar açıldığı kritik dönem yaşanmaktadır. Ne var ki, Türkiye’de genç nüfusun önemli bir kısmının ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede yer almaması nedeniyle bu potansiyel değer olumlu kullanılamama ihtimali belirmektedir.¹⁰⁹

¹⁰⁷ A.e., s. 7.s

¹⁰⁸ Beşirli, a.g.e., s. 27.

¹⁰⁹ Yalın Kılıç, “Türkiye’de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede (NEİY) Yer Alan Gençler”, **Eğitim ve Bilim**, Cilt 39, Sayı 175, 2014, s. 121.

Tablo 1: Genel Nüfus ve Yıllara Göre Genç Nüfus Yüzdesi

Genel Nüfus			Yıllara Göre 15-29 Yaş Nüfus				Genç Yüzdesi
			15-19 Yaş	20-24 Yaş	25-29 Yaş	Toplam	
1980	Toplam	44.021.146	4.906.379	3.999.939	3.333.828	12.240.146	27,81%
1990	Toplam	55.494.711	6.113.599	5.011.178	4.733.472	15.858.249	28,58%
2000	Toplam	66.889.425	6.681.306	6.788.120	6.178.504	19.647.930	29,37%
2001	Toplam	64.729.501	6.459.000	6.116.000	5.572.000	18.147.000	28,04%
2002	Toplam	65.603.160	6.415.000	6.225.000	5.677.000	18.317.000	27,92%
2003	Toplam	66.401.851	6.343.000	6.331.000	5.783.000	18.457.000	27,80%
2004	Toplam	67.187.251	6.282.000	6.410.000	5.887.000	18.579.000	27,65%
2005	Toplam	68.010.221	6.231.000	6.462.000	5.988.000	18.681.000	27,47%
2006	Toplam	68.860.539	6.217.000	6.448.000	6.101.000	18.766.000	27,25%
2007	Toplam	69.729.967	6.212.000	6.406.000	6.211.000	18.829.000	27,00%
2008	Toplam	70.586.256	6.157.033	6.240.573	6.512.838	18.910.444	26,79%
2009	Toplam	71.517.100	6.185.104	6.256.558	6.518.837	18.960.499	26,51%
2010	Toplam	72.561.312	6.234.620	6.280.117	6.508.860	19.023.597	26,22%
2011	Toplam	73.722.988	6.277.307	6.267.787	6.437.922	18.983.016	25,75%
2012	Toplam	74.724.269	6.317.583	6.224.591	6.306.233	18.848.407	25,22%
2013	Toplam	75.627.384	6.405.552	6.186.089	6.270.678	18.862.319	24,94%
2014	Toplam	76.667.864	6.477.722	6.214.024	6.286.332	18.978.078	24,75%
2015	Toplam	77.695.904	6.518.921	6.263.460	6.273.202	19.055.583	24,53%

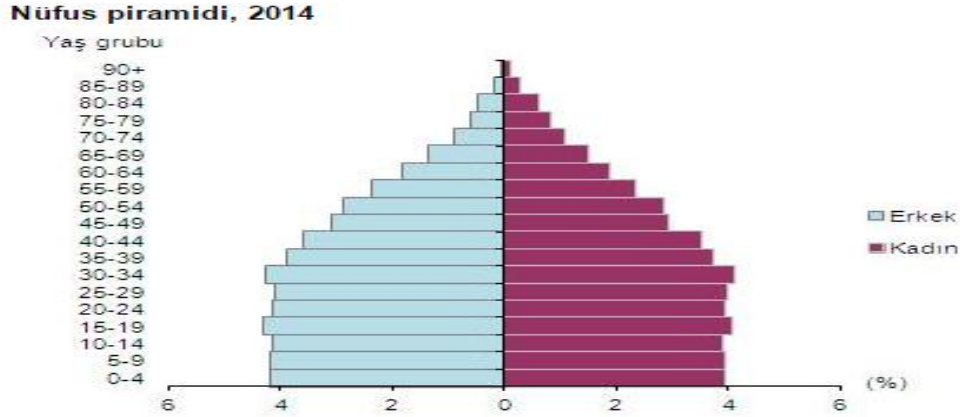
Kaynak: Eurostat Population Statistic verilerinden derlenmiştir.

<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database> Erişim 26.3.2016

Türkiye, Avrupa'nın demografik yapısı ile mukayese edildiğinde oldukça dinamik bir nüfusa sahiptir. Son 35 yılın demografik verileri yukarıdaki Tablo 1' de ele alındığında 77.695.904 kişilik Türkiye nüfusu genç kategorisi içinde 15-29 yaş aralığındaki kişilerin sayısı 9.720.134'ü erkek 9.335.449'u kadın olmak üzere toplam 19.055.583 kişi olarak kayıtlara geçmiştir. Bu durumda genç nüfusun (15-29 yaş aralığı) toplam nüfus içindeki oranı %24,5 olarak gerçekleşmiştir. Oysaki bu oranın 2000 yılı nüfus verilerine göre %29,37 olduğu görülmektedir. Yukarıdaki tablo ışığında bir değerlendirme yapılacak olursa, genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranına yönelik azalan bir seyir izlediği gözlemlenmektedir. Diğer yandan 2014 verileri ışığında seçilmiş bazı ülkelere göre bir mukayese yapıldığında 15-24 yaş aralığında Türkiye'nin verileri oldukça yüksektir. Bu durum aşağıda verilen Şekil 1' de görülebilmektedir. Bir bakıma dinamik, genç nüfus, ortaya konulacak politikaları

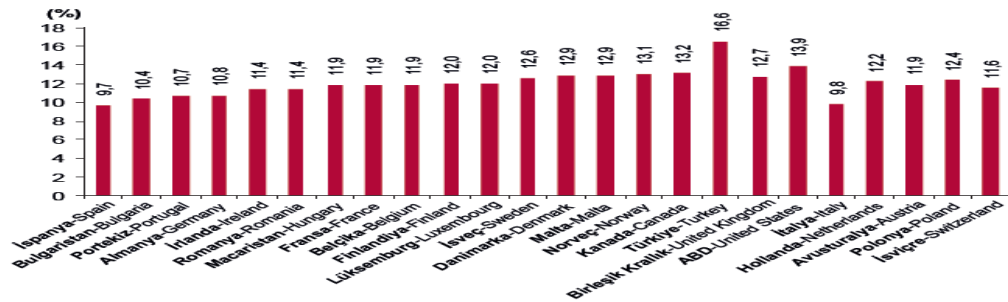
belirlemede önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'nin üzerine düşen, genç nüfus potansiyelinin belli bir değere¹¹⁰ dönüşümünü sağlayacak uygun politikaların saptanması ve tatbikinin sağlanmasıdır.¹¹¹

Grafik 1: Türkiye Nüfus Piramidi - 2014

Kaynak: TÜİK, 2014 yılı ADNKS, (çevrimiçi)
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18616>, (31.10.2015).

Grafik 2: Seçilmiş Ülkelere Göre Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı, 2013

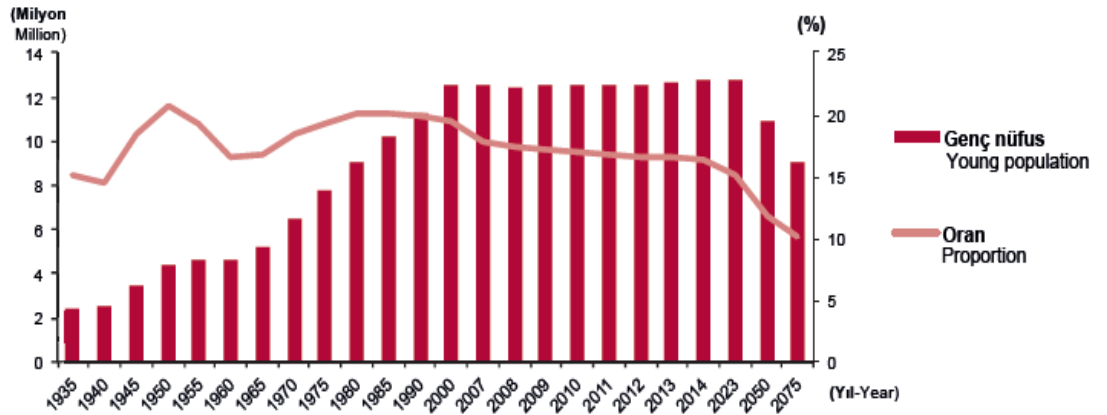
Kaynak: İstatistiklerle Gençlik 2014, Türkiye İstatistik Kurumu

¹¹⁰ “Değer, anlaşıldığı kadarıyla yüce, yücelik, kutsal, kutsallık, değerlilik, değerli olma, değer verme, değer kazandırma, anlam verme gibi kavram ve hususları çağrıştırmaktadır. Felsefe, kelam, sosyoloji, psikoloji ve siyaset bilimi gibi disiplinlerin konuları arasında önemli bir yer tutan değerler, bir şeyin anlam ve önemini belirlemeye yarayan ölçütler olup insanların inanç, düşünce, tutum ve davranışlarının bütününde bir hareket merkezi ve değerlendirme ölçütüdürler. Toplum hayatının ve kültürün inşa, ikame ve idamesinde çok etkili bir yere sahip olan değerler, tipolojik düzlemde ahlaki, dini, ekonomik, siyasal, ailevi, hukuki, eğitimsel, estetik vs. değerler olarak” ayrımlanabilirler. Özcan Güngör, **Çalışan Gençlik ve Değerler**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2015, s. 189-190.

¹¹¹ Beşirli, a.g.e., s. 28.

Nüfus piramitleri ele alındığında genç nüfusun potansiyelini bariz bir şekilde görebilmek mümkündür. Nüfus piramitleri incelendiğinde genç nüfusun genel nüfus içindeki konumunu belirlemek olanaklıdır. Yukarıda Şekil 2’ de görüldüğü üzere 2014 yılında geçmiş yıllara nazaran önemli ölçüde bir değişiklik yaşanmadığı ifade edilebilir.

Grafik 3: Türkiye’de Genç Nüfus ve Genç Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı, 1935-2075

Kaynak: TÜİK, İstatistiklerle Gençlik, 2014

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2012 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçları temel alınarak Türkiye toplamı ve 81 il için nüfus projeksiyonları geliştirmiştir. Bu projeksiyonlara göre Türkiye nüfusu 2023 yılında 84,247,088 kişi olarak hesaplanmıştır. Yukarıda Tablo 3’de görüldüğü üzere, öngörülen nüfus artışı 2050 yılına kadar devam edecek ve burada en yüksek değere 93,475,575 kişi ulaşacaktır. 2050 yılından itibaren düşme eğilimine girmesi beklenen nüfus 2075 yılında 89 172 088 kişi olarak gerçekleşeceği tahmin edilmiştir. Bununla birlikte Türkiye nüfusunun yaşlanma eğiliminde olduğu açıktır. Söz konusu projeksiyonlarda 2023 yılında genç nüfusun (15-24) toplam nüfus içindeki oranı %15,1, 2050 yılında %11,7 ve 2075 yılında %10,1 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.¹¹²

Bu arka plan aktarımından sonra panoramayı resmetmek yerinde olacaktır. Buna göre gençliğe dair istatistiki birtakım bilgiler konunun sıhhat ve ciyadeti için

¹¹² A.e., s. 31-33.

lazım addedilebilir. Bu doğrultuda TÜİK'in 2015 yılında yayınladığı “İstatistiklerle Gençlik” raporunda bazı istatistiki göstergeler şu şekildedir.¹¹³

Nüfus konusundaki istatistiki göstergelere bakıldığında 2015 yılında dünya nüfusu 7 milyar 145 milyon 786 kişiye ulaşmıştır. Çin, Hindistan, ABD, Endonezya, Brezilya, Pakistan ve Nijerya'nın toplam nüfus içinde yarından fazla bir oranı oluşturmaktadır. Dünya nüfus sıralamasında Türkiye nüfusu 18. sırada yer alırken bu miktar dünya nüfusunun %1,1'ine tekabül etmektedir.¹¹⁴ Türkiye'de genç nüfusun miktar ve cinsiyet bakımından dağılımı ele alındığında nüfusun (77 milyon 695 bin 904 kişi) %16,5'ini “15-24 yaş grubundaki genç nüfus (12 milyon 782 bin 381 kişi) oluşturmuştur. Genç erkek nüfus ise genç nüfusun %51,2'sini, genç kadın nüfus ise %48,8'ini oluşturmuştur.

Eğitim konusundaki istatistiki göstergelere bakıldığında eğitim, kültürün aktarımında birbirini tamamlayan bir yapıya sahiptir. Denilebilir ki, bir ülkenin gelişmişlik seviyesinin en temel ölçütlerinin başında gelir. Türkiye adına okuryazarlık olgusu gelişim göstermekle beraber, arzulanan seviyeye erişememiştir. Okuma-yazma bilmeyen gençlerin oranı 2012 yılında %1 iken, 2013 yılında bu oran %0,8'e gerilemiştir. Gençlerin %7,6'sı yükseköğrenim mezunudur. 2012-2013 eğitim-öğretim yılında yükseköğrenimde %38,5 olan yükseköğrenimde okullaşma oranı 2014 yılında %39,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranların yanı sıra Türkiye OECD ülkeleri içinde liselerden ve üniversitelerden en az mezun veren bir ülke olarak “gençler öğrencidir” algısı gibi bir karmaşıklık da aşikâr etmektedir.¹¹⁵

İşgücüne katılımın istatistiki göstergelerine göre ise Türkiye'de 2014 yılında gençlerin işgücüne katılım oranı %40,8'dir. Cinsiyet göre genç erkeklerin işgücüne katılım oranı %54 iken genç kadınlar da bu oran %27,7 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında genç işsizlik oranı %17,9 tarım dışı genç işsizlik oranı %21'dir. Genç erkeklerde işsizlik oranı %16,6, kadınlarda ise %20,4'dür.

Evlilik istatistiki göstergelerinde genç nüfusun evlilik oranlarına dair 2014 yılı istatistiki verilerinde bir önceki yıla göre bir düşüş söz konusudur. Buna göre

¹¹³TÜİK, İstatistiklerle Gençlik 2014, (çevrimiçi) <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18625>, Erişim 29.10.2015.

¹¹⁴ TÜİK, a.g.e., s. 26.

¹¹⁵Onuncu Kalkınma Planı, 10. Kalkınma Planı 2014-2018 Gençlik Çalışma Grubu Raporu, Ankara, 2015, s. 5.

2014 yılında genç evlilik oranı %13,1 iken 2013 yılında %13,7 olarak gerçekleşmiştir. Genç erkeklerde bu oran %5,2 genç kadınlarda ise %21,5'tur.

Yoksulluk göstergelerinde ise 2013 yılında TÜİK tarafından yapılan "Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması" sonuçlarından elde edilen bulgulara göre eşdeğer hane halkı kullanılabilir medyan gelirin %60'ı hesaba katılarak belirlenen yoksulluk sınırına göre genç erkeklerin %22,3'ü kadınların ise %24,6'sı yoksulluk riski altındadır.

Madde kullanım verilerine göre ise sağlık esasında, bireyin her türlü ruh ve beden bozukluklarından beri olması şeklinde ifade edilebilir. TÜİK tarafından 2012 yılında yürütülen Sağlık Araştırması sonuçlarına göre gençlerde (düzenli) her gün tütün mamulü kullandıklarını ifade edenlerin oranı %14,3 genç erkeklerde bu oran %24,1 genç kadınlarda ise %4,6 olduğu saptanmıştır.

İletişim Teknolojileri ve Sosyal Faaliyetlerin istatistiki göstergelerine göre küreselleşmeyle sınırların ortadan kalkması neticesinde gelişen ve değişen toplum olgusundan teknolojik gelişmeler de nasibini almıştır. İnternet kullanımında gözlemlenen ciddi artış sosyal olaylara katılımı yeni bir perspektif açmıştır. 2014 yılında son üç ay içerisinde gençlerin bilgisayar kullanımı %70,3 internet kullanım oranı ise %73 olarak kayıtlara geçmiştir.

Gelecek Beklentileri göstergelerine göre ise Yaşam Memnuniyeti Araştırması (YMA) ile bireylerin öznel mutluluk algısı, toplumsal değer yargıları, temel yaşam alanlarındaki genel memnuniyetini ve kamu hizmetlerinden memnuniyeti ölçmek doğrultusunda yapılan çalışmada 2014 yılında mutlu olduğunu ifade eden (18-24 yaş) gençlerin oranı %61,2 'dir. Gençlerin (18-29 yaş) %77'si gelecekte umutlu olduklarını ifade etmiştir.

Bunun yanı sıra bazı istatistiki bilgilerle bir gençlik panoraması;

- Milenyum Diyalog Raporu (Millennial-Dialogue Report')nun Türkiye milenyum gençliğine ilişkin yayınladığı raporda gençlerin %72'si genel olarak hayatından memnun ve %73'ü ise geleceğe dönük olarak iyimser
- Yine aynı raporda gençlerin %24'ü politikayla çok ilgili. Politik bir toplantıya katıldığını ifade edenlerin oranı %14 gösterilere katıldığını ifade edenlerin oranı ise %15 olarak raporda yer almaktadır.

- Bunun yanında gençlerin en çok ilgili oldukları aktiviteler %92 film, %91 müzik ve %89 yeni teknoloji olarak sıralanmaktadır. Takım sporlarına katılanların oranı ise %44.
- Milenyum gençleri gelecekteki hayat kalitelerini etkileyecek faktör olarak ilk sıraya %91 ile eğitime erişim ve yine %91 ile Türkiye'nin ekonomik durumu faktörlerini koymaktadır.
- Meslek seçimine yönelik olarak ne olmak isterdiniz şeklindeki soruya ise %25 araştırmacı bilim adamı %14 iş adamı veya kurucu %11 akademisyen %11 sporcu % %10 politikacı %7 doktor % 6 tanınmış ünlü %5 müzisyen %4 yazar % 3 avukat ve %3 dini lider yanıtını vermiştir.¹¹⁶
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)'nün verilerine göre 2015 yılı itibarıyla 15-24 yaş arası okuma-yazma oranı %99,25 olarak kaydedilmiştir.¹¹⁷
- Gençlik Gelişim Endeksi sıralamasında ise Türkiye 0.69'luk oranla 170 ülke içerisinde 64. sırada kendisine yer buldu.¹¹⁸
- Gençlerin katılımının incelendiği Arı Hareketi Toplumsal Katılım ve Gelişim Derneği (ARI) hareketinin 1999, 2003 ve 2008 yılı "Türk gençliği ve katılım" araştırmalarındaki bulgulara göre bir siyasi partinin gençlik kollarına katılımı yaklaşık %10'dur.¹¹⁹
- 2012 verilerine göre gençlik (785 adet) ve öğrenci (340) temalı derneklerin toplam içindeki oranı %1,22'dir.¹²⁰
- 2015 verilerine göre Türkiye'de 15-24 yaş arası 12 milyon 782 bin 381 genç yaşamaktadır. Toplam nüfusun %16,5'ini oluşturmaktadır.
- 2014 yılında dünyada genç işsizlik oranı %13 iken¹²¹ Türkiye'de %17,9'dur.

¹¹⁶Foundation For European Progressive Studies, **Millennial Dialogue Turkey Report**, 2015, s. 4-18.

¹¹⁷UNESCO, "Turkey Genel Information", (çevrimiçi) <http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?regioncode=40530&code=TUR> Erişim 24.3.2016.

¹¹⁸Commonwealth Youth Development Programme, "Commonwealth Youth Development Index", (çevrimiçi) <http://www.youthdevelopmentindex.org/views/index.php#OVER> Erişim 24.3.2016.

¹¹⁹Volkan Yılmaz, Burcu Oy, **Türkiye'de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014, s. 28-29.

¹²⁰10. Kalkınma Planı 2014-2018 Gençlik Çalışma Grubu Raporu, Ankara, 2015, s. 20.

- Gençlik ve Spor Genel Bakanlığı Türkiye’de gençlik politikalarından sorumlu olan tek kamu kurumudur.
- Gençlerin güçlendirilmesine dönük harcamaların GSYH’ya oranı 2010 yılında % 0,30 olurken; 2013 yılında % 0,49 olarak gerçekleşti. Dünya ekonomileri içinde hızlı büyüyen ekonomilerinden biri olan Türkiye ekonomisi gelişirken, gençlerin güçlendirilmesine yönelik yapılan kamu harcamaları artışı bunun gerisinde kaldı.¹²²
- Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri İstatistiklerine göre; 12-17 yaş arası 2.296, 18 ve 20 yaş genç hükümlü ise 8.479’dur. 21-39 (Genç-Orta-Yetişkin) sayısı ise 108.033’tür.¹²³ (Gençlik kategorisi 15-24 yaş olarak kabul gördüğünden her üç yaş kategorisi ayrı ayrı verilmiştir)
- Gençlere yönelik eğitim harcamalarının (ortaöğretim ve üniversite) gayri safi yurtiçi hasılaya oranı %1,54’tür.¹²⁴
- Dünya Sağlık Örgütü’nün verilerine göre 15-24 yaş arası her 100 bin gençten 13’ü kendi yaşamlarını sonlandırmaktadır. Türkiye’de intiharların serüveni ile ilgili olarak; yaş dağılımına göre 15 yaş altı ve 15-24 yaş gruplarında kadınlar, diğer yaş gruplarında erkekler olmak üzere gençlerde tüm yaş gruplarından daha hızlı bir artış söz konusudur.¹²⁵
- Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu (YURTKUR) verilerine göre 2014 yılında 363.233 öğrenciye burs, 872.063 öğrenciye ise kredi verilmiştir.¹²⁶ Burs miktarı 2004 yılında lisans öğrencisi için 90 TL iken 2016

¹²¹ İŞKUR, 2015 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, s. 14.

¹²² Kamu Harcamaları İzleme Platformu, “Gençlik Kamu Harcamaları”, (çevrimiçi) http://kahip.org/site_media/docs/GENCLIK-INFOGROFIK.pdf Erişim 6.02.2016.

¹²³ Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, (çevrimiçi) <http://www.cte.adalet.gov.tr/> Erişim 6.2.2016.

¹²⁴ Kamu Harcamaları İzleme Platformu, “Gençlik Eğitim Harcamaları”, (çevrimiçi) http://kahip.org/site_media/docs/GENCLIK-INFOGROFIK.pdf Erişim 6.02.2016.

¹²⁵ Pınar Harmancı, “Dünyadaki ve Türkiye’deki İntihar Vakalarının SosyoDemografik Özellikler Açısından İncelenmesi”, **Hacette University Faculty of Health Sciences Journal**, Cilt 1 Supl11, 2015, s. 3-9.

¹²⁶ Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu, **2014 Yılı Faaliyet Raporu**, s. 55.

yılı itibariyle 400 tl olmuştur. Ayrıca yüksek lisans öğrencisi 800 TL ve doktora öğrencisi için 1.200 TL dir.¹²⁷

- Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkeleri içinde Türkiye eğitimde olmayan %25’lik genç oranıyla birinci sırada yer almaktadır.¹²⁸
- Bir siyasi partiye üye olan (faaliyet gösteren) gençlerin oranı % 9’dur.¹²⁹
- Gençlerin siyasi katılımının düşük oranlarda olduğu görülmektedir. Türkiye’deki gençlerin STK’lara üyeliği KONDA Araştırma ve Danışmanlık verilerine göre %27,1 olarak gerçekleşti.¹³⁰

1.5.2. 10. Kalkınma Planında (2014-2018) Gençlik Politikalarının Gelişimlerine Yönelik Öneriler

Şüphesiz gelecek yıllarda ön görülen genç nüfus miktarının korunması ve artırılmasına yönelik çalışmalar odak noktası olsa da, genç nüfusun homojen bir yapıda olmamasından kaynaklı dezavantajlı gençlik kesimine eğilim gösterilmesi ön görülen bir strateji olabilir. Bu minvalde 10. Kalkınma Planında (2014-2018) yer alan gençlik gelişimine yönelik makro düzeydeki politikalar ve mikro düzeydeki öneriler bütüncül bir gençlik politikası yolunda önümüze ışık tutabilir. Bu çerçevede Kalkınma Planı’nda yer alan makro düzeydeki politikalara başlıklar halinde değinilmiş, mikro düzeydeki önerilere ise özet şeklinde yer verilmiştir.

Gençlik Politikalarının Gelişimiyle İlgili Temel Makro Politikalar

- Çatı Gençlik Politikası
- Kamu Desteği
- Kamu Harcamalarının Artırılması
- Kurumlar arası Koordinasyon

¹²⁷Kredi ve Yurtlar Kurumu, (çevrimiçi) <http://www.kykbursbasvurusu.com/node/36> Erişim 6.02.2016.

¹²⁸Kamu Harcamaları İzleme Platformu, “NEEİ Oranı” (çevrimiçi) http://kahip.org/site_media/docs/GENCLIK-INFOGROFIK.pdf Erişim 6.02.2016.

¹²⁹KONDA Araştırma ve Danışmanlık, **Türkiye’de Gençlerin Katılımı**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014, s. 47.

¹³⁰A.e., s. 49.

- Merkezi Kamu Hizmetleriyle Yerel Yönetimler Arasındaki İlişki
- Sivil Toplumla Kamu Kurumları Arasındaki İlişkinin Geliştirilmesi
- Gençlik Çalışmasının Tanınması
- Gençlere Yönelik Kamu Hizmetlerinin Standartlaşmasının Sağlanması
- Kanunlar ve Uygulama Arasındaki Farkların Ortadan Kaldırılması
- Genç Dostu Bilgilendirme Sistemlerinin Geliştirilmesi
- Hareketlilik İmkânlarının Sağlanması
- Gençlik Politikasının Göstergelerinin Oluşturulması
- Mevcut Politika Dokümanlarının İşlevsel Hale Getirilmesi

Mikro düzeydeki öneriler ise; ekonomik katılıma yönelik olarak ulusal istihdam stratejisi çalışmalarına ağırlık verilmesi, küçük ve orta büyüklükteki işletmelere (KOBİ) kredi miktar ve limitleri iyileştirilmesi, faizsiz kredi yolunun açılması ve genç girişimcilere danışmanlık hizmetlerinin sunulmasıdır. Ayrıca inovasyon, Ar-Ge teşviki, fikri ve sınai hakların korunması hususunda taklitçiliğin önüne geçilmesi, Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH)'den Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) harcamalarına ayrılan payın artırılması ve üniversiteler ile sanayi (KOBİ) işbirliği öncülüğünde yeni buluşların ekonomik değere dönüştürülmesi de öneriler arasındadır. Beyin ve yetenek göçünün önüne geçilmesi, nitelikli iş gücü ile Türkiye bir cazibe merkezine dönüştürülmesi de planlar arasındadır. Diğer bir öneri devlet kurumlarının ve özel sektör iş birliği ile işbaşı eğitim çalışmalarının hız kazanması, aktif istihdam programlarının kalite ve çeşitliliği artırılarak daha önceki projelerin fayda / maliyet analizi yapılmasıdır. Bilgi bağlamında gençlerin finansal okur-yazarlık becerilerini geliştirmeleri için çalışmaların yapılması, mesleki bilgi becerilerin yanında bilişim becerileri, yabancı dil bilgisi, dijital okur-yazarlık, medya okur-yazarlığı önemli kazanımlar olarak durmaktadır.

Gençlerin ekonomik hayata katılımını engelleyen faktörlerin ortadan kaldırılmasına ilişkin olarak; gençlerin niteliklerinin iş gücü piyasaları ile uyumlu

hale getirilmesi, gençlerin işgücü piyasalarına kanalize olmalarını hızlandıracak kamu istihdam hizmetlerinin genç dostu olması, farklı genç grupların gözetilmesi ve güncel iletişim araçları kullanılması öngörülmektedir. Ayrıca dezavantajlı konumda bulunan gençlerin ekonomik hayata müdahil olmalarını kolaylaştıracak eğitim, istihdam ve alt yapı programlarının tatbik edilmesi önemli görülmektedir. Temel mesleki becerilere ilaveten gençlere çalışma ve sosyal hayata katılımlarını kolaylaştıracak temel yaşam ve temel mesleki beceriler kazandırılması, gençlerin yükseköğretim erişimi burs, kredi ve yurt imkânlarının artırılması; öğrenim kredilerinin geri ödeme kolaylığı için öğrencilerin durumlarını dikkate alan esnek modeller oluşturulması planın önemli yapı taşlarındandır.

Gençlerin iş gücü piyasasına girişin önünü açmak için nitelikli staj olanaklarının geliştirilmesi, gençleri eğitim süreçlerin kendi yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeleri için kariyer danışmanlığı hizmetlerinin sunulması gerekli görülmektedir. Dezavantajlı gençlere yönelik olarak başta engelli gençlerin eğitimi ve kamu ile sosyal hizmetlerden tam manasıyla yararlanmalarını sağlamak için fiziksel ve sosyal altyapının güçlendirilmesi gerekli şartların başında gelmektedir. Suça sürüklenen genç bireyler için ceza dışında kamu yararına hizmet, sosyal sorumluluk çalışması gibi rehabilite edici çalışmalara ağırlık verilmesi sağlıklı bir toplumun inşası için kabul görmektedir. Ayrıca dezavantajlı bireylerin toplumsal hayattan dışlanmaması adına ulaşım, iletişim ve konaklama gibi pratik kolaylıkların oluşturulması amaçlanmaktadır. Bir sosyal katılım aracı olan gençlik merkezlerinde gençlik merkezi başına düşen genç sayısı ve yararlanan gençlerin oranı istenilen düzeyde değildir. Bunun için il düzeyinde yerel yönetim /STK ve merkezi yönetim işbirlikleriyle gençlik merkezlerinin semt düzeyinde açılmasının sağlanması ve bunların yanı sıra gençlerin hareketliliğini kolaylaştırma adına pasaport alma işlemlerine ücretsiz erişim sağlanması stratejik hedefler arasında yer almaktadır.¹³¹

1.5.3. Türkiye’de Genç Nüfusun Temel Sorunları ve Sorun Alanları

Gençlerin yüzleştiği veya potansiyel olabilecek sorunları, geleneksel, güncel ve iktisadi sorunlar olmak üzere kategorize etmek mümkündür. Söz konusu olan

¹³¹ Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, a.g.e., s. 44-59.

sorunlar yapısal durumu incelendiğinde görülüyor ki, kimi sorunlar gencin yapısından, geleneksel durumundan veya soruna taraf teşkil eden doğasından kaynaklı, bazıları ise mevcut durumda yaşanan ve gündem parametrelerini belirleyen durumlardan kaynaklı olabilmektedir.

1.5.3.1 Geleneksel Sorunlar

Geleneksel sorunlar başlığının altında; psiko-fizyolojik, cinsel, ekonomik, eğitim, aile içi ve kuşaklar arası çatışma, madde bağımlılığı, ideolojik, işsizlik ve istihdam, barınma, beslenme, sağlık ve kültürel gibi sorunlar sayılabilir.

1.5.3.2. Güncel Sorunlar

Diğer yandan güncel sorunlar arasında; “toplumsal değişmeye bağlı değerlerde değişme, madde bağımlılığı, statükoya karşı çıkma, gelecek korkusu, yabancılaşma, kimlik, tüketim, anomi, özgürlük, işsizlik vb. problemler, güven bunalımı, kaygı, stres, yalnızlık, iletişimsizlik, işe yaramama hissi vb. sosyo-psikolojik sorunlar ve çağdaş iletişim araçlarının yol açtığı şartlandırılma, kültürsüzleştirilme, yozlaştırılma, yabancılaştırılma, boş zamanlar vb.” sorunları saymak olanaklıdır.¹³²

1.5.3.3. İktisadi Sorunlar

Geldiğimiz noktada Türkiye adına en önemli sorunların başında, gençlerin istihdam ve işsizlik sorunu gelmektedir. İşsizlik, yapısal anlamda farklılıklar içermektedir. Bu farklılık kaynağı ise ekonomik sonuçları bakımından toplumsal ve sosyal bir sorun olmasından ileri gelmektedir. İşsizlik konusu farklı saiklerle ayrı bir başlık etrafında üzerinde durulmayı hak etmektedir. Söz gelimi, gelir yoksunluğu nedeniyle fakirlik sonucunu doğururken, diğer yandan bireyler üzerindeki sosyal ve psikolojik etkileriyle sosyal dışlanmaya neden olabilmektedir.¹³³

Akademik yazında genç işsizliği üzerine çeşitler görüşler öne sürülmüştür. Bu görüşler daha çok konjonktürel, yapısal ve demografik görüşler etrafında

¹³² SEKAM, a.g.e., s. 79.

¹³³Naci Murat, M.Ali Cengiz, Yüksel Terzi, “Genç Nüfusun Sorun Algılaması: Trabzon Örneği”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.2 Sayı:7, 2009, s. 177.

kümelenmektedir. Konjonktürel açılımların temel çıkış noktası, genç işsizliğinin hem toplamda hem de uygun tipte işlerin eksikliğine dayandırılmaktadır. Yapısal açıklamalar ise, gençler arasında işsizlik oranının ekonomik gelişmeden bağımsız bir şekilde yüksek olacağı görüşünde birleşir. Diğer bir görüş, demografik görüşlere göre de işgücü arzına yanıt veren gençlerin sayısının gençlerin üretilen işgücü arzından daha yüksek olduğu sonucundan mütevellittir.¹³⁴

Hane halkı İşgücü araştırma sonuçlarına göre; 2014 yılında gençlerde işsizlik oranı %17,9 olarak gerçekleşti. Bu oran genç erkeklerde %16,6, genç kadınlarda ise %20,4 oldu. İstihdam edilen gençlerin %19,4'ü tarım, %32,7'si sanayi, %47,9'u ise hizmet sektöründe yer aldı.¹³⁵

Birleşmiş Milletlerin 2005 yılında yayınladığı gençlik raporunda, yoksulluk, eğitim ve istihdam en temel gençlik sorunları arasında ön plana çıkmaktadır.¹³⁶

2002 yılında, İnönü Üniversitesi öğrencileriyle yapılan bir araştırmada gençlerin harcama kalemlerinin aslan payını %42 ile yiyecek ve diğer temel ihtiyaçlar oluşturmaktadır. Ancak kültürel ihtiyaçlara yönelik pay düşüktür. Gençliğin en mühim sorunu olarak işsizliğe vurgu yapılmıştır. Daha sonrasında psikolojik sorunlar, toplumsal baskılar, yeterince özgür olamama ve cinsel sorunlar gelmektedir.

2006 yılında İstanbul'daki üniversitelerde eğitim gören 15-24 yaş aralığındaki 1,014 gençle yapılan saha araştırmasından elde edilen bulgulara göre ise; Türkiye'de gençlere ilişkin sorunların başında aile içi şiddet başı çekmektedir. Ardından uyuşturucu ve maddi imkânsızlıkların yol açtığı eğitimsizlik durumu gelmektedir.¹³⁷

SEKAM'ın 2014 yılında yaptığı saha araştırmasının gençliğin en önemli sorunları başlığı altındaki değerlendirmesine göre, gençliğin en önemli beş sorunu birinci düzey bazında eğitim (%33), ahlaki yozlaşma (%17), meslek edinme (%14), iş bulamama (%14) ve aile tarafından anlaşılamamak (%7) şeklinde sıralanırken, diğer yandan ikinci tercih bazında ise; meslek edinme (%18), eğitim (%14), ahlâki yozlaşma (%13), iş bulamama (%10) ve uyuşturucu kullanımı (%9) olarak tezahür

¹³⁴ Emel Çetinkaya, "Genç İşsizliğinin Teorik Açıklamaları", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı:58, 2010, s. 47-54.

¹³⁵ TUIK, İstatistiklerle Gençlik 2014, (çevrimiçi) <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18625>, Erişim 29.10.2015.

¹³⁶ United Nations, **2005 Youth Report**, s. 3.

¹³⁷ Gür vd. **a.g.e.**, s. 22.

etmektedir. Söz konusu değerlendirmeye göre iki tercih düzey türünde de ilk dört sorun sıralamada değişkenlik gösterse de aynıdır:

- Eğitim
- Ahlaki yozlaşma
- Meslek edinme
- İş bulamama

Gençliğin, kısmen de olsa eğitimi mühimsemesi ve Türkiye'deki ahlaki yozlaşmanın farkında olması ve bunu ciddi bir sorun olarak görmesi, müşahhas bir olgudur.¹³⁸

Türkiye'de 1970'li yıllardan başlayıp, küreselleşmenin etkilerini iyiden iyiye hissettirdiği yirminci asrın son çeyreğinden beri süregelen toplumsal değişme, kentleşme, sanayileşme, iç göç hızının artması, gecekondulaşma ve aile kurumunun zayıflaması gibi değişkenler sosyal sorunların tırmanmasına neden olmuştur.¹³⁹

Gençlikle ilgili sorunlar, Türkiye'nin gündemini meşgul eden önemli konular arasında yer almaktadır. Bu konuda, devlet, ekonomik, sosyal ve kültürel çerçevede gençlik sorunlarının saptanması ve bu sorunların çözüm yolları için ilgili ulusal ve uluslararası kurum, kuruluşlar ve üniversiteler ile koordineli bir biçimde hareket etmektedir. Son yıllarda ise sosyal ve kültürel alanlarda faaliyet gösteren vakıf, dernek ve gençlik birlikleri vasıtası ile de gençlerin örgütlenmeleri konusunda belli bir eşik yakalanmıştır.¹⁴⁰

Gençlik konusu irdelendiğinde mühimsenmesi gereken başlıca husus gençlik sorunlarıdır. Gençlik sorunları ise gençliğin sosyal konumlarıyla yakından ilintilidir. Buna göre, gençliğin durduğu sosyal konum, gelişmiş ülkelerin kalkınma modellerini benimseyen ve tatbik eden toplumlar açısından bakıldığında, gençlerin düşünsel ve duygusal süreçleri daha az hasarla atlatma olasılıkları, Batılı akranlarına göre daha muhtaralı geçtiği ortaya konulmaktadır. Nitekim Türkiye açısından mukayese edildiğinde çevre ülkelerin gençliğinin modernlik / geleneksellik

¹³⁸ SEKAM, a.g.e., s. 80.

¹³⁹Fatih Kılıçarslan, Gençlik Sorunları ve Çözüm Önerileri, (çevrimiçi) <http://www.manevisosyalhizmet.com/?p=286#more-286>, Erişim 26.11.2015.

¹⁴⁰ MEB Aile Tüketici Hizmetleri, **Gençlere Sosyal Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar**, Ankara, 2011, s. 4.

sarmalında açmazlarla karşılaştığı bir hakikattir. Daha açık tabirle süreç gelenekten moderne, oradan da postmoderne evrilen bir temayülün çıktısıdır.¹⁴¹

Gençliğin sorun olarak ifade etmediği, ama düşünsel ve duygusal yönden etkisini hissettiği sorunları mevcuttur. Bu durum ise farkında olsun ya da olmasın sorunlu bir durumu ve duruşu yansıtabilmektedir. Bu önemli tespitin referansı ise Sosyal Ekonomik Araştırmalar Merkezi (SEKAM)'ın 2014 yılında yaptığı saha çalışmasıdır.

1.5.3.4. Güven Sorunu

SEKAM'ın 2014 yılında yayınlamış olduğu Türkiye Gençlik Raporu'nda kategorize ettiği sorunlardan gençliğin güven sorunu bulgularına göre, genel bir değerlendirme ile her üç gençten ikisi, insanlara ilişkin bir güven sorunu yaşamaktadır. Güven noktasında aile bağlarının zayıflamasına atfedilebilecek en ciddi sorun “babaya güven” noktasındaki sonuçlardır. Gençliğin güven bunalımı yaşaması, dikkate alınması gereken ciddi bir psikolojik, ahlaki ve sonuçları itibarıyla sosyal bir yaradır.

SEKAM'ın güven sorununa ilişkin bulgular ışığındaki değerlendirmesi aile, akrabalık, toplumsal bağların ve dayanışmanın zayıfladığı ve çözüldüğünü, bireyi merkeze alan bir yaşam tarzının benimsenmeye başladığını destekler mahiyettedir.¹⁴²

1.5.3.5. Depresyon Sorunu

Diğer bir gençlik sorunu olarak yer verilen raporda depresyon ve gençlik ilişkisi ortaya konulmuştur. Sosyal hayattaki beklentiler, zihinsel ve psiko-sosyal süreçler bir anlamda ruhsal çöküntü olarak tabir edilen depresyonun kaynağı olarak ifade edilmektedir.

Gençlerin psikolojik desteğe ihtiyaç duyması güven sorunu yaşama ile bağlantılı olabilmektedir. Ne var ki, güven sorunu olan kişilerde psikolojik sorun yaşama seviyeleri aynı derecede gerçekleşmeyeceği gibi, psikolojik sorunun etken unsurunun güven sorunu olduğu çıkarsaması da yapılamaz.

¹⁴¹M. Cem Şahin, Türkiye’de Gençliğin Toplumsal Kimliği ve Popüler Tüketim Kültürü, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 25 Sayı 2, 2005, s. 162.

¹⁴² SEKAM, **a.g.e.**, s. 81-86.

1.5.3.6. Şiddet Sorunu

Bir diğer sorun parametresi şiddettir. Bu bağlamda şiddet, insanların bedensel ve ruhsal bütünlüğüne etki eden sert ve acı verici dışsal davranış olarak ifade edilmektedir. Söz konusu raporda terbiye / eğitim ile şiddet arasındaki korelasyonun sorgulandığı hipotez, şiddetin kültürel temellerini meşrulaştıran bir tespit olarak anlam kazanmaktadır.

SEKAM'ın gençlik ve şiddet başlığı altındaki değerlendirmesi ise, gençlerin genel olarak şiddete eğilimlerinin olduğu yönündedir. Bununla beraber şiddet eğiliminin belirleyici unsurları cinsiyet, eğitim düzeyi, ekonomik durum ve yaşanan bölge olarak ifade edilmektedir. Şiddeti körükleyen en temel faktörlerin bu unsurlar olduğu üzerinde durulmaktadır.

Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre, kültürel kodların ve terbiye/ eğitim metodunun şiddeti meşrulaştırıcı nitelikte olabilecekleri yönünde genel bir kabul doğmaktadır. Bu dikkate değer bulgunun, tersine bir hâl alabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerektiği önemle vurgulanmaktadır.¹⁴³

¹⁴³ A.e., s. 88-92.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER VE GENÇLİK MERKEZLERİ

Bu bölümün ilgili alt başlıklarında yerel yönetim mekanizmaları, yerel sosyal politika uygulayıcılarının vasfı, genç nüfusa ilişkin politikaları ve hizmetleri tezin ana gayesini oluşturan genç merkezlerinin yapısal olarak değerlendirilmesi, bulgulara yer verilmesi Türkiye üzerinden yorumlanmasına değinilmektedir.

2.1.YEREL YÖNETİMLER

Bir ülkede kamu hizmetleri, birtakım ilkelerce belirlenen yönetim birimleri tarafından ifa edilmektedir. Bu bağlamda, tüm sistemlerde devlet yönetim yapıları iki temel birimden müteşekkildir. Bunlar; merkezi yönetim ve yerel yönetimlerdir. Kamu yönetimi sisteminin temel karakteristiğini simgeleyen bu iki yönetsel düzey aynı zamanda yönetsel ağ ilişkisinin omurgası ve tamamlayıcısı konumdadır.¹ Ne var ki ülkelerin ekonomik, sosyal, siyasal, idari ve kültürel yapısı gibi şartlar göz önüne alındığında, bu yönetim ilkelerinden birisinin ağırlıklı olarak uygulanması söz konusu olabilmektedir.²

Söz gelimi, prensip olarak Danimarka, birçok ülkede görülen devlet memurları sisteminin aksine seçilmiş yerel popüler idareciler sistemine dayalı bir yerel yönetim anlayışını uygulamaktadır.³ İngiltere'de ise yerel yönetim yasa gereğince vardır. Yapılar, işlevler, finansman ve yerel yönetimlerin birçok süreci kanunla belirlenir.⁴ Ancak bu iki yönetim yapısı arasına kalın bir çizgi çekilmelidir ki net bir şekilde merkezi yönetimin, yerel yönetimlerin seyrini, faaliyet alanını,

¹Bekir Parlak, "Avrupa Birliği Perspektifinden Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri", **TESAM**, Cilt 1 Sayı1, 2014, s. 8.

²Azim Öztürk, **21. Yüzyıl Türkiye'si için Yerel Yönetim Modeli**, İstanbul, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, 1997, s. 51

³Selahattin Yıldırım, **Local Government In Denmark**, 1.Bs., Copenhagen, The National Association of Local Authorities, 1983, s. 23.

⁴J.A. Chandler, **Local Government Today**, Manchester, Manchester University Press, 1991, s.1

kalitesini ve yerel hizmet prensiplerinin yönlendirmesini belirlemediği ortaya çıkabilsin.⁵

Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki uygulama farklılıkları siyasi, yönetsel ve ekonomik ilişkiler bağlamında iki ayrı model sınıflandırılmasına tabidir. İlk modelde yerel yönetimler merkezi yönetimin birer temsilcisi, vekili konumundadır ve üstlendiği rol, merkezi yönetimin karar ve politikalarının yürütülmesini sağlayan yönetsel sistemin bir parçası gibi hareket etmek olduğundan kamu hizmetlerindeki rolü oldukça kısıtlıdır. Diğer model "ortaklık" modelinde ise yerel yönetimler, ayrı organ olarak kendi hak ve görevleri kapsamında kamu hizmetlerinin halka arzında, merkezi yönetimin stratejik ortağı gibi hareket eder.⁶ Bu anlamda yerel yönetimler, halkın ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur ve merkezi politikayla tam bir bağlantı içerisinde detaylı bir yatırım programı hazırlar.⁷

Türkiye'nin de içinde yer aldığı üniter yapıli devlet yönetimleri, devletin merkezinden alınan kararların, merkezin kuşatıcılığı ile merkezi yönetimden ayrı bir tüzel kişiliğe sahip, organları seçimle belirlenen idari kuruluşların yönetimle ilgili kararlar alıp uygulayabildiği yerinden yönetim sisteminin uyumu içerisinde.⁸

Yerel yönetimlere dair üzerinde mutabakata varılan evrensel normlar Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Uluslararası Yerel Yönetim Birliği (IULA) belgelerinde ibraz edilmiş ve Türkiye'de de kabul görmüştür. Bu nitelikler ise şu şekildedir⁹:

- *"Yerel yönetimler ulusal yönetim bütünlüğü sistemi içinde yer alır*
- *Yerel yönetimlerin kuruluş ilkeleri, görev ve yetkileri, gelir sistemleri yasama organınca belirlenir.*
- *Merkezi yönetim ülke yönetiminde birlik ve bütünlüğü sağlamak adına yerel yönetimlerin de uymaları gereken ulusal amaçları, hedefleri, ilkeleri ve standartları belirler*
- *Yerel yönetimler merkezi yönetimin ülkenin tümü için geçerli kural ve kararlarından bağımsız hareket edemez*

⁵ A. H. Marshall, **Financial Management in Local Government**, 2.Bs., London, Biddles, 1976, s. 19.

⁶ Owen A. Hartley, "The Relationship Between Central and Local Authorities", Public Administration, 1971, Volume 49, Issue 4, : 439-456 ; akt. Vehbi Alpay Günel, "Merkezi Yönetim-Belediye İlişkilerinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği", **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 2013, C:5, S:1, s. 128.

⁷ Marshall, **a.g.e.**, s. 19.

⁸ Vehbi Alpay Günel, "Merkezi Yönetim-Belediye İlişkilerinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği", **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 2013, C:5, S:1, s. 128.

⁹ Ersöz, **a.g.e.**, s. 58.

- *Merkezi yönetim, yerel yönetimlerin türlerini, biçimlerini, yetkilerini ve yönetim usullerini tek başına belirlemeye muktedir kılınmıştır.”*

Merkezi yönetim tarafından belirlenen daire içerisinde yerel müşterek nitelikli ihtiyaçlara cevap verme yetkileri vardır.

2.1.1.Yerel Yönetimlerin Nitelikleri ve Türleri

Yerel yönetimlerle alakalı, Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (International Union of Local Authorities IULA) belgelerinde var olan aynı zamanda Türkiye'nin de kabul ettiği evrensel normların niteliklerine göre;

1. *“Yerel yönetimler demokratik sistemin vazgeçilmez ve etkili bir aktörüdür.*
2. *Yerel yönetimler özerk kuruluşlardır.*
3. *Yerel yönetimler halk katılımına imkân veren yönetsel birimlerdir.*
4. *Yerel yönetimler mahalli düzeydeki kamu hizmetlerinin halka doğrudan ve etkin olarak sağlanmasında merkezi yönetime göre daha başarılıdır.*
5. *Halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimlerin mahalli halka, hemşehrilere karşı hassasiyeti ve görev bilinci yüksektir.”¹⁰*

Diğer yandan yerel yönetimlerin yönetim şemasında biçilen rol özelliklerine göre;

1. *“Yerel yönetimler ulusal yönetim sistemi bütünlüğü içinde yer alırlar*
2. *Yerel yönetimlerin kuruluş ilkeleri, görev ve yetkileri, gelir sistemleri yasama organı tarafından tayin edilir*
3. *Merkezi yönetim ülkede birlik ve beraberliği sağlamak adına yerel yönetimlerin de uyması gerekli ulusal amaçları, hedefleri, ilkeleri ve standartları belirler*
4. *Yerel yönetimler, merkezi idarenin tümü için geçer akçe olan kural ve kararlarına aykırı hareket edemezler*
5. *Yerel yönetimlerin türlerini, biçimlerini, yetkilerini, yönetim tarzlarını merkezi yönetim tek taraflı olarak istediği şekilde belirleyebilir*
6. *Bu kurumlar merkezi yönetimce belirlenen sınırlar içinde yerel ihtiyaç ve taleplere cevap vermeye yetkili kılınmışlardır.”*

Yukarıda zikredilen söz konusu niteliklerden anlaşılacağı üzere, temelde yerel yönetimler kamu yönetim anlayışının bir unsurudur ve merkezi idare, yerel yönetimlere dair politikaları ile bu kurumların gerek kentsel ve gerekse sosyal

¹⁰ A.e.

nitelikli kamusal hizmetlerinin icrasında işlev yönünden büyük oranda belirleyici role sahiptir.¹¹

2.1.2. Yerel Yönetim Türleri

Yerel Yönetimler, uygulandıkları ülkelere ve demokrasi anlayışlarına göre çeşitlilik arz eder. Bu nedenle, federal devlet yapısına sahip devletler, yerel yönetimler bağlamında tekçi devletlerin merkezin sıkı kontrol denetimi tarzına nazaran daha özerktir. Söz gelimi, A.B.D ve Almanya gibi yerel yönetimler bakımından özerktir. Türkiye ve Fransa gibi ülkelerde ise, merkezi yönetimin sıkı kontrolü mevcuttur.¹²

2.1.2.1. Siyasal Yerinden Yönetim

Siyasal yerinden yönetim kavramının açıklamasından önce devlet ve devlet şekilleri bahsine kısaca değinmek icap eder. 1933 tarihli Montevideo Sözleşmesi devleti; daimi bir nüfusu, belirli bir ülkesi, hükümeti ve diğer devletlerle ilişkilere girmeye yetkisi olmalıdır şeklinde tarif etmiştir. Söz konusu niteliklere sahip ülkeler, siyasal yapı bakımından değişik türde kurulabilirler.¹³

Siyasi yerinden yönetim; siyasi güç dayanağının paydaşları merkezi yönetim ve yerel yönetimler olan ve devlet erkinin bütünüyle yer almadığı yönetim şeklidir. Yasama, yargı ve yürütme yetkilerinin dağılım ve derecelerine göre çeşitlilik arz ettiği devlet sistemleri söz konusudur. Bu devlet sistemi içerisinde eyalet, kanton, cumhuriyet ve federe devlet gibi adlarla ayrı yönetsel seviyelere sahip, yönetsel yetkilerinin yanında kısmi ölçülerde yasama ve yargılama yetkileri olan devletler mevcuttur.¹⁴ Ne var ki, bunlar ulusal hükümet karşısında ikincil seviyededir.

Federal ve federe devletlerden müteşekkil federasyonda, federal devlet üstün yetkilere, tek bir hükümete ve uluslararası kişiliğe haiz olan devlettir. Federe

¹¹ A.e.

¹²M. Akif Çukurçayır, **Yerel Yönetimler Kuram Kurum ve Yeni Yaklaşımlar**, Konya, Çizgi Kitabevi, 2011, s. 113.

¹³Halil Nadaroğlu, **Mahalli İdareler Felsefesi, Ekonomisi Uygulaması**, 1.Bs., İstanbul, Sermet Matbaası, 1978, s. 26.

¹⁴İrfan Türkoğlu, **Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Türkiye'de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması**, Ankara, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayın No: 2009/389, 2009, s. 11.

devletler yasama ve yargı bağımsızlığına sahiptir. Fakat federal anayasa ile federe devlete bırakılmış olanların haricinde olmak şartıyla. Bu devletlerin özerkliği ve özerklik derecelerinin değişiminde karar merci yine kendileridir. Hâlihazırdaki federasyonlara örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri, İsviçre ve Almanya gösterilebilir, ayrıca ABD'de "State"ler, İsviçre'de "Canton"lar, Almanya'da "Land"lar, federal devlet sistemi içerisinde üye devletleri temsilci konumundadırlar.¹⁵

2.1.2.2. Yönetimsel Yerinden Yönetim

Bu yerinden yönetim türü klasik “yerel yönetim” kavramsallaştırılmasından hariç tutulmaktadır. Çukurçayır’a göre kavramın kullanım amacı sadece merkezi yönetim adına “taşra”da görev yapan birimleri ifade etmek içindir.¹⁶ Bir başka deyişle, yerel nitelikteki kamu hizmetlerinin bununla beraber ekonomik, kültürel, ticari ve teknik bazı fonksiyonların merkezi yönetimin hiyerarşik yapısı içerisinde yer almayan kamu tüzel kişilikleri tarafından yürütülmesi olarak açıklanabilir.¹⁷ Söz konusu merkezi yönetimin taşra yapılanmaları yerinden yönetim türü kapsamındadır. Yöneticileri atamayla gelir ve merkezin belirlemiş olduğu görev ve yetki dairesinin dışına çıkamazlar.¹⁸

2.1.2.3. Hizmet Yerinden Yönetim

Hizmet yerinden yönetimin esası, belirli bir kamu hizmetinin merkezin dışında bağımsız bir örgüt tarafından yürütülmesidir.¹⁹ Bu örgütler merkezi yönetimin aksine kendi adlarına icracı kararlar almaya yetkilidirler.²⁰ Demokrasinin yönetim aracı olarak uygulandığı ülkelerde, merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin haricinde özerk yapıdaki kamu kurumları söz konusudur.²¹ Bilhassa Türkiye’de,

¹⁵ Türkoğlu, **a.g.e.**, s. 11.

¹⁶ Çukurçayır, **a.g.e.**, s. 114.

¹⁷ Nazan Baykal, “Yetki Devri, Yetki Genişliği ve Yerinden Yönetim”, (çevrimiçi) <http://www.makaleler.com/yetki-devri-yetki-geni%C5%9Fli%C4%9Fi-ve-yerinden-y%C3%B6netim>, Erişim 14.10.2015.

¹⁸ Çukurçayır, **a.g.e.**, s. 114.

¹⁹ Nadaroğlu, **a.g.e.**, s. 27.

²⁰ Vakur Versan, **Kamu Yönetimi**, İstanbul, Met/er Matbaası, 1976, s. 72.

²¹ Şener Gönülaçar, “Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları Nedir”? (çevrimiçi) <http://nenedir.com.tr/hizmet-yerinden-yonetim-kuruluslari-nedir/>, Erişim 14.10.2015.

eğitim, yayıncılık ve teknoloji sahalarında örgütlenen hizmet yerinden yönetim kurumlarının önemi giderek artmakta, ekonomik gelişme ve kalkınmayla eş zamanlı olarak olumlu bir seyir izlemektedir. Söz gelişi, Türkiye’de yalnızca belli başlı kentlerde yer alan üniversiteler artık tüm il merkezlerinde yayılıp eğitim hizmeti verebilmektedirler. Bir anlamda hizmet yerinden yönetim, teknik özellikler barındıran yapılarından ötürü belli kamu kuruluşları tarafından idame ettirilmektedir. Meslek odaları (örneğin ticaret odaları), Eğitim kurumları (örneğin üniversiteler) ve TRT gibi kamu tüzel kişilikleri bu türden yönetime örnek olarak sıralanabilir.²²

2.1.2.4. Mekân Bağlamında Yerinden Yönetim

Yer yönünden yerel yönetimin esas amacı, bir bölgenin yerleşimcilerine o bölgenin ortak genel yararlarını gözetebilmek için, bahse konu olan yararları kendi organlarınca tayin edebilmek ve gerekeni yapma adına özerklik verilmesidir.²³ Versan’a göre bir bölgede oturan kişilere o bölgede oturmalarından dolayı mevcut idari menfaatlerini bizzat korumak ve yönetmek konusunda tanınan özerkliktir.²⁴ Bu yerel yönetim türünü sağlıklı ifade edebilmek adına, coğrafi yerinden yönetim ve yer yönünden yönetim ayrımını yapmak icap eder. Bu bağlamda, belli bir coğrafi alanda etkin olan yönetsel birimler, yer yönünden yerel yönetim türü olarak ifade edilmektedir.

Siyasi yönden incelendiğinde ise, yerinden yönetimle, yer yönünden yönetim birbirinden farklılık gösterir. Yerinden yönetim türünde, yerel birimler yarı özerk bir statüden istifade ederler. Ancak, yer yönünden yönetimde yerel bir topluluğun müşterek ihtiyaçlarını giderecek kamu hizmetlerini ifa etme yükü söz konusudur. Yine bu yönetim türünde, yönetim birimleri yerel hizmetlerin icrası için yasada belirtilen yetkilerle donatılmıştır. Ancak, yasamayla ilgili bir yetki ve özerkliğe sahip değildirlir.²⁵

²²Çukurçayır, **a.g.e.**, s. 114-115.

²³Nadaroğlu, **a.g.e.**, s. 28.

²⁴Versan, **a.g.e.**, s. 72.

²⁵Çukurçayır, **a.g.e.**, s. 115.

2.2. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER: YASAL MEVZUAT VE KURUMSAL YAPI

Ekonomik ve sosyal yapıdaki değişmelerin neticesinde artan hizmet çeşitliliği beraberinde tüm kamu hizmetlerinin tek elden yürütülmesi anlayışını imkânsız hale getirmişti. Bu gerekçelerin arka planında halkın aktif katılım oranını arttırmak istemesi ve yerel yönetimler üzerindeki merkezi denetimin minimize edilmek istenmesi düşünceleri yatmaktaydı. Bir bakıma bu anlayış yerel yönetimlerin görev alanlarının artması ve öneminin kavranması ile neticelenmişti.

Küreselleşmenin yansımaları ile beraber birçok ülkede yerel yönetimlerin görevlerinde artış kaydedilmesine rağmen, Türkiye’de böyle bir durum vukua gelmemişti. Bu bağlamda artan yeniden yapılanma ihtiyacına cevaben yerel yönetimler alanındaki ihtiyaca yönelik olarak 2004-2005 yıllarında üç kanun çıkarılmıştır. Bunlar; Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Belediye Kanunu ve İl Özel İdaresi Kanunu’dur.²⁶

Türkiye’de halen uygulamada olan 1982 Anayasa’sının 127. maddesi gereğince “il, belediye ve köy halkının müşterek ihtiyacını karşılamak üzere ihdas edilmiş kamu tüzel kişilikleridir” şeklinde ibare yer almaktadır. Türkiye’de yerel yönetim kuruluşları il özel idareleri, belediyeler ve köylerdir. 5018 sayılı kanun açısından değerlendirildiğinde ise Mahalli İdare Birlikleri ve Belediyelere Bağlı İdareler de yerel yönetimler kapsamına dâhil olmaktadır.²⁷

Yasal mevzuatta yerel yönetimlere ilişkin genel hükümler şu şekildedir.²⁸

Madde 1- Bu yasanın amacı, tüm yerel yönetimlerin uyması gereken ortak hükümleri ve il, ilçe, köy yerel yönetimleriyle büyükşehir ve belediye yönetimlerinin hukuki yapısını, güçlü ve demokratik yerinden yönetim ilkesine uygun olarak düzenlemektir.

Madde 2- Bu Yasa; il, ilçe ve köy yerel yönetimlerini, belediyeleri, büyükşehir belediyelerini ve büyükşehir sistemi içindeki diğer belediyeleri; bu

²⁶ Birol Ekici, “Sonuç mu Yönetiminde ve Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Bağlamında Denetim”, **Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması-I** (Ed: Ahmet Nohutçu, Asım Balcı), İstanbul, Beta Yayıncılık, 2005, s. 60.

²⁷ Murat Şeker, **Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçeyi İzleme Raporu**, İstanbul, Tesev Yayınları, 2011, s. 25.

²⁸ TUSİAD, **Yerel Yönetimler Taslağı**, İstanbul, Yayın No. TUSİAD-T/97 – 207, s. 119.

yerel yönetim birimlerinin kurduğu ya da içinde bulunduğu birlikleri, işletmeleri; bunların kuruluş, görev ve yetkileri ile organlarına, örgütlenmesine ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ve birbirleriyle bağ ve ilişkilerine ve çalışma yöntemlerine ilişkin esas ve usulleri kapsar.

Yerel yönetim organlarına dair ortak hükümler ise:²⁹

Madde 24- Yerel yönetimlerin temel organları şunlardır:

- a) Yerel yönetim meclisleri (köy, ilçe, il, belediye –şehir, kasaba, belde ve semt belediyeleri- ve büyükşehir belediye meclisleri),*
- b) Yerel yönetim yürütme kurulları (köy, ilçe, il, belediye –şehir, kasaba, belde ve semt belediyeleri- ve büyükşehir belediyesi yürütme kurulları),*

Yerel yönetim başkanları (Köyde muhtar, ilçede kaymakam, ilde vali, belediyede belediye başkanı – ve büyükşehir belediyesinde büyükşehir belediye başkanı)

Yerel yönetimler, anayasal bir kavramdır. 1876 Anayasası dâhil olmak üzere diğer anayasalarda da yerel yönetimler ile ilgili hükümlere ve ilkelere yer verilmiştir. Hâlen yürürlükte olan 1982 Anayasası diğerlerine nispeten bu anlamda daha kapsamlıdır.

Türkiye’de yerel düzeyde birçok hizmet sunan ve demokratik yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olan yerel idareler, “il özel idaresi”, “belediye idaresi” ve “köy idaresi” olmak üzere üç türdür. Yerel idareler uzun dönem eski yasal düzenlemelere göre yönetilmişlerdir. Ne var ki yerel idarelerin oluşan ihtiyaçlara cevap verememesine karşın, bu konuda kapsamlı bir yasal düzenleme gerçekleştirilmemiştir. İl özel idaresi, belediye ve büyükşehir belediyesine ilişkin düzenlemelerin yapılması ancak 2005 yılında olmuştur.³⁰

6360 sayılı Kanun’dan sonra Mahalli İdarelerin sayılarındaki son değişim ve buna ilişkin ayrıntılı göstergeler aşağıda yer alan Tablo 1’deki gibidir.

²⁹ A.e., s. 126-127.

³⁰ Şeref Gözübüyük, Turgut Tan, **İdare Hukuku**, 7.Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2010, s. 258.

Tablo 2: Yerel Yönetim Birim Sayıları

6360 Sayılı Kanundan Sonra Türlerine Göre Mahalli İdarelerin sayısı			
Türü	İl Özel idaresi	Belediye	Köy
Eski Durum	81	2.950	34.283
Yeni Durum	51	1.397	18.143

Kaynak: İç İşleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 2014 Faaliyet Raporu, s. 13.

2.2.1. İl Özel İdaresi

Türk yönetim yapısı içerisinde yer bulan ve 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkati ile kurulmuş yerel yönetim kuruluşlarından biri olan İl Özel İdaresi,³¹ yerel yönetim türleri arasında en az gelişme kaydeden ve en çok tartışılan yerel yönetim türü olarak gösterilmektedir.³² Karaman’a göre, Türkiye’de İl Özel İdareleri, eskiden beri merkezi yönetimin ajanı olarak lanse edilen valilerin, sıkı idaresi altında bir devlet dairesi portresi çizmektedir. Tarihsel bağlamda, mevzuatla belirlenen görevleri yekûn olarak ifa edemediği bilinmektedir. Bunun yanında farklı dönemlerde yapılan değişiklik ve ilavelerle çağın en mühim teknik hizmetlerinin il düzeyinde yürütme sorumluluğu bu idarelerin sorumluluğundadır.³³ İl özel idaresinin görevleri, belediye ve köy yönetimlerinin yetki alanı dışında kalan müşterek nitelikteki yerel hizmetlerdir. Bir başka anlatımla, il özel idaresi belediyeler ve köyler arasındaki ortak hizmetleri yürütme görevini üstlenen “ara düzey” yönetim birimidir. İl özel idaresine tevdi edilen görevler, “bayındırlık”, “tarım ve hayvancılık”, “eğitim”, “sağlık ve sosyal yardım” ve “ekonomi ve ticaret” olmak üzere beş kalemden müteşekkildir.³⁴

İl özel idarelerinin görev ve yetkileri içinde, “..mahalli ve müşterek nitelikteki ihtiyaçlardan sağlık, tarım, sanayi ve ticaret, il çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binaların, yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik hizmetleri il sınırları içinde ifa etme vardır.”

³¹ Zerrin Toprak Karaman, **Yerel Yönetimler**, Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF, İzmir, 1992, s. 14.

³² Aykut Polatoğlu, **Kamu Yönetimi Genel İlkeler ve Türkiye Uygulaması**, Ankara, ODTÜ Yayıncılık, 2003, s. 127.

³³ Karaman, **a.g.e.**, s. 15.

³⁴ Bilal Eryılmaz, **Kamu Yönetimi**, İstanbul, Erkam Matbaası, 2002, s. 127.

Bunların yanında il özel idareleri; “imar, yol, su kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmakla” yükümlüdür.³⁵

İl özel idaresinin üç organı bulunmaktadır. Bunlar, İl genel meclisi, il daimi encümeni ve validir. İl genel meclisi ve il daimi encümeni karar organı iken vali il tüzel kişiliğinin yürütme organıdır.³⁶

22 Şubat 2005 tarih ve 5302 sayılı yeni İl Özel İdaresi Kanununun 3’üncü maddesinde yer alan tanımıyla:

“İl Özel İdaresi, il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir” şeklinde yer almaktadır.³⁷

İl Özel İdaresi, 2005 yılında 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu çıkana değin, İkinci Meşrutiyet döneminde yürürlüğe konan, *İdareyi Umumiye Vilayat Kanunu Muvakkatı* adlı yasa ile yönetilmiştir.³⁸

2.2.2. Belediyeler

Belediye kelimesinin kökenine inildiğinde Arapçada ki karşılığı ile bir insan topluluğunun yerleşme amacıyla oturduğu yer şeklinde kullanıldığı görülmektedir. Kelimeye tekabül eden esas anlam ise beldeye ilişkin kuruluş veya yönetimdir.³⁹ Belediyeler, Tanzimatçıların Osmanlı şehirlerinin dağınık yapısının değişmesi açısından ulaşım, su, konut, sağlık sorunlarının çözüme kavuşturulması gibi yapısal değişme ve gereksinimine dayandırılarak kurulmuştur.⁴⁰ Belediyeler, il özel idareleri gibi tüzel kişiliği Anayasa’da tanımlanmış mahalli idare teşkilatıdır. Tanzimat’tan sonra Fransa’dan örnek alınarak oluşturulan belediye yönetiminin gelişimi uzun bir

³⁵ Tan Baykal, “Türkiye’de Çevre Yönetim Sisteminin Yerel Örgütlenmesi”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 7 Sayı 13, 2010, ss. 484.

³⁶ Turan Yıldırım, **Türkiye’nin İdari Teşkilatı**, İstanbul, Alkım Yayınevi, 1997, s. 121.

³⁷ Kemal Gözler – Gürsel Kaplan, **İdare Hukukuna Giriş**, 14.Bs., Bursa, Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2011, s. 105.

³⁸ Gözübüyük, **a.g.e.**, s. 258.

³⁹ Erol Kaya, **Yerel Yönetimler Reformu ve Belediyelerde Yeniden Yapılanma**, İstanbul, İlke Yayıncılık, 2003, s. 57.

⁴⁰ İlber Ortaylı, **Tanzimattan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği**, Hil Yayın, İstanbul, 1985, s. 117-118.

sürece yayılmıştır. Nitekim Osmanlı İmparatorluğu'nun bu yönde gösterdiği çabaya rağmen Cumhuriyet'in ilanına kadar yalnızca 389 belediye yönetimi hayata geçebilmiştir.⁴¹

Belediyelerin görev, yetki, organları ve teşkilatını düzenleyen 3 Nisan 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye kanunu⁴² 75 yıl yürürlükte kalmıştır. Bu yasa öncelikli olarak kentsel hizmetlerin yürütülmesi ve düzenli bir kentleşmenin sağlanması noktasında belediye yönetimlerine görev yüklemiştir.⁴³ 1580 sayılı Belediye Kanunu tarafından belirtilen müşterek ve medeni ihtiyaçlar kanunun 15. Maddesine dayandırılarak şu başlıklar altında temellendirilmiştir.⁴⁴

- “Bayındırlık Görevleri
- Koruyucu Görevler
- Sosyal Görevler
- Düzenleyici Görevler
- Toplu Taşıma Görevleri”

3 Temmuz 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun belediyeye ilişkin tanımı şu şekildedir:

Belediye, “belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir”

1580 sayılı eski yasanın birincisi maddesi de belediyeye aynı görevleri yüklemiştir.⁴⁵ Bu bağlamda belediyeler, il özel idarelerinin aksine, belirli bir coğrafi alanın idari teşkilatı olmasından ziyade, insanların topluca yaşadıkları belde adı verilen birimlerin idari teşkilatıdır.⁴⁶ Yeni yasanın 1580 sayılı eski yasaya nazaran ayrıldığı nokta, belediye kurulabilmesi için gerekli nüfusun 2000 yerine 5000'e çıkarılmasıdır. Buna göre 5393 sayılı Belediye Yasası 4. Maddesinde nüfusu 5000 ve üzerinde olan yerlerde il ve ilçe merkezlerinde belediyelerin kurulabileceğini belirtmiştir.⁴⁷

Belediyeler, sınırları yasada belirlenmiş nüfus büyüklüğüne erişmiş kentler, il ve ilçe merkezlerinde kurulur. Belediyelerin farklı yönetim birimlerinde kurulmasına

⁴¹ Veysel Atasoy, **Türkiye’de Mahalli İdarelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi**, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1992, s. 107.

⁴² **A.e.**

⁴³ M. Akif Çukurçayır, **Yurttaş Odaklı Yerel Yönetim Yeniden Yapılanma, Demokratiklik, Etkinlik**, İzmir, Çizgi Kitabevi, 2003, s. 51.

⁴⁴ Kaya, **a.g.e.**, s. 58.

⁴⁵ Çukurçayır, **a.g.e.**, s. 190.

⁴⁶ Gözler ve Kaplan, **a.g.e.**, s. 111.

⁴⁷ Çukurçayır, **a.g.e.**, s. 190.

ilişkin ayırt edici husus, belediyenin var olduğu her beldenin bir kent kimliği kazanmadığı, yalnızca bir yerel yönetim birimini ifade etmek için kullanıldığıdır. Yeni yasal düzenlemelerle beraber ivme kazanan belediye sayısı, o yerin kent kimliği kazanmasıyla değil, merkezi yönetim yardımlarından daha fazla istifade etmek amacıyla kurulduğunu açıklar mahiyettedir.⁴⁸

5393 sayılı mezkur Belediye Kanunu'nun 13. maddesi yerel yönetimlere katılımı düzenlemiştir. Buna göre: "Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye hizmet ve kararlarına katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır." Katılımcılık ise şehir halkının şehrini sahiplenmesi ile olur. Yine kent bilincinin gelişiminde belirleyici unsur katılımdır. Bu sebeple kentlilik olgusunun geliştirmenin yanında katılıma yönelik gerekli mekanizmaların devreye sokulması da bu kapsamda değerlendirilebilir.⁴⁹ 5393 sayılı Belediye kanununun 14. maddesinde kent ekonomisi ve ticaretini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmak belediyenin asli görevleri arasındadır denilmiştir.⁵⁰

Yukarıdaki ifadeden anlaşılabacağı üzere kanun belediyelere, yerel kalkınma ve refahın sağlanmasına ilişkin olarak önemli sorumluluklar yüklemiştir. Buradan hareketle "yerel kalkınmanın temel paradigmaları:

- *Yerel aktörlerin işbirliği*
- *Yerel girişimcilerin yapabilirlik kapasite ve becerilerinin geliştirilmesi*
- *Kamunun öncülük ve rehberlik yapması*
- *Kent planlarının yerel kalkınma anlayışına göre yeniden ele alınması*
- *İşgücünün geliştirilerek nitelikliliğin artırılması*
- *Kentin ekonomik durum analizinin yapılarak faaliyetlerinin bu bilgiler ışığında yürütülmesi" olarak ifade edilmektedir.⁵¹*

Belediyelerin, organları Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanidir.⁵² Belediye Başkanı bu yapı içerisinde yürütme organını temsil eder.⁵³ 2016 yılı itibariyle, Belediye sayıları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

⁴⁸ A.e., s. 189.

⁴⁹ Akif Çarkçı, **Kent Yönetimine Farklı Bakışlar Yerel Perspektiften Ekonomi, Siyaset ve Yönetim**, İstanbul, Şehir Yayınları, 2007, s. 33.

⁵⁰ A.e., s. 32.

⁵¹ A.e.

⁵² Yusuf Erbay, Hasan Akgün, **Modernleşmeden Küreselleşmeye Türkiye'de Yerel Yönetimler Tarihi ve Bugünü**, İstanbul, Kazancı Kitap, 2013, s. 262.

⁵³ Gözübüyük & Tan, **a.g.e.**, s. 283.

Tablo 3: 6360 Sayılı Kanundan Sonra Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı

6360 Sayılı Kanundan Sonra Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı						
Türü	Büyükşehir Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi	İl Belediyesi	İlçe Belediyesi	Belde Belediyesi	Toplam
Eski Durum	16	143	65	749	1.977	2.950
Yeni Durum	30	519	51	400	397	1.397

Kaynak: İç İşleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 2014 Faaliyet Raporu, s. 13.

2.2.3. Köy

Türkiye’de köy; nüfusu az, önemli yerleşim merkezlerinden uzak, ekonomisi çoğunlukla tarımsal faaliyetlerden oluşan ve kendisine has toplumsal ilişkileri olan yerleşme birimi olarak bilinmektedir. Bu bakımdan köylere “kırsal yerleşmeler” ve buralarda ikamet edenlere de “kırsal nüfus” dendiği olmuştur. Köy kavramı, bir yönetim biriminin adlandırılması açısından bazı yasal tanımlarda yer bulmuştur.⁵⁴ Köy kanunu köyü üç değişik⁵⁵, “nüfus”, “orta malları” ve diğer taşınmazları” açısından tanımlamıştır.

- “Nüfusu iki binden aşağı yurtlara (yerleşim birimlerine) köy denir (m.1)
- Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler (m.2)
- Köy, bir yerden bir yere götürülebilen veya götürülemeyen mallara sahip olan ve iş bu kanun ile kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir varlık, yani bir tüzel kişidir (m.7)”

Cumhuriyetin ilanından sonra, milli kalkınmanın köyden ve köylüden başlatılması yönünde politikalar benimsenmişti. Bunun temelinde milli mücadelenin başlatılması ve yürütülmesinde köylünün yadsınamaz katkıları ve rolü olmuştur.⁵⁶

⁵⁴ Eryılmaz, **a.g.e.**, s. 159.

⁵⁵ Gözler ve Kaplan, **a.g.e.**, s. 120.

⁵⁶ Bilal Eryılmaz, **Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması**, İstanbul, Birleşik Yayıncılık, 1997, s. 210-211.

Hali hazırda yürürlükte olan 19.3.1924 gün ve 442 sayılı Köy Kanunu⁵⁷ ile Türkiye'deki köylerin yönetimi düzenlenmiştir.⁵⁸ Bu kanun, köy idarelerinin faaliyetlerini düzenleyen tek yasal düzenleme olarak halen varlığını idame ettirmektedir.⁵⁹ Yasa kapsamında köy muhtarlıklarına tüzel kişilik verilmiştir. Yasanın çıkış noktası, küçük yerleşim birimleri için çıkarılmış bir Belediye Kanunu oluşudur.

Kanun köyün görevlerini kendi tanımıyla “köyün işleri” başlığıyla ayrıntılı bir şekilde ifade etmiştir.⁶⁰ Buna göre köy yönetimlerinin görevleri zorunlu ve köylünün isteğine bağlı olmak üzere iki başlık altında sayılmıştır.⁶¹ Köyün, sağlık, temizlik, yol, su ve okul işlerine ilişkin hizmetleri köyün zorunlu görevleri arasında; diğer yandan köye, hamam, çamaşırlık, pazar yeri, çarşı yapmak gibi hizmetler köyün isteğe bağlı hizmetleri arasında saymak mümkündür.⁶²

Köy yönetiminin, “muhtar”, “köy derneği” ve “köy ihtiyar meclisi” olmak üzere 3 tür organı vardır.⁶³

2.3. YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKA FONKSİYONU

Türkiye'nin hukuk sisteminde primli rejim olarak adlandırılan sosyal sigorta ve özel sigortaların yanında, primsiz rejim olarak da isimlendirilen ve hizmet götürülen kişilerin ücret ödemeksizin yararlanabildiği sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler de yer almaktadır.⁶⁴ Bu tür yardımlar, sosyal sigortalardan farklı olarak yardımlardan istifade eden bireylerin finansmanına katılmadığı ve finansmanın merkezi veya yerel yönetim bütçelerinden karşılandığı sosyal güvenlik uygulamalarıdır.⁶⁵ Bir başka ifadeyle sosyal sigortaların bıraktığı boşlukları doldurmak üzere devletin (merkezi, federe ve yerel idareler) bütçelerince tehlikeye uğrayanlara ve muhtaçlık içinde bulunanlara yaptığı yardımdır. Söz konusu yardımın mahiyeti ise ihtiyacın olup olmadığına bakılmaksızın verilmesi şeklindedir. Bir

⁵⁷ Ruşen Keleş, Fehmi Yavuz, **Yerel Yönetimler**, Ankara, Turhan Kitabevi, 1983, s. 93.

⁵⁸ Erbay & Akgün, **a.g.e.**, s. 252.

⁵⁹ Eryılmaz, **a.g.e.**, s. 211.

⁶⁰ Gözler & Kaplan, **a.g.e.**, s. 121.

⁶¹ Erbay & Akgün, **a.g.e.**, s. 252.

⁶² Gözübüyük & Tan, **a.g.e.**, s. 258.

⁶³ Eryılmaz, **a.g.e.**, s. 161.

⁶⁴ M. Refik Korkusuz, Suat Uğur, **Sosyal Güvenlik Hukuku**, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2015, s. 93.

⁶⁵ Yusuf Alper, **Sosyal Sigortalar Hukuku**, Bursa, Dora Yayıncılık, 2015, s. 20.

anlamda fakirlere yardımın eski gurur ve haysiyet kırıcı tarzının daha güzel metot ile ikamesi olarak değerlendirilebilir. Bu sebeple “yardım” kelimesi yalnızca bu metodu ifade etmek için kullanılmaktadır.⁶⁶

Türkiye açısından sosyal yardıma ihtiyacı bulunanların muhtaçlıklarının giderilmesi anayasal bir hak olarak düzenlenmiştir. Anayasanın ikinci maddesinde yer alan “devletin sosyal bir devlet olduğu” hükmünden hareketle, sosyal devlet anlayışının gereği olarak anayasanın çeşitli maddelerinde hükümler yer almaktadır. Bu bağlamda Anayasanın 5. maddesinde “...kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak... İnsanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”, 60. Maddesinde “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.” ve 61. Maddesinde “Devlet, harp ve vazife şehitlerin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirler alır. Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.” hükümlerine yer verilmiştir.⁶⁷

Türkiye’de yerel sosyal politikaların uygulanmasında yerel yönetimlerin geçirdiği dönüşüm süreci bir anlamda kamu yönetiminin sosyal boyutuna eklemlenmesiyle farklı bir boyut kazanmıştır. Belediyelerin tarihsel bağlamda yoksulluk politikalarına yönelik roller üstlendikleri bilinmekle beraber, esaslı olarak bu alandaki varlıklarının yeni olduğunu ifade etmek mümkündür. Buradan hareketle belediyelerin sosyal yardım alanına çok ciddi kaynak aktarımında bulunduğu gözlenmektedir.⁶⁸

Türkiye’de belediyelerin sosyal hizmet ve sosyal yardım alanında sunduğu hizmetlerden kadınlar, yaşlılar, engelliler, çocuklar, gençler, yoksullar ve toplumdaki diğer kesimler yararlanabilmektedir.

⁶⁶Turan Yazgan, **İktisatçılar İçin Sosyal Güvenlik Ders Notları**, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 2011, s. 28.

⁶⁷ Eyüp Zengin, Ayhan Şahin, Salih Özcan, “Türkiye’de Sosyal Yardım Uygulamaları”, **Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi**, Cilt:19, S:2, 2012, s. 136-137.

⁶⁸ Bedrettin Kesgin, **Kamu Sosyal Politikalarında Sosyal Yardım**, İstanbul, Açılım Kitap, 2013, s. 185.

1580 sayılı Belediye kanununda yerel halkın ihtiyaç duyduğu hizmetlerin ya belediyeler tarafından görülmesi ya da belediyeler tarafından sağlanması “liste ilkesi” uyarınca “belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği” öncelenerek dikkate alınacağı ifade edilmiştir. Oysa yeni düzenleme ile “genel yetki ilkesi” söz konusu olabilecektir. 5216 sayılı Kanundaki söz konusu düzenleme ile Büyükşehir Belediyelerine bilhassa çocuklara, gençlere, engellilere ve yaşlılara yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarında önemli görevler üstlenmesine imkân sağlamıştır. Belediyeler bu amaçlar doğrultusunda hareket etmişler ve Büyükşehir Belediyeleri çocuklara, gençlere, kadınlara, yaşlılara, engellilere, yoksullara ve risk gruplarına karşı birçok hizmeti yerine getirmektedir. Kreşler, yuvalar, yaygın eğitim merkezleri, gençlik merkezleri, meslek edindirme kursları, eğitim ve danışmanlık hizmetleri, koruyucu hekimlik eğitimi ve hizmetleri, kadın sığınma evleri, güçsüzler yurdu, huzur evleri, özürllüler için de temel eğitim kapsamında olmak üzere eğitim faaliyetleri, meslek edindirme ve beceri kazandırma çalışmaları, hobi ve eğlence faaliyetleri, özürllüler merkezi, risk altında olan gruplara yönelik- tinerici çocuklar, sokak çocukları, sokakta çalışan çocuklar- psikolojik destek ve meslek edindirme kursları vb. birçok faaliyeti gerçekleştirmek ve birim oluşturmak belediyelerin sosyal nitelikli hizmetlerini oluşturmaktadır. Ayrıca belediyelere tevdi edilen sosyal nitelikli görevlerin yanı sıra, bu birimler yerel ihtiyaçlar doğrultusunda hizmetleri çeşitlendirme yoluna gitmektedirler.⁶⁹

5216 sayılı Kanunun 7. Maddesi 1. fıkrasının v bendiyle Büyükşehir Belediyeleri:

“Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek ve işlettirmek; hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak”,

7. maddenin 2. fıkrasının d bendiyle Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyelerine; “Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; “... yaşlılar, özürllüler,

⁶⁹ Kesgin, a.g.e., s. 159-162.

kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak...” görev, yetki ve sorumluluğu ayrıca yüklenmiştir.

7. madde (n) bendinde “Gerektiğinde mabet, sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak,

Kanun’un 24. Maddesinin (j) fıkrasında “dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlölere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar belediye bütçesinden yapılacak giderler arasında” belirtilmiştir.

5216 Sayılı Kanunun⁷⁰ ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkilerinin yer aldığı kısımda “Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parklar yapmak; yaşlılar, özörlölere, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak” görevler arasında sıralanmıştır.

Bütçede; “yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özörlölere ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özörlü merkezleri oluşturmak” ise Büyükşehir Belediye başkanının görevleri arasında yer almıştır.

Bu amaçla Büyükşehir Belediyeleri bünyesinde özörlölere ilgili “bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri sunmak” üzere özörlü hizmetleri birimleri oluşturulur. Bu birimler, faaliyetlerini özörlölere adanmış vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşları ile koordineli olarak hareket ederler.⁷¹

Belediyeler tarafından sunulan sosyal nitelikli hizmetler farklı parametreler ışığında değişkenlik göstermekle beraber birçok yararlanıcı grup vardır. Gençliğe ilişkin olanlar şu şekilde özetlenebilir:

⁷⁰ 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, Resmi Gazete 25531, 2004.

⁷¹ Kesgin, a.g.e., s. 159-161.

Gençlere yönelik olarak; “kötü alışkanlıklar ve madde bağımlılığının önlenmesi, meslek edindirme eğitimi, iş edindirme çalışmaları, gençlik merkezleri kurulması, eğlence ve spor alanları yapılması, çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler gerçekleştirilmesi.”⁷²

Büyükşehir dışındaki belediyelerin yetki, görev ve sorumluluklarını belirleyen 5393 Sayılı yasa⁷³ aynı zamanda Büyükşehir Belediyeleri için 5216 Sayılı yasada ifade edilmeyen konularda uymak zorunda olan mevzuat olması yönünden önem arz etmektedir.

Kanunun 14. Maddesinde belediyelerin görevlerine ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

Mahalli müşterek olmak kaydıyla, belediyeler “sosyal hizmet ve yardım, meslek ve beceri kazandırma faaliyetlerini yapma veya yaptırma, Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 100.000’i geçen belediyeler için kadın ve çocuklara yönelik koruma evleri açma” özellikle kent merkezlerinde zorunlu kılınmıştır.

Hizmet sağlanmasında engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun tarzda yöntemler uygulama ve Belediye hizmetlerinin, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle aktarımı (madde 14/b) bir görev olarak addedilmiştir.

Sosyal hizmetlerin odak noktasındaki engelli, yaşlı ve yoksullara yönelik olarak bu kesimlerin kendi talepleri ve ihtiyaçları baz alınarak hizmet sunumunu esas alan bu fıkra aynı zamanda bu hizmetlerin vatandaşlara en yakın yerde ve uygun metotlarla gerçekleştirilmesini karara bağlamıştır. Bunun yanında madde, hizmeti vatandaşın ayağına kadar götürmeyi de anlamlı kılar. Bu bağlamda, belediyeler özellikle “belediyeye ulaşma” sorunu yaşayan engelli, yaşlı ve hastalar için sosyal hizmetleri bu kesimin yakınına getirmektedir. Söz gelimi, evde bakım hizmetlerinin bu bağlamda değerlendirilmesi olanaklıdır.⁷⁴

Ayrıca kanun kapsamında diğer maddeler altında sosyal hizmetler ve yardımlara ilişkin hükümler bulunmaktadır. “Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürllülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar belediye giderleri arasında” yer alması (madde 60/i),

⁷² A.e., s. 163.

⁷³ 5393 sayılı Belediye Kanunu, Resmi Gazete 25874, 2005.

⁷⁴ Kesgin, a.g.e, s. 167.

Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler arasında yer alması (madde 60/i)

Sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve yardım hizmetleriyle, yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulanması (madde 77)

Böylelikle Belediye Yasası'nda belediyelere sosyal hizmet ve sosyal yardım niteliğinde önemli görevlerin yüklendiği görülmektedir. Çocuk Merkezleri, Kadın Danışma Merkezi ve Sığınma Evi, Gençlik Konukevi, aşevleri, afet yardımları, Engelli Danışma Merkezleri, Kültür Sanat ve Sosyal İşler, evlendirme, halk eğitim kursları, gıda yardımları, sağlık hizmetleri, giysi, eşya ve mefruşat yardımları, aynı ve nakdi yardımlar, gibi hizmetlerine işlerliği belediyelerin sorumluluğundadır.

Yaşlıların kentin gündelik yaşamından kendilerini dışlanmış hissetmeden yaşamına devam edebilmesi için yerel yönetimlerin sorumluluğunda bazı hizmetler bulunmaktadır. Bunları; fiziksel erişilebilirliğin sağlanması, barınma ve dolaylı gelir desteği, evde bakım hizmetleri, sağlık hizmetleri, gündelik yaşama katılım organizasyonları düzenlemek ve huzurevleri açmak şeklinde saymak mümkündür.

Büyükşehir belediyeleri kendi tasarrufları ile muhtaç yaşlılar için kendi bünyesinde yaşlı hizmet birimi oluşturarak, yardıma muhtaç yaşlılar için ücretsiz muayene ve ilaç yardımı, gıda, yakacak, ücretsiz veya indirimli ulaşım kartlarından yararlanmaları ve evde bakım gibi zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması, yaşlılara yönelik boş zaman uğraşları, geziler, kamplar ve çeşitli sosyal etkinliklerin organize edilmesi gibi faaliyetler düzenleyebilir.⁷⁵

Kent konseyi amaçlarının düzenlendiği 1. maddede konsey “sosyal yardımlaşma ve dayanışma” ilkesini hayata tatbik etme konusunda görevlidir. Konseyin 6. maddesinin 3 bendinde bu amaç ayrıntılı bir biçimde ifade edilmekte, “Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak” konseyin temel görevleri arasında yer almaktadır.

⁷⁵ A.e., s. 167-168.

Konseyin “alışma ilkelerini” tanımlayan 7. maddenin c bendi “sosyal yardımlaşma ve dayanışma” ilkesi ile temel ilkeler arasında yer almaktadır. Bu anlamda, Büyükşehir belediyeleri nitelikli bir hizmet sunumu için doğrudan engelli bireylere yönelik merkezler oluşturmuştur. Yerel yönetimlerin özellikle Belediyelerin 5378 sayılı Özürlü Yasası bağlamında ve kanunda yer alan diğer mevzuatlarla engelli haklarını geliştirme ve engellileri sosyal yaşama dâhil etme konusunda gösterecekleri hassasiyet ve eylemler manzumesi mühimsenmektedir. Özürlü Yasa’sı kapsamında, engellilerin ulaşım hakları, istihdam olanakları ve bireysel, sosyal ve ekonomik dışlanma olasılıkları arasında yerel yönetimlerin sorumlulukları, yerel sosyal politikaların etkinliği ve verimliliği açısından dikkat çekmektedir.

Sosyal nitelikli hizmet sunumunda merkezi hükümete nazaran daha aktif rol üstlenen yerel yönetimler, engellilere dönük politikaların planlama, denetleme ve uygulayıcı statüsünü perçinleştireceği öngörülmektedir.⁷⁶

2.4.YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKA ALANLARI, HEDEFLERİ VE SUNDUĞU HİZMETLER

Merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin ulusal ölçekte sunduğu hizmet yelpazesinin farklılıklar gösterdiği bilinmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimler belirli bir coğrafi alan yerleşimcilerinin günlük yaşam kalitesini artırmaya yönelirken, merkezi yönetim, ulusal ölçekli tüm ülke insanını kapsayıcı bir hizmet sunma eğilimindedir.⁷⁷ Bu durum planlanan ve uygulanan sosyal politikalar için de geçerlidir.

Merkezi sosyal politikalarla aynı potada birleşebilmesi adına yerel sosyal politikaların katkı sunma eylemine dönüşmesi icap eder. Bu yönüyle sosyal politika alanlarının hangi boyutta hangi yerel yönetim birimine ait olacağının belirlenmesi sağlıklı bir işlerlik kazanabilmesi için elzemdir.⁷⁸ Kabul görmüş birçok sosyal politika tanımlamasında, sosyal politikanın bireysel ve toplumsal refah düzeyine

⁷⁶ A.e., s. 168-169.

⁷⁷ Özcan Sezer, Tarık Vural, “Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı”, **Maliye Dergisi**, Sayı 159, 2010, s. 207.

⁷⁸ Ali Seyyar, “Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal Politikaların Önemi”, **Yerel Siyaset**, . Bs., İstanbul, 1 Okutan Yayıncılık, 2008, s. 42.

katkı sunma çabasında olduğu görülmektedir. Yerel yönetimlerin, ekonomik istikrar, gelir dağılımı ve kamusal hizmet gibi fonksiyonları merkezi yönetim ile beraber yürütmektedir. Bu açıdan refah düzeyi üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir.⁷⁹

Bu açıdan diğer birçok işlevinin yanında yerel yönetimlerin en önemli fonksiyonlarının başında refahın dağıtımını hizmetini saymak olanaklıdır. Bu anlamda, sosyal nitelikli hizmetler gelir dağılımının dezavantajlı kişi ya da kişiler lehine yerel yönetimler tarafından olumlanmasıdır. Günümüzde kamu yönetimi birimlerinin merkezden ziyade yerel yönetimler olduğu gerçeğinden hareketle, yerel yönetimler bazı durumlarda merkezi yönetimden daha etkin sosyal nitelikli hizmet sunabilmektedir.⁸⁰

Yerel sosyal politikaların alanındaki bugünü ve yarını anlayabilme adına tarihsel sürecin bilinmesinde yarar vardır. Bu bakımdan gelinen noktanın arka planında küreselleşme kavramını tebarüz ettiren çeyrek asırdan daha fazla bir zaman seyri söz konusudur.

Küreselleşmenin hızlı bir devinim içerisine girmesi neticesinde yerelleşme odaklı yaklaşımlar ve politikalar doğrudan etkilenmiştir. Bir yandan ulus devlet kavramı yerini sınırların olmadığı çok ulusluluk kavramına bırakırken, diğer yandan yerel düzlemde farklı kültürler dünya vitrininde ön plana çıkmaya başlamıştır. Söz konusu durumun tetikleyicisi, her geçen gün kendisini yenileyen teknolojik gelişmelerdir. Aynı minvalde kentler ve bu düzeyde örgütlenmiş kurumlar devlet ile ikame olurken, sosyal ve ekonomik hayattaki önemi de giderek artmaktadır.⁸¹ Bu sebeple sosyal bağlamda geniş ilişkiler ve normlar ağının bir örüntüsü olan kurumsal yapıyı sosyal politikanın, küreselleşme kavramından izole olması mümkün olamamaktadır.⁸²

Yirminci yüzyılın son yirmi yılı, gelişmekte olan dünyada yerel yönetimler adına idari yönetim, ekonomi, politikanın devri ve yerel demokrasinin kapsamında önemli bir artışa tanıklık etmiştir. Liberalleşme ve özelleştirme ile birlikte bu

⁷⁹ Halis Yunus Ersöz, **Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler (İngiltere, İsveç ve Türkiye Örneği)**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2004, s. 76-77.

⁸⁰ Bedrettin Kesgin, **Kamu Sorumluluğunda Sosyal Hizmet**, İstanbul, Açılım Kitap, 2012, s. 129.

⁸¹ Ersöz, **a.g.e.**, s. 83.

⁸² M. Çağlar Özdemir, Mehmet Zambak, “Küresel Dönüşümde Sosyal Politikanın Etkinliği: Dört Perspektiften Değerlendirme”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, 2011, Cilt 61 Sayı 2, s. 221.

değişim, ulusal hükümet otoritesinin ekonomi politikası üzerinde ciddi bir azalma eğilimi olduğunu göstermektedir.⁸³

Neo-liberal iktisatçıların, devletin ekonomik büyümeyi kısıtladığı ve özgürlüklerin önüne bir set çektiği gerekçesiyle "daha az devlet daha çok piyasa" görüşünü savunduğu dönemde, küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle merkezi yönetimlerin ekonomik ve sosyal hayattaki rol ve konumlarında bir daralma meydana gelmiştir.⁸⁴

1970'lerde yaşanan ekonomik buhranlar ve petrol krizlerine bağlı olarak Keynes'in karma ekonomik modele dayalı refah devleti anlayışının çatırdadığı⁸⁵ refah devleti döneminde, ulusal düzeyde planlanan sosyal politikaların yerel düzeydeki uygulama kolu konumundaki, bazı ülkelerce "refah belediyeleri", "yerel refah devleti" gibi kavramlarla adlandırılan ve çeşitli fonksiyonları icra eden yerel yönetimler sahasında da görece bir daralma söz konusu olmuştur.⁸⁶

Küreselleşme sürecinin hızlı bir ivme kazanmasıyla tüm yapılarda kökten değişim ve dönüşümler meydana gelmiştir. Şüphesiz ulus devlet kavramının nevisinde daralma yaşandığı kabul edilen bir olgu olmuş ve yönetimde yerelleşme temayülünün, yerel yönetim birimleri ile yerel kamusal hizmetlerde ön plana çıktığı yıllara tekabül etmiştir. Buna mukabil merkezi yönetimlerin rolü kısıtlanırken, yerel yönetimlerin yerelleşme olgusu ve ağırlığı kentsel alanlarda ön plana çıkmıştır.

Türkiye'de de benzer süreç süregelmiş ve yerel yönetimlerin kendisine belirlenen coğrafi alanı dışına taşan bir etki gücüne erişmiştir.⁸⁷ Söz konusu süreç kamu yönetimi sisteminin önemli bir aygıtı olan belediye kurumunun yasal çerçevede belirlenen alt yapı ve üst yapı hizmetlerinin ötesinde sosyal alanları da kapsayacak fonksiyon ve uygulamalarında değişimi kaçınılmaz kılmıştır. Bir bakıma belediyelerin hizmet alanlarının 5393 ve 5216 sayılı kanunlarda ifade edilen yol, su, park, temizlik gibi temel kentsel altyapı ve teknik hizmetlerin ötesinde sosyal,

⁸³Pranab Bardjan and Dilip Mookherjee, "The Rise of Local Governments: An Overview", Ed. Pranab Bardjan and Dilip Mookherjee, **Decentralization and Local Governance in Developing Countries**, London, The MIT Press, 2006, s. 1.

⁸⁴Ersöz, **a.g.e.**, s. 83.

⁸⁵Aytuğ Altın, "Kamu Hizmeti Anlayışında Değişim", **Muş Alpaslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, 2013, s. 109.

⁸⁶Ersöz, **a.g.e.**, s. 83.

⁸⁷Bedrettin Kesgin, "Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik", **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 26, 2012, s. 172.

kültürel, ekonomik, eğitsel alanlarda yerel halkın müşterek ihtiyaçlarına cevap verecek bir görev yüklenmesi beklenmektedir.⁸⁸

Gün geçtikçe yerel yönetimlerin, genel sosyal politikaların ve ilkelerin yerel düzeyde uygulanmasında, halkın yerel müşterek ihtiyaçlarının dikkate alınıp buna göre belirlenmesinde ve bu politikaları üretirken halkın paydaş bilinmesinde olduğu gibi birçok avantaja sahip olduğu kabul edilerek, bu tür uygulamalarda da giderek “yerelleşme”nin etkinliği ve verimliliği dile getirilmektedir.⁸⁹

Merkezi ve yerel sosyal politikaların hedefleri ortak noktalarda buluşsa da merkezi sosyal politikalar daha çok hukuki yönünün belirlenmesinde gerekli zemini sunar. Yerel sosyal politika aktörleri ise sorumlu oldukları sınırlar içerisindeki sosyo-ekonomik şartlara ve toplumsal yapıya uyum sağlayan bir tutum sergilerler. Sosyal politikaların bu tutum çerçevesindeki hedeflerini şu şekilde sıralamak mümkündür:⁹⁰

1. *“Ferdî muhtaçlığın yanında değişik psiko-sosyal sorunların ve yüklerin ortaya çıkması halinde muhtaç insanlara, sosyal güvenlik yöntemleri (sosyal sigortalar, devletçe bakılma, sosyal yardım ve sosyal hizmetler) çerçevesinde geniş kapsamlı ve çok maksatlı maddi ve manevi destek ve danışmanlık hizmetleri sunmak*
2. *Sosyo-ekonomik yönden zayıf olan insanların sosyal ve ekonomik durumlarını sürekli olarak iyileştirmek.*
3. *Sosyal barışın ve adaletin temini için refah toplumunu oluşturmak*
4. *Akla gelebilecek tüm sosyal risklere ve bunların doğurabileceği her türlü zararlara karşı toplumun bütün üyelerini sosyal güvenlik kapsamı altına almak.*
5. *Fırsat eşitliği çerçevesinde insan haysiyetine yaraşır bir hayatın idamesi için tedbirler almak*
6. *Toplumda sosyal bütünleşmeyi ve sosyal tekâmülü oluşturmak ve bunun için de ahlaki ve sosyal sorumluluk duygusunu geliştirmek.*
7. *Kolektif kendi kendine yardım etme ilkesine uygun olarak, gerek kamu alanında, gerekse sivil toplumda sosyal dayanışma ruhunu hayata geçirmek ve sivil toplum örgütlerine katılımcı imkânlar tanımak.*
8. *Sosyal ahlak esaslarının toplumda geçerlilik kazanması yönünde sosyal pedagojik faaliyetlerde bulunmak.”*

Merkezi yönetim tarafından sağlanan tüm hizmetler bir bakıma yerel sosyal hizmet birimleri tarafından da verilmektedir. Bu hizmetleri; yoksullara, korunmaya muhtaç çocuk ve gençlere, yaşlı ve özürlülere, kadın ve aile, afetzedeler ve mültecilere yönelik hizmetleri bunların yanında; temel sosyal politika alanındaki sağlık, eğitim, konut hizmetleri, ilaveten, kadın, genç, özürlü ve yaşlılar merkezli genel hizmetler

⁸⁸Çelik, a.g.e., s. 60.

⁸⁹Kesgin, a.g.e., s. 172.

⁹⁰Seyyar, a.g.e., s. 42.

şeklinde tasnif etmek olanaklıdır. Bu anlamda, belediyeler kanalıyla sağlanan sosyal hizmetler ve yararlanıcılar özetle şu şekildedir:⁹¹

1. *“Çocuklara yönelik olarak; sokak çocukları merkezleri, madde bağımlısı çocuklara yönelik rehabilitasyon merkezi, istismara uğramış çocuklar için hukuki ve psikolojik yardım merkezleri, kreş, çocuk yuvası, çocuk kulüpleri, kimsesiz çocuklar için yuvalar, parklar, çocuk bahçeleri, oyun alanları, trafik ve eğitim alanları ve derslere destek kursları.*
2. *Gençlere yönelik olarak; “sosyo-kültürel ihtiyaçlar için gençlik merkezi ve gençlik evlerinde eğitici seminer, panel ve sempozyumlar; spor, müzik, tiyatro, diksiyon, psikolojik destek, iyileştirme ve destek faaliyetleri; eğitim bursları, üniversite yurtları, sosyal tesisler, spor okulları, paso uygulaması, ücretsiz çorba dağıtımı, ücretsiz çamaşır yıkama yerleri ve suça yönelimi önlemek amacıyla rehberlik hizmetleri.*
3. *Yaşlılara yönelik olarak; evde ve kurumda bakım hizmetleri, psikolojik destek hizmetleri, sağlık hizmetleri, rehberlik, refakat ve danışmanlık hizmetleri, sosyal ve kültürel etkinlikler, temizlik ve bakım hizmetleri, ev içi bakım onarım hizmeti, gıda, giyim ve yakacak yardımı, ekonomik destek hizmetleri, öncelikli hizmet kartı, acil yardım hizmetleri ve yaşlı serbest kalma hizmetleri.*
4. *Engellilere yönelik olarak; evde bakım ve sağlık hizmeti sunmak, engelli gün ve haftalarında etkinlikler düzenlemek, yol ve kaldırımlarda fiziki düzenlemeler yapmak, yaz kampları tertip etmek, danışmanlık ve rehberlik sunmak, çeşitli eğitimler vermek, engelli derneklerine destek olmak ve spor imkânları geliştirmek. Ayrıca gezi, piknik, tiyatro vb. sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımı kolaylaştırmak için asansörlü otobüs ve minibüs ile ulaşım hizmetleri vermek.*
5. *İşsizlere yönelik olarak; meslek ve beceri kazandırmaya yönelik kurslar düzenlemek, sosyal amaçlar taşıyan eğitim faaliyetlerinde bulunmak ve kırsal bölgelerdeki belediyeler tarafından çiftçilik ve hayvancılık yapanlara yönelik olarak tarım, arıcılık vb. kurslar vermek.*
6. *Afetzedelere yönelik olarak; yiyecek, giyecek, ısınma, geçici barınma, gezici aşevi, gezici ekmek yapım aracı gibi sosyal yardımların yanı sıra iş makinesi ve kurtarma timi gibi teknik destek hizmetleri verilmektedir. Ayrıca mağdur duruma düşen birey ve aileler için ayni, nakdi, psikososyal, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri verilmektedir.”*

Bunların yanında 1920’lerden bu yana; “yetim evleri, ihtiyar yurtları, yoksullar için yatı evi, muhtaçlar için yardım sandıkları, şefkat sandıkları kurmak ve işletmek, çocukları korumak ve gözetmek, çocukların çalıştırılmasını önlemek, yoksul hastaları ve kazaya uğrayanları korumak, sakat ve kimsesiz kişilere yardım etmek, işsizlere iş bulmak, memleketlerine göndermek; kimsesiz kadınları korumak,

⁹¹Yusuf Genç, “Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmet Uygulamaları” **Sosyal Hizmette Blok Uygulama II**, , Erzurum, Atatürk Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Online Yayın, 2015, s. 11-20.

dilenciliği önleyici tedbirler almak” gibi sosyal hizmet uygulamaları yine belediyelere tevdi edilen hizmet arasında gösterilmektedir.

Değişen ve gelişen dünyada artan ve çeşitlenen insan ihtiyaçlarından sosyal hizmet uygulamaları da nasibini almaktadır. Bu sosyal hizmetlerden yerel kuruluşlar kapsamında olanlar; “aile danışma merkezleri, toplum merkezleri, aile eğitim ve sosyal hizmet merkezleri, kadın koordinasyon merkezleri, kadın konuk evleri, rehabilitasyon merkezleri, gençlik merkezleri, sokakta çalışan çocuklar ve madde bağımlıları birimleri, meslek edindirme kursları, sosyal yardım mağazaları, barınma evleri, huzurevleri, barınma hizmetleri” gibi hizmetlerdir.⁹²

2.5.YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL POLİTİKA FONKSİYONU KAPSAMINDA GENÇLERE YÖNELİK HİZMETLERİ

Sosyal hizmet, kişilerin, ülke koşullarıyla bağlantılı olarak insan onuruna yaraşır bir yaşam sürecektir ve sosyo-ekonomik sorunların çözümüne katkı sağlayacak tüm hizmetleri bünyesinde barındırır.⁹³ Türkiye’de sosyal hizmetler üç ayrı kanaldan icra edilmektedir. Bunlar; merkezi yönetim tarafından sunulan sosyal hizmetler, yerel yönetimlerin sunduğu sosyal hizmetler ve sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilen sosyal hizmetlerdir. Bu kanallardan yerel yönetimler; belediyeler, il özel idareleri ve köy idareleri olarak ayrılrsa da bu alandaki hizmetler daha çok belediyeler eliyle sağlanmaktadır.⁹⁴

Belediyelerin etkin sosyal değişime yönelik uygulamalarının merkezi yönetimin bıraktığı boşluk dolayısıyla arttığı görülmektedir. Yetkilerin yerel yönetimlere devriyle beraber belediyeler yerelle ilgili sorunlara karşı daha aktif politikalar üretmeye başladılar. Bu politikalardan biri de sosyal belediyeciliktir. Sosyal belediyecilikle belediyeler bir yandan yerel kalkınma, istihdamı artırma ve işsizlik politikalarıyla işsizliği bertaraf etmeyi amaçlarken, diğer yandan da sağlık, eğitim ve sosyal yardım vb. konularda oldukça etkin bir rol üstlenmektedir.⁹⁵ Sosyal

⁹²Yusuf Genç, İsmail Barış, “Sosyal Hizmetlerin Yeniden Yapılandırılmasında Yerinden Yönetimin İşlevselliği”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı 32 Kış 3, 2015, s. 111-112.

⁹³ Abdullah Çelik, “Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 16 Sayı 1, 2014, s. 7.

⁹⁴ Genç, a.g.e., s. 2.

⁹⁵ Bedrettin Kesgin, Yoksulluğa Yerel Müdahale “Sosyal Belediyecilik” Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediye Örnekleri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2008, s. 55.

belediyeçilik uygulamaları içerisinde yer alan sosyal hizmet faaliyetleri genel olarak Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü tarafından icra edilmektedir. Ne var ki bu kurumun ifa ettiği faaliyetlerin çağdaş bir sosyal hizmet anlayışını yansıtmadığı ifade edilmektedir. Bundan dolayı sosyal hizmetler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu, belediyeler ve sivil toplum örgütlerinin ortak hareketi sonucu sistematik bir biçimde gerçekleştirilmektedir.⁹⁶

Bir bakıma yerel yönetimlerin sosyal hizmet ihtiyacı, faaliyetlerin müracaatçı kesimin bulunduğu ortam ve mekânda yürütülmesine dönük bir yaklaşımdan kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda yereldeki hizmetler Sosyal belediyeçilik anlayışı uyarınca uygulanır.⁹⁷

Sosyal hizmetler boyutuyla sosyal belediyeçiliğin işlevleri şu şekilde sıralanabilir;⁹⁸

- Sosyalleştirme
- Sosyal kontrol
- Rehabilitasyon
- Sosyal müdahale
- Sosyal danışmanlık ve Rehberlik
- Sosyal yardım
- Pedagojik ve kültürel hizmetler

2.5.1. İl Özel İdaresi Hizmetleri

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 22.02.2005 tarihinde kabul görmüş 04.03.2005 tarihinde uygulamaya konulmuştur. Bu kanun ile il özel idarelerine yüklenen sosyal nitelikli görevler artmıştır.

İl özel idarelerinin sosyal refahın sağlanmasından yoksullukla mücadele ve muhtaç durumda olup sosyal korumaya ihtiyaç duyanlara değin sosyal hizmet ve yardımlar aracılığıyla geniş bir hizmet ağı mevcuttur. Bu kapsamda, yaşlılar,

⁹⁶ Çelik, a.g.e., s. 7.

⁹⁷ Genç, a.g.e., s. 2.

⁹⁸ A.e.

kadınlar, engelliler, çocuklar, kimsesizler ve muhtaç ailelere çeşitli sosyal hizmet ve yardım götürmektedir.⁹⁹

İl Özel idarelerinin gençlere yönelik hizmetleri çerçevesinde 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na göre; belediye sınırları dışında kültür, turizm, gençlik ve spor hizmetlerini yürütme noktasında il özel idareleri görevli ve yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.¹⁰⁰

2.5.2. Büyükşehir ve Belediye Hizmetleri

Gençlere yönelik hizmetler bağlamında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu; “gençlere yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak” görevini büyükşehir belediyelerine yüklemiştir. Söz konusu mevzuat gereği yerel yönetimler, gençler için kötü alışkanlıklar ve madde bağımlılığının önlenmesine yönelik hizmetler, meslek edindirme yardımları, eğitim yardımları, iş edindirme çalışmaları, gençlik merkezleri kurulması, eğlence ve spor alanları yapılması ve çeşitli sosyal kültürel faaliyetler düzenlemektedirler.

İlaveten belediyeler gençlerin sosyal, kültürel, ekonomik, eğitim gibi konularda desteklenmesi amacına yönelik olarak rehabilitasyon ve meslek kursları hizmetleri sağlamaktadır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Gençlik Rehabilitasyon ve Meslek Edindirme Merkezi (İSMEM) adıyla bir merkez kurarak 14-21 yaş aralığında il sınırları içerisinde sokakta yaşayan veya sokağa düşme tehlikesi bulunan gençlere barınma, beslenme, sağlık ve eğitim alanlarında hizmet sunarak, gençlerin rehabilite edilmelerini ve topluma kazandırılmalarını amaçlamaktadır. Meslek edindirme, rehabilitasyonun bir bileşeni olarak görülmekte ve gençlere istek, beceri ve yetenekleri ile bağlantılı olarak bilgisayar, ağaç işleri, berberlik, bahçıvanlık, CNC, elektrik, elektronik, sıhhi tesisat ve boyacılık sahalarında eğitimler verilmektedir.

⁹⁹ Kesgin, **a.g.e.**, s. 174-175.

¹⁰⁰ Genç, **a.g.e.**, s. 12.

Bunların yanı sıra gençlerin açık ortaokul ve açık liseye kayıtları yapılarak eğitim hayatlarını sürdürmeleri sağlanmaktadır.¹⁰¹

Belediyeler, gençlerin sosyo-kültürel bilgi ve becerileri işlevselliklerine yatırım amacı güderek gençlik merkezi ve gençlik evi gibi mekânlarda seminer, panel ve sempozyumlar düzenlemekte, ilaveten spor, müzik, tiyatro, diksiyon, psikolojik destek, iyileştirme ve danışmanlık gibi faaliyetleri yürütmektedir. Yine belediye hizmetleri arasında; “..eğitim bursları, üniversite yurtları, sosyal tesisler, spor okulları, paso uygulaması, sabahları üniversite öğrencilerine ücretsiz çorba dağıtımı, ücretsiz çamaşır yıkama yerleri, gençliğin suça yönelmesinin önüne geçmek amaçlı kurulan rehberlik merkezleri” yer almaktadır.¹⁰²

2.5.3. Yerel Katılımda Gençlere Yönelik Uluslararası Muhtelif Politika ve Belgeler

Bu kısımda gençlerin yerel ve bölgesel yaşama katılımlarına ilişkin Avrupa Kentsel Şartı, Yerel Gündem 21 ve Avrupa Gençlik Bilgilendirme Şartı yer almaktadır.

2.5.3.1. Avrupa Kentsel Şartı

Gençlerin yerel ve bölgesel yaşama katılımlarına ilişkin Avrupa Şartı’nın temelleri 1988 Lozan ve 1991 Llangollen’de düzenlenen birinci ve ikinci gençlik politikaları konferanslarında atılmış ve 1992 yılında kabul edilmiştir.¹⁰³

2003 yılında yeniden düzenlenen gençlerin yerel ve bölgesel katılımına ilişkin Avrupa şartına ilişkin bulgular özet halinde şu şekilde belirtilebilir;¹⁰⁴

Gençlerin dâhil olması gereken alanların başında sosyal, sportif ve kültürel faaliyetler gelmektedir. Şartta buna ilişkin tavsiyeler ise yerel ve bölgesel yönetimlerin gençleri bu tarz oluşumların içerisine çekmeye teşvik etmelidir

¹⁰¹ A.e., s. 12-13.

¹⁰² Yusuf Genç, İsmail Barış, “Sosyal Hizmetlerin Yeniden Yapılandırılmasında Yerinden Yönetimin İşlevselliği”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı 32 Kış 3, 2015, s. 110.

¹⁰³ Avrupa Konseyi, **Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı**, Strasbourg, 2003, s. 5.

¹⁰⁴ Council of Europe, Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı “Söz Sende”, (çevrimiçi) https://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Coe_youth/Participation/Brochure_tu.pdf Erişim 24.3.2016.

yönündedir. Bu faaliyetlere örnek olarak spor etkinlikleri, tiyatro gösterileri, konserler ve geziler gösterilebilir.

Gençlerin çalışma hayatı ve istihdamını temel alan çalışma ve istihdam başlığı bu konuda yerel ve bölgesel yönetimleri gençlerin iş bulması ve işsizliğin azaltılmasına yönelik çözüm arayışlarına sevk etmektedir. Bu amaçla istihdamın artırılması iş / kariyer merkezlerinin çokluğuyla doğru orantılıdır görüşü ağır basmaktadır. Ayrıca gençler kendilerini kurmak istediklerinde yardım alabilme olanaklarına kavuşmalıdır düşüncesi hâkimdir.

Barınma ve yaşanılan yer olanakları göreceli bir değerlendirmeye tabidir. Bu bağlamda gençler kendi evlerine sahip olmak istediklerinde bu olanaklı olmalıdır. Ayrıca bu konuda yerel ve bölgesel yönetimler bilgi, danışmanlık ve maddi destek noktasında gereken önlemleri almalıdır. Barınma haricinde yaşanılan yerle alakalı herhangi bir tesis veya kuruluşun yapım aşamasında kamu alanlarına ilişkin karar sürecine gençlik ve gençlik grupları müdahil olmalıdır. Bu alanlara spor alanları, parklar, oyun alanları ve gençlerin vakit geçirdiği tesisler örnek verilebilir.

Gençlerin katılımının önündeki engellerden bir tanesi de ulaşım imkanlarının elverişsiz olmasıdır. Bu durum toplu ulaşımın ya çok pahalı olması ya da hiç bulunmaması gibi durumlarda ortaya çıkabilir. Söz konusu durumu bertaraf etmeye yönelik olarak yerel ve bölgesel yönetimler, gençlik ve gençlik örgütleriyle koordineli bir şekilde çözüm arayışında olmalıdır.

Gençlerin eğitim süreci ve okul hayatını etkin kılacak önemli bir adım, okulda teorik olarak öğrenilen demokrasi gereklerinin pratiğe dökülmesidir. Bu anlamda yerel ve bölgesel yönetimler, öğrenci ve öğretmenlerle birlikte hareket ederek okulun nasıl yönetileceği hakkında fikir beyan edilmesinin önünü açmalı ve söz sahibi olunmasını desteklemelidir. İlaveten öğrencilerin bağımsız öğrenci konseyi ile kanalize olması sağlanmalıdır.

Gençler için şüphesiz en önemli risk unsuru sağlık hakkındaki yetersiz bilgidir. Özellikle yaş grubu açısından potansiyel tehlike arz eden gençler, tütün, alkol ve uyuşturucuların etkileri hakkında danışmanlık alması bilinçli bir toplum inşasında en önemli kilometre taşlarındandır. Yerel ve bölgesel yönetimler gençlik ve gençlik örgütleriyle bilgi aktarımı sürecinde yakın işbirliği içerisinde olmalıdır.

Aşk, cinsiyet ve cinselliğe dair öngörüler destek, bilgi ve danışmanlık sağlayan aileler, merkezler ve gruplar desteklenmeli ve gençlik örgütlerinin bu konuda aktif hizmet süreci dâhil edilmesi sağlanmalıdır.

Gençler arasında cinsiyete dayalı bir eşitliğin davranışsal ve pratik boyutunun güçlendirilmesine yönelik öngörüler söz konusudur. Buna göre, yerel ve bölgesel yönetimler, genç kadın ve erkeklere eşit davranıldığını garanti etmeli ve buna ilişkin eğitimler tertip etmelidir.

Şehir düzeninde yaşayan gençler olduğu kadar kırsal hayatta olup bazı olanaklara erişemeyen gençler de söz konusudur. Bu imkânlar arasında ulaşım ve iş çevresi sayılabilir. Bu dezavantajlı durumu önlemek için yerel ve bölgesel yönetimler kırsalda yaşayan gençlere ulaşım, istihdam, barınma vb. olanaklar için zemin hazırlamalıdır. Ayrıca kırsalda yaşayan gençler odaklı çalışma yapan gençlik grupları ve kulüpleri maddi açıdan desteklenmelidir.

Her doğan birey insan onuruna yaraşır bir yaşam hakkına sahiptir. Bu elbette maddi olduğu kadar manevi boyutu olan bir perspektiftir. Bu anlamda, örneğin, gelenekler, kültürler ve yaşam tarzları farklılık arz etse de her genç insan saygıyı hak etmektedir. Yerel ve bölgesel yönetimler insan hakları anlayışını iyileştirme ve geliştirme adına gençlerin içinde bulundukları şartlar ne olursa olsun eşit erişim olanakları için gençlik ve gençlik gruplarına danışılmalı ve işbirliği içinde olunmalıdır.

Gençlerin kendilerine ihdas edilen haklardan ve yasalardan haberdar olmaları önemlidir. Nitekim bu farkındalık beklentileri de doğrudan etkileyen bir unsurdur. Yerel ve bölgesel yönetimler, gençlerin aktif oldukları okul, gençlik kulübü ve kamu alanları hakkında yasalar kanalıyla bilgi sunumu yapmalıdır. Ayrıca yerel yönetimler, mevcut yasa değişikliği veya yenisini yaparken gençlerin görüşlerine başvurmalıdır.

Kültür bilgi aktarımı için etkili bir vasıtaadır. Bu bağlamda yerel ve bölgesel yönetimler gençleri, okulları, gençlik örgütlerini, gönüllüleri diğer ülkelerden gelen gençlik ve gençlik gruplarıyla değişimler düzenlemeli ve icrası noktasında desteklemelidir.

Suç ve şiddet gençlerin yüzleşebileceği ana sorunların başında gelmektedir. Suç ve şiddetle mücadelede elbette gençler ve polis arasında bir güven köprüsünün

inşası önem arz etmektedir. Yerel ve bölgesel yönetimler hâlihazırda şiddete bulaşmış veya meyili olan gençlerle beraber çalışma yürütmelidir. Ayrıca yerel yönetimler gençlerin cinsel istismarı dahil her türlü suç ve şiddeti önlemeye yönelik proje, grup ve merkezleri desteklemelidir.

Gençlerin katılımını destekleme hususunda okul, gençlik grupları ve toplumda karar alma mekanizmalarına dâhil edilmeleri, bilgilendirilmeleri, daha kolay medya olanakları için eğitimlerden istifa edilmeleri, gönüllü çalışmalar yapma konusunda teşvik edilmeleri, fikirlerine geliştirmelerine dönük proje eğitimi almaları, siyasi parti ve konu odaklı kuruluşlara katılma noktasında seçme fırsatına sahip olmaları öngörüler arasında yer almaktadır.

Gençlik katılımını bu konuda destekleyen yapıların ise; gençlik meclisleri, gençlik konseyleri, gençlik forumları, öğrenci konseyi vb. yapılar olduğu ve tek seferlik toplantılardan ziyade süreklilik sağlanmasının gençlerin söz sahibi olma ve kendilerini ifade etme noktalarında son derece önemli olduğu ifade edilegelmektedir.

2.5.3.2.Yerel Gündem 21

1992 yılında Rio’da gerçekleştirilen BM Yeryüzü Zirvesi’nde “*sürdürülebilir kalkınma*”, evrensel bir amaç olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda “Gündem 21” başlıklı Eylem Planı, Zirve’nin ana teması olarak, BM üye ülkelerince kabul görmüştür.

Bu zirvenin arka planında; dünyada küreselleşme rüzgârının getirdiği değişimler ve neticesinde muhatap alınan tek merci merkezi yönetimin yeterli gelmemesine kanaat getirilmesi ve BM’nin çözümü yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarına eğilmekte görmüştür.¹⁰⁵

Gündem 21’in içerisinde belirlenen amaçları gerçekleştirmeye yönelik birtakım kararlar ilgili bölüm başlıkları altında düzenlenmiştir. Bunlardan bu tez çalışması bağlamındaki 28. bölümde yer alan yerel yönetimler eşliğinde, sivil toplumun ve diğer paydaşların, koordineli bir biçimde önceliklere ve hedeflere erişmek amacıyla kentleri için “21. yüzyılın yerel gündemi”ni oluşturmaları hükme

¹⁰⁵ Nizam Üzan, “Belediyeler ve Yerel Gündem 21”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 8 Sayı, 1999, s. 98.

bağlanmıştır. Bu yönüyle Yerel Gündem 21 dünyada ve Türkiye’de yer alan şekliyle 21. yüzyılın demokratik “yerel yönetim” anlayışını yansıtmaktadır.

Türkiye’de, YG- 21 Programı kapsamında oluşturulan başlıca yerel yönetim mekanizmaları ise şu şekildedir; “kent konseyleri, çalışma grupları, kadın ve gençlik meclisleri, mahalle ölçekli katılımcı yapılar ve özel ilgi grupları kapsamındaki çocuklar, yaşlılar ve engelliler” platformlarıdır.¹⁰⁶

2.5.3.3. Avrupa Gençlik Bilgilendirme Şartı

Avrupa Gençlik Bilgilendirmesi Şartı, 19 Kasım 2004 tarihinde Slovakya Cumhuriyeti’nin başkenti Bratislava’da ERYICA-Avrupa Gençlik Bilgilendirmesi ve Danışmanlık Ajansı’nın 15. Olağan Genel Kurulu’nda kabul edilmiştir.

Gençlik bilgilendirilmesinde bütüncül yaklaşım, gençlerin ilgi duydukları herhangi bir konuyu muhteva eder ve “bilgilendirme, danışmanlık, tavsiye, rehberlik, destek, yardım, koçluk, eğitim, ağ kurma ve bir uzmana yönlendirme” gibi birtakım hizmetler ağıdır. Söz konusu hizmetler, gençlik bilgi merkezleri veya farklı yapılar bünyesinde yer alan gençlik bilgilendirme hizmet birimleri vasıtasıyla internet ve diğer medya araçları kullanılarak gençlerin kullanımına sunulur.

Avrupa Gençlik Bilgilendirmesi Şartı’nın ilkeleri gençlik bilgilendirmesinde bütüncül yaklaşımın uygulanma amacını güder. Bu bağlamda ilkeler şunlardır:¹⁰⁷

- “Gençlik bilgi merkezleri ve bilgilendirme hizmetleri istisnasız bütün gençlere açık olmalı,
- Gençlik bilgi merkezleri ve bilgilendirme hizmetleri, konum, köken, cinsiyet, din veya sosyal statü gözetmeksizin her gencin bilgiye erişim eşitliğine sahip olmasını garanti altına almaya çalışır; imkânı kısıtlı gruplara ve özel ihtiyaçları olan gençlere ise özel ilgi gösterir,
- Gençlik bilgi merkezleri ve bilgilendirme hizmetleri herhangi bir randevu sistemi olmaksızın kolay ulaşılabilir ve sağladıkları samimi atmosfer ile gençler için çekici olmalı. Ayrıca çalışma saatleri, gençlerin ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte ayarlanmalı,

¹⁰⁶ İç İşleri Bakanlığı, **Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu**, Ankara, 2015, s. 37-38.

¹⁰⁷ ERYICA, “Avrupa Gençlik Bilgilendirmesi Şartı”, (çevrimiçi) <http://eryica.org/sites/default/files/European%20Youth%20Information%20Charter%20I%20Turkish%20Version.pdf> Erişim 30.3.2016.

- *Sunulan bilgi, gençlerin istek ve ihtiyaçları üzerine kurulmuş olmalı, gençlerin ilgisini çekebilecek her konu başlığını içermeli ve yeni konu başlıklarını kapsayabilmek için sürekli bir devinim içerisinde olmalı,*
- *Her bir faydalanıcı, yetkinliğe ve otonomiye ulaşabilme, edinilen bilgiyi kullanma ve analiz etme yeteneklerini geliştirme yaklaşımı ile birer birey olarak saygı görmeli ve sorularına verilen cevaplar kişiselleştirilmeli,*
- *Gençlik bilgi hizmetleri ücretsiz sunulmalı,*
- *Bilgi, faydalanıcının mahremiyetine ve kimliğini açıklamama hakkına saygılı bir şekilde verilmeli,*
- *Bilgi, bilgi verme hakkında eğitim almış profesyonellerce verilmeli,*
- *Verilen bilgi eksiksiz, güncel, geçerli, uygulanabilir ve kullanımı kolay olmalı,*
- *Çoğulcu yaklaşım ve kullanılan kaynakların doğrulanabilmesi aracılığıyla verilen bilginin tarafsızlığının sağlanması konusunda çaba sarfedilmeli,*
- *Sunulan bilgi, herhangi bir dini, siyasi, ideolojik ya da ticari etkiden uzak olmalı,*
- *Gençlik bilgi merkezleri ve bilgilendirme hizmetleri, birçok değişik grubun ihtiyaçlarına etkili ve uygun yollar, yaratıcı ve yenilikçi stratejiler, yöntemler ve araçlar kullanarak mümkün olan en çok sayıda gence ulaşabilme konusunda gayret göstermeli,*
- *Her bir genç; bilgi ihtiyacının belirlenmesi, bilginin hazırlanması ve iletilmesi, bilgi hizmetlerinin, projelerinin ve akran aktivitelerinin yönetilmesi ve değerlendirilmesi gibi konularla sınırlı kalmadan kendisine en uygun şekilde yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde gençlik bilgilendirmesi çalışmalarına katılma fırsatına sahip olmalı,*
- *Gençlik bilgi merkezleri ve bilgilendirme hizmetleri, özellikle bulundukları bölgedeki diğer gençlik yapılanmalarıyla birlikte çalışmalı, gençlerle birlikte çalışan diğer paydaşlarla iletişim içerisinde olmalı,*
- *Gençlik bilgi merkezleri ve bilgilendirme hizmetleri, gençlerin modern bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bilgiye ulaşmalarına yardımcı olabilmeli ve gençlerin bu teknolojileri kullanma konusundaki becerilerini geliştirebilmeli,*
- *Gençlik bilgilendirmesi çalışmaları için sağlanan hiçbir finansman kaynağı gençlik bilgi merkezlerini ve bilgilendirme hizmetlerini bu Şart'ın ilkelerini uygulamaktan alıkoymamalı"dır.*

2.5.4. Türkiye Yerel Gündem 21 Programının Gençlere Yönelik Katılım Araçları: Kent Konseyleri ve Gençlik Meclisleri

Bu kısımda tez çalışması bağlamında gençlere yönelik katılım araçlarından kent konseyleri ve gençlik meclislerine yer verilmiştir.

Türkiye’de, Yerel Gündem 21 Programı kapsamında oluşturulan başlıca yerel yönetim mekanizmaları şu şekildedir; “*kent konseyleri, çalışma grupları, kadın ve gençlik meclisleri, mahalle ölçekli katılımcı yapılar ve özel ilgi grupları kapsamındaki çocuklar, yaşlılar ve engelliler*” platformlarıdır.¹⁰⁸

Türkiye Yerel Gündem 21 uygulamalarının ortak noktası farklı isimler altında yer almış olsa da Kent Konseylerinin yerel düzeyde zemin bulmasıdır. Kent konseyleri, Yerel Gündem 21 uygulamalarının en etkili aracı olarak işlev görmek ve diğer tüm katılımcı mekanizmaları da bünyesinde barındırmaktadır.¹⁰⁹ Bir anlamda Kent Konseyleri’nin amacı katılımcı yönetim modeline temel oluşturmaktır.¹¹⁰ Kent Konseylerinin genel işlevi ise, kentin tüm kesimlerini ortak bir payda etrafında toplayarak, hemşerilik bilinci ve dayanışma içerisinde, katılımı güçlendirmek böylelikle oluşan bu sinerjiden bir güç devşirmek olarak ifade edilebilir. Bu gücün ortaya çıkabilmesi adına çocukların, gençlerin, kadınların, engellilerin toplumsal hayata katılımalarını, etkinliklerini artırmak ve bu grupları karar alma süreçlerine aktif bir şekilde dâhil etmek önem taşımaktadır.¹¹¹ Bu gruplar arasında dezavantajlı olarak nitelendirilen çocuklar, gençler, kadınlar ve engellilerin çalışma grupları arasında yer almaları ve toplumda var olan sorunları konsey içerisinde oluşturulan çalışma programlarında dile getirmeleri ve öneri sunmaları amacıyla meclisler oluşturulmasına olanak sağlanmalıdır.¹¹²

¹⁰⁸ İç İşleri Bakanlığı, **Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu**, Ankara, 2015, s.37-38.

¹⁰⁹ Ahmet Batat, Türkiye Yerel Gündem 21 Uygulamalarının Kent Konseyleri’ne Dönüşüm Sürecinin Analizi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE), İzmir, 2010, s. 62.

¹¹⁰ Konur Alp Demir, Hikmet Yavaş, “Kent Konseyleri ile Yerinden Yönetilen Katılımcı Kent Yönetimleri: Yerel Yönetişim Kapsamında Bir Değerlendirme”, **Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi**, Cilt 4 Sayı 7, 2015, s. 51.

¹¹¹ Öznür Yavuz, Kadınların Toplumsal Hayata Katılımında Yerel Yönetimlerin Rolü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi SBE), İstanbul, 2015, s. 153.

¹¹² Enes Battal Keskin vd., “Kent Konseylerinin Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizması İşlevinin Değerlendirilmesi”, **Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Enes Battal Keskin, (ed.), Bursa, 2011, s. 322.

Katılıma yönelik bu olumlu olgular göz önüne alınarak 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesi gereğince 8 Ekim 2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazete'de Kent Konseyi Yönetmeliği çıkarılmıştır. Yönetmeliğe gençlerle ilgili olarak:

“Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini artırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak” maddesi eklenmiştir. Yasa haricinde bu gibi yönetmeliklerde de görüldüğü üzere katılım olgusu gençlerde de olmak üzere tüm kent sakinlerini kuşatıcı niteliktedir.¹¹³

Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nın diğer bir katılım aracı konu bağlamında Gençlik Meclisleridir.¹¹⁴ Gençlik meclisleri;

*“gençleri bir araya getirerek, sorunlarının tartışılması, isteklerinin dile getirilmesi, geleceğe dair bilinçlendirilmeleri ve gençler için eğitim, kültür, sanat vb. faaliyetleri düzenlemek”*¹¹⁵

gibi işlevleri yüklenen yapılardır. Daha açık ifadeyle Türkiye Yerel Gündem 21 Programı çerçevesinde geliştirilen Gençlik Meclisleri, Ulusal Gençlik Parlamentosu¹¹⁶ tarafından uzlaşılan metinde “kent konseyi çatısı altında gençlerin karar alma süreçlerine aktif katılımlarını sağlamak üzere kent içerisindeki liselerin, sivil toplum kuruluşlarının, siyasi partilerin gençlik kollarının, odaların, kamu kurumlarının, mahallelerin varsa üniversitelerin 15-30 yaşları arasındaki gençlik temsilcilerinin katılımıyla oluşturulmuş katılımcı yapıyı” ifade eder.

- *“Türkiye’de bütüncül bir gençlik politikasının oluşturulması sürecine katkı sağlamak*
- *Ulusal Gençlik Konseyi’ne giden yolda temel teşkil etmek*
- *Gençlerin ve gençlik kuruluşlarının kamu kurumları, yerel yönetimler ve özel sektör temsilcileri ile ortaklıklarını geliştirmek*
- *Farklı kentlerden ve çeşitli kesimlerden gelen gençler arasında ortaklık dayanışma ve işbirliği ortamları oluşturmak ve yerel düzeyde çalışmakta olan gençlik kuruluşları arasında işbirliklerini güçlendirmek*

¹¹³Yavuz, a.g.e., s. 153-154.

¹¹⁴ Programın başlangıcında “Sivil Gençlik Meclisi”, “YG 21 Gençlik Meclisi”, “Gençlik Konseyi” gibi isimlerle anılmıştır.

¹¹⁵ Nilüfer Negiz, “Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi**, Dergisi, Cilt 16 Sayı 2, 2011, s. 332.

¹¹⁶ Ülke genelindeki Gençlik Meclisleri 19 Mayıs 2004 tarihinde bir araya gelerek TBMM’de gerçekleştirilen törenle Ulusal Gençlik Parlamentosu’nun (UGP) kuruluşunu ilan etti. Ulusal Gençlik Parlamentosu, 2012 yılında aldığı kararla Gençlik Meclisleri dışında kalan gençlik örgütlenmelerine de açıldı. UGP’nin hâlen 69 ilden 43 Gençlik Meclisi, gençlik alanında faaliyet gösteren 72 sivil toplum kuruluşu ve 78 üniversite öğrenci kulübü üyesi bulunuyor. <http://ulusalgenclikparlamentosu.net/hakkimizda/> Erişim 30.3.2016.

- *Ulusal ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde gençlik haklarını korumak ve geliştirmek*
- *Gençlerin yerel, ulusal ve uluslararası politika yapım sürecinde bakış açılarını yansıtabilmeleri için karar alma süreçlerine aktif katılımlarını desteklemek*
- *Gençlerin ülke yönetiminde karar alma mekanizmalarını katılımlarını, gençlik ve ülke sorunlarının çözümünde sorun çözme anlayışı içerisinde aktif rol almalarını sağlamak*
- *Gençlerin kent yönetiminde karar alma süreçlerine aktif katılımlarını sağlayabilmek ve yerel yönetimi güçlendirebilmek için Kent Konseyi Gençlik Meclislerini desteklemek*
- *Ulusal Gençlik Parlamentosu ağına üye olmuş yerel gençlik kuruluşları arasında bilgi paylaşımı, iletişim ve diyalog ortamlarını geliştirmek, kurumsal kapasite gelişimi için eğitim, bilgilendirme ve yayın desteği sağlamak*
- *Uluslararası süreçleri takip ederek Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmelerin yerel ve ulusal düzeyde uygulanabilir olmasını sağlamak*
- *Ulusal ve uluslararası karar alma süreçlerine yerel düzeyden bilgi akışını sağlamak*
- *Gençliğin dayanışma ve paylaşma yönelik özelliklerini "ortaklık" bilinci içinde geliştirmek ve gençliğe birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmak*
- *Gençlerin insan hakları, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir çevre konusunda duyarlılıklarını artırmak*
- *Bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanarak Türkiye'nin bilgi toplumu stratejisini desteklemek ve gençlik bakış açısını yansıtmak"*

Bu bağlamda Ulusal Gençlik Parlamentosunun amacı çalışma yönergesinde yukarıdaki gibi ifade edilmektedir.¹¹⁷ Ulusal Gençlik Parlamentosu Habitat ortaklığında hayata geçirdiği kalkınma odaklı projelerin yanında Öğrenmek İstiyorum, Seçilmek İstiyorum, Her Meclise Bir Gençlik Temsilcisi ve Geç Değil Genç gibi kampanyalarla Türkiye'nin 81 ilinde gençlik hakları savunuculuğu rolünü üstlenmektedir.¹¹⁸

2.6. TÜRKİYE'NİN ULUSAL GENÇLİK POLİTİKASI VE GSB GENÇLİK POLİTİKA BELGESİ

Türkiye'de Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) tarafından uygulanan politikalar, belli stratejik amaçlar ve hedefler doğrultusunda planlanmakta ve uygulanmaktadır. 2011 yılından kurulan Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB)'nin

¹¹⁷Ulusal Gençlik Parlamentosu, "Çalışma Yönergesi", (çevrimiçi) http://ulusalgenclikparlamentosu.net/wp-content/uploads/2014/12/ugp_calisma_yonergesi.pdf Erişim 30.3.2016.

¹¹⁸ HABİTAT, Habitat Kalkınma ve Yerel Yönetişim Derneği 2011 Faaliyet Raporu, s. 27.

hâlihazırda 2013-2017 stratejik planında yer alan temalar ile stratejik amaç ve hedefler şu şekildedir:¹¹⁹

Birinci tema; gençlik hizmetleridir. Bu kapsamda amaç; “..gençlerin aktif vatandaş olmalarını ve serbest zamanlarını verimli değerlendirmelerini sağlamak, gençlere; eğitsel, sosyal, kültürel, sanatsal, sportif beceriler kazandırmak, bireysel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmak, etik ve insani değerleri içselleştirmesini sağlamak, şiddet ve kötü alışkanlıklara yönelmelerini önlemek, ulusal ve uluslararası etkinlikler düzenlemek, gençlik kampları ve gençlik merkezleri kurmak ve bu kamp ve merkezlerin etkililiklerini artırmaktır.”

Proje ve Koordinasyon kapsamında amaç; “..Gençlik alanındaki paydaşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlayarak gençlerin fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimlerine katkı sağlayacak projeler ve çalışmalar yapmak; bu projeleri ve çalışmaları değerlendirmek, uygulamak; belirlenen usul ve esaslara uygun proje ve çalışmaları desteklemek, sonuçlarını denetlemek; gençlik alanıyla ilgili talep, öneri ve şikâyetleri ilgili kurumlara iletmek; Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi’yle ilgili hazırlık çalışmaları yapmak ve uygulamaları takip etmek.”

Eğitim, Kültür ve Araştırma kapsamında amaç; “..Gençliğin kişisel ve sosyal gelişimine katkı sağlamak amacıyla eğitim faaliyetleri planlamak; yurtiçi ve yurtdışında gençliğin ihtiyaçları, talepleri, sorunları konusunda inceleme ve araştırmalar yapmak ve yürütülen inceleme ve araştırmaları desteklemek; gençliğe sunulan hizmet ve imkânlar hakkında toplumdaki farkındalığı artırmak; gençlik alanında eğitim, rehberlik ve danışmanlık faaliyetleri yapmak; gençlerin bilim, kültür ve sanat gibi alanlara etkili katılımını sağlama amaçlı öneriler ortaya koymak ve faaliyetler gerçekleştirmek; gençlik alanında yayınlar yapmak ve bunları takip etmek.”

Spor Hizmetleri kapsamında amaç; “..Spor faaliyetlerinin gelişmesini ve yaygınlaşmasını teşvik edici tedbirler almak, bu faaliyetlere her yaşta katılımı sağlayacak önlemleri geliştirmek, yurtiçi ve yurtdışı spor faaliyetlerinin mevzuata uygun olarak yürütülmesini, spor alanındaki uluslararası kuralların ve talimatların uygulanmasını sağlamak; spor federasyonlarının kurulmasını teşvik edici önlemler

¹¹⁹ GSB, Gençlik ve Spor Bakanlığı Stratejik Planı 2013-2017, s. 41-57.

almak, spora ilgiyi artırmak, sporcu yetiştirme ve sporcu sağlığını korumaya yönelik çalışmaları takip etmek ve spor alanında uygulanacak temel politikaları geliştirmek.”

Dış İlişkiler kapsamında amaç; “..Bakanlığın faaliyet alanına ilişkin uluslararası gelişmeleri takip etmek, uluslararası iş birliğine yönelik çalışmaları geliştirmek ve koordine etmek, uluslararası platformlarda Bakanlığın tanınırlığını ve etkililiğini artırmak, Türkiye’de gençlik alanındaki uluslararası faaliyetlerin düzenlenmesine destek olmak.”

Son olarak kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve danışmanlık olarak gibi konular yer almaktadır.

Gençlik, bireyin kimlik ve kişilik dinamikleri açısından merkezi önemde bir dönemdir. Bu durum sosyalleşmenin, topluma hazırlanma ve uyum süreci gibi farklı boyutlarına ışık tutabilir. Bu sebeple, sosyalleşme kurumunun aile ve eğitim kurumları, gençlere olumlu davranış ve kişilik modelleri sunan ve kurallar sistemiyle birbirine bağlayan yapı olması hasebiyle kültür kodlarının içselleştirme düzeylerinin farklılık arz etmemesi ve çatışmaması icap eder.

Bedensel, ruhsal ve sosyal yönden sağlıklı atfedilen gençlik, sağlıklı toplum demektir. Gençliğe ilişkin hâkim algı, toplumun sürekliliği ve geleceği için hayat kaynağı olduğu varsayım olarak kabul görmektedir. Bu bakımdan, sosyolojik düzlemde gençliği doğru okumak, devletlerin sağlıklı bir gençlik yetiştirme politikasının olması, milletin ve devletin hayatta kalması için gerekli zemini sunmaktadır.¹²⁰

Bir devletin gençlerle ilgili oluşturduğu politikaların gerçekleştirilmesinin iki temel çıkış noktası vardır. Bunlardan ilki Anayasa ise, diğeri bu yasalar üzerine bina edilen strateji ve politika belgeleridir. Öyle ki, bu belgeler çerçevesi, değerleri, imkânları ve uygulamalarıyla birbirini tamamlayan hatta iç içe geçmiş bir yapıya sahiptirler.¹²¹

Ülkede gençliğin gelişimi için temel değerler oluşturmak, hedefler belirlemek, ana hedef grupları tanımlamak, ülkedeki genç bireyler ve tüm ilgili kurum/kuruluş ve gruplar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, gençlik

¹²⁰Naci Murat, M.Ali Cengiz, Yüksel Terzi, “Genç Nüfusun Sorun Algılaması: Trabzon Örneği”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C.2 Sayı:7, 2009, s. 176.

¹²¹Laden Yurttagüler, Burcu Oy, Yörük Kurtaran, **Özerklik ve Özgürlükler Açısından Türkiye’de Gençlik Politikaları**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014, s. 93.

programlarını iyileştirmek ve öncelikleri saptamak amacıyla etkin ve nitelikli gençlik politikalarına ve bu politikaların belirlemiş olduğu politika belgesine ihtiyaç vardır.¹²²

2.6.1. Türkiye’deki Gençlik Merkezlerinin Gençlere Yönelik Faaliyetleri

2.6.1.1. Gençlik Hizmetlerine İlişkin Yasal Mevzuat ve Kurumsal Yapı

Gençlik, her milletin istikbali için dinamo görevi gören mühim bir güç kaynağıdır. Bu sebeple, her toplum kendi geleceğini daha iyi şekillendirebilmek adına, milli ve manevi değerlerinin korunması ve yükseltilmesi için bilgili, görgülü, çalışkan, şuurlu ve en önemlisi “üretkenlik” hususunda son derece titiz davranmaya özen göstermektedir. Nitekim gençliğin eğitimini iyi yönlendiren milletlerin sağlıklı ve güçlü bir toplum yapısına sahip olması mümkün olabilmektedir.¹²³

Diğer yandan gençliğin mühimsenmemesi, iyi eğitim almaması, uyuşturucu, alkol, tembellik, ahlaki yozlaşma, milli dayanışma şuurunun zayıflaması, kuşaklar arası dayanışma metaforunun güçsüzleşmesi gibi sosyal ve manevi sorunlar toplumların hezeyanlı bir hüviyet kazanmasına ve geleceği hakkında belirsiz bir tablo çizmesine yol açabilmektedir.

Buna göre, gençlerin sosyal katılımını teşvik edici ve sorunlarını çözücü unsurlar ne kadar etkili kullanılırsa bu tablonun tersine döndürülmesi o oranda tesir edici bir nitelikte olabilir. Bu bağlamda, gençler sosyal, kültürel ve milli değerler ekseninde yetiştirilmek suretiyle ailevi, ekonomik ve kişisel sorunlarının bertaraf edilmesi, aile kurumunun önemini ön plana çıkarıcı bir hayat rol model olarak sunulması gibi hallerde gelecek açısından sağlam temeller üzerine inşa edilecek bir toplumdan söz edilebilir.¹²⁴

Gençlere yönelik kamusal hizmetler; *“Türkiye’de eğitim, sağlık, çalışma hayatı, sosyal güvenlik, istihdam, kültürel yaşam, serbest zamanların değerlendirilmesi ve zararlı alışkanlıklardan korunması gibi konularda sunulmaktadır.”* Söz konusu hizmetler, farklı bakanlıklar ve bu amaç doğrultusunda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları aracılığı ile ifa edilmektedir. Gençlerin boş

¹²² Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi, **a.g.e.**, s. 4.

¹²³ MEB Aile Tüketici Hizmetleri, **a.g.e.**, s. 3-4.

¹²⁴ **A.e.**

zamanlarını değerlendirme faaliyetleri Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB) tarafından yerine getirilmektedir. Bu anlamda genel müdürlük, gençlere spor hizmet ve faaliyetleri haricinde gençlik merkezleri ile gençlik kulüpleri, gençlik kampları ve uluslararası organizasyonlar gibi etkinlikler çerçevesindeki hizmet sunumunda koordinatör görevini üstlenmektedir.¹²⁵

Bakanlığın 2013-2017 dönemine ilişkin yayınlamış olduğu stratejik planda gençlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir kapsam öngörülmüştür. Buna göre, “gençliğin ilgi, ihtiyaç ve sorunları belirlenerek, çözüm ortakları ile eşgüdüm ve iş birliği içinde kişisel, sosyal ve sportif alanlarda destekleyici politikalar oluşturulmakta ve projeler yürütülmektedir. Bu sayede okuyan, düşünen, sorgulayan, kendini ifade edebilen, sporu, sanatı ve bilim yaşam tarzı haline dönüştürebilen, gelişmelere açık, farklılıklara saygılı, yenilikçi, etik değerlere bağlı; karar süreçlerine katılan, kaynakları etkili değerlendirebilen, çevreye duyarlı, özgüveni yüksek, mutlu, sağlıklı ve güçlü bir gençliğin yetişmesi hedeflenmektedir.”

¹²⁶ Diğer yandan bakanlığın haricinde Türkiye’de gençlik hizmetleri yapan kurum¹²⁷ ve kuruluşlar;¹²⁸ YURTKUR, Kredi Dairesi Başkanlığı, İŞKUR, Ulusal Ajans, Kalkınma Bakanlığı, THY ve TCDD, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, Toplum Gönüllüleri Vakfı, Türk Eğitim Vakfı, Kızılay, Yeşilay, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Türk Hava Kurumu, Milli Eğitim Vakfı’dır.

2.6.1.2. Türkiye’de Gençlere Yönelik Yerel Bir Hizmet Olarak Gençlik Merkezleri

Gençlik merkezleri; gençlik ve spor il müdürlüklerine bağlı, gençlerin sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler çerçevesinde serbest zamanlarını değerlendirmelerine olanak tanıyan ve onlara gerekli ortamı tesis eden kültürel kurumlar olarak nitelendirilmektedir.¹²⁹

¹²⁵ A.e., s. 4.

¹²⁶ GSB, a.g.e., s. 57.

¹²⁷ Yurttagüler vd, a.g.e., s. 98-115.

¹²⁸ Country Sheet On Youth Policy Turkey, (çevrimiçi) <http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668133/Turkey.pdf/0a580f53-3a51-4efd-bcc0-d7c37568ee5e> Erişim 25.3.2016.

¹²⁹ MEB Aile Tüketici Hizmetleri, a.g.e., s. 4.

Gençlik merkezleri faaliyetleri 2004 yılına kadar halk oyunları yarışmalarının serüveni olarak özetlenebilir. 2004 yılından sonra sanatsal ve eğitsel kurslar, yurtiçi hareketlilik ve değişim programları, AB projeleri, çeşitli yarışma ve turnuvalar, çeşitli sosyal sorumluluk faaliyetleri yeni bir formda ortaya çıktığının bir nevi işaretidir. Bakanlığın kurulması ise faaliyetlerin niteliklerini ve çeşitliliğini değişim ve dönüşüme uğratmıştır.¹³⁰

Türkiye’de gençlerin sosyalleşme olanakları, aile hayatı dışındaki bir hayat için hazırlanabilecekleri ve kendi deneyimlerini bir başkasına aktarabilecekleri kurumların imkân dâhilinde kısıtlı olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bireysel özgürlük anlayışının aksine, kuşaklar arası dayanışmanın sağlamlaşmasına yönelik öngöründe bulunan bir toplumda, gençlerin topluma katılımın o oranda yüksek olması, gençleri kendilerini ifade edebilecekleri imkânlara sahip olmaları “kamusal alan” da var olmalarıyla doğru orantılı olduğu söylenebilmektedir. Bu kamusal alanların başında ise gençlik merkezleri gelmektedir.

Sosyal dışlanma ve yoksulluk ile irtibatlandırılan çalışmalarda, gençlerin akranlarıyla olan ilişkilerine dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda, gençlerin toplumsal katılımını sağlamaya yönelik olarak gençlik merkezleri, gençlerin özerkliğini destekleyici ve sosyal dışlanmayı bertaraf edici bir rol üstlenebilmektedir. Öyle ki, gençlik merkezleri aracılığı ve çalışanları aracılığı ile gençlerin toplumda aktif olmalarını sağlamak olanaklıdır. Bunun da ötesinde, bu sayede sağlanan özgüven gençlerin kendileri ve içinde yaşadıkları toplum hakkında karar verici merci olmalarının önünü açabilecek ve kendilerini daha açık bir şekilde ifade etmelerine imkan sağlayabilecektir. Böylelikle toplum içerisinde daha aktif ve çevreleriyle iyi ilişkiler kurabilen bireyler olabileceklerdir.¹³¹

Bu merkezler sanat, bilim, spor, karikatür ve el sanatları gibi çeşitli dallarda gençlerin bilgi ve beceri düzeylerini arttıracak organizasyonlar ile gençleri ödüllendirmek suretiyle özgüven aşılacaktır. İlaveten, konferans, panel, sempozyum, yarışma ve çeşitli aktivitelerle gençlere zararlı alışkanlıklar konusunda farkındalık oluşturmaktadır.

¹³⁰ İsa Temur, “Avrupa Birliği-Türkiye’nin Demografik Yapısı ve Gençlik Politikaları”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, C:2, Sayı:3, 2014, s. 94.

¹³¹ Nurhan Yentürk, Yörük Kurtaran, Gülesin Mutlu, **Türkiye’de Gençlik Çalışması ve Politikaları**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008, s. 30-31.

Gençlik merkezlerinin işlevlerinin artırılması ve daha çok sayıda gence ulaşmaya yönelik atılan adımların meyveleri toplanmaya başlanmıştır. Nitekim 2002 yılında gençlik merkezleri sayısı; 81'i il merkezi ve 30'u ilçe merkezi olmak üzere 111 olarak kayıtlara geçmiştir.¹³² Bu sayı 2015 yılı sonu itibarıyla 213'e yükselmiş olup erkek üye sayısı 633.142 ve kadın üye ise 662.036 olarak gerçekleşmiştir.¹³³

2.6.1.3. Gençlik Merkezlerinin Yasal Altyapısı ve Kapsamı

Gençlik merkezlerinin bağlı bulunduğu Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde gençlerin serbest zamanlarını sosyal ve kültürel faaliyetlerle değerlendirmek amacıyla kurulmuştur. Bu bağlamda Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:¹³⁴

- *“Gençlere yönelik istismarın ve şiddetin engellenmesi ile gençler arasında her türlü ayrımcılığın giderilmesi amacıyla gerekli tedbirleri almak ve bu hususlarda önerileri geliştirmek*
- *Yurtiçi veya yurt dışında gençlikle ilgili toplantı, kurs, seminer ve benzeri faaliyetler düzenlemek, düzenlenen faaliyetlere katılmak ve bu faaliyetleri desteklemek*
- *Gençlere hizmet veren gençlik merkezi ve benzeri tesisler ile gençlik ve izcilik kamplarının kurulması ve çalışmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek, bunları geliştirici ve tanıtıcı faaliyetlerde bulunmak*
- *Sosyal hayatın her alanına gençliğin etkin katılımını sağlayıcı öneriler geliştirmek*
- *Gençlik derneklerinin tescil, vize ve aktarma işlemlerini yapmak*
- *Gençlerin kötü alışkanlıklarından koruyacak çalışmalar yapmak ve bu konuda faaliyetler yürütmek*
- *Ulusal ve yerel düzeyde gençlik etkinlikleri düzenlemek*
- *Gençlik haftası etkinlikleri düzenlemek”*

Gençlik merkezlerine ilişkin Anayasanın 58. ve 59. maddesinde gençleri, her türlü zararlı alışkanlıklardan korumak, onların serbest zamanlarını sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle değerlendirmesini sağlamak üzere hüküm yer almaktadır. Buna göre 5. Maddede Gençlik merkezine ilişkin hüküm:

- *“Gençlik merkezleri; il müdürlüklerine bağlı olarak, gençlerin sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler çerçevesinde serbest zamanlarının*

¹³² MEB Aile Tüketici Hizmetleri, **a.g.e.**, s. 4.

¹³³ Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Merkezleri, (çevrimiçi) <http://genclikmerkezi.gsb.gov.tr/Site/Anasayfa.aspx> Erişim 6.02.2016.

¹³⁴ Mevzuat Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, “Gençlik ve Spor Bakanlığının Görevleri”, (çevrimiçi) <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=4.5.638&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=> Erişim 24.12.2015.

ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda değerlendirilmesine fırsat vererek topluma aktif vatandaşlar olarak katılmalarını sağlayan ve gençleri zararlı alışkanlıklardan korumaya yönelik çalışmaları yürüten kurumlardır.”

Bahse konu edilen aktif vatandaşlık kavramı, üzerinde mutabık kalınan bir norm birliğine sahip değildir. Yine de güncel anlamını koruyan haliyle, “vatandaşların katılımının” anlaşıldığı seslendirilmektedir. Öyle ki, genel bir ifadeyle vatandaşların üyesi oldukları cemiyetin sorunlarını tespit etmede, baş etmede ve yaşam standartlarını yükseltmede aktif bir biçimde yer almalarını sağlayan imkânlarla erişme durumudur.¹³⁵

Buna göre gençlik merkezinin amacı şunlardır;¹³⁶

- Gençlerin Atatürk ilkeleri doğrultusunda, ülkesine ve milletine yararlı, araştırmacı, yaratıcı, birleştirici, yetenekleri geliştirmek ve toplumsal yaşama gönüllü olarak katılmalarını sağlamak,
- Gençlerin serbest zamanlarını ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda değerlendirilmelerini sağlamak, onları sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönlendirmek,
- Diğer illerdeki gençlik merkezleri üyeleri ile birlikte projeler üreterek bu projeler aracılığı ile gençler arasında değişim programları yapılmasını sağlamak,
- Yurt dışı gençlik kuruluşları ile uluslararası değişim programları gerçekleştirmek,
- Gençlerin sosyal kişiliklerin gelişmesine katkıda bulunarak, topluma uyumlu olmalarını sağlamak
- Sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerle gençlerin ruh ve beden sağlıklarını korumak, ulusal ve birlik duygularını güçlendirmek,
- Gençlerin kültürel ve psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşılayarak, bireysel ve toplumsal ilişkilerinde sağlıklı ve dengeli kişilik geliştirmelerine katkıda bulunmak ve onları zararlı alışkanlıklardan korumak,
- İlgi ve yetenekleri doğrultusunda bilgi ve becerilerini artırmak,
- İl düzeyinde yapılacak olan gençlik organizasyonlarında diğer gençlik kuruluşları ile koordinasyonu gerçekleştirmek.

2.6.1.4. Gençlik Merkezlerinin Öne Çıkan Gençlik Faaliyetleri

Gençlik merkezleri, gençliğin farklı boyutlarına ışık tutmaktadır. Nitekim Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın taşradaki faaliyetlerini büyük oranda üstlenerek,

¹³⁵Cihan Kara, Yavuz Topkaya, Ufuk Şimşek, “Aktif Vatandaşlık Eğitiminin Sosyal Bilgiler Programındaki Yeri”, **Journal of World of Turks**, Cilt 4 No:3, 2012, s. 151.

¹³⁶Mevzuat Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, “Gençlik Merkezleri Yönetmeliği”, (çevrimiçi) <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4137&sourceXmlSearch=GEN%C3%87L%C4%B0K%20MERKEZLER%C4%B0%20Y%C3%96NETMEL%C4%B0%C4%9E%C4%B0&MevzuatIlski=0> Erişim 24.12.2015.

gençlerin kolaylıkla ulaşabildikleri ve buralarda gönüllü olarak çalışan gençlik liderlerinin, Bakanlığın hedef kitlesi olan gençlere bilhassa dezavantajlı gençlere ulaşmak için kullandıkları irtibat noktaları olması manzarayı daha da netleştirmektedir.¹³⁷

Toplumların değişim ve dönüşüm sürecinde gençlik konusu, teknolojilerdeki gelişmelerle farklı bir boyut almıştır. Bu sebeple gençlik merkezleri bulunduğu ilçe, il ve bölgenin gençliğe dair hâkim algısına sahip olması gerekmektedir. Gençlik merkezleri kanalıyla gerçekleştirilen projeler ön planda hareketlilik projeleri, gençlerin sosyalizasyon sürecine müdahil olma çabasına dönüştüğünü görmekteyiz.

Gençlik merkezlerinin öne çıkan gençlik faaliyetlerinin haritasını şu şekilde şematize etmek mümkündür.¹³⁸

Eğitim Faaliyetleri:

1. *Kurslar*: Özellikle dezavantajlı gençlerin yararlandığı söz konusu kurslar, güzel sanatlara ilişkin kurslar, el sanatlarına ilişkin kurslar, sportif kurslar, Osmanlıca kursları, Okul derslerine yardımcı kurslar, Mesleki eğitim kursları, Hızlı okuma kursları, İşaret dili kursları, Arama-kurtarma kursları, Yabancı dil kursları, Pazarlama ve sponsorluk eğitimi gibi alanlarda verilmektedir. Bu kursların bir kısmı Milli Eğitim Müdürlükleri ile koordineli olarak yürütülmektedir.
2. *Seminerler*: Kişisel gelişim seminerleri, Liderlik Eğitimleri, Kariyer Planlama Eğitimleri, Motivasyon Eğitimleri, Hitabet ve Diksiyon Seminerleri, Rehberlik ve Psikolojik destek amaçlı seminerler ve İlk Yardım seminerleridir.
3. *Akademik faaliyetler*: Münazaralar, Kitap Okuma Kampanyaları, Söyleşiler, Sempozyumlar, Konferanslar, Paneller
4. *Değerler eğitimi*
5. *Bilgisayar eğitimleri*: Gençlerin bilgisayar kullanımı için erişim sağlanması ve interneti etkin biçimde kullanma bilinci kazandırmak amacıyla, Web Tasarım Çalışması, Grafikerlik Eğitimleri, Blog Hazırlama ve mobil

¹³⁷ Temur, **a.g.e.**, s. 95.

¹³⁸ **A.e.**, s. 95-96.

uygulamaları geliştirme eğitimleri, Autocad, Photoshop vb. program eğitimleri verilmektedir.

6. *Proje eğitimleri*: Proje Döngüsü Eğitimleri, AB Projeleri Eğitimleri

Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri:

1. *Ziyaretler*: Huzurevi Ziyaretleri, Hastane Ziyaretleri, Yetiştirme Yurdu Ziyaretleri, Engelli Eğitim Kurumu Ziyaretleri, Gençlik Alanında Çalışan Kurum ve Kuruluşlara yapılan ziyaretler, Önemli gün ve haftalara ilişkin ziyaretler, Eğitim kurumu ziyaretleri
2. *Kötü Alışkanlıklarla Mücadele*
3. *Gönüllük Kampanyaları*: Kitap Toplama Kampanyaları, Yardım Kampanyaları, İlaç Toplama Kampanyaları, Kapak Toplama Kampanyaları, Gençlik Arama Kurtarma Timi vb.

Şurası açık ki, bu sayılan faaliyetler gençlik merkezlerince planlanmakta ve ifa edilmektedir. Bu bağlamda faaliyet alanları gün geçtikçe kapsayıcı bir şekilde çoğaltılabilecektir. Bunun yanı sıra bakanlık tarafından planlanan çeşitli faaliyet ve projeler de gençlik merkezleri tarafından yürütülmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB)'nın gençlik merkezlerine yönelik projeleri kapsamında hali hazırda sekiz adet proje mevcuttur. Bunlar; eğitim ve kültür faaliyetleri, Osmanlı Türkçesi eğitimleri, uygulamalı girişimcilik eğitimi, tecrübe konuşuyor, ayın gençlik merkezi, gençlerin iyilik ağacı ve genç dönüşümdür. Eğitim ve kültür faaliyetleri kapsamında yürütülen faaliyetler tamamen ücretsiz olarak gerçekleştirilmektedir. Bu faaliyetlerden bazıları şu şekildedir:

Eğitim-öğretim kursları; Türkçe, bilgisayar, web tasarımı, grafik, autocad, photoshop, okul dersleri, matematik, fizik, coğrafya, tarih, İngilizce, kimya, Osmanlıca, arapça, almanca, Fransızca

Güzel sanatlar; resim, müzik, halk dansları, tiyatro, karikatür, şiir, edebiyat, fotoğrafçılık, sinema,

Kişisel gelişim kursları; hızlı okuma, beden dili, etkili iletişim, zaman yönetimi, işaret dili, hitabet, kariyer planlama, değerler eğitimi, proje döngüsü, liderlik, problem çözme ve karar alma, diksiyon, motivasyon, stres ve stresle mücadele, öfke kontrolü, yaratıcı drama, takım çalışması

El sanatları; ebru, hüsn-ü hat, tezhip, origami, ağaç oymacılık, model uçak, takı tasarımı, ahşap boyama, vitray, kumaş boyama, filigrafi, kaligrafi, çinçilik

Spor; tekvando, masa tenisi, eskrim, badminton, tenis, aikido, basketbol, voleybol, futbol, hentbol

Gençlik merkezlerinde düzenlenen söz konusu eğitim ve kültür faaliyetlerinden istifade eden genç sayısı 38.153 olarak kayıtlara geçmiştir.

Osmanlı Türkçesi eğitimleri kapsamında ise hâlihazırda 2000 genç kurslara devam etmektedir.

Uygulamalı girişimcilik eğitimi kapsamında ise; gençlerin girişimcilik potansiyellerini bir çıktıya dönüştürmek amacıyla 18-29 yaş aralığındaki genç girişimcilere “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi” verilmektedir. Proje 81 ilde gerçekleşmiş olup 5000 genç yararlandırılmış ve bu projeye 780 bin tl bütçe ayrılmıştır.

Tecrübe konuşuyor projesi kapsamında amaç; alanında tanınmış bilgi ve tecrübe sahibi kişilerle gençleri buluşturmak, gençleri muhatap kişilerin bilgi ve tecrübelerinden faydalandırmak, bilgi-görgü ve özgüvenlerini artırmaktır.

Gençlerin İyilik Ağacı Projesi ülke gençliğinin yerel ve evrensel sorunlara duyarlılığının artırılması ve çözümünde aktif bir biçimde yer almalarını sağlamak amacıyla 11 farklı iyilik kategorisinde 26.507 genç projeye dâhil olmuştur. Bu proje kapsamındaki iyilik kategorileri ise; çevre, halk sağlığı, güvenlik, okuma-yazma ve eğitim, afet yardımı, toplumun geliştirilmesi, çocuklara yardım, yaşlılara yardım, ihtiyaç sahiplerine yardım, ulusal çalışmalar ve uluslararası çalışmalardır.

Genç dönüşüm projesi kapsamında, “Tek Kullanımlık Sanma; Çöpe Atmaya Kalkma” sloganıyla ÖSYM tarafından yapılan sınavlarda dağıtılan sınav setlerinden israfi önlemek amacıyla 3.000.000 adet toplanıp köy okullarındaki gençlere ulaştırılmıştır. Yine “Dünyamızın Pili Bitmesin” sloganıyla atık pil toplama kampanyası düzenlenmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Taşınabilir Pil Üreticileri İthalatçılar (TAP) Derneği ile ortaklaşa yürütülen kampanya kapsamında 9 ton atık pil toplanmıştır.

Ayın Gençlik Merkezi projesi ile de gençlik merkezlerinin faaliyetleri arasında bir rekabet ortamı oluşturularak daha yüksek hedeflere ulaşma amacı güdülmektedir.

2.6.2. GSB Gençlik Politika Belgesi

Kalkınma planlarından temel alınarak gençliğe dair bir önceki döneme kıyasla gelişmeler kaydedilmiştir. Bunlardan en önemlisi daha önce devlet bakanlıklarıyla gerçekleştirilen gençlik hizmetlerinin Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın kurulmasıyla yerini bu yeni bakanlığa devretmesidir.¹³⁹

Türkiye’de 2011 yılına kadar olan süreçte gençlik politikaları, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü kanalıyla yürütülmekteydi. Ne var ki 2011 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın kurulması ile gençlik politikaları farklı bir perspektifle okunmaya başlanmıştır. Bakanlığın işlerlik kazanmasıyla “Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi” ayrı bir başlık etrafında üzerinde durulmayı hak etmiş ve neticede belge Bakanlar Kurulu onayından geçerek 27.01.2013 tarih ve 28541 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.¹⁴⁰ Doğru bir yaklaşımla belgenin dört senede bir yenilenmesi öngörülmektedir.¹⁴¹

Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi’ne göre, gençlik politikalarının vizyonu;

*“gençlerin evrensel ve insani değerlere sahip, milli ve manevi değerlerine bağlı, çevreye saygılı, bilgi ve özgüven sahibi, etkin, girişimci, toplumsal aidiyet duygusu yüksek, toplumsal hayata aktif katılan, temel hak ve hürriyetlerini etkin bir biçimde kullanan ve uluslararası alanda akranlarıyla rekabet edebilecek seviyede bireyler olarak kendi potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirebilecekleri imkân ve zemini oluşturmaktır.”*¹⁴²

Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB)’ye göre gençlik politikalarının temel amaçları ise;

- “Gençlik algısını doğru bir zemine oturtmak,
- Gençliğin ihtiyaç, beklenti ve endişelerini tespit etmek,
- Gençlerle ilgili çalışma yapan kurum ve kuruluşları belirlemek, bunlar arasındaki işbirliği ve koordinasyonu temin etmek,
- Gençlik alanındaki sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini etkinleştirmek ve güçlendirmek için gerekli destek ve teşviki sağlamak,
- Kaynakları gençliği gelişimini tam anlamıyla sağlayacak şekilde kullanmak,
- Gençliğin kişisel ve sosyal gelişimini desteklemek,

¹³⁹ Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, **a.g.e.**, s. 1.

¹⁴⁰ Temur, **a.g.e.**, s. 94.

¹⁴¹ Yurttagüler vd. **a.g.e.**, s. 93.

¹⁴² Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi, **a.g.e.**, s. 4.

- *Gençliğin vatandaşlık bilincini geliştirmek,*
- *Farklı genç gruplarının ihtiyaçlarını da dikkate alarak gençlerin kendi potansiyellerini ortaya çıkarabilmelerine imkân sağlamaktır”*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL ESENLER GENÇLİK MERKEZİ ÖRNEĞİ

3.1. ARAŞTIRMA KONUSU VE ÖNEMİ

Araştırma konusunun seçimi bir araştırma için en zorlu ve ehemmiyetli süreçlerin başında gelir. Öyle ki, kimi araştırmacılar araştırma problemine karar verilmesinin, özellikle de akademik çalışmalarda sorunu yarı yarıya çözümlediği kanısındadırlar. Bu minvalde araştırmalar bir hedefe ulaşma amacıyla yapılırlar. Bunlar;

- *“Bir gerçeği açığa çıkarmak*
- *Var olan problemlere çözüm aramak*
- *Akademisyenler ve uygulamacılar için yeni ufuklar anlamına gelebilecek konuları gündeme taşımak”*

olarak sıralanabilir.

Araştırma konusunun bu doğrultuda net bir şekilde saptanması araştırma sürecinin fiiliyatını temsil eder.¹

Bu araştırmanın konusu, İstanbul Esenler Gençlik Merkezi’nin faaliyetlerine düzenli olarak katılan gençlerin, sosyal beceri düzeyleri ve aldıkları manevi eğitimlerin belirlenmesidir. Bu noktada nihai yararlanıcılar aynı zamanda gençlerin aileleri başta olmak üzere çevreleri de olduğundan, gençlerin etrafında kümелendikleri değerler sistemi de konu kapsamındadır. Ayrıca değinilmesi gereken bir başka nokta, neden “Esenler” sorusunun yanıtıdır. Bu bağlamda, özellikle kentsel dönüşüm projeleriyle çehre değiştirme çabasında olan söz konusu yerleşim yeri, kamu kurum ve kuruluşlarıyla da sosyal bir ihya hamlesi planlamaktadır. Özellikle nüfusun önemli bir kısmını oluşturan genç kesim, planlamaların içerisinde merkezi önemde gösterilmektedir.

¹ Remzi Altunışık, Recai Coşkun, Serkan Bayraktaroğlu, Engin Yıldırım, **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı**, Sakarya, Sakarya Kitabevi, 2005, s. 23.

Türkiye demografik bakımdan genç nüfus dinamiklerine sahip bir konumdadır. Bunun bir fırsata dönüştürülmesi amacıyla gençlere ilişkin son yıllarda ivme kazanan bir yatırım seyri gözlenmektedir. Bu bağlamda her ne kadar gençlerin gelişimine ve eğitime dair çalışmalar literatüre kazandırılrsa da hâlen daha araştırılmayı bekleyen önemli hususlar göze çarpmaktadır. Söz konusu hususlardan birisi de gençlik merkezlerinde yürütülen çalışmaların gençlerin gelişimlerine ve eğitimlerine ne ölçüde katkı sunma çabasında olduklarıdır. Buradan hareketle bu çalışmaların etkinlik ve söylem analizi yardımıyla verimini ölçümlemek ileride yapılacak çalışmalara mihmandarlık yapma açısından son derece önemlidir.²

3.2. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmamız, Türkiye’de yerel yönetimlerin en aktif birimleri olan ilçe belediyelerinden Esenler Belediye’sinin gençlik merkezlerinde yürütmekte olduğu faaliyetlerin hedef kitle üzerindeki katkılarını ölçmekle iktifa edilmektedir.

Bu araştırma;

- 2015-2016 faaliyet yılında Esenler Belediyesi Gençlik Merkezi’nde yürütülen çalışmalar ile sınırlıdır.
- Araştırma, örnekleme alınan gençlik merkezine devam eden gençlerle sınırlıdır.
- Araştırma uygulanan ölçeklerdeki sorularla sınırlıdır.

Sınırlamanın söz konusu faaliyet yılıyla ilgili olması, gençlik merkezinin gençlik hizmetleri sunumunda yeni sayılabilecek faaliyet başlangıcına dayandırılmaktadır.

3.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ VE VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın, incelenen konuda ana kütlemin tümünü kapsaması gibi bir durum pratikte zor olduğu için bütün yerine onu temsil eden bir parçası temel alınır. Bir başka deyişle, bir bütünü kendi içinden alınan bir parçasıyla temsil edilmesi

² Hüseyin Bilgen, Gençlik Merkezinde Yürütülen Kurslara Katılan Gençlerin İletişim Becerisi ve Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ankara İli YeniMahalle Örneği), (Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2014, s. 3.

durumu örneklem olarak ifade edilmektedir.³ Örnekleme amacı, araştırmacıya evren hakkında tümevarım sağlayacak bilgileri sağlamaktır.⁴ Diğer yandan örneklem kendi içerisinde çeşitlilik arz edebilmektedir. Niteliksel araştırmaların yaygın bir şekilde kullandığı örneklem çeşitlerinden biri de teorik örnektir. Buna göre görüşülecek kişi veya kişiler araştırmanın gelişimine bağlı olarak ortaya çıkar ve araştırma sürecinin içerisinde son halini alır. Diğer bir ifadeyle örneklem büyüklüğünün ve seçiminin araştırma başlangıcında ortaya çıkması ne istenir ne de olanaklıdır.⁵

Bütünü ifade etme açısından araştırmanın evreni Türkiye’de yerel yönetimler eliyle yürütülen gençlik faaliyetleri olarak kabul edilmektedir. Örneklem ise Esenler belediyesinin gençlik merkezi ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda bu yöntemin detaylı izahatı, araştırmanın daha sağlıklı bir şekilde ortaya konulmasına imkân sağlayacaktır. Nitel araştırma yöntemleri; karmaşık, değişken, tartışmalı birçok yöntem ve araştırma uygulamalarının olduğu bir sahadır. Bu bakımdan tek başına bir varlık değil, birçok türü bünyesinde barındıran bir çatı terimdir.⁶ Bu bakımdan araştırmada yer alan temel kavramlar ve teknikler, sadece soyut ve nötr akademik araçlar değil, belli amaçlar güderek sosyal dünyayı anlamlandırmanın bir yoludur.

Sosyal bilimlerde disiplinler arası çalışmalar yürüten araştırmacılar niceliksel yöntem yanında niteliksel yöntemi de belirgin bir şekilde kullanmaktadır. Bu niteliksel yöntem elde edilen bilgi araştırmacı için ‘araştırmacı’ ve ‘araştırılan’ arasındaki sosyal ilişkinin sonucu olarak kabul görmektedir. Sosyal gerçekliğe erişme adına nitel verinin sahip olduğu çeşitliliğin buna imkân sağladığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda bireylerin deneyimlerini, deneyimlerin sosyal pratiklerini, niceliksel araştırma ve istatistiklere dayanarak anlamlandırmak ve derinlik katmamak nitel verilen gerekliliğini hasıl etmiştir.⁷ Diğer yandan nitel

³ Halil Seyidoğlu, **Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı**, 8.Bs., İstanbul, Güzem Yayınları, 2000, s. 39.

⁴ Altunışık vd., **a.g.e.**, s. 123-124.

⁵ Belkıs Kümbetoğlu, **Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma**, Ankara, Bağlam Yayıncılık, 2005, s. 99.

⁶ Keith F. Punch, **Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar**, (Çev: Dursun Bayrak, H. Bader Arslan, Zeynep Akyüz), Ankara, Siyasal Kitabevi, 2005, s. 132.

⁷ Kümbetoğlu, **a.g.e.**, s. 42-43.

araştırmalar çok sayıda yöntem ve kaynak takip ederek, insan deneyimlerine dair sözlü veya yazılı anlatımları ya da kayıtları incelerler. Araştırmadaki söz konusu temel nitel veri toplama yöntemleri: görüşme, gözlem, katılımcı gözlem ve belgelerdir.

Araştırmada betimsel bir metot takip edilmiştir. Betimsel metot ise gözleme dayalı olarak gerçekleştirilen bir yöntemdir. Gözlem, nitel araştırmalarda yaygın olarak tercih edilen veri toplama yöntemlerinden bir tanesidir. Bir anlamda kişileri gözlemek suretiyle müdahil olmadan veya bir başka bir müdahale eklemeden yapılan çalışma, saha araştırması ve incelemeler bütünüdür. Bu bağlamda takip edilen metot yapılandırılmamış alan çalışmasının, doğal ortamda ve çoğunlukla araştırmacının ortamda bulunduğu “katılımlı gözlem” olarak ifade edilen yöntemdir.⁸

Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırmanın teşkil ettiği zemin ve kendine has tekniklerinden katılımlı gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bunlardan katılımlı gözlemde araştırmacı, gözlemlenen durumun içerisine katılımcı olarak dâhil olur. Böyle bir gözlemin amacı, bazı şeylerin dışardan görüldüğü gibi olmadığı, içerden daha farklı olabileceğinden hareketle mümkün olan özgün veriye erişmektir. Ayrıca bu tarz bir gözlem kanalıyla daha fazla veri elde etmek olanaklıdır.⁹ Doğrudan gözlemde araştırmacı, bireylerin söyledikleri ile tutumları ve davranışları arasındaki farklılıkları, görüşme sürecinde anlayamadığı, gözden kaçırdığı birçok boyutu izleme olanağına kavuşur. Bunu yaparken de not tutarak, fotoğraf makinesi, kamera gibi teknik donanımları kullanarak incelediklerini belgeleme yoluna gidebilir.¹⁰

Bu çalışmada kısmi katılımlı gözlem yöntemi kullanılmıştır. Kısmi katılımlı gözlemde araştırmacı grubun tüm faaliyetlerine dahil olmayabilir. Katılım düzeyi ise zamanla değişebilir. Alanda uzun süre yaşayabilme / vakit geçirebilme imkânlarının kısıtlı olduğu durumlarda uygulanmaktadır.¹¹ Diğer bir teknik odak grup kitle iletişim araçlarının analizine olanak sağlayan ve yarı yapılandırılmış görüşme biçiminin özellikleriyle uyumlu bir veri oluşturma tekniği olarak bilinmektedir. Bu

⁸ Funda Sevençan, Nesrin Çilingiroğlu, “Sağlık Alanındaki Araştırmalarda Kullanılan Niteliksel Veri Toplama Yöntemleri”, **Toplum Hekimliği Bütünlüğü**, Cilt 26 Sayı 1, 2007, s. 3.

⁹ Altunışık vd., **a.g.e.**, s. 123-124.

¹⁰ Kümbetoğlu, **a.g.e.**, s. 127.

¹¹ **A.e.**, s. 130.

teknikte görüşülen kişilerin belli bir konudaki görüşlerini açıklamaya fırsat tanımaya ve grup içinde tartışma ortamının tesis edilmesine zemin oluşturur. Bir anlamda bu saha araştırmasında katılımlı gözleme tamamlayıcı bir bütünlük oluşturacağı düşünülmüştür. Araştırma kapsamındaki ağırlıklı veri tekniği olan odak grup çalışması grup kişileri 5 ila 6 arasında değişen 8 farklı grupta toplamda kırk yedi (47) kişi yürütülmüştür. Odak grup görüşmelerinin dördü (4) erkek grubu ve dördü (4) kız grubu olmak üzere tanzim edilmiştir. Bu görüşmelerden erkekler adına biri meslek liseli 12. sınıf öğrencileriyle diğer odak grup görüşmelerinin tümü imam-hatip liseli öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Diğer lise profilinde gençlerin odak grup yapacak yeterli sayıda birey olmamasından dolayı görüşmeler yapılamamıştır.

Görüşmeler tek bir formatta yapılmamış belli bir zaman dilimi içerisinde bire bir sohbetler gerçekleştirilmiş ve ağırlıkta da bir görüşme formu oluşturularak açık uçlu sorular vasıtasıyla derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir.¹² Açık bir ifadeyle yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulamanın odağında yer almıştır. Birden fazla teknik kullanımındaki amaç ise, araştırmanın farklı boyutlarına ışık tutabilmek ve araştırmanın geçerlilik güvenilirlik yönünü sağlamak olarak düşünülmüştür.¹³

Derinlemesine mülakatlarda standartlaştırılmış forma çoğunlukla sadık kalarak ve görüşülen bireyin hiyerarşik konumuna göre sorular artmış veya sabit kalmıştır. Mülakat formlarında yarı yapılandırılmış mülakat soru soruları sekiz-on (8-10) arasında derinlemesine mülakatta ise doğal seyre göre dört-sekiz (4-8) arasında değişkenlik göstermiştir. Bu kapsamda öğrencilerle yapılan formların dışında çalışan ve yöneticilere yönelik ayrı ayrı mülakat formu hazırlanmıştır. Uygulanan mülakat formları birkaç enformel sohbet ve yapılan katılımlı gözlemlerin katkısıyla şekillenmiş daha önce nitel çalışma yapmış tecrübeli öğretim elemanlarıyla istişare edilerek son şekli verilmiştir. Bunun yanında mülakat formlarında genelden özele giden bir soru şeması takip edilmeye çalışılmış olsa da mülakatların doğal seyrinin gidişata göre dışına çıkıldığı olunmuştur. Derinlemesine mülakatlarda öne çıkan diğer bir husus, daha önce enformel sohbet etme fırsatı bulunan kişilerin

¹² Yaman, **a.g.e.**, s. 101-102.

¹³ **A.e.**, s. 101.

mülakat çerçevesi içerisinde tutulmaya gayret gösterilmesi ve görüşmeye derinlik kazandırılması adına samimi cevapların elde edilmiş olmasıdır.¹⁴

3.4. ARAŞTIRMA SAHASI

Araştırmamızın örneklemini oluşturan Esenler Belediyesi'nin Gençlik Merkezi içerik bakımından birtakım özellikleri bünyesinde barındırmaktadır. Öncelikli olarak kuruluş felsefesine değinilecek ve daha sonrasında “hedefe yürüyen genç” sloganını derinleştiren yol haritası hakkında bilgiler nakledilecektir.

Mihmandar Gençlik Projesi, Esenler Belediyesi'nin gençlik hizmetlerini yürüttüğü faaliyetlerin çatı adıdır. Proje değişen ihtiyaç ve talepler doğrultusunda gelişimini sürdürmekte ve içeriğini belli aralıklarla güncellemektedir. Bu proje kapsamında; Mihmandar Sohbet Halkaları, Mihmandar Kampları, Erdemli Genç Seminerleri, Esen akademi, ESEV (Esenler Sanat Evi) faaliyetleri, 1915 Çanakkale Gönüllüleri, Bir Kitap Bir Dünya, Gençlik Ağabeyleri/ Ablaları, Mihmandar Kültür Organizasyonları, Cami Buluşmaları, Sohbetbüs, Gençlik Radyosu gibi kimisi aktif kimisi plan proje aşamasında olan mekâna bağlı veya mekândan bağımsız çeşitli faaliyetler ele alınacaktır.

Mihmandar Gençlik Projesi'nin bir ayağını teşkil eden bu oluşumda “hedefe yürüyen genç” niçin böyle bir çalışma yapılması gerekir sorusuna yanıt arama amacıyla yola çıkmıştır.

Mihmandar genç, modern hayat düzeni içerisinde hedefsizlikten uzak; tüneller kapatan değil tünelin ucunu gösteren, istikâmet olarak İslam peygamberini kendisine rehber edinen, bilgiyle donanmış ve hikmet arayışında olan, mana ve maddeyi aynı potada eritip akliselim, kalbi selim, vicdanı hür, geniş görüşlülük sahibi, ufku yolunda bağlı bulunduğu kültür ve medeniyetin değerlerine sahip çıkan ve kabuğuna sığamayıp bu değerleri dünyanın her tarafına taşıma derdini yüklenen gençtir.

Kısaca ifade etmek gerekirse, “hedefe yürüyen genç” gerekliliğini hâsıl eden arka planı resmetmek bu minvalde yarınları anlama ve tedbir alabilme adına, sağlıklı ve de bütüncül bir bakış açısı için elzemdir.

¹⁴ A.e., s. 103-105.

Projenin hedef grubunu; ilçe sınırları içerisinde eğitimlerine devam eden 65.000 ilk ve ortaokul, 20.000 liseli, 40.000 üniversiteli, 10.000 sporcu, yaklaşık 10.000 çalışan ve vaktinin neredeyse tamamını sokakta geçiren 7.000 genç oluşturmaktadır. Bu noktada nihai yararlanıcı hedefi yaklaşık 150.000 kişi olarak tayin edilmiştir. Bu hesap yapılırken içerisine gençlerin başta aileleri olmak üzere çevreleri de dâhil edilmiştir. Nihai noktada ise İstanbul ve Türkiye gençliği üzerinde bir domino etkisi yapacağı düşünülmektedir.

Yine örneklem özelliklerine değinilecek olunursa Esenler Gençlik Merkezi'ni kuruluş felsefesini oluşturan gerekçelendirmenin şu şekilde ifadesi söz konusudur;

“Yozlaşmaya yüz tutmuş, gelenek ve ananelerini unutmuş, kültürel mirastan mahrum, sosyal etkinlik ve bireysel yetkinliğini yitirmiş, bilgisayar ve telefon müptelası olmuş, madde bağımlılığı ve suiistimalin tuzağına düşmüş, üniversite kazanma ve okuma ümidini kaybetmiş her an tehlikeyle karşı karşıya kalan gençliğin; yeniden kültürel mirasına sahip çıkacak, özüne dönecek, ümidi ve cesareti kuşanacak, milli ve manevi dinamiklerini tanıyacak, erdemi kendine ulaşılması gereken bir hedef olarak görecektir, gençlik yetiştirmek..”

Gençlik Merkezi bağlamında irdelediğimiz bir kısım faaliyetler mekâna bağlı olarak yapılan faaliyetler bir kısmı ise mekândan bağımsız olarak gerçekleştirilen faaliyetlerdir.

Bu doğrultuda mekâna bağlı ve mekândan bağımsız faaliyetlerin içerikleri hakkında bilgi aktarmak gençlik merkezinin topografyasını yansıtmak bakımından yerindedir.

3.4.1. Mekânsal Bağlamdaki Faaliyetler

Mihmandar Proje içeriğinde yer alan mekânsal bağlamdaki faaliyetler; mihmandar sohbet halkaları, erdemli genç seminerleri, esen akademi, esev (esenler sanat evi), gençlik ağabeyleri / ablaları ve cami buluşmalarıdır.

Mekânsal bağlamdaki faaliyetlerden ilki “Mihmandar Sohbet Halkaları”dır. Mihmandar Sohbet Halkalarının yegane unsuru; genel olarak sohbetin yapısından kaynaklı bir etki ve rahat ifade edebilmeye imkân tanınması, gençlerin tercih sıralamasında ön planda olmasıdır. Bu bağlamda mihmandar sohbet halkalarının muhatap kitlesi kız ve erkek gruplar ayrı olarak liseli, üniversiteli gençler yanı sıra 15-22 yaş arası çalışan gençlerdir. Hali hazırda 15 kişilik gruplardan oluşan 100 grup çalışmalarını devam ettirmektedir. Muhatap kitlenin dışında dezavantajlı gruplar,

teşkilat mensupları ve madde bağımlısı gençlere yönelik sohbet halkaları da tanzim edilmektedir. Söz konusu sohbet halkalarının içeriği ise; marifet dersleri, siyasi mülâhazalar, tarih üzerine, gençlik ve gelecek, erdemli gençlik, dava adamı, gençlikte şuur gibi konulardan müteşekkildir. Mekâna bağlı kategorisinde yer aldığı için gençlik merkezi mihmandar hanesi, Dr. Kadir Topbaş Kültür ve Sanat Mihmandar hanesi ve Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Mihmandar hanesi gibi mekânlarda faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Mekânsal bağlamdaki faaliyetlerden ikincisi “Erdemli Genç Seminerleri”dir. Özel olarak liseli gençleri hedef alan ve hedef kitlenin toplum, çevre farkındalığını artırmak, güven ve iletişim sorunlarına çözüm aramak, doğu-batı, hak-batıl çatışması zeminini ayrıştırmak; milli ve manevi ruh ve bilinci aşılacak gibi birtakım amaçlar doğrultusunda yürümektedir.

Erdemli Genç Seminerlerinin uygulanması ise, okullarda yapılan seminerler sonunda çeşitli kulüpler kurulması suretiyle iletişimin devam etmesi şeklindedir. Hafta içi her gün bir lisede olmak kaydıyla günlük 100-120 gençle interaktif bir sunumla şu ana değin 3.124 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Hedef ise toplamda 20.000’dir. Seminerlerin içeriğini; kendine güven ve iletişim, ekip çalışmasının önemi ve kulüp oluşturulması (edebiyat, iyilik, düşünce ve fikir ve koordinasyon kulübü), motivasyonu artırma yolları, topluma ve çevreye karşı duyarlılık, uyanıklık ve farkındalık teşkil etmektedir. Mekân olarak ise gençlik merkezi, liseler ve Kadir Topbaş Kültür ve Sanat Merkezi kullanılmaktadır.

Bir diğer faaliyet “Esen Akademi”dir. 11. ve 12. sınıfta okuyan gençlerin üniversite konusunda bilinçlendirme, rehberlik etme, maddi ve maddi unsurlara bağlı olmayan imkânlar temin ederek gerçekleştirilen bir faaliyettir. İçerik olarak haftalık ders hazırlıkları (Türkçe, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Geometri, Edebiyat, Tarih, Coğrafya), danışmanlık hizmetleri (Manevi Motivasyon, BEP (Bireysel Eğitim Planlaması) Eğitim Koçluğu ve Eğitim Seminerleri), Sosyal faaliyetler (Geziler, Piknik, Halı Saha Maçları, İkramlar). Mekân olarak ise gençlik merkezi ve liseler kullanılmaktadır. Uygulama hali hazırda 12-15 kişilik sınıflarda 124 kişi ile devam etmektedir.

Diğer bir faaliyet “ESEV (Esenler Sanat Evi)”dir. Sanat hayatın zenginliğini yansıtması bakımından insandan ayrı veya bağımsız olarak düşünülemez. Bu

bağlamda gençlerin duygu ve düşünce merkezlerine hitap eden ilgili alan ve yeteneklere uygun dallarda sanat eğitimleri verilmektedir. Amaç kişisel gelişim ve hobilerin ilerletilmesine katkı sağlamak. Bağlamadan piyanoya, kemandan gitara, karikatürden kaligrafiye, tiyatrodan edebiyata kadar 41 ayrı sanat dalında geniş yelpazede kurslar verilmektedir. Bir eğitim döneminde 2.500 öğrenci sanat eğitiminden istifa ederken bugüne değin 12.540 gence ulaşılmıştır. Bu faaliyetin hedefi ise 20.000 gence ulaşabilmektir.

Bu sanat dalları kapsamında verilen kurslar şunlardır; bağlama piyano, flüt, gitar, kanun, keman, kemençe, ney, tambur, çello, kabak, keman, şan, kaval, uygulamalı Türk tasavvuf müziği, yaylı tambur, ud, Türk halk oyunları, Türk sanat müziği solfeji, Türk musikisi koro, dijital fotoğraf, diksiyon, Türk sanat müziği nazariyatı, uygulamalı çok sesli müzik, uygulamalı Türk halk müziği, uygulamalı Türk sanat müziği, desen tasarımı, ebru, hüsn-i hat kursu, kalem işi, kaligrafi, minyatür, resim, guaj boya tekniği, yağlı boya resim, tezhip, çakıl taşlarıyla resim, Osmanlı Türkçesi, İngilizce, Almanca.

Bir başka faaliyet “Gençlik Ağabeyleri / Ablaları” uygulamasıdır. 30 üniversiteli ağabey /abla gözetiminde 450 liseli gence uygulanan bir faaliyettir. 15 kişiden oluşan gençlik gruplara, ağabey ve ablaları tarafından haftalık olarak aktarılan sosyal-kültürel faaliyetler, manevi eğitimler yanında rehberlik programı uygulanmaktadır. Hali hazırda 21 grup ile çalışmalar sürerken faaliyetin hedefi 30 gruba erişebilmektir. Mekânsal bağlam kategorisinde değerlendirildiği için; gençlik merkezi mihmandar hanesi, sivil toplum geliştirme merkezi mihmandar hanesi ve Dr. Kadir Topbaş Kültür Sanat Merkezi Mihmandar hanesinde gerçekleştirilmektedir.

Bir başka faaliyet ise “Cami Buluşmaları”dır. Gençlerle camilerde vakit namazlarını kılma, camiye gidip-gelme alışkanlığı kazandırma gibi amaçlarla yola devam etmektedir. Bunun yanında camilerde sohbet, toplantı ve çay ikramları da etkinlik kapsamındadır. Etkinliğin uygulaması ise, Esenler’ de merkezi konumda yer alan cami çevresinin yerleşimcileri olan gençlerden oluşturulmuş 30 kişilik gruplarla 15 günde bir düzenli olarak yapılması şeklindedir. Ayrıca sabah namazı buluşmaları, selatin cami sohbetleri ve Cuma özel programları ile de cami adabı, cami alışkanlığı, cami tarihi, mihmandarı ve mimari gibi hususlarda alışkanlık ve bilgi kazanımı amaçlanmaktadır. Mekân bakımından faaliyetin gerçekleştirildiği camiler arasında;

Esenler’ deki camiler: Merkez camii, Son durak camii, tuna merkez camii, üç yüzlü camii, Muhammedîye camii, Mimar Sinan camii, Havaalanı Uhud camii; İstanbul’daki camiler: Fatih camii, Eyüp Sultan camii, Süleymaniye camii, Yeni camii, Sultan Ahmet camii yer almaktadır.

3.4.2. Mekândan Bağımsız Faaliyetler

Mihmandar Proje içeriğinde mekandan bağımsız sürdürülen faaliyetler; mihmandar kampları, 1915 Çanakkale gönüllüleri, bir kitap bir dünya, mihmandar kültür organizasyonları, Adnan Büyükdeniz dijital kütüphanesi, sohbetbüs ve gençlik radyosudur.

Bu kapsamdaki faaliyetlerden ilki “Mihmandar Kampları”dır. Muhatap olduğu gençlik kitlesi için karakter eğitimi, milli ve manevi olarak gelişim aracı ve bilgi, beceri ve davranışlarını şekillendiren bilinçlendirme faaliyeti olarak ifade edilebilir. Bilinçlendirmenin çıkış noktasını ise ahlâk payandası oluşturmaktadır.

Kız ve erkek farklı gruplar olmak üzere liseli, üniversiteli ve 15-22 yaş arası çalışan gençlik faaliyetlerin odağındaki kitledir. Bugüne değin 534 kişiyle gerçekleştirilen bu faaliyetlerin 5.000 kişi ile yapılması hedeflenmektedir. Mekândan bağımsız olarak yürütüldüğü için kamp alanı olarak; Esenler Belediyesi Göktürk Kamp Alanı, GSB Bağlı Kamp Alanları / Çanakkale Kamp Yeri, Ümraniye Kent Ormanı Kamp Alanı ve Kütahya Kamp Alanı kullanılmıştır.

Bir diğer faaliyet “1915 Çanakkale Gönüllüleri”dir. Çanakkale geçilmezi oynayan çoğunluğunu liseli gencin oluşturduğu o ruha atıfta bulunarak Esenler Belediyesi, 100 yıl sonra okulların her bir sınıfından Çanakkale gönüllüsü seçerek bir oluşum gerçekleştirmiştir. Bu oluşumla Çanakkale’nin bilincini, vatan ve bayrak sevgisini aşılacak ve milli duyguların kazanılmasına fayda sağlamak amaçlanmaktadır. Faaliyetin uygulanması Çanakkale’de 2 günlük seminer, sunum ve diğer faaliyetlerle desteklenerek yapılmaktadır. Proje kapsamında 1.915 gence ulaşmak amaçlanmakta ve hali hazırda 1.375 gençle yola devam etmektedir. Faaliyetin muhtevasını şu konular teşkil etmektedir; gönüllülerle kamp yapılması, gönüllü eğitimi, her evden bir hatim, esenler sporcuları ile Çanakkale’de, tüm okullarda tiyatro gösterimi, Çanakkale film gösterimi, Çanakkale belgeselleri

gösterimi, Çanakkale 100 yaşında sergileri, Çanakkale 100 yaşında konferansları, tarihi yarımada gezileri.

Diğer bir faaliyet “Bir Kitap Bir Dünya”dır. Kategorize edildiğinde ağırlıklı olarak mekân bağlamı olmadığından bu bölümde yer verilmesinin uygun olduğu düşünülmüştür. Proje kapsam itibarıyla gençlerde kitap okuma sevgisi ve alışkanlığı edindirmeye ayrıca öğretmen-öğrenci ilişkilerini verimli hale getirme çizgisinde seyretmektedir. Gençlerin milli ve manevi değer bağlarının kuvvetlenmesi amacıyla neşet eden bu proje nihai olarak, aile, çevre ve okul faktörlerinin yanında kitap okumanın bu değerler üzerindeki belirleyiciliği üzerinde durmakta ve sorumluluk anlamında eğitimcilerin üzerine düşeni yapmaları gerektiği hususuna dikkat çekmektedir. Bu yolla sağlanacak faydanın milli, manevi yozlaşmanın ve de teknolojinin olumsuz etkilerinin ağından gençleri çekip çıkarmak olarak ifade edilmektedir. Projenin uygulaması ise; koordinatör öğretmen eşliğinde, okullarda gruplar oluşturularak ve belli zaman dilimlerine göre okuma seansları düzenlenmesi şeklindedir. Ayrıca kitap okuma etkinlikleri, gezi ve piknik programları, tanışma ve ikram organizasyonları da faaliyet kapsamındadır. Hali hazırda 1.715 genç ile çalışmalar sürerken, her grup 7 kişi, 235 grup ve toplamda 3.360 gence ulaşma hedefi güdülmektedir. Faaliyetin içeriğini ise, kitap müzakereleri ve okunan kitapların yazarlarıyla tanışma, okuma gruplarıyla gezi ve piknikler düzenleme, ödüllü yarışmalar düzenleme gibi aksiyonlar oluşturmaktadır.

Bir diğer faaliyet “Mihmandar Kültür Organizasyonları”dır. İstanbul Gezileri, bir senedir süren çalışmalar kapsamında 4.955 gençle İstanbul’un tarihi ve kültürel mekânlarına geziler yapılmıştır. Hedef her yıl 5.000 gençle sürekliliği sağlamak. Uygulama ise, ilk, orta, lise, üniversite öğrencileri ve çalışan gençlerle günlük olarak tertip edilmektedir. Seçilen yerlerin ise gençlere manevi şuur verecek noktalar olmasına dikkat edilmektedir. Çanakkale Gezileri, her yıl bahar aylarında ecdadın ruhunu yaşayıp anlayabilmek adına yapılan etkinliktir. Bu geleneksel gezi kapsamında 4.750 gençle katılım sağlanmıştır. Üniversite Gezileri; bir senedir devam eden geziler kapsamında 1.132 gençle üniversitelere gezi yapılmış olup hedef her yıl 1.500 gençle bunu devam ettirmek. Uygulama ise önceden alınan randevularla 50 kişilik gruplar halinde ve rehber gözetiminde gerçekleştirilmektedir. Geziler İstanbul Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul

Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul Şehir Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi vb. üniversitelere düzenlenmektedir.

Bir diğer faaliyet uygulaması kütüphane hizmeti kapsamında “Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi”dir. 100.000 e-kitap 200 yayınevi, e-kütüphanem, sınırsız erişim, tam metin arama ve kaynakça American Psychological Association (APA) Modern Language Association (MLA) uygulamalarıyla Türkiye’de bir ilki oluşturmakta 65.324 aktif üyeye hizmet sağlamaktadır. Kitap parkında ise her türden kitap mevcut olmakla beraber 19.124 aktif üye bulunmaktadır. Barış Manço Kütüphanesinde ise her türden kitap ve 51.132 aktif üyesi bulunmaktadır. Tüm bu kütüphane hizmetlerinden muhabitimiz olan genç kitle de istifade edilmektedir.

Bir diğer faaliyet “Sohbetbüs”tür. İlçe sınırları içerisinde köşe başlarında takılan/ bekleyen yaklaşık 7.000 genç olduğu tahmininden hareketle iletişim kurma amaçlanmaktadır. Uygulama ise, gençlerin ilgi göstereceği şekilde düzenlenmiş olup, içinde divanı, oyunları ekranı ve çay-kahve ikramı olan mobil kafeterya bir araçla gençlerin kümелendiği parklar, sokak başları gibi mekanlara uğrayarak, çay ikramı eşliğinde sohbet edip tanışma fırsatı edinilerek gençlerin gençlik merkezi ve sosyal ortamlara yönlendirilmesi amaçlanmaktadır. Sokak sokak dolaşan sohbetbüs etkinliği, Dörtüol meydan, Turgut reis meydanı, Uhud camii sokağı, tuna mesleki ve teknik Anadolu lisesi önü, Atış alanı caddesi, Namık Kemal mahallesi merkez camii sokağı gibi buluşma noktaları tespit edilerek gerçekleştirilmektedir.

Bir başka faaliyet ise “Gençlik Radyosu”dur. Belediye bilgi ve teknoloji çağının yaşandığı günümüz dünyasının şartlarını göz önünde bulundurarak gençlerin kendilerini ifade edebilmelerine olanak sağlamıştır. Bu bağlamda bilgi ve gençlik evleri ve sanat merkezlerindeki gençlerin vasıfları dikkate alınarak Radyo Esenler internet radyosu kurulmuş ve mikrofon gençlere bırakılmıştır. Uygulama merkezlerde ve okullarda ilgili ve yetenekli gençlerin tespiti ile belli programlara dâhil edilmesi şeklindedir. Çalışma hali hazırda 300 genç ile belirli sürelerle işlerlik kazanmaktadır.

3.5. ARAŞTIRMANIN VERİ ANALİZİ

Saha çalışması boyunca üç farklı nitel veri toplama tekniğinden yararlanılmıştır. Bunlar; katılımlı gözlem, odak grup ve derinlemesine mülakat

şeklindedir. Odak grup görüşmeleri ve derinlemesine mülakat ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış toplamda altı yüz (600) dakika kayıt tutulmuştur. Bu kayıtların yazılı olarak çözümlemesinden ise kırk üç (43) sayfa veri elde edilmiştir. Yaklaşık bir buçuk ay süren katılımlı gözlem neticesinde ise sekiz sayfalık gözlem notu tutulmuştur. Bunun yanı sıra derinlemesine mülakat ve odak grup soruları hazırlanırken yaklaşık üç aylık bir araştırma gidip gelme ve enformel sohbetlerin neticesinde manzara daha da netleştirilmiştir.

3.6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Esenler Gençlik Merkezi'nde yürütülen saha çalışmasından elde edilen bulguların tasnif edileceği bu bölümde, nitel veri tekniklerinden yararlanılarak oluşturulan beş farklı tema üzerinden değerlendirmeler yapılacaktır. İlk olarak Eylül 2015 tarihinde Esenler Belediyesi tarafından organize edilen Esenler Belediyesi gençlik çalıştay: aile, eğitim ve gençlik teması üzerinden bir durum değerlendirilmesi yapılacak, daha sonra gençlik merkezinde gençlere yatırım vizyonu masaya yatırılacak, akabinde gençlerin okul-ev-gençlik merkezi üçgenindeki ilişkileri üzerinde durulacaktır. Gençlerin aileyi dönüştürücü etkileri tartışılacak ve son olarak gençlik merkezinin belirlemiş olduğu vizyonla uyumu açısından değer eğitim eksenli manevi eğitimin karakter oluşumlarına yansımaları resmedilecektir.

3.6.1.Aile, Eğitim ve Gençlik Çalıştayının Sonuçları

Esenler ilçesi bazında sınırlandırılan söz konusu çalıştayda, alanda uzman kişilerin katkılarıyla geliştirilecek gençlik politikaları belirlenmiştir. Gençlik ve aile bütüncül olarak ele alındığında çalıştay, gençlik merkezinin bir anlamda uygulamış olduğu yol haritasını kabaca şematize etmeye yarayan kanaatleri ifade eder.

Bulgular her iki tema olarak özetlenirse; gençlerin aileleriyle yaşadıkları sorunlara ve anlaşmazlıklara ilişkin olarak şu kanaatler serdedilmiştir;

- *“Aile eğitimlerini yaygınlaştırmak ve her aileye ulaşacak şekilde tasarlamak,*
- *Göçle gelen ailelerin uyumlaştırılmasına yönelik psiko-sosyal desteklerini artırmak,*
- *Gençlik merkezlerini yaygınlaştırmak ve içeriğini gözden geçirmek,*
- *Ailelerin sorunlarının gündeme taşınacağı mahalle meclisleri oluşturmak,*

- *Gençlerin aileleriyle birlikte sosyal aktivite yapabileceği hareket sahası inşa etmek,*
- *Nitelikli iş kolları adına eğitim planlamaları yapmak,*
- *Aile bütünlüğünü güçlendirici faaliyetleri desteklemek ve çoğaltmak.”*

Diğer tema olan genç ve eğitim temasında ise;

- *“Eğitim sürecinden kopan gençlere okul dışında mesleki eğitim sağlanması konusunda projeler üretmek,*
- *Gençleri sokaktan koparmak için kültürel, sanatsal ve sportif çalışmalara ağırlık vermek,*
- *Eğitim sürecinde sıkıntı yaşayan gençlere üniversiteli öğrenciler tarafından danışmanlık sağlamak,*
- *Gençlik merkezlerinin program muhtevasının akademik başarıya zemin teşkil etmesi üzerinde yoğunlaşmak.”¹⁵*

3.6.2. Gençlik Merkezinde Gençlere Yatırım Vizyonu

Gençlik merkezinde yürütülen birtakım sportif, sanatsal faaliyetlerin yanında değerler eğitimini de içine alan sohbetler, dersler kanalıyla gencin içerisindeki manevi dinamikleri harekete geçirme amacı güdüldüğü ifade edilmektedir. Bu bağlamda kültür turları, gençlik buluşmaları; söyleşi, seminer ve sohbetler, üniversite gezileri, özel programlar, esen akademi, yaz etkinlikleri, ağabeyim/ablam projesi, selatin cami sohbetleri, kır kahvaltıları, değerlerimi yaşıyorum projesi, müsabaka ve özel yarışmalar, izci kampı, kulüp ve atölyeler yapılmaktadır. Söyleşi, seminer ve sohbetler kapsamında;

- Değerli genç okumaları
- Bölüm ve Meslek Tanıtım Seminerleri
- Mihmandar Sohbet Halkaları
- Erdemli Genç Seminerleri
- Engelsiz İletişim Seminerleri
- Divan Sohbetleri
- Marifet Dersleri
- Gençlerle Baş başa
- Tarih Üzerine
- Düşünce Teatrisi

¹⁵ Ömer Miraç Yaman, Abdullah Sabit Tuna, Gençlik Çalıştayı: Aile, Eğitim ve Gençlik, Esenler Belediyesi, 2015, s. 44-47.

- Manevi Motivasyon Dersleri

Kulüp ve atölyeler kapsamında ise Erdemli Genç Kulüpleri;

- İyilik Kulübü
- Edebiyat Kulübü
- Düşünce ve Fikir Kulübü
- Koordinasyon Kulübü

Diğer kulüp ve atölyeler kapsamında;

- Akademi Dil Bilimleri
- Değerler Eğitimi Kulübü
- Rehberlik ve Danışmanlık Kulübü
- Düşünce ve Fikir Kulübü
- Bad-ı Saba Müzik Kulübü
- Elvan-ı Saba Güzel Sanatlar Kulübü
- ETİK (Esenler Tiyatro Kulübü)
- Sinema ve Medya Kulübü
- Sivil Dayanışma Kulübü
- Gezi ve Kültürel Organizasyonlar Kulübü
- Gençlik Kampları ve İzcilik Kulübü
- Sağlıklı Yaşam ve Spor Kulübü
- Bağımlılığa Karşı Mücadele Kulübü
- Engellilerle Dayanışma Kulübü

Değerlerimi yaşıyorum projesi çerçevesinde ise;

- Hastane Ziyaretleri
- Kabir Ziyaretleri
- Huzur Evi Ziyaretleri
- Camii ve Külliye Ziyaretleri
- Yaşayan Değerli Şahsiyetlerin Ziyareti

Kulüp organizasyonlarının bir kısmının henüz planlama aşamasında olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Ayrıca öğrencilere tevdi edilen kulüp kurma ve organize etme sorumluluğuyla gençlik katılımının aktif hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Gençlik merkezine hangi kanalla ulaştınız ve sizi buraya çeken, bağlayan şey ne oldu şeklindeki soruya gençlerin samimiyet, ilgi ve ağabeylik/ablalık ilişkisi bize durumu özetlemektedir:

“ Okulumuza eğitim için gelmişlerdi. Orda tanıştık. Oradan form aldık. Arkadaşlarım aldı ben de almıştım ama arkadaşlarım gitmişti. Bana dediler çok güzel yer sen de gel filan dediler. Dersler var dediler. Ben de onlarla birlikte alıştım. Geçen seneden beri devam ediyorum.

-seni buraya bağlayan şey ne?

- Bilal abi” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Ben sonradan dâhil oldum. Arkadaşlarım önermişti fakat kayıtlar dolduğu için gelememiştim. Kayıtlardan bir kaç arkadaş eksilince geldim. En önemli faydası rahat ders çalışma imkânı sunuyorlar bize ders çalışırken okuldaki gibi sıkma gibi bir durumumuz yok. Aralarda falan eğlenebiliyoruz bu açıdan çok önemli yani psikolojik açıdan bir rahatlama var LYS YGS hedefimizdi abi ve ablalarımız bize LYS, YGS’ den sonra bize kardeşliği öğretiler o açıdan benim için çok iyi oldu” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Biz de arkadaşlar vasıtasıyla gelmiştik sonra buranın ortamı bizi etkiledi gayet güzeldi ek dersler falan olacak dediler benim de buna ihtiyacım vardı onun için” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Gençler, psikolojik yönden bir özümseme evresi geçirmektedir. Bu bakımdan, kendilerine olan yaklaşımları, duygu mekanizmalarında tartarak bir kanaate varmaktadırlar. Özellikle bu soruya vermiş oldukları yanıtlar içerisinde “bize kardeşliği öğretti”, gibi doğrudan insani ilişkileri merkeze alan bir yaklaşım, gençler nazarında hayati önem taşıdığı düşünülmektedir.

Öte yandan ortamın size sağladığı en önemli faydanın ne olduğunu sorgulamak adına gençler genel itibariyle faydalı taraflarına dikkat çekmişlerdir:

“Yani mesela farklı farklı programlar oluyor biz o programlarda bazen sosyalleşme adına bazen de işte bilinçlendirme adına çok faydalı oluyor derslerde” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Giremeyeceğimiz bir ortama girdik mesela kaymakamın buraya gelmesi onunla sohbet edebilmemiz belediye başkanlarıyla oturup sohbet etmemiz dertlerimizi dinlemesi başkan yardımcılarının gelip bizi görmeleri bize yardım etmeleri derdimizi dinlemeleri

yani giremediğimiz ortamlara burada girdik” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Dinden gelen sorulara rahatlıkla cevap verme kabiliyetine yaklaşıyoruz dışarda gelen sorulara cevap veremezken dışarda en azından samimiyetimizi oluşturacak şekilde sorulara cevap verebiliyoruz bilgi artışı oldu” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Mesela sosyal faaliyetler sosyal ilişkilerimizi sohbetler dini bilgilerimizi artırdı” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Benim 4 arkadaşım da buraya başlamadan önce açıklardı burada sadece bir sohbetinde giyinmekle alakalı giyinmek konulu bir sohbet vardı sonradan hepsi içlerinden gelerek kapanmaya başladılar bu da onlar için daha iyi oldu” [İmam Hatip Lisesi, 11. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Bu sorunun içeriğinde farklı yönlere dikkat çekilen cevaplar elde edilmiştir. Bilgi ve internet teknolojilerinin damga vurduğu günümüzde, gençlerin bu gelişmelerin uzağında kaldığı söylenemez. Nitekim gençlerin sosyallik vurgusu araştırmacı tarafından önemsenmektedir. Söz gelimi, Japonya’da gençler arasında yaygınlaşan “hikikomori” adı verilen sosyal çekilme patolojisinin ne denli zararlı olduğu, yetkili kişilerce dile getirilmektedir. Bu anlamda, gençlerin bu tür potansiyel durumlarla karşılaşma olasılığının minimize edilmesi, toplum bilinci açısından önem taşımaktadır. Ayrıca gençler, ezberci bir eğitim metodunun getirdiği monotonluktan ötürü marjinalleşmektedirler. Bu durum, hayatından içinden kıssaların anlatıldığı sohbet ortamlarında aşılmaya çalışılmaktadır. Gençlerin bu yönde belirttiği kanaatler, bunu destekler mahiyettedir.

Gençlere, gençlik merkezinin hem fiziksel şartlarını hem de muhteva olarak nasıl bulduklarını eksik veya beğenmediğiniz yönlerin olabileceği, nelerin olmasını isterdiniz şeklinde soruya verdiği cevaplar mevcut durumun topografyasını yansıtması bakımından hayati önem taşımaktadır:

“Etkinlikler mesela biraz daha yapılsın millet görsün arka taraf önemli değil çok israf oluyor yemek bakımından özellikle.. Mesela kitaplar hazırlanıyor tam anlamıyla dağıtılamıyor onu okuyacak kitleden çok okumazlar da zaten yani yapıyorlar tamam ama böyle olmasa daha iyi olur” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Burada bir çok etkinliğe katılıyoruz bugün dersimiz var diyelim bir etkinlik oldu mu dersten alınıp götürülüyor hâlbuki önceden haber verip program ayarlansa ya da mesela gerçekten gönüllü olan kişiler götürülürse daha iyi olur mesela yan diye mesela

bir etkinlik oldu o etkinliğe gerçekten gitmek isteyenler gitse daha iyi olur” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“9. ve 10. Sınıflar için de sınıf açılmasını talep ediyoruz sadece 11 ve 12 için var bunun dışında açılırsa çok seviniriz”[İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Bize en başta bir sohbet verilmişti ders hakkında şey vermişti hangi dersi görmek istersiniz böyle bazı takviye dersler daha güzel olur matematik Arapça gibi” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Gezilerde böyle sadece cami gezileri olmasa tarihi yerler ya da normal şehir gezileri olsa mesela” [İmam Hatip Lisesi, 11. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Bu soru gençlerin talepleri noktasındaki çeşitliliği dile getirmektedir. Ancak araştırmacı, yanıtlar içerisinde ayrı bir nokta vurgu yapmaktadır. Bu ise, bir öğrencinin objektif bakışı kazanımının oluşturacağı etkidir. Özellikle “israf” vurgusunun nesnel bir tutumun idealize ettiği ifade tarzı olarak yorumlanabilir. Bunun diğer bir boyutu ise, gençlik merkezinde birtakım faaliyetlerle gençlere yükleme yapılan değerler eğitiminin tezahürü olarak değerlendirilmesidir. Diğer taleplerin ise, zamanla aşılabilecek olağan talepler kategorisinde olduğu düşünülmektedir.

Odak grup görüşmeleri çerçevesinde ortaya bir anlamda belirli bir gruba ait eğitmen yetersizliğinden kaynaklı olabileceği düşünülen davranış farklılığını bir kız öğrenci şu şekilde dile getirmiştir:

“Faaliyetler gerçekten çok iyi kaliteli projeler falan hepsi iyi ama benim rahatsız olduğum şey normalde girişken biriyim burada çekimser kalıyorum niye olduğunu ben de bilmiyorum ayrımdan kaynaklı bundan dolayı galiba o hissi bir türlü bırakamıyorum” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Söz konusu kız öğrencinin yaşadığı sorun, bir anlamda sosyal dışlanmanın bir türü olarak karşımızda durmaktadır. Özellikle gençler tarafından altı çizilen “birey” vurgusu dikkate alındığında, çoğunluk memnuniyetinin yanında bu gibi yanlış veya yanlışlıkların içinde yer almamak için, gerekli tedbirlerin alınması yerinde olduğu düşünülmektedir.

Özellikle fiziksel donatı anlamında bariz bir mekan sıkıntısı çekildiği gençlerin dilinden şu şekilde ifade edilmiştir:

“Daha büyük olabilirdi dar ve kişi sayısı gittikçe artıyor o yüzden çok sıkıntı yaşıyor bir kat şimdi bir de kız erkek saatleri ayrı kızlar giriyor erkekler, erkekler giriyor kızlar çıkıyor bir kafeteryamız var zaten mihmandar salonumuz diğer ablalar da çalışma odalarını bizlerle paylaşmak zorunda kalıyorlar özel bir çalışma odaları yok yani küçük geliyor daha büyük bir yer olsa gerçekten daha iyi olur” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Geniş bir alanda olsaydı daha iyi olurdu çünkü sosyal faaliyetlerin uygulanabileceği bir yerde olsaydı daha iyi olurdu burada mesela çocukların canı sıkıldığı zaman dolduruyorlar oyun salonunu diğer çocuklar da izlemek zorunda kalıyorlar o çocukların boş kalmaması lazım onları da düşünmek lazım” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Bir de mesela sohbet yaptığımızda hani böyle kapalı alan değil de farklı bir yerde sohbet olsa daha güzel olur iki haftada üç haftada bir açık alanda ne bilim daha farklı bir ortamda” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Daha büyük olsa daha güzel olur biz sürekli İngilizce kursuna geliyoruz özel bir sınıf olsa daha güzel olur” [İmam Hatip Lisesi, 11. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Gençler, fiziksel donatıların yetersiz olduğunu yapılan tüm görüşmelerde defaatle dile getirmişlerdir. Özellikle yöneticiler, bu konuda tedbir amacıyla hummalı bir çalışmanın yürütüldüğünü araştırmacıya nakletmişlerdir. İlerleyen süreçte bu taleplerin değerlendirilmesi için imkân zemini oluşturulacağına dair beyanatlar söz konusudur. Kapalı mekânın yanı sıra açık alanların da etkin kullanılması, gençlerin “tebdili mekân” ferahlığına ruhen erişmeleri için büyük kolaylık sağlayacaktır.

Faaliyetlerle ilgili eklemek istediğiniz düşünceleriniz şeklindeki soruya verilen aşağıdaki yanıt, bir etkinlik veya organizasyon durumunda yeknesak olarak hareket ettiği düşünülen kurumun tedbir alması ve farklı strateji geliştirmesini gerektiren bir duruma karşılık gelmektedir:

“Ben şundan yanayım mesela Bursa’ya gittik arkadaşlarla bursa gezisi bizim açımızdan güzel geçti.. Niye güzel geçti dedik ya giden arkadaşlarla biz bir aile olduk ondan bir aileye yabancı biri gelince hemen benimsenmez ya orda bir aile olarak gezdik tozduk yeri geldi hatalarımıza bile göz yumduk birbirimizin açığımız vardı onu kapattık burada. Bir gezi oldu mu burası bir gençlik merkezi olduğu için bütün gençler çapında oluyor bu da bize sıkıntı çıkartıyor açıkçası ama yapılan faaliyetler dense ki gençler piknik var isterseniz esen akademi’yi biz ayrı götürelim sürekli berabersiniz eğlenmeyi

de beraber yapabilirsiniz beraber yapın yani farklı farklı mesela mihmandar projesi var şu an bi oldu mu herkes beraber gidiyor tamam kaynaşmak güzel bir şey ama bunun dezavantajları kaynaşmadan daha da fazla oluyor” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Her genç, hangi değer etrafında kümelenirse kümelenir kendi akran grubuyla takılmayı, vakit geçirmeyi kendine uygun görür. Dolayısıyla, topluluk mantığından ziyade, gruba veya kişilere özel organizasyonlarla birliktelik sağlanma çabası göstermek sağlıklı sonuçlar doğuracaktır.

Yukarıda gençlerin dikkat çektiği hususta gençlik merkezinin yönetici ve çalışanlarına yöneltilen daha iyisini başarabilmek için nelere ihtiyaç duyuyorsunuz şeklindeki soruya çoğunlukla fiziksel şartlar ve buna bağlı yürütülen faaliyetler üzerinden fikirler beyan edilmiştir:

“Bana göre ilk önce binanın değişmesi lazım binanın bu şekilde değil daha çok fonksiyonlu şimdi çocukların eğlence oyun alanları arasında sadece bir kantin var ama o da kısıtlı nerdeyse yani biri masa tenisi oynarken diğeri izlemek zorunda ya da biri play station oynarken diğeri farklı bir şey yapamıyor onun dışında bana göre kızın ve erkeğin ayrılması lazım gençlik merkezi olarak ayrılması lazım ikincisi bizim çocukları buraya gençlik merkezine getirirken ders olmaması lazım biz burada etüt yapmaya çalışıyoruz mesela bana göre burası dershane değil çocukların faaliyetlerini geçirebileceği bir yer tamam biz derslerde çocuklara yardım ediyoruz ama belediye bu işi yapsın ama farklı bir yerde yapsın burası gençlik merkezi işte burada çocukların ulaşabileceği kulüplerin faaliyetleri yapabileceği alt katta spor salonunun olduğu ve çocukların bir meclisinin olduğu kendi kararlarını aldığı bir birim olması lazım ama biz burada bakıyoruz ki çocukları YGS’ye hazırlıyoruz bir program olduğu zaman hadi çocuklar şu programa gitmemiz lazım deyip çocukları dolgu malzemesi olarak kullanıyoruz çocuklar bundan rahatsızlar biz ne diyoruz biz işte size bak bedava ders veriyoruz bunu yapıyoruz siz de buna gitmek zorundasınız bana göre bu da yanlış yani burası bir gençlik merkezi çocukların faaliyetlerini sürdürebileceği insanların dışardan aa burası gençlik merkezi çocuklarımızı buraya gönderelim diyebileceği bir yer ben çoğu kişiden duyuyorum niye gençlik merkezine gitmiyorsun orda zorla programa götürüyorlar diyen bir ibare de var burası sade bir kesime hizmet etmek zorunda olan bi yer değil herkese hizmet etmek zorunda olan bir yer bundan dolayı sistemin biraz daha değişmesi lazım bir insanın sade bir işi olması lazım burada biraz zor çünkü az personel çalışıyoruz yani personel eksikliği var kurumsallaşamıyoruz” [Mustafa, Gençlik Merkezi Çalışanı, 25]

Kurumda çalışanlarla yapılan görüşmelerde, yer yer bürokrasinin öteki yüzüyle karşılaşılması söz konusu olmuştur. Öte yandan, gençliği geliştirme üzerine yürütülen fikir çalışmalarında, gençlerin talepleri öncelenmektedir. Bu yapılırken; imkânlar dâhilinde müşahhas olgular öne sürüldüğü iddia edilmekte ve gençliği ileriye taşıyacak adımlar atılmaktadır. Ancak, kimi zaman çalışma motivasyonu açısından değerlendirildiğinde, motivasyon kaybı gibi bir duruma karşılık geldiği görülmektedir. Bu anlamda, gençlik merkezi gelişim canlılığını korurken, kurumsallık boyutuyla aynı seyri sergileyememektedir. Bunun altında yatan en önemli sebep, sosyal medya hesaplarının haricinde özel kurumsal bir sitenin yokluğu gösterilmektedir. Özellikle çalışan tarafından, kişilerin kayıtlarının ve geri dönüşlerinin sağlanması daha tertipli yapılabilmesi adına gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Kurumdaki yönetici ve çalışanlar fiziksel şartlar itibariyle eksikliklerin çoğunlukla farkındadır. Buna mukabil ideal bir gençlik merkezinin fiziksel donatılarıyla beraber nasıl olması gerektiği detaylıca şu şekilde izah edilmiştir:

“Bize özellikle gençlik merkezi adına iyi bir mekân gerekiyor bu mekan yetersiz sayın başkan da bunu biliyor ve önümüzdeki günlerde de esenlerde yapılacak yeni çalışmalarda gençlik merkezini farklı yerlere yönlendirecekler yani şimdi sanal medyanın ve görselin genci daha çok cezbediği bir ortamda gençlerimize hem milli hem manevi hem de çağın gereklerini ifade eden bir donanımda yeni bir projeksiyonla çalışma yapılması gerekiyor. Milli olmalı maneviyatı ön görmeli ve çağın gereklerini de içinde bulundurmalı yani genç buraya geldiği zaman hem milli umdeleri görecektir aynı zamanda manevi olarak kendisini içe ruha dönük olarak sevk edecek bir anlayışı görsel anlamda görecektir daha sonra da çağın gerekleri olan oyun eğlence ama öğretici ve eğitici oyunlar ahlakını geliştiren oyunlar böyle bir şeyler var mıdır elbette ki vardır buna dair de elimizde yaptığımız alan araştırmasında birtakım gençleri donatacak argümanları da bulduk fakat iyi bir mekan gerekiyor birbirine bağlantılı genç yiyecek içecek ders yapacak oynayacak sportif faaliyetleri ya da görselleri bizatihi aynı mekanda görecektir peşinden de kendisini sadece dünyevileştiren bir anlayışta değil farkında ya da labirentinde bulunmayacak ibadet merkeziyle de kendisini Allaha ulaştıracak bir seremoni olsun istiyoruz. Onun için de iyi bir mekan gerekiyor yani genç buraya geldiği zaman kendine dair her şeyi bulmalı arkadaşla sohbet edebileceği bir alan ikili üçlü ya da çoklu ortamda veyahut ta beraber ders yapabileceği veya fikir münazaralarında bulunabileceği veya sporu izleyebileceği veya beraberce turnuva yapabileceği sonra da beraber oturup bismillah ile yemek yiyebileceği yemeğinden

sonra duayı kendisine hatırlatan birtakım fragmanları görebileceği daha sonra da ezan sesini duyup beraber ruhu dinlendirecek ya da dinginleştirecek kibleye yönelmek suretiyle Allah ile irtibatı online hale getirebilecek bir ortamı görmeli. Bunun için de çok donanımlı geniş bir spektrumu ifade eden bir alan olması lazım şu anda alanımız yeterli değil ama ileriye doğru bunları planlamasını yaptık Allah nasip ederse yapacağız.. Yani bununla ilgili esenlerin en büyük açmazı alan darlığı fakat askeri alan milli savunma bakanlığından sayın cumhurbaşkanımızın yüksek katkılarıyla alındığı için önümüzdeki birkaç yıl içerisinde düşündüğümüz kontekste uygun bir alan olacağı kanaatindeyiz” [Ahmet, Gençlik Merkezi Yöneticisi, 45]

Bu sorunun yanıtında insan yatırımının bilincinde bir vizyon ortaya koyma çabası görülmektedir. İnsanın en hareketli, kişiliğinin olgunluk kazandığı çağ olan gençlik çağı; insanın hayatına yön veren en önemli dönemdir. Bu dönemde elde edilen birtakım değerler, alışkanlıklar kişiye hayat tecrübesi olarak geri dönmektedir. Manevi pratiklerin aktarılması amaçlanan bu merkezde, gençlik için gerekli her şeyin ilk etapta tasarlandığı bir konteks üretilmiştir. Ancak bunun uygulanması için yapılan görüşmelerde zamana ihtiyaç olduğu kanaatine varılmıştır.

Bu süreçte yapmak istediklerinizi engelleyen şeyler nelerdi şeklindeki soruya iş akışının ve yürütülmesinin zorlu taraflarına dikkat çekilmiştir:

“Önümüze çıkan sıkıntılardan bir tanesi personel eksikliği. Bu gençlik çalışması çok büyük kitleleri hedef aldığımız için bir de gönüllü insanlarla yapılabilecek bir çalışma mesela bir bilgisayar kursu gibi matematik kursu gibi çalışmalar değil de gençlerin aynı zamanda manevi eğitimleriyle alakalı karakter oluşumlarıyla alakalı bir yönü de olduğundan dolayı özel eğitimcilere ihtiyacımız var. Gönüllü eğitimcilere ihtiyacımız var ücreti düşünmeyecek insanlara ihtiyacımız var en önemli eksikliğimiz bu oldu bu anlamda milli eğitimden diyanetten belediye içerisinde STK’lardan vakıflardan personel desteğinde bulunmaları için talepte bulunduk. Belki de en büyük sıkıntımız eksiklerimiz bu idi gerekli cevaplarla ya da istediğimiz kadar insan bize başvurmadı elimizdekileri değerlendirdik belki önümüzdeki günlerde daha güzel şeyler olacak bu başlayan hareketin bereketiyle inşallah daha güzel neticeler zaman zaman oluyor.. Tahmin etmediğimiz kişiler de biz dokunmamışız ona belki haberi ulaştıramamışız ona ama başka bir yerden duymuş burada böyle güzel bir çalışma var ben de bunun içerisinde varım diyen oluyor bu bizi sevindiriyor.. Ama bunu ilk başladığımızda iyi tanıtamadığımızdan belki insanlar yeterince duyamadığından belki doğru kişilere gidemediğimizden bunları bizim de muhakkak kusurumuz vardır çalışmalarda ama en

önemli eksikliğimiz yeterli sayıda istediğimiz eğitmenin olmayışı” ” [Ali, Gençlik Merkezi Yöneticisi, 35]

Bu soru sorulurken açıkça ifade edile gelen engeller, bundan sonraki çalışmalar için gerekli tedbirlerin alınmasını hızlandıracaktır. Özellikle öz eleştiri mahiyetinde serdedilen “ilk başladığımızda iyi tanıtamadığımızdan belki insanlar yeterince duymadığından belki doğru kişilere gidemediğimizden” şeklindeki beyanatlar, stratejik olarak bir hareket eksikliğinin varlığını meşrulaştırmaktadır. Dolayısıyla strateji noksanlığıyla ilintili olarak, gerekli eksiklikler giderilmeden yola çıkılması gibi bir durum ola gelmiştir. Bu ise, araştırmacı nazarında en önemli engel olarak nitelendirilmektedir.

Diğer yandan açık bir ifadeyle vakıf gönüllü, diğerkâm, pedagojik formasyonu olan ve birtakım sportif özelliklere de sahip yetişmiş insan unsurunun gençlik çalışmalarında en çok ihtiyaç duyulan insan profili olduğu dile getirilmiştir:

“Özellikle genci iyi tanıyacak pedagojik formasyona sahip vakıf gönüllü insanlara ihtiyacımız var. Yani daha çok karşındakini düşünen diğerkâm diye ifade edilir Osmanlıda kendinden çok karşındakini düşünen peygamberimiz de bunu ifade ederken benzeri bir ifadeyle şöyle buyuruyorlar iman etmedikçe cennete giremezsiniz birbirinizi sevmedikçe de gerçek manada iman etmiş olmazsınız. Vakıf gönüllü insan derken bir başkasını kendinden daha çok düşünen bir başkasına yardımı bir ibadet gibi düşünen bunu hesabi değil hasbi olarak yapan para karşılığı yapan değil para karşılığı yapanlar belli bir işi belli bir mesai karşılığında yaparlar vakıf gönüllü insanın mesaisi yoktur. Gecenin her zamanı sıhhatin el verdiği her an yardıma muhtaç olan bir genci bir insanı kendisi gibi inansın ya da inanmasın fark etmez elini uzatmayı bir ibadet değerinde gören insanların yaptığı iştir. Bugün gençlerin de sokakta bulunan çalışan çalışmayan hepsine ulaşılması gereken bir açık alanımız var. Bu konuda da bizim daha çok yetişmiş insana ilahiyatçı formasyonuna sahip eğitimci formasyonuna sahip sportif bazı özelliklere sahip ve diğer insanı da gence ulaşmayı bir ibadet değerinde gören erkek ve bayan insanlara ihtiyacımız var. Yani giyimi kuşamı tarzı ibadeti konuşması hal hareketi her şeyiyle numune olabilecek abilere ablalara ihtiyaç var. Bu dün de ihtiyaçtı bugün de yarın da ihtiyaç olacak. Bu insanların sayısı azdır ancak şunu biliyoruz ki tarihi dönüştürenler de bu insanlar olmuştur. Onun için de gençlere ulaşma

adına mesai mefhumunu hesap etmeyecek cömert olacak ve vakıf gönüllü olarak ta Allah'ın yarattığı en muazzam varlık olan insanı Hz. insan olarak kabul ederek ona yaptığı iş ister karşı taraf tarafından beğenilsin ya da beğenilmesin ama merhametle güler yüzle ikramla ve cömertlikle yetişkin insanlara ihtiyacımız var bunun haricinde diğer gerekli her şeye sahibimiz. [Ahmet, Gençlik Merkezi Yöneticisi, 45]

Bu sorunun yanıtında, çarpıcı bir nokta göze çarpmaktadır. Yöneticinin tarif ettiği insan unsurunun oldukça donanımlı olmasına rağmen, az sayıda olduğu ancak “tarihi dönüştüren” kişilerin de bu kişiler olduğuna dikkat çekilmiştir. Burada bir değer atfedilecek olunursa, diğergam insan unsurunun “bir yıl sonrasını düşünüyorsanız tohum ekiniz, on yıl sonrasını düşünüyorsanız fidan dikiş, yüz yıl sonrasını düşünüyorsanız ağaç yetiştiriniz” atasözündeki temsili bir ögesi olduğu vurgulanmalıdır.

Bu sonucu doğru değerlendirmenin sağlıklı olmayabileceği hesaba katılarak bu görüşün karşısında, ihtiyaç duyulan gönüllü eğitmen ihtiyacının da kalıcı çözüm olmayacağı, çünkü adeta sivil toplum kuruluşlarınca bir sektör haline gelen gençlik hizmetleri arasında ön plana çıkabilmek ve bunu ikame etmek için belki de farklı arayışlara gidilmesi gerektiğine değinilecektir:

“Bana göre daha iyisinin yapılması için bu tür aktivitelerin artırılması lazım ve engellerin kaldırılması lazım bir tane paintbol alanı kuralım yanında da bir tane sohbet yeri olsun çocuğu direk sohbet üzerinden değil de paintbola götürelim bunu yaparken o grubun abisi de yanında olsun her zaman abiliği ben yapmayayım gruba çocuğun abisi de gelsin grupla paintbol oynasın yanında ikram olsun sohbetini yapsın oradan alıp götürelim biz direk çocukları okuldan alıp sohbe götürüyoruz ilgilenemiyoruz sohbeti personel olarak vermeye çalışıyoruz dışardan abi abla bulup grubu yapmaya çalışmıyoruz grubu yapıyoruz sonra abi abla bulmaya çalışıyoruz bu bizim için sıkıntı gezi düzenliyoruz 15 kişi geziye götürüyoruz yine ben gidiyorum benim gitmem ekstra bir çözüm değil abiyi bulup o grubu kaynaştırıp kendi aralarında bağlantı kurmaları lazım abiyle bağlantı kurmamız lazım bu konuda gönüllü veya değil bir sistemin olması lazım o gönüllü kişiyi buraya bağlayan bir şey olması lazım gönüllülük esasına dayanınca adam 1 ay yapıyor 2 ay yapıyor bir daha yapmıyor bir şey bekliyor yani buradan en azından 100 200 lira haftalık ücreti olabilir işte burs olabilir çünkü günümüzde bu böyle kendim için söylemiyorum bunu öğrenci yani üniversite abisi

ablasını tutmak için bir şeyle bağlaman lazım çevrede o kadar çok kurum vs. var ki onlar bağlıyorlar sen bağlayamazsan” [Mustafa, Gençlik Merkezi Çalışanı, 25]

Ancak yöneticinin tarif ettiği, diğergam insan unsuru ihtiyacına karşın; çalışanlardan bir kısmı farklı bir bakışla durumu yorumlamaktadır. Nitekim böyle bir insan unsurunu bulmanın kolay olmadığı, sahada gençlik çalışması yapan vakıf ve dernek temelli bir çok sivil toplum kuruluşunun yer aldığı, bunların içerisinde bir anlamda tutanabilmek için “karşılıksız” hizmet edecek insan unsurunun imkansızlığına vurgu yapılmıştır. Manevi saiklerden çok maddi saiklerin ön plana çıktığı ve önemli bir etken olduğu ifade edilmektedir. Bunun yanında kurum içerisinde, yer yer vakıf hizmeti üslubunca hareket etme tarzının görev tanımlarında akamete neden olduğu araştırmacının vardığı bir başka kanaat olarak göze çarpmaktadır.

Diğer bir çalışan da bürokrasi yaklaşımının soğuk yüzünü hissettiklerini ve bunun yürümesi lazım gelen işi yavaşlattığına dikkat çekecek, sistemin değişmesi / devamı için bazı önerilerde bulunacaktır:

Daha iyisini yapabilmek için bi kere çok daha sağlam bir ekip olabilir biz mesela şu anda 150 bin gençten bahsediyoruz ekibimiz sadece 6 kişi bir de bu 6 kişi sadece gençlik koordinatörlüğünün altında çalışan 6 kişi değil bütün kadın ve aile gençlik hizmetleri müdürlüğüne bağlı bu çalışanlar müdür bey istediğinde alıp o genci çalışan arkadaşı personeli istediği yere gönderebiliyor alabiliyor getirebiliyor motive de olamıyor kendi ihtisas alanında iş bölümü yapıyoruz işine de motive olamıyor birincisi bu iş gücü ama sağlam yetişmiş işgücü ikincisi şu anda mekanımız derme çatma daha ciddi bir mekan daha güzel bir mekan olursa imkanımız şey olarak söyleyeyim finans noktasında sıkıntımız yok elhamdulillah başkanımız bu noktada vizyonu geniş bir insan 2016 yılını gençlik yılı ilan etti ve ciddi de bütçe verdi. Daha iyisi olması için tekrarlıyorum mekan ve işgücü sağlam personele ihtiyacımız var” [Nuri, Gençlik Merkezi Çalışanı, 28]

Sivil toplum kuruluşlarıyla ortak geliştirilen stratejik planlar doğrultusunda, gençlerin gelecek teminatı olarak görülmesi olgusundan hareketle ekonomik, politik ve sosyal hayatta aktif bir şekilde yer alabilmeleri, iyiyi, doğruyu, güzeli ayırt edebilmek, kişisel kararlarını alabilmek ve muhakeme gücünü elde edebilmek için kültür aktarımının ne denli önemli olduğu şu ifadelerde hayat bulmuştur:

“Özellikle Esenlerdeki STK’ların gençlik birimleriyle bağlantılı çalışıyoruz çünkü bu malum STK’lar bir şehri ya da bir bölgeyi temsil ediyorlar. Belli yörelerin kendilerine ait yeme içme kültürleri gençlik oyunları gençlik seremonileri örf ve adetleri veya kendilerine ait bekraundunda biriktirmiş oldukları değerleri de gençlik merkezimize getirerek oranın gençlik temsilcileriyle buluşturuyor anlatıyor anlattırıyor ve doğudaki genç batıdaki gençten kuzeydeki güneydeki gencin ya da STK’nın kültürel veyahut ta benzer birtakım benzeri faaliyetlerinden haberdar olmuş oluyoruz. Bir iki şey daha ekleyebilir miyim konuya çünkü gençlerin farklı heveslerinin olması doğaldır gençlerin araştırma içerisinde bulunması da doğaldır ama gence bir fikri düşünceyi dikte etmek yanlıştır. Biz gençlik merkezinde bunu hiç yapmayız kız öğrencilerimize yönelik hem erkek öğrencilerimize yönelik özelliklerine kendilerine ailelerine ülkelerine ve insanlığa faydalı olmalarının yolunu ve yöntemini gösteriyoruz. Bununla alakalı filmler görseller seminerler konferanslar ya da siyaset ya da akademisyenlerden oluşan belli çalışmalara bu gençleri götürür dinlettiririz. Kararı gencin vermesini isteriz çünkü Hz. Ali efendimizin söylediği çok güzel çağları aşan bir tespiti var diyor ki çocuklarınızı kendi zaman diliminize göre şartlandırmayın sınırlandırmayın onlara baskı kurmayın çünkü Allah onları sizden sonraki zaman dilimi için yaratmıştır. Dikkat edilirse bu 6 asır önce değil 15 asır önce peygamberimizin damadı olan bu bilge şahsiyetin bir tespitidir. Bugün biz aynı anlayışla hiçbir gence hiçbir şeyi dikte etmiyoruz. Sadece kendilerine doğruyu faydalıyı zararlıyı gösteriyoruz delilleriyle beraber sonra diyoruz ki gence sen karar ver bu hayat senin sorumluluk hem dünyada hem ahirette senin karar senin sonuca razı olmak ta senin olan bir şey. Öyle bir hedef gösteriyoruz ki aslında hem kendi hayatı hem ülkesinin bekası hem de ahiretteki son sorgulamadaki eline geçecek bilançoğu kendisi hesap etsin istiyoruz.” [Ahmet, Gençlik Merkezi Yöneticisi, 45]

Bu sorudan hareketle, gençler için kültür ve inanç kodları temelinde eğitim metodunun takip edildiği anlaşılmaktadır. Bu ise, gençlere birey anlamında sorumluluk bilinci yüklemekte ve böylece özgür irade gelişimine katkı sağladığı düşünülmektedir. Söz konusu gelişimlerin kısa vadede ortaya çıkması beklenmemekle birlikte, gençler için bir tercih mekanizması teminine taban oluşturması hedeflenmektedir.

Yapılan birtakım görüşmeler neticesinde müşahade edilen diğer bir husus, çalışanların kurumdaki işlerine iş ilişkisi olarak mı baktığı veya şahsi anlamda sorumluluk hissedip sahiplenme duygusuyla mı hareket ettikleri olgusunu açığa kavuşturmaktı. Aynı zamanda karşılaştıkları olumsuzluklar karşısındaki bağlayıcı

motivasyon aracının ne olduğuydu. Söz gelimi yaptığınız işlerden özel hayatınızda bahsediyor musunuz şeklinde soruya insan uğraşına farklı pencereden bakıldığı belirebilmektedir. Bu bağlamda ulaşılan bulguları şu şekilde özetlemek olanaklıdır:

“Bahsediyorum şöyle biraz daha birim değişikliğiyle alakalı daha evvel teknik çalıştığım için şu an bulunduğum ortam benim alanımla hiç alakası olmayan bir bölüm dolayısıyla insanların da ilgisini çekiyor neden ordasın ne yapıyorsun ve tabi ki yaptığın çalışmaları anlatmak durumunda kalıyorsun nasıl aktarıyorum bir kere burası çalışma olarak çok yönlü bir alan gençlerin sadece sosyal yönlerini doyurmaya değil mesela eğitim alanında da destek olmaya çalışılan bir alan birçok noktada gençleri yetiştirmeye çalışıyorum ama benim en çok etkilendiğim nokta şu belki benim geçmişimle alakalı benim yaşadığım ortam imkanlarım hiç böyle olmadı manevi olarak yani ben Antalya merkezde büyüdüm ve tesettürü ODTÜ gibi bir üniversitede büyük bir mücadeleyle tercih ettim uygulamaya gayret ettim bu uğurda burslarım kesildi ikna odaları vesaire bunları da yaşadım dolayısıyla gençlerin ergenlikle birlikte iman ışığını bulmaları bunları yaşayan insanları abi abla olmaları elbette çok büyük bir nimettir benim yaşımla çok büyük değil ama Allah beni bu şekilde imtihan etti o yüzden bu projenin eğitim alanı sosyal gezi alanı beni manevi olarak bir ablalık yapmak kadar tatmin etmiyor çünkü ben bunun yokluğunu her zaman hissettim ve 15 16 yaşında bir kız çocuğuna gerçekten düzgün olmaya gayret eden bir abla örneği bu projede benim için gerçekten çok önemlidir. Yani işin eğitim sohbet boyutu farklı ama Müslüman abi abla örneği çok önemli yani tamamen gönüllülükle olabilecek bir şey ben enerjimi yitirdiğimde müdürümün ya da sorumlu amirimin odasına gittiğimde ondaki o ışık muhabbet bana enerji veriyor zaten” [Kader, Gençlik Merkezi Çalışanı, 28]

Bir kurum çatısı altında, bağlı bulunulan yönetici, üst yahut amirin psikolojik etkisinin ne denli etkili olabileceği herkesçe bilinen bir olgudur. Ancak, insan yatırımını önemseyen kurum ve kuruluşlarda, motivasyon en önemli araçtır. Dolayısıyla, kişiye bağlılık esassından ziyade; yapılan iş veya hizmete yönelik tutundurucu söylem veya davranışların etkisi, gençlik hizmetleri yapan kuruluşlarca önemsenmesi gereken en önemli unsurların başında gelmektedir.

“Ya ben şimdi buradakilerin hepsini kardeşim olarak gördüğüm için bir mevlit olduğunda oğlumun mevlidi olduğunda ben hepsini çağırıyorum herkes gelir onun dışında birine alo dediğim zaman gelip koşuyorlar ailem akrabalarım da görüyor ve bu bağlılığı görünce hatta veliler de diyor bir gün veli toplantısında tabi velisi beni tanımadığı için

ya bu Bilal hoca kim çocuklar hatta şey diyormuş gitmesek Bilal abi bize kızar şeyinden yani o zaman şunu diyorum şuraya değmek lazım gönle kalbe bir değmek lazım buraya değdikten sonra aileye de akrabaya da çevreye de yansıyor zaten mesela burada 5 te çıkmam gerekirken çıkamıyorum ama çıkmadığım için sıkıntı mı bence sıkıntı değil beni burada zorla kimse tutmuyor burada beni tutan gençlere yaptığım hizmet severek yapıyorum işimi severek yapmasan sıkılıyorsun zaten bi yere kadar bi şekilde gidersin” [Latif, Gençlik Merkezi Çalışanı, 25]

Özellikle tespitte şayan bir başka husus, çalışanların çoğunlukla ifade ettikleri söylem, gençlerle beraber olmanın kendilerine kattıkları artı değer olduğu göze çarpmaktadır. Çalışanlar arasında araştırmacının ayırdına vardığı husus; daha önce vakıf gönüllü insan olarak görev yapmış kişilerin, görevlerini ifa ederken takındıkları tavırlara olumlu yansımaları olduğudur. Bu ise, gencin üzerinde psikolojik olarak tesir etmekte, dolaylı olarak aile ilişkilerine yansımaktadır. Özellikle, yöneticilerin eksikliğini yaşadıkları bu durum, çözüm noktasındaki mihenk taşı olarak ifade edilebilir.

Kurum çatısı altında yer alanları işe motive eden unsurları ifade etmek ayrı bir önem arz etmektedir:

“Buraya gelen arkadaşların geldiklerinde selamun aleyküm demeleri benim için yeterli oluyor. Gerçekten çok beni mutlu ediyor.. Çünkü gelen arkadaşlara biz bir şeyler vermek istiyoruz biz buradaki arkadaşlara gerçekten dediğim gibi çok kaliteli insanlar var genç var yani dışardan baktığımız zaman bu gençleri böyle yerlerde kullanarak buralardan faydalanması lazım. Her geçen gün buralardan faydalandığı takdirde her geçen gün üstüne koyarak devam ediyor bu da beni mutlu ediyor. Yani dışarı çıktığım zaman onlarla sohbet ettiğim zaman yani biz birbirimizle sohbet ettiğimizde daha iyi anlamış oluyoruz. Daha iyi tanıyoruz birbirimizi ve evet iş yoğunluğunun arasında da sohbet etmek biraz zor oluyor ama bu arkadaşların gülümsemesi tebessüm etmesi.. Mesela ilk buraya geldiklerinde sınava giriyorlardı derste işte anlamadıkları yeri sorup onlara cevap verdiğimizde o yüzündeki tebessüm bizim için yeterli oluyordu.. Ve artı dediğim gibi buraya gelip çocuklar abi işte merhaba abi nasılsın abi eyvallah her zaman var yerin ama buraya gelen birçok arkadaş merhaba yerine selam vermeyi öğrettiğimizi düşünüyorum elhamdülillah” [Mehmet, Gençlik Merkezi Çalışanı, 25]

Birey, karşısındaki insana aktardığı her türlü bilgi ve değerın vücuda geldiğini gördüğüne motive olabilmektedir. Bu ise, kişiyi daha iyisini yapma

çabasına yönlendiren önemli bir etkidir. Bu yanıtın, söz konusu ifadenin ideal bir örneğini sergilediği düşünülmektedir.

“Burada ben tek bir cümle isterseniz söyleyeyim bu sivil toplum yararına proje bizi motive ediyor gibi bir cümle söyleyemeyeceğim muhakkak bunlar sosyal projeler ama burada bizi motive eden Allah rızası. Tek cümleyle bu hedef bu olduğu için tabi ki bir sürü aksiliklerle karşılaşıyoruz art niyetli gençlerle karşılaşıyoruz uğraştığımız halde dönüşmeyen gençlerle veya işte bir sigarayı bıraktıramadığımız 5 ay 6 ay 1 sene uğraştığımız ama elindeki bir sigarayı bıraktıramadığımız gençler olmuyor mu oluyor bunun yanında çok başarılı neticeler de alıyoruz ama bunlar insanın motivasyonunu bozuyor acaba niye olmuyor bir saygısızlık fedakarlık bir sürü emekten sonra mesai ile ölçmediğiniz çalışma hayatıyla ölçmediğiniz tamamen özel hayatınızdan fedakarlıklarla bir şeyler ortaya koyduktan sonra bunun kıymetini bilmeyen ya da nankörlük eden insanlarla elbette ki karşılaşıyoruz ama kendimizi nasıl motive ediyoruz tüm arkadaşlarla birlikte biz bu işi niçin yapıyoruz Allah rızası için yapıyoruz bunun karşılığını kim verecek Allahu Teala verecek o zaman sadece çalışmakla mükellefiz zaferi de verecek Allah bu mantıkla arkadaşları bu şekilde motive ediyoruz kendimiz de bu şekilde motive oluyoruz zorlukları da bu şekilde yeniyoruz” [Ali, Gençlik Merkezi Yöneticisi, 35]

Gençlik merkezi olarak yola çıkarken ortaya koyulan vizyon ne idi ve bu vizyonla bağlantılı olarak gençlik yatırımlarına bir belediye kurumu olarak nitel açıdan mı nicel açıdan mı yaklaşıyor savını çözümlemek için bazı bulgular elde edilmiştir. Bu kapsamda aşağıda yer alan bulgular bu savı sağlıklı değerlendirmeye açık kapı bırakmaktadır:

“Gençliğe geldiğimizde gençlikte yani yönetimin kafasında kamu gençlik hizmeti yapamaz anlayışı vardı. Böyle açık söyleniyordu Daha önce gençlik çalışmalarında yaşanan hezimet bize çok kötü yansıdı belediye yönetim ya burada iş yapamazsınız burayı ne yapalım hatta burayı bilgi evine çevirelim ya da çalışma yapmayalım ya da biraz beklesin spor kompleksi başlasın sporla ilgili bir şey yapalım diye söylerken kültür müdürlüğünde o zaman da bütçemiz yok kültür müdürlüğünden rica ettik kültürün başlattığı bir proje vardı kültür gezileri diye boğaz gezileri hepsini üzerimize aldık boğaz gezilerinin 40 tane o yıl eylül ayında 40 tane boğaz turu yaptık. Ve her gün 50 tane öğrenci alıyoruz çocukları önce bi müzeye götürüyoruz 4-5 saat geçirmek için daha sonra bu çocukları alıp yedirip içirip boğaz turu yaptırıyoruz o gün boyunca çocuklarla tek tek tanıştırıyoruz. Resmi bir personel olarak katılmıyoruz oraya çocuklarla tanışmaya hem gönül hem de göz teması kurmaya hem de el teması kurmaya gayret ediyoruz özellikle çocuklarla çok ciddi bir iletişimimiz oldu. Esenlerde esenlerin şu anda üçte biri şey genç. 150 bin tane genç var tespitli bu 150 bin gence ulaşmaktı hedef

o kimisine yani bire bir ulaşıp faaliyete sokmak yön vermek hayatına kimisine de ha bak sıkıntıya girdiğinde burada merkez var anlayışı zaten bu bizim bütün ekibin anlayışı bu burada bir ekip var sıkıntıya dahi düşsen geleceksin bu gençlerle konuşacaksın. Hatta çok hayret ettiğim bir şey var daha önce bakıyorum lise okullarının çıkışlarında 13 14 yaşındaki bir kız yanındaki delikanlı 25 yaşında kafamı kurcalıyor abi bu diyorum ki bu kızın yanında bu çocuğun ne işi var sonra düşündüm ki burada çocuklarla konuşa görüşe onların dünyasına ine ine gördüm ki bu çocuğun dinlenilmeye ihtiyacı var biri bunu dinleyecek bu çocuk ergenlik çağını yaşıyor bir dönüm noktasında kırılma noktası yaşıyor bir sürü problemi var anne anlamıyor baba anlamıyor kardeş anlamıyor okulda öğretmen anlamıyor bu çocuk bu kırılma noktasını bu geçiş noktasını nasıl aşacak destek arıyor kendinden büyük insanlarla bir şekilde iletişime giriyor adam onu dinliyor çocuk onu dinliyor çünkü ondan destek alıyor bu şekilde çocuklara destek olarak başladık elhamdulillah ya baktık ki böyle bir temas kurduğumuzda genç bizimle birlikte bu şekilde altyapı oluştu.” [Nuri, Gençlik Merkezi Çalışanı, 28]

Burada, gençlik hizmetlerinin gerekliliği hususundaki çarpıcı gerçekler müşahade edilmeye çalışılmıştır. Özellikle, hangi gerekçeler üzerine temellendirildiği, bu alanda ne gibi bir yöntemin takip edildiği hususu önem arz etmektedir. Görüşmelerden anlaşıldığı kadarıyla, Esenler gençliğinin sosyal sorunlarının temelinde ekonomik kaygılar içerisinde çözölen aile, ve buna bağılı olarak yozlaşan aile ilişkilerine dikkat çekilmektedir. Gençler, yalnız aile içerisinde değıl, okulda da böyle bir durumla karşılaşınca kendini gerçekleştiriceğı farklı ortam arayışlarına girişmektedir. Kötü alışkanlıkların edinilmesine açık kapı bırakan bu olgu, Esenler Belediyesi’ni stratejik olarak bu alanda çalışma yapmaya yönlendirmiştir. Dolayısıyla, bir vizyon doğrultusunda çalışmalarına başlamış olmakla beraber, geliştirilmeye açık bir yapının olduğı da vurgulana gelmektedir.

“Türkiye’nin en büyük sorunlarından birisinin gençlik sorunları olduğunu hem eğitimciler hem sosyal pedagoglar ve bu alanda belli projeksiyona sahip olan değerli uzmanların hepsi söylüyorlar esenler belediyesinin de bu alanda yapacağı çalışma hususunda esenler merkezli ama Türkiye menfaatine uygun bir çalışma konteksti geliştirme kararı başkan bey verdiler. Bunun için özellikle esenlerde bu gençliğin daha inanmış ve dindar gençlik merkezli değerler eğitimine uygun ahlak ilkeleri konusunda donanmış bir gençlik projesi vardı sayın belediye başkanının konuyla ilgili altyapı çalışmaları yapıldıktan sonra hem kadın hem aile hem gençlik merkezi hususunda bir çalışma planlaması yapıldı. Hedef burada ülkesini seven vatanına hizmet üreten bayrağını koruyan dine saygılı aileyi koruyan bir anlayışta gençliğe katkı sağlamaktı

burada da 2 yıldır belli çalışmalar yürütülüyor” [Ahmet, Gençlik Merkezi Yöneticisi, 45]

Gençlik yatırımının sistemli, makul ve aksiyoner olduğu yönünde koyulan hedefin reel hayatta karşılık bulup bulmadığı bir anlamda şu ifadelerden anlaşılmaktadır:

“Belediyenin bu işi sahiplenmesi lazım belediyenin şunu görmesi lazım bizim 10 yıl sonramız şu anki esenlerde oturan gençler bütün yatırımın buna göre şekillenmesi lazım yapılan programlar aktiviteler hepsinin gençlerin önünü açacak şekilde yapılması lazım program olsun diye her güne program koymanın bir anlamı yok 10 günde bir yap çocuğun istediği programı yap ama verimli yap sen bilmem ne programı yapıyorsun gençleri çağırın buraya fotoğraf boş kalması çocuk için bunun hiçbir önemi yok belediyeye bakış açısını değiştiriyor bir kere biz diyoruz ki belediye olarak gençlere sahip çıkmamız lazım ama belediye ne kadar sahip çıkıyor biz gençlik merkezi olarak belediyeye sahip çıkıyoruz ama belediye gençlik merkezine sahip çıkıyor yani her yerde sade belediye başkanı değil Allah razı olsun her yerde bunu dile getiriyor. Ama belediyenin bir sistemi var başkan yardımcıları var bütün sistemin oraya dönmesi lazım Bizim okullara açılmamız lazım her okulla bir bağlantı kurmamız lazım bu iş 2 kişiyle olacak iş değil o zaman 3 tane bir personel var o dönsün okullar arasında ama gelmesin buraya gel şu işi de hallet değil çalışma yapacak gelip rapor verecek haftalık olağan toplantılar değil de aylık toplantılar şeklinde işte şu okulun durumu ne ne kadar çoğaldık gönüllü iş olarak değil burası belediyenin bir kurumu kimse gönüllü olarak çalışmak istemez vakıf değil burası bir vakıfta dersin adam gönüllülük esasına göre yapar ama burası belediye insanlara anlatıyorsun ama adam buradaki sistemi görünce yok abi diyor ben bu şekilde çalışmam yani yukardan sahiplenilmesi lazım bizim bir defa yaptığımız işten ne kadar geri dönüş olduğu belli değil ölçemiyoruz bizim ölçme şu şekilde bir program yapıp çağırdın zaman kaç tane genç senin eline geliyor eğer 10 tane genç getirirsen sen hiçbir işe yaramazsın buraya bir şey sağlayamazsın anlamında” [Latif, Gençlik Merkezi Çalışanı, 25]

Buradan şu sonuca varılabilir. Başarı geldikten sonra destekleyen çok olur ifadesi yerinde bir söylem olabilir. Ancak gençlik merkezinin bulunduğu konum itibarıyla, personeli ve projeleri ile belediye tarafından önemsenmesi sağlıklı görünmektedir. Bu ise, verimliliğe esas teşkil edecek unsurlarından başında gelmektedir. Ayrıca, gençlik merkezinin popülizme kaçan yer yer uygulamalarının olduğu ifade edilmekte, kimi zaman gerçeklikten uzaklaştığı

beyan edilmektedir. Gerçekçilik hususunda atılacak adımlar, olgusal bir biçimde hareket etmeyi gerekli kılmaktadır.

“Sistem yönünden bir defa mesafe kesinlikle kat edilmesi lazım sayısal ölçüm değil iş maneviyat işi olduğu için ölçülebilme söz konusu değil yani.. Öyle şeyler oluyor ki projeyi alt üst edecek şeyler yaşanabiliyor bir sohbette çocukların içerisine giriyorsunuz 15 dakika konuşuyorsunuz bir anda bütün gözler parlıyor ve sizi seviyorlar mesela.. Hani bu hiç bir sistemin aksiyonun kabul edebileceği bir durum değil dolayısıyla illa ki makul olmak durumunda çünkü sonuçta biz vakıf hareketine benzer bir çalışma yapsak ta siyasi bir kurumda kamu kurumunda görev yapıyoruz.. Dolayısıyla illa ki makul bi sistem olmuş olmak durumunda gençlerle ilgili olduğu için aksiyona daha mı yakındır bilemiyorum ama eğer bir mihenk taşı olsaydı gönül derdim çünkü öyle bir proje ki Allah inşallah hakkıyla idrak edip hizmet etmeyi nasip etsin öyle bir yerdesiniz ki kendinizi düzeltmek zorundasınız.. Yani bir başkası için hizmet ediyorsun bu vesileyle kendini de düzeltmek zorundasın yani tembellik yapamazsın olumsuz olamazsın umutsuz olamazsın çünkü gençler senin gözünün içine bakıyor artı ablasın sorumlusun dolayısıyla farklı bir proje bilemiyorum yani” [Kader, Gençlik Merkezi Çalışanı, 28]

Soruya verilen yanıt bağlamında, gençlere yatırım anlamında en büyük engelin; kurumsallık kültürünün gelişmemesi ve birkaç adım öteyi planlayacak bir sistemin yokluğudur. Radikal kararlardan ziyade aşama aşama uygulanacak kararlar silsilesinin, gençlik hizmetlerini daha makul hale getireceği açıktır.

“Şimdi burada her şeyden önce şöyle söyleyeyim burada belediyeyiz biz belediye her zaman niceliğe her zaman önem veriyor. Fakat biz hiçbir zaman niteliği elden bırakmıyoruz bu bizim için çok önemli yani her şeyden önce nitelik bizim için çok önemli nitelikli genç olsun 100 tane olmasın ama şöyle taksim ediyoruz gençleri.. Kimi genç vardır bizim faaliyetimize gelir kimi genç vardır bize taraftardır gelip bizi seviyordur kimi genç vardır çok niteliklidir özel gencimizdir has grup diyoruz biz buna has gruptur o özellikle o niteliğini geliştirmek için çok çaba sarf ediyoruz. Başka bir aşamada başka bir kategoride onu değerlendiriyoruz ama diğer arkadaşları küstürmüyoruz sen de gel dolayısıyla bu bize nicelik katıyor onu elden bırakmıyoruz. Ama nitelikli olanları alıp onu daha da nitelikli hale getirip işte karakterine biraz daha bir şeyler katıp onu belki de lider pozisyonuna getirip belki de bizim düşündüğümüz o öz ruh o yüzden bizim için hem nitelik önemli nicelik önemli ama dahası nicelik önemli.. Yani şöyle söyleyeyim şimdi biz dediğim gibi 2 yıl kadar bir çalışmamız var sistemimiz oturacak inşallah bazı kafamda tam oturmayan şeyler var tam oturmayan şeyler var makul de olacak şöyle bir kıyaslama yapayım belki yüzde 80’lerdeyiz bu konuda aksiyonerliği tam yakalayamadık niye çünkü bu gençler sağdan soldan gelen gençler bu gençler alıp ta bir ideal hemen veremiyoruz.. İşte hemen sen şu davanın bir

erisin diyemiyoruz mesela biz bazı STK'lara bakıyoruz artık damarına kadar işlemiş gencin artık genç onun her şeyiyle var niye taa ortaokul liseden gelmiş onu üniversiteye kadar beslemiş yetiştirmiş donatmış istediği zaman istediği yerde olabiliyor işlediği aksiyonda da istediği hareketliliği verebiliyor.. Ama işte onun için biraz zamana ihtiyaç var aksiyoner gençliği yakalamak için zamana ihtiyaç var diyorum o da olacaktır inşallah" [Nuri, Gençlik Merkezi Çalışanı, 28]

Esenler Gençlik Merkezi'nin henüz kuruluş aşamasında olduğu söylenebilir. Nitekim faaliyete geçtiğinden bu yana 2 yıldan az bir süre geçti. Buna karşın ortaya büyük bir hedef konuldu. Bu başlık altında yapılacak olan değerlendirme sistemin henüz olgunlaşma seviyesine tam randımanlı yaklaşmadığı, aksak yönlerinin ve ihtiyaçlarının giderilmesi için zamana ihtiyacı olduğu yönünde araştırmacıda kanaat oluştuğu belirmektedir.

3.6.3. Gençlik Merkezi-Okul-Ev- İlişkilerinin Analizi

Esenler Gençlik Merkezi'ne devam eden gençlerin yoğunlukta merkeze en yakın imam hatip lisesinin öğrencileri oldukları ifade edilebilir. Şüphesiz mesafenin rolü gençlere ulaşmada belirleyici olmaktadır. Bunun yanı sıra diğer lise türlerinden yer yer katılımcıların kısıtlı sayılarda olması gibi bir durum da göze çarpmaktadır. Diğer lise profilleri içerisinde sadece meslek lisesinin cüzi miktarda ön planda olduğu görülmektedir.

Toplumsal hayata izdüşümleri açısından ele alınan gençlik merkezi geniş örüntüler açısından etraflıca bir durum analizine tabi tutulmuştur. Şahsiyet anlamında nirengi noktasında olan genç bireylere bu noktada yapılan en büyük desteğin psikolojik olduğunu ifade etmek olanaklıdır. Bu doğrultuda gençlerin merkezle tanışma şekli ve devamlılığını sağlayan faktörün ne olduğuna ilişkin yöneltilen soruya verilen cevaplar bu savı doğrular niteliktedir:

"Bizimkisi işte arkadaşların anlattığı gibi böyle denk geldi. Orda işte çıktık. Bilal ağabey bizi karşıladı. Yeni mi geliyorsunuz.. Baya sohbet ettik. Kayıt olduk falan. Gezirdi işte. Biz normalinde ders amaçlı geliyorduk. Okulda öğlenciydik sabahları zor bile kalkıyorduk. Burayı böyle dersi güzel hocası da falan iyiydi Bilal ağabeyle de sohbeti samimiyeti filan baya iyiydi. Hani sabah kalkamayan biz sabahın köründe kalkıp hani hiç şey yapmadan geliyorduk koşu koşu. (Onun motivasyonu oldu). Normalde biz yazın çalışmaya falan kararlıydık. Buraya falan hep gelip gidiyorduk. Bilal ağabey bizle baya bir samimiydi falan. Arkadaş başta sarılmayı bilmiyordu ama

ona öğretti zamanla işte. Ama işte Bilal ağabeyi o sıkıyor sarılmaktan. Bilal ağabey sayesinde yani.” (Gülüşmeler) [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Ben sonradan dahil oldum arkadaşlarım önermişti fakat kayıtlar dolduğu için gelememiştim.. Kayıtlardan bir kaç arkadaş eksilince geldim en önemli faydası rahat ders çalışma imkânı sunuyorlar bize ders çalışırken okuldaki gibi sıkma gibi bir durumumuz yok aralarda falan eğlenebiliyoruz bu açıdan çok önemli yani. Psikolojik açıdan bir rahatlama var LYS YGS hedefimizdi ağabey ve ablalarımız bize LYS ve YGS den sonra bize kardeşliği öğrettiler o açıdan benim için çok iyi oldu” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Buraya bir arkadaş sayesinde gelmiştik. Ağabeylerin ilgisi hoşgörüsü bizi etkiledi buraya sürekli geliyoruz ağabeylerimizle sohbet muhabbet falan sarıyor yani” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Psikolojik terapinin yadsınamaz rolüne değindikten sonra bir diğer öğrenci zaman kavramının boş geçmemesinin psikolojik açıdan kârlılığına vurgu yapmıştır:

“Etkinliklerini duydum hoşuma gitti okulla da bir geziye gittik Esgem’in düzenlediği yıldız sarayındaydı oraya gittikten sonra buraya da geldik o geziden sonra etkinlikleri falan gördük sonra bize bir kağıt falan verdiler baya etkinlik yazıyordu yunus ağabey mihmandar projesini anlattı bize dedi sohbetlerimiz var dedi sohbetlerin içeriğini falan anlattı sonra gelip sohbetlere katıldık dışarda boş boş takılmaktansa buraya gelip sohbet dinlemek oyun oynamak daha kârlı olduğu için” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Özellikle 12. sınıf öğrencileri için cezbedici noktası, üniversite arefesinde olmalarından dolayı YGS ve LYS hazırlık derslerinin varlığıydı. Ancak ruhsal bakımdan oldukça yorucu olan bu sürecin onarıcı etkileri kendi deyimleriyle samimiyet olmuştur:

“Geçen yazın da kamp başladıktan 3 hafta sonra benim haberim oldu. YGS dersleri başlayınca Bilal ağabeyle eskiden tanışıyorduk o dedi bana böyle böyle derslerimiz var başka bir yere gideceğine burada bizimle beraber ol diye ben öyle kabul ettim beni burada tutan şey samimi soğuk olmaması herkesin içinden geldiği davranması yapmacık olmaması” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Okulda hani gençlik merkezinin faaliyetleri oluyordu konferanslar gibi orda işte böyle sıcak buldum.. Zaten tavsiye ediliyordu burası sonra geldim geldiğim günden beri bayadır buralara geliyorum. Mihmandar sohbetlerimiz oluyor ablalar abla kardeş ağabey kardeş ilişkisi var çok güzel hani bir derdimiz bir sıkıntımız olduğu zaman öz ablamızmış gibi ilgileniyorlar bu da bizi buraya bağlıyor” [İmam Hatip Lisesi, 11. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“9. sınıftaydık okula gelmişlerdi faaliyetlerini anlattılar yapılan gezileri ders hakkında biz de geldik. Buraya baktık beğendik kayıt olduk ya burada bir aile gibi olması abla kardeş ağabey kardeş ilişkisinin olması geziler oldu yemekler oldu iftar programları bu tür şeyler ders hakkında güzel şeyler verdiler sohbetler oldu sadece hani okul hakkında değil normal okul dersleri dışında faaliyetler de oldu” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Burada üzerinde durulması gereken, ikili ilişkilerin tonunu farklı bir yöne çeken diyaloglar müşahade edilmiştir. Bir insanın bakış açısını nasıl değiştirebileceği gençlerin söylemlerinde vücut bulmuştur:

“Biraz da şans eseri oldu. Okula gidiyordum bir gün. Durakta arkadaşları gördük. Olur dedik tamam dedik diğer arkadaşlar gelsin beraber gidelim. Kursa gelmiyor musunuz falan dediler bilmiyorduk burayı. Tanıştık işte Bilal ağabey filan konuştuk hep beraber dediler böyle derslerimiz var. Geçen yazdan beri buradayız. (sizi buraya çeken şey ne?) Bilal ağabey.” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Yani şöyle olsaydı daha iyi olabilirdi diyebileceğim hiçbir şey yok kendi açımdan çünkü Bilal ağabeyimiz Allah razı olsun o kadar ince şeyleri düşünüyor ki hiç aklımıza gelmeyeceğimiz şeyler deneme oluyoruz mesela denemeden sonra ya da kamp zamanında bizim ne kadar yorulduğumuzu görüyor bir bakıyoruz neskafe almış getirmiş herkese dağıtıyor peşine çikolata getiriyor hani o kadar düşünüyor ki yeter ki severek yapsınlar yorulmasınlar geçen de 19 mayısta burası tatil değildi biz burada kamp yaptık bizim o kadar yorulduğumuzu gördü hani uğraşıp uzun bir mesaj atması da bizim için yeterliydi hani sizin yaşınızdakiler böyle böyle yaptı siz bütün gün buradaydınız ve hani o gün bize yemek olarak kahveydi çikolataydı çiğköfteydi hepsini ısmarladı küçük şeyler ama çok önemli şeyler” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Bilal ağabeyin sarılma olayı var bize anlattı gelirken elimi sıkma diyor kalp kalbe degecek diyor bu olayı beni baya etkiledi” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Bizim geleceğimizi Bilal ağabey gerçekten o kadar çok düşünüyor ki hani bizim için o kadar çok şey yapıyor ki hatta elinde olsa daha çok şeyler yapacak ama bunu kısıtlayan şeyler de var Bilal ağabey Allah razı olsun ondan bizi iyi yerlere getirmeye çalışıyor dediği gibi biz dershaneye gitmek istiyorduk gitmeyi düşünüyorduk imkanımız vardı hatta üçümüzün de Bilal ağabey hani o kadar derslane aslında para için yapılan bir yerdir Bilal ağabey bizim için burada hiçbir çıkarı olmadan bir şeyler yaptığı için biz burada kalmayı tercih ettik gerçekten çok ta memnunuz dershanenin veremediği birçok şeyi ağabeylik olsun ablalık olsun bize verdiler hatta çoğu gencin de böyle yerlere ihtiyacı var böyle yerlerin çoğaltılması gerekiyor esenler gibi bir yerde özellikle Bilal ağabey gibi ağabeylerimizin elde tutulması gerekiyor burası çünkü burası gençlik

merkeziyse ben burada duruyorsam Bilal ağabeye vefa borcundan dolayıdır yani”
[İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Görüşmelerin temsil ettiği formların, araştırmacının anlatılardan yola çıkarak yeni çıkarsamalar yapmasına yol açtığı ifade edilebilir. Bu bağlamda özellikle ev ve gençlik merkezi arasındaki bağlantı ön plana çıktığı için bu yönde aileler nazarında bir “güven” unsuru inşasının söz konusu olduğuna tanık olunmuştur:

“Mesela ailemizin en azından biraz daha güveni artmış oldu mesela ben 7 8 den sonra pek bir yere gitmezdim de mesela kadir topbaşta program var sohbet var babam arıyor mesela neredesin Bilal ağabeyle sohbetteyim diyor “tamam” ben diyorum Esgem’de kalacağım ya diyor ne yapacaksın Esgem’de kim var diyor diyorum Bilal ağabey var diyor “tamam” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Babam buraya gelmeden önce nereye gidiyorsun çocuğum diyordu bu saate kadar dönmüyorsun ben de diyorum belediyenin çıkartmış olduğu böyle bir proje var oraya gidiyorum diyorum.. Ee şey yapmaya araştırmaya başladılar bir gün yoldan geçerken kapı açıldı içeri girdik ondan sonra gezdik böyle sen buradan çıkma yaptı bana istediğin saatte gelirsın eve dedi bir güven oluştu buranın sayesinde [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“İlk zamanlar kızıyorlardı bize onlar kim diyor tanımıyorum ben diyor tanıştır diyordu babam mesela fetullahçılardır belki kandırmasınlar seni diyor (gülüşmeler) götürürler diyor.. Sonra Ankara gezisi çıkardılar babam dedi oranın başındaki kim dedim Bilal ağabey numarasını falan verdim babama aradı konuştular babam hoşlandı Bilal ağabeyden tamam dedi git dedi bir güven oluştu” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Biz bazı yerlerde tıkanıyoruz yaşımız gereği hangi olaya nasıl tepki vereceğimizi bilemiyoruz şimdi burada sohbet veren ablalarımızın gidiyoruz yanına hani şöyle bir durum var yardımcı olur musun diyerek ikili diyaloglarımızı öyle sağlıyoruz çünkü biz kendi düşüncemizin ilerisine geçemiyoruz anne baba ilişkisi bire bir değişti zaten kuruma gelip te bunları büyüklerimize ilettiler de kendisi çok değişim var diye normalde asla gece kalmalarına asla izin vermezdi kapı komşumuz bile olsa güven ortamı oluştu gece kalmaları dahil sürekli kalıyoruz burada ve hiçbir şekilde sıkıntı çıkarmıyorlar burada olanları ailemizle paylaşıyoruz kendileri de soruyorlar bugün hangi konuları işlediniz diye var çünkü güven kavramı oluştu aramızda normalde bir yerden 5 dakika geç kaldığımda neredeydin diye sorgulayan insanlar Esgem’deyim deyip kapattığım zaman bir daha aramıyorlar” [İmam Hatip Lisesi, 11. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“mesela aile açısından annem bir yere göndermezdi arkadaş olsun çevre olsun bir şey olacağından korkardı Esgem’e geleceğim diyordum gönderiyordu” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Tam bu noktada bir dipnot çekmek gerekmektedir. Yukarıdaki ifadelerde ailelerin kuruma olan güven unsuru üzerine söylemlere yer verilirken bir öğrenci ailesinin kendisine olan güven unsuru üzerindeki etkilerini serdetmiştir:

“Ya ben burada olgunlaştığımı açıkçası hissediyorum buradaki arkadaşlarla aynı sınıftayız okulda da aynı sınıftayız geçen seneye göre bende büyük bir değişiklik oldu ailem bana geçen sene buraya gelmeden önce çocuk gibi bakarken şimdi gayet iki olgun insan bakıyor böyle konuşarak anlaşabiliyoruz işte önceki gibi yunus onu yap bunu yap değil de bana ailemin güveni arttığı için biraz daha şuurum yerine geldiği için biraz daha olgunlaştığım için ailemin bana güveni arttı aynı zamanda arkadaşlarım tarafından da popüler mi derler mesela bir şey lazım oluyor işte yunus halleder gibisinden bana güveniyorlar ondan sonra bir şey soracaklar mesela bana soruyorlar işte yunus bu böyle mi bu şöyle mi yani burada kazandığım olgunluk neticesiyle bazı şeylere güvenerek götürüyorlar beni işte bunu yunus yapar gibisinden bana böyle bir farklılık sağladı açıkçası” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Gençlere gençlik merkezinin okul ev ve çevre üçgenindeki etkilerini değerlendirmeye yönelik sorulan ortamın aile ve çevre üzerindeki yansımaları sorusu üzerine meslek lisesinde okuyan bir öğrenci şu cevabı verecektir:

“En basitinden işte buraya geçen sene ders amaçlı geldiğimizde biz hani derslerimizi hayatımızda kolay aşamıyorduk.. Arkadaşlar ilk bize söylediğinde dediler işte diksiyon dersi varmış diksiyon dersi alalım üniversiteye gittiğimizde sertifikasını aldığımızda işimize yarar hani biz de o gözle baktık.. Biz dedik hani normalde mesleğimiz bir yandan Arapça dersine İngilizce dersine de girelim hani böyle ilerde ileride bir yerde çalıştığımızda işimize yarar o şeyle gelmiştik düşünceyle gelmiştik ondan sonra mesela hocalar falan mesela ben namaz falan kılmazdım cumadan cumayaydı benim o zaman bizim burada bir Arapça hocamız vardı bıraktı ondan sonra yazın derslerden sonra o zaman ben işte namaz falan kılmazdım hocayla dersten sonra sohbetimiz samimiyetimiz arttı falan böyle hoca dedi ders dışında da sohbet yapalım falan mesela onların sayesinde falan bir adamın ilk kez bir sohbetine gitmiştik orda verdiği sohbetten sonra odur budur beş vakit namaz kılmaya başladım mesela bir buçuk yıldır ki Allah’a şükür aksatmadan beş vakit namazımı kılıyorum onun dışında yine bu sene aramızda Davut

ağabey var hafız mesela ben normalinde oruçları sadece ramazan ayında 30 gün boyunca her sene tutardım ama mesela bu sene onunla da tanıştıktan sonra ondan önce işte annem falan işte şaban ayıydı bilmem onun dışında işte şu kandil bu kandil sevabından dolayı orucunu tutardı mesela ben annem tek tuttuğunda evde böyle şey yapmazdım ben de tutayım falan şey olmazdı hani derler ya bir insanın arkadaş ortamı hani bir arkadaşın sigara içse sen de içersin o namaz kılsa sen de ona uyar sen de namaz kılarınsın Davut ağabeyle tanıştıktan sonra mesela en basit geçen haftaydı galiba bu berat kandili oruç tutulacaktı mesela evde annem dese ben pek şey yapmazdım derdim anne tutamam falan ama ağabeyle aramız baya iyi hafız ağabeyle nerdeyse genç işte 22-23 yaşlarında samimiyet de var mesela Burhan hoca olsun Bilal ağabey olsun hafız dediğimiz ağabey olsun hadi şu öğlen namazını kılıyoruz cemaatle hani o şekil daha kolay geliyor cemaat var teşvik eden var daha rahat oluyor buranın o şekilde katkıda sohbetleri baya etkisi oldu üzerimizde” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Bu soruya verilen yanıt üzerinden algı temellendirmesi yapmak yerinde olacaktır. Öyle ki, bu algı temeli meslek lisesinde okuyan iyi eğitim almamış bir eğitim geleneğinden gelen öğrenci için hayati önemde olduğu söylenebilir. Nitekim verdiği cevapta bahsettiği argümanlar bunu doğrulamaktadır. Dolayısıyla sosyolojik bağlamda ele alındığında ilk kez karşılaştığı tecrübelerin verdiği heyecanla kendisini ifade edebilmiş, burada edindiği tecrübelerin hem okul hem çevre hem de gençlik merkezindeki ikili ilişkilerinde dönüştürücü bir etkisi olduğunu ileri sürmüştür.

Meslek lisesi 12. sınıf öğrencileri de zikredilen okul çevre ve gençlik merkezindeki ikili ilişkilerin onarıcı etkileri üzerinde aynı yöne dikkat çekmişlerdir:

“Okulla buranın arasında dağlar kadar fark var. Mesela en azından burada şu kapıdan girdiğimizde yani bir güleryüz karşılayan biri var okulda hocaya selam versek bile dönüp bakmıyor nerdeyse. Buranın o sıcakkanlılığı samimiyeti insanı en çok da bağlıyor. Derslere gelince dersler hani hocalar da özellikle seçilmiş. Hocalar baya hani öğrencinin halinden anlıyor ona göre gidiyor bir sıkıntısı oldu mu anlıyor dertleriyle ilgileniyor bire bir şey yapma hani yani sınıfların sayısından da kaynaklı kaynaşma daha rahat oluyor arkadaşların samimiyeti falan işte burada verilen imkanlar falan dershanelerin bile yapmayacağı şeyleri burası onun dışında işte kahvaltı gezi şu bu hani hepsini ücretsiz bir şekilde çok yani hani normalde ben burayla tanışmamış olsam kendi hayatımda yapamayacağım faaliyetlerin hepsini burası sayesinde yaptık” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf, Odak Grup]

Meslek liseli olması hasebiyle değerli bir öğrenci algısına sahip olmayan bu gençler için samimiyet, ilgi ve alaka hayatlarını nasıl değiştirebileceklerinin en ideal örneğini şu deyişte göstermektedir:

“Mesela biz normalinde ben burayla tanışmamış olsam buradaki ilgi alaka buradaki örnek alacağım insanları görmesem kendimi standart işte normal insanlar gibi işte ben de böyle okurum aynen devam ederim ama buradaki samimiyeti görünce buradaki ilgi alakayı görünce insan kendisinde bir şey bekliyor. Diyor ki hani bizim kendimizden beklentimiz yokken karşımızdaki bize değer verenlerin bizden beklentisi oluyor. Hani biz de bu sefer onların beklentisini karşılamaya çalışıyoruz onların verdiği değer sayesinde” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf, Odak Grup]

“Okula hoca geldiğinde nasılsınız der yoklamayı alır ama burada sabahları derse geldiğinde hocalar oturur tek tek halini hatırını sorar nasılsınız iyi misiniz önce bize güven verir motive eder ondan sonra derse başlarız. Derse başlarken de duayla başlarız adaleti de gördüm saygıyı da gördüm kimse kimseye emir vermez rica eder kardeşim der bunu yapar mısın” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Diğer yandan görüşülen gruplara kendinizi burada değerli hissediyor musunuz şeklinde soruya şu yanıtlar alınmıştır:

“Bize burada herhangi biri olarak değil de bir birey olduğumuzu belli ediyorlar yani herhangi birisi değil sen bir bireysin seni önemsiyoruz falan” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Hem bizle yakından ilgileniyorlar hem de birbirimizi daha yakından tanıma fırsatı veriyorlar öyle yani kötü söz falan kullanmak yok yani” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Ee şey mesela okulda bir konu açıldığında o konuyu mesela biz Esgem’den öğrendik.. O konuda hakkında söyleyebiliyoruz değerli oluyoruz. Bu eski başbakan Ahmet Davutoğlu’nun belediye başkanına bir tane verdiği ödül vardı mihmandar projesinden dolayı orda hani insan mihmandar projesinde yer aldığı için mihmandara da ödül verildiği için insan bir daha hoş oluyor yani” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Ben kendimi gayet değerli hissediyorum nedeni Bilal ağabey bize çok değer veriyor biz de aynı şekilde ona öğrenciler olarak çok değer veriyoruz yani bir nevi ağabey kardeş aile gibiyiz burada yani” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Ben çok hissediyorum çok iyi davranıyorlar mesela program oluyor bir şey oluyor çay alıp sohbet ediyoruz ve çok sıcak davranıyorlar” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Öte yandan gençler, aileleri dışında kendilerinin önemsenmesini bir samimiyet göstergesi olarak ifade etmektedirler. Aynı zamanda değerli

görülmenin tamamlayıcılığını, bu topluluğun içerisinde yer almanın gururunu taşıdıklarını ve bu değerini hali hazırda içerisinde oldukları projenin ödül almasıyla daha da anlamlı hale geldiğini belirtmektedirler.

Mesela en azından bir birey olarak düşüncelerime önem verildiğini hissettim burada. Zaten Gop projesi vardı genç organizasyon projesi diye ilk başta oraya üye olarak alındım. Burada bütün sorumluluklar verildi en azından sorumluluk bilincini hissettim görevler veriliyordu yani en küçük görevden broşür dağıtmadan tutun sabah namazına Süleymaniye camisine götürülmesi gibi bunlarda bulundum. En azından küçük bir şey alındığı zaman hepimizin tek tek fikri soruluyor hani böyle ailemizde küçük olduğumuz için fikrimiz alınmaz ya burada tam tersi oluyor bir birey olduğumuz ve düşüncelerimize önem veriyorlar bize” [İmam Hatip Lisesi, 11. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Mesela bizi gezilere çağırıyorlar konuşmalara davet ediyorlar aktivitelere girmemizi sağlıyorlar sosyalleşmemizi sağladığı için” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Gençlerin tanımlamalarıyla bu etki gücünün altını kalın çizgilerle çizmek gerekir. Çünkü genç bu dönemde duygusal, ahlaki ve zihinsel pek çok anlamda temel kavramlara odaklandığı için, karakter oluşumunda önemli bir dönemeç olduğunu söylemek mümkündür.

3.6.4. Gençlerin Aileyi Dönüştürücü Etkisi

Toplumun sosyal sermayesinin tesirini anlamlandırmaya yönelik bu etki araştırılmayı hak etmektedir. Bu bağlamda gençlik merkezindeki yöneticiler ve çalışanlarla yapılan görüşmelerden bu yönde önemli atıflar tespit edilmiştir. Sorunun bağlantı noktası yönetici ve çalışanları motive edici unsur üzerine temellendirilmiştir:

“Yaptığımız işin neticede Allah’ın yeryüzündeki en güzel olarak yarattım dediği varlık olan insanın elinden tutabilmektir. Kuranı kerimde temel bir espri var bir insanın dirilmesine kurtulmasına iyiliğine hidayetine sebep olan sanki bütün insanlığı diriltmiş gibidir. Bu ayet bizi motive etmektedir. Bir gencin elinden tutmak mesela buraya gelen birtakım gençler var. Namazla burada tanışmış duayla burada görüşmüş ailesinde belli ibadet ritüellerinin çoğunu görmemiş genç şimdi aileyi dönüştürmeye başlıyor. Ve ailelerin bir kısmı diyor ki siz ne olur çocuğuma söyleyin de eve gelsin hep sizde kalıyor. Bazı ailelerin bize gelip söylediği söz şudur. Çocuğum burada ben artık çocuğumun nerde olduğunu biliyorum. Güvenli yerde emin ellerde ben size

güveniyorum. Bu bizim için çok önemli gerçekten çok önemli ve burada çocukların bir kısmının hizmetleri yardımları diğer çocukların elinden tutup getirmeleri ve neticede de bizim onlarla ibadette ve duada iftarda beraber olup aynı imanı aynı inancı aynı ikramı ve aynı hedefi paylaşmak bizi yeterince mutlu ediyor. Onun için de burada bir gencimizin düşününe gittiğimiz zaman eşiyile bizi tanıştıırken bu bizim hocamızdır bu bizim ağabeyimizdir bu benim hayatımı dönüştürendir diye bizi göstermesi ve eşinin daha sonra bebekleri olduğu zaman da ilk etapta bebekleriyle burayı ziyaretleri bizim için çok önemli.” [Ahmet, Gençlik Merkezi Yöneticisi, 45]

Yöneticinin ifadesiyle gençlerin elde ettikleri bazı tecrübelerin aile gelişimlerini beslediği anlaşılmaktadır. Öte yandan gençlerle yapılan odak grup görüşmelerinden çıkan bazı ifadeler dönüştürücü rolüne değiniyor:

“Ben annemle mesela çok kavga ederdim.. Hala da ederim ama eskiden mesela çok laf söylerdim altta kalmazdım asla annemle sürekli böyle karşılıklı kavga ederdik atışırıldık ne biliyim buradaki sohbetlerle insan buradaki ortama girince kendisi ister istemez düzeliyor. Kendim de bunu fark ettim zaten artık ne derse susuyorum o geçiyor zaten iki dakika sonra unutuyor genel havadan etkilendim galiba” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Annem geldi gördü burayı en azından dedi sokakta boş boş top oynayacağına koşturacağına git orda arkadaşlık kur” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Mesela arkadaşlarımız arasında normalde küçük günah olduğunda böyle fazla önemsemeyip diyorduk bundan bir şey olmaz bundan bir şey olmaz ama biz öğrendiğimiz bilgileri onlara söyleyerek onları uzaklaştırmaya çalışıyoruz. Bir de aile ortamında mesela sorumluluk var bir de kardeşimiz olunca her şeyi kardeşimizin üzerine atıp bütün yükü ona veriyorduk artık kendimizin bir sorumluluk olduğunu şey yaptık farkına vardık bütün şeyi kardeşimize değil de kendimize de şey yapmaya çalışıyoruz sahiplenmeye çalışıyoruz” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Ben ailemden başka hani kimseyi de düşünmüyordum.. Düşünmüyorum derken insanlar sıcak gelmiyor o kadar çok uzaktı ki bana sadece ailem ve kendimi düşünen biri olmuştum. Artık buraya geldiğimde Bilal ağabeyimiz bize buraya geldiğimizde sarılarak karşılıyor yani öyle seni karşılayan ağabeyin varsa artık insanları düşünmeye başlıyorsun. Buradaki arkadaşlarla 3 sene 4 senedir birlikteyiz ama buraya gelerekten hani yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmiyor her gün beraberiz ve o kadar çok samimiyetimiz yükseldi ki annemden başkasını da düşünmeye başladım. Artık bunlar da benim bir ailem olmuş oldu bana bunu kazandırıyor yani burası” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Gençler bir anlamda, aile bireylerine ve büyüklerine olan bağlılıklarının perçinleştğini vurgulamaktadırlar. İnsan ilişkileri, sosyal hayatın içerisinde ayrı veya bağımsız düşünülemez. Bu bağlamda, aile bireyleriyle başlayan bu süreç içinde yaşanan topluma da uzun vadede olumlu yansıyacaktır. Özellikle, bilgi aktarımının ebeveynlerle olan ikili ilişkilere doğrudan onarıcı etki yaptığı gençler tarafından seslendirilmektedir.

“Mesela ben buradaki sohbetleri annelere falan da anlatıyordum işte Esgem’de böyle böyle faaliyetler var mesela pikniğimiz var bizim Esgem ailemizi de çağırmanızı istiyor ailelerimizi götürdüğümüz sürece nasıl bir ortam olduğunu görünce onlar da geliyor yani bu çok önemli bir şey” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Benim hem ailemde hem de çevremde mesela çocuk sokağından oturuyorum bazen iniyorum çocukları izliyorum falan kadınlar falan geliyor yanıma bir konu başlatıyorlar konuşuyorlar falan burada yapılan sohbetlerden bir bakıyorum o teyzeler de onu konuşuyor bunu konuşuyor bazı şeyleri mesela sadece ailem değil çevremle de paylaşıyorum. Benim çok hoşuma gidiyor hani burada çok faaliyet oluyor çok şey görüyorum onları paylaşıyorum ailemle de mesela burada bir sohbet oluyor çok etkileniyorum anneme anlatıyorum. Annem de bir süre sonra tabi artık falan yapıyor o da çok memnun bu konuda hani insanlarla konuşacak daha çok şeyim oluyor.. Çünkü ben buradaki sohbetlere katılmasam onların konuştuğu şeyler benim için uzak şeyler olur katılabileceğim şeyler olmaz ama buranın katkısıyla insanlarla daha çok konuşuyorum daha çok böyle katılma isteği geliyor” [İmam Hatip Lisesi, 11. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Ben de annemle ablamı getirdim buraya ortamı gördükten sonra bu şekilde daha çok saygı duymaya başladılar bana” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Diğer bir kız öğrenci ise, ilave olarak aileyi dönüştürücü “paylaşma” duygusunun önemine vurgu yapmıştır:

“Ben normalde çok içine kapanık birisiyim aile ilişkilerim de öyle pek ailemle oturup konuşup sohbet ettiğimi bilmem buradan sonra burada yapılan sohbetleri faaliyetleri en azından akşam eve gittiğimde paylaşmayı öğrendim” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Burada anlatılanları bize cazip gelenleri evde anlatıyoruz onları namaza teşvik ediyoruz bazen kardeşlerimi böyle dini hikayeler anlatıyordum.. Kuzenimi falan getirmeye başladım son bir iki haftadır memnun o da” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Genel itibariyle aile, köklü bir geleneği ve geçmişi olan sosyal bir kurum olarak nitelendirilmekte ve dinimizce de son derece öneme haiz görülmektedir. Geniş aile tipinden, çekirdek aile modeline yönelen süreç; aile büyükleriyle bir arada yaşanılmasını güçleştirmektedir. En azından kent yaşamında ebeveyn ilişkilerinin belli bir düzeyde tutulmasında ve daha ileri boyuta taşınmasında bilgi ve kültür aktarımının önemi büyüktür. Söz konusu kuşaklar arası taşıyıcılığı üstlenecek gençlerin ise, gerekli donanımları almış olması sağlıklı bir yapının temelini oluşturacaktır.

3.6.5. Gençlere Yönelik Manevi Faaliyetlerin Değerlendirilmesi

Sosyal gelişme açısından gencin inanç dünyası ve kimlik oluşumu, ailesinden ve çevresinden görerek özdeşleştirdiği birtakım ahlaki, dini; tutum, davranış ve değerleri sorgulamaya başlamasıyla temellendirilmektedir. Söz konusu dönemde genç, hayata tutunmak için geçerli doneler ararken; diğer yandan inişler-çıkışlar ve bocalamaların eşiğine gelebilmektedir. Bu anlamda karakter oluşumuna tesir eden en güçlü faktörlerden değerler eğitiminin bu meyandaki etkileri çalışmanın farklı boyutlarına ışık tutabilir. Ortamın gencin üzerindeki etkilerine dönük olarak yöneltilen “katıldığınız bu ortamın ve aldığınız eğitimlerin hangi değer bağlarını (sevgi, saygı, sorumluluk, adalet, yardımseverlik, dürüstlük, özgüven, hoşgörü, alçakgönüllülük, duygudaşlık, kanaatkârlık, çalışkanlık, sabır) kuvvetlendirdiğini düşünüyorsunuz” minvalindeki soruya kendi mantık süzgeçlerinde yoğurarak şu kanaatleri belirtmişlerdir:

“Bu saydıklarınız içerisinde sabır dışında hepsini aldığımı düşünüyorum fazlasıyla sabır dışında (gülüşmeler).. sabır için pek bir şey görmedim burada da hani de benden de kaynaklı sabırsızlık var bende mesela o saydıklarınız içinde sevgi saygı özgüven çok daha arttı özgüven hani cidden buraya geldikten sonra daha da çok arttı hani bilmiyorum normalinde bir özgüven vardı kanıtlamakla kalmıyordu buraya geldiğimden beri özgüven beş on katına çıkmıştır hani o özgüveni rahatlıkla dışa vurabiliyorum rahat davranabiliyorum hani buranın verdiği o ilgi sayesinde falan kattıkları hani sohbetlerinde olsun mesela bana bunları bir iki yıl önce söyleselerdi hani yaştan da kaynaklı pek şey yapmıyordum denilenler bir kulağımdan girip öbür kulağımdan çıkıyordu ama şimdi mesela anlatılanlar hani böyle akılla süzüyorsun denilenler hani çok işime yarayacak şeyler hani o yüzden saygı çerçevesinde baya kendimde bir

değişiklik görüyorum yani sevgi olsun hani dışarda mesela serseri tipleri gördüğümde acayip uyuz oluyordum hala da var hani de şimdi buraya bakıyorum burada böyle bir şey yok burada diyorlar ki herkese karşı aynı gözle bakın ki onların da derdini anlayıp onları kazanalım onları da oradan alalım hani o gün bugün ben de dışarda gördüklerime buradakilerin yaklaşımıyla yaklaşmaya çalışıyorum hani onların nasıl desem onların mantıkla hani bir nebze de olsa çevirmeye çalışıyorum kendi izlediği düştüğü yanlış yoldan bir nevi ayırmaya çalışıyorum mesela yani buranın verdiği ilgi alaka sayesinde” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Diğer bir odak gruptan öğrenci ise, temsil kabiliyeti noktasındaki sorumluluk düşüncesini şu şekilde aktarmaktadır:

“Burada aldığım sorumluluğu dışarda daha rahat yansıtabiliyorum bilmiyorum hani şunu yapmak zorundasın değil de bunu yapmalısın diyorlar hani bilmiyorum nasıl ifade edeceğim ama hani ilk mihmandar gençler biz olduğumuz için hani bu ismi bile bize bir sorumluluk veriyor. Zaten dışarda bunu yansıtmaya çalışıyoruz ki herkes biliyor bizim mihmandar olduğumuzu işte sen ilk mihmandarsın sadece Esgem’de değil dışarda da artık mihmandarız o yüzden hani dışarda da hareketlerimize dikkat etmeye çalışıyoruz burada olduğu kadar ailemize arkadaşlarımıza akrabalarımıza karşı da hareketlerimize dikkat etmeye çalışıyoruz. Bir değeri temsil ettiğimizi düşünüyoruz. Mihmandar demek yol gösteren demek bu sorumluluk bizim üzerimizdeyse bunu yapmak zorundayız” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Burada değer eksenli bu soruya, odak gruptan diğer bir kız öğrenci ifade edilen değerlerin dışında bir eklentiye farklı bir biçimde dile getirilmiştir:

“Bir de mesela tevekkül etmeye mesela çalışıyoruz.. Çok çalışıyoruz yani elimizden geldiği kadar çalışıyoruz ..Ee bunları YGS’den önce kamp oldu. Biz yine baya çalıştık YGS sonuçları gelince sonra baya hepimiz üzülmüştük. Bilal ağabeyin yüzüne nasıl bakacağız dedik. Kendisi geldi bize dedi ki üzülmeysin nasibinizde varsa olur ben üzülmiyorum. Çünkü sizin nasıl çalıştığınızı gayet iyi gördüm hani nasipse olur değilse olmaz siz çalıştınız tevekkülü Allaha bıraktınız bundan sonrası kader kısmet diyor. Bu şekilde konuşması beni gerçekten rahatlatıyor” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Sevgi mesela burada Yunus ağabey olsun diğer ağabeyler olsun bütün çocuklara sevgiyle yaklaşıyorlar Allah razı olsun saygı mesela hiçbir çocuğu diğerlerinden alıp ta ayırdıklarını görmedim herkese saygılı davranıyorlar adalet te bunun içinde sorumlulukta da herkes burada aldığı sorumluluğu yerine getiriyor sorumluluklarımızı geliştiriyoruz yardımseverlik mesela herkes burada tek bir kişi üzerine değil de bir olarak yola çıkıyor tek kişi olarak değil herkes birbirini kolluyor.. Ee dürüstlükte şöyle

örnek verebilirim herkes burada karşısındaki kişiye dürüst davranıyor yalan söylemezler burhan hocamız sağ olsun.. Dürüstlük konusunda sohbetleri çok oldu yani o konuda ilerlemiş vaziyetteyiz hoşgörü mesela bir misafirimiz geldiği zaman burada ağırlamayı iyi biliriz burada sorumluluklarımızla beraber çalışkanlıklarımızı da gösteriyoruz yani sabrı öğreniyoruz mesela sohbet saati yaklaştığı zaman bayanlar içerdeyse herkes bekliyor sohbet sonunda bir ikram varsa herkes bunu bekler yani ya da sohbetin bitmesini bekler yani” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Mesela şey olmuştu normalde her zaman gittiğimiz yere selam veriyorduk bazen böyle tanımadığımız yere gidince utanıyorduk selam vermiyorduk bu konuda onun için bir sohbet olmuştu yani özgüvenimizi tazelemişti artık gittiğimiz yerlere selam vererek giriyoruz” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Gruptan bir öğrenci yaşamış olduğu bir hadiseyi şu cümlelerle nakledip doğru ve yanlış ayırdını anlamlandırma konusunda mesafe kat ettiğini ileri sürmüştür:

“Bizim şey oldu bir ara bir sohbet yapıyorduk Bilal ağabeyle odada.. Sevgi konusu vardı Yunus ağabey orda otururken hani o sevgi konusunu konuşmuştuk bu şeyi söylemişti Bilal ağabey bize eğer sizin sevgiliniz olursa evleneceğiniz kişinin de sevgilisi olur yani siz nasılsanız evleneceğiniz kişi de öyle olur yani siz günahkar bir kişilikseniz evleneceğiniz kişi de öyle olur gibi bir şey söylemişti ayetle açıklamıştı bunu. Ondan sonra arkadaşlarımla o konu üzerinden konuşunca hani onların etkilendiğini gördüm sevgili konusunda çünkü ben de etkilenmiştim ondan sonra daha düzgün bir şekilde ilerlemeye başladım” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Karakter gelişimlerini doğrudan etkileyen süreçleri açık sözlülükle ifade eden gençler, bunu bir örnek olayla aktarmayı da ihmal etmemişlerdir:

“Yeri gelir okulumuzdan bile izin almak için doktorlara rapor yazdırmak için türlü türlü dümenlere başvururduk yalan söyledik yok şuram ağrıyor buram ağrıyor ama yeri geldiği zaman dersten izin almak için Bilal ağabeye ya onu söyleyemiyorsun çünkü insan vicdanında bir rahatsızlık hissediyor doktora gittin tamam ben bu adamı bir daha nerde göreceğim deyip yalan söyleyebiliyorsun.. Ama Bilal ağabeyi bir daha görme şeyimiz olmasa bile ona öyle bir şey deme şeyimiz olmuyor. Bilal ağabeyi o kadar benimsemişiz ki yani ağabey olarak mesela Bilal ağabey hastayım başımı kaldıramıyorum ağabey deyince toparla kendini o gün gelme diyor üstümüze düşüyor yapabileceğim bir şey var mı diyor. Ondan sonra kolay kolay sonuçta Bilal ağabey bizim üstümüzde bir idareci bazı hatalarımızda idarecilere karşı yalan söyleyebiliyorduk.. Ama Bilal ağabey burada şahsen birkaç hatamı görmesine rağmen kendi gözüyle görmesine rağmen sordu yani yalan söyleyip kıvrılabileceğim haldeyken

dilimin ucuna gelmesine rağmen söyleyemedim o insana karşı direk doğruyu söyleyebiliyorsun yani otomatik olarak saygı sevgi doğruluğu kazandırdı bize Bilal ağabeyle burası” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Kimlik krizi veya kimlik bunalımı olarak ifade edilen ve gencin bu duyguyu edinebilmek için bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde verdiği mücadele, dünyaya bakış açısını anlamlandırmada bir dönüm noktası olduğu söylenebilir. Bu bağlamda gençlere yöneltilen ortamda edindikleri, görüp geçirdikleri birtakım hadiselerin tezahürünün ne olduğu yönündeki soruya verilen cevaplar, gencin inanç dünyası ve kimlik oluşumunda farkındalığın izlerini taşıdığı görülmüştür:

“Şimdi buradaki hocalar bize kendi hayat hikayelerini anlatırlardı üniversiteyi nasıl kazandıklarını LYS YGS ye nasıl çalıştıklarını ne sebeple olursa olsun ailesinin kendisinden beklentilerini ki biz de yavaş yavaş bunların farkına vardık örneğin ailemin benden beklentisinin farkına vardım okumam gerektiğini mesleğimi elime almam gerektiğini okumazsam ene bilim tekstil vardır inşaat vardır ki nasıl çalıştıklarını biliyorum ne zorlukla çalıştıklarını bunu öğrendim burada hem vatana hem millete faydalı olabilmek için görüyorum işte son zamanlarda Türkiye de neler olduğunu ne hale gittiğini yoksulluğu da gördük biz de bunun için elimizden geleni yapacağız elhamdülillah Müslümanız hani Müslümanlık görevini yerine getirip nasıl bir Müslüman olacaksak o şekilde yaşayıp diğer Müslümanlara da örnek olacak şekilde yaşamam gerektiğini” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Burada hani normalde hayata bakışın değiştiği yer gerçekten biz normalinde hani burayla tanışmadan önce aklımızda hep şey vardı işte üniversite sınavı gireriz işte bir yer kazanırız işte hep beraber gideriz orda okuruz bitiririz ama buraya geldikten sonra hani değil üniversite kazanmak barajı bile geçemeyeceğiz nerdeyse hani o farkındalık geliyor hani bu sefer çalıştık barajı geçtik bundan sonra ne yapacağız hani denildiği gibi bir beklenti var ağabeylerimiz olsun evde ailemiz olsun belki hani kıt kanaat ailemiz bizim için çalışıyor okumamız için hani bir yerden sonra farkındalık oluşuyor.. Hani benim de artık bir yerden sonra sorumluluğum başlıyor yavaş yavaş hani okuyamasam işe gireceğim okumadan gireceğim işten gelecek hani maddi ve manevi olanak olsun ortada ama okuduktan sonra yani böyle ortamlara girdikten sonra gelecek maddi ve maneviyat da bambaşka oluyor” [Meslek Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Benim şöyle mesela burada çok ufak tefek şeyler olur mesela biri der ki at gitsin tamam şöyle uğraşma gitsin hani Bilal ağabey için çok koşturuyorsun çok yoruluyorsun diyenler oluyordur diye düşünüyorum. Ama Bilal ağabey her zaman şunu söyler insan kazanmak her zaman çok zordur insan kaybetmek çok kolaydır hani artık ben de bunu düşünmeyi önemsemeye başladım. Hakiki insanları kazanmak çok zor ve bunu hani kazandıktan sonra sen değiştirebilirsin yani çok güzel bir cümleydi Bilal ağabeyin sevdiğim cümlelerindendi” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Günahı ve sevabı ayırt etmeyi öğrendik mesela yaptığımız hataları devamlı olarak tekrarlıyorduk bize bunları ince detaylı anlattılar bunların yapılmamasını çok günah olduğunu anlattılar” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Mesela şey olmuştu bir konuda hakkında büyük günahtan mesela normalde biz böyle günahı işlendiğinde ona kötü davrandık ona yardım etmiyorduk ne bilim kötü şeyler yaptığında onu fazla önemsemeyip onu bir köşeye atıldığını düşünüyorduk ama bir konuda böyle herkese normal davranıp eşit şekilde davranıp bakmayı öğrendim” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Gençlerin ifadesiyle, başarı ölçütü; yalnızca bu dünyaya ait olan ve mükemmeli arama ideali olan bir güdüden ibaret olmadığı yönündedir. Nitekim ilk olarak öğrenim hayatlarında önemli bir yer tutan başarı beklentisinin, yalın bir gerçek olmadığını ileri sürmektedirler. Aynı zamanda bu dünya kavramından çok öteki dünya kavramının ayırdına vardıkları, “günah” kavramını benimseme çabasıyla, iyi, doğru ve güzeli arama meyanında gösterdikleri iradeyle açıklanabilecektir.

Bu soru 12. Sınıf İmam hatip liseli erkek öğrenciler arasında karşılıklı fikir alış veriş şekline dönüştü ve ortaya şu görüşler çıktı:

“Milli ve manevi değerler olarak bakıldığında dünya bakış açısı dediniz bu kurumun o seviyeye gelmesi için bir 10 senesi daha olduğunu düşünüyorum. Sebebi şu kurum bir kere yeni her ne kadar ağabey kardeş ilişkisi olsa da daha samimi olması lazım 5-6 sene oturması lazım her şeyin. Her şey daha iyi yürütülebilirsin o açıdan bakıyorum çünkü yeni yeni olan bir şeyin bize etki olarak çok katkı sağlayacağını düşünmüyorum ama yeni olması açısıyla bazı etkileri oldu yani” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

Odak grubun içerisinde yer alan diğer bir genç ise arkadaşının fikrine itiraz edecek ve şu şekilde mukabelede bulunacaktır:

“Ben Talha kardeşimin söylediklerine bir şey eklemek istiyorum sistemi oturtma meselesi mesela bir şey denersiniz olmaz bir başkasını denersiniz olmaz biraz

tecrübeyle alakalı bir sistem oturtma olur yoksa ki öğrencileri oturtma yerleştirme falan sürekli öğrenciler değişim halinde olacağı için bu sorun olacak. Diğer kinci ifadeyle ilgili olacak ben genel itibariyle yaşadığım çevre takıldığım çevre arkadaş ortamım falan insanlara güvenmiyordum. İnsanlara normal sıcakkanlı yaklaşıyordum. Fakat hep bir şüpheyile bakardım içinde bir şey arardım ben burada güvenmeyi öğrendim insanlara olan güvenimi tekrar kazandım böyle sıcak böyle iyiniyetli böyle davası için İslam için koşturan gençler için durmadan yorulmadan çalışıp çabalayan insanları gördükçe ben insanlara daha çok güvenmeye ve kendi özgüvenim daha da arttı bu konuda bir şeyler yapabilmem için inanmaya başladım bir şeyler yapılabileceğine hani gerçekten uğraştıkça bir şey yapılabileceğine inanmaya başladım ben burada” [İmam Hatip Lisesi, 12. Sınıf Erkekler, Odak Grup]

“Eskiden her şey daha çocuksuydu sadece oynayalım gezelim gülelim eğlenelim diye ama sonra fark ettik ki her şey gelip geçici buraya Cuma sohbetlerine geliyoruz yani gerçekten dinimizi tanımadığımızı öğreniyoruz yani burada çok ciddi şekilde gerçeklerin farkına vardık” [İmam Hatip Lisesi, 9. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Gençler, bulundukları yaş itibariyle hayatın bazı gerçeklerine okul hayatında, sokakta veya ailede yaşadıklarıyla tanık olmaktadır. Bu veçheden bakıldığında, gençlerin gençlik merkezinde ileriki yaşamlarını etkileyecek bazı önemli manzumelerle karşılaştığı tespit edilmiştir. Bir anlamda pedagojik formasyon olarak ifade edilebilecek bu süreç, gencin hayat yönünü belirleyen bir basamak olabilecektir.

11. sınıfların aşağıdaki örneklerde farkındalık oluşumuna ve kendi hayat felsefelerini oluşturmalarına imkân tanıyan ifadeler dikkat çekmiştir:

“Anneler gününde hani çiçek dağıtımı gibi faaliyetler oldu özel günlerimizde en azından bir gül dahi olsa onların yüzündeki o tebessümü görmek daha güzel oluyor. Hani bu şekilde önceden çok fazla özel günlere pek değer vermezdim ama bu faaliyetleri daha çok gördükçe bir insanın doğum günü olduğunda veya yıl dönümü olduğunda mutlu görmek daha bir hoş oluyor” [İmam Hatip Lisesi, 11. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

“Karakter olarak bir değişim oldu bende.. Çünkü ben namazlarımı aksatan bir insandım hani sohbetlerde zaten ruhum daralıyordu bir şekilde sohbetlerde bulunamıyordum. Buraya geldim ilk başlarda sıkılacağımı düşündüm hani sohbetlere girmek istemiyordum. Bir girdim iki girdim üç girdim bu sefer sohbet ne zaman diye ben sormaya başladım. Çünkü sadece dini bilgilerden ziyade günlük hayatımızdan da hep bir kıssalar anlatılıyor daha böyle çekiyor kendine manevi açıdan keskin bir değişim oldu bende” ” [İmam Hatip Lisesi, 11. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Dünyaya bakışı bir ölçüde şekillendiren hayatın içinden gerçekleri çok keskin çizgilerle ayırmak güç olsa da, bir tavsiye niteliğinde bize özetlemektedir:

“Geçen sene bir hocamız vardı Hakan hoca.. O bana mesela her konuda destek oldu. Ailem benden mesela sürekli birinci olmamı falan bekliyordu ama tam tersine o beni destekledi. Hayatta her zaman birinci olunmayabilir sen zaten iyisin falan dedi resim alanında iyi olduğumu falan düşünüyorum. Ailem de o tarz şeyleri desteklemiyordu mesela hoca sayesinde daha da kendime güvenim geldi” [İmam Hatip Lisesi, 10. Sınıf Kızlar, Odak Grup]

Bu kısımda gençlik merkezinde hayatı tanıma ve anlamlandırmaya yönelik olarak, sportif ve kültürel faaliyetlerin yanında gerçekleştirilen manevi içeriğe sahip ders, sohbet ve ibadet ritüellerinin kazanımına yönelik birtakım faaliyetlerin ölçülmesi hedeflenmiştir. Bu sebeple de odak grup görüşmesi yapılan gençlerin görüşleri üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır. Sistematiik bir şekilde yansımadan bahsedebilmek için kurumun belli bir düzen içerisinde ve uzun dönemli faaliyette olmasının daha sağlıklı olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla her ne kadar gençlerin söylemleri üzerine bina edilen bazı artı değerler olsa da, araştırmacıda oluşan kanaat; elde edilen / edilmesi planlanan değerler eğitiminin uzun sürede ortaya çıkacağı yönündedir. Bu ise gencin ilerde ekonomik, sosyal veya politik yaşama kanalize olması, aile kurup geleneği sürdürmesi şeklinde karşılık bulabilir. Bunun için yalın bi dille tohum atılması için gerekli zemin oluşmuş olabilir ancak çıktılarını değerlendirmek şu aşamada pek olanaklı gözükmemektedir

3.7. ARAŞTIRMANIN BULGULARININ YORUMLANMASI

Araştırma bulgularının yorumlanması bağlamında ele alınacak bazı durum analizlerine bu kısımda yer verilecektir. Öncelikle eğitim sistemi temelinde yorumlara yer verilecek, ardından genel değerlendirmelere değinilecektir. Buna göre, geniş perspektiften bakılırsa Türkiye’de nitelikli eğitim sorununun nüfusun her kademesinde sancılı olduğu kabul görmektedir. İlkokul eğitiminden üniversite eğitime kadar takip edilen müfredatın içeriği iyileştirilmeye çalışılsa da sistematiik bir sorun olduğu göze çarpmaktadır. Burada özellikle, eğitime yönelik bir sistem geliştirilmesi belirleyici olacaktır.

Çalışmanın en önemli bulgularından bir tanesi, gençlik merkezinin lise son sınıflara yönelik sağladığı Lisans Yerleştirme Sınavı ve Yüksek Öğretime Geçiş sınavı takviye derslerinin katkılarıdır. Öğrencilerle konuşulduğunda, birçoğu maddi imkânsızlıklardan ötürü dershaneye gidecek durumlarının olmadığını bildirmiş, gençlik merkezine en önemli geliş sebebinin bu olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, gençlerin iyi okullara gitme imkânı bulamaması aynı zamanda sosyolojik temellere dayandırılabilir. Diğer bir yönü ise, yukarıda vurgulanan eğitim sistemindeki yetersizliğin vücuda gelmesidir. Gençler, geliş amaçlarının ortamı ve ilgiyi gördükten sonra değiştiğini belirtmiş, eğitim metodunda “sevgi” mefhumunun okullarda ihmal edildiğini; “hoca derse gelir selam vermez” minvalinde ifadelerle anlatmışlardır. Bu yönde oluşan boşluğun, es geçilemez ve düşündürücü olması olayın ayrı bir yönünü vurgulamaktadır.

Öte yandan çalışmanın yapıldığı Esenler ilçesi, son yıllarda sosyoloji literatüründe ivme kazanmıştır. Bunda şüphesiz, hızlı kentleşme neticesinde göç alan bir yerleşim bölgesi olmasının payı büyüktür. Bununla bağlantılı olarak nüfus potansiyelinin sosyolojik konumu; başta aile ve gençlik kesimi olmak üzere yetkili kurum, kuruluş ve sivil toplum kuruluşlarını önem almaya sevk etmiştir. Özellikle alt gelir grup yerleşimcilerinin yoğunlukla yer aldığı bölgede, ailelerin yaşadığı maddi yoksunluklar ve zorluklar etkin rol oynamaktadır. Ailelerin tüm bireyleriyle hayata tutunmak için kötü koşullarda çalışmak durumunda kalması, aile içindeki genç bireylerin eğitim hayatlarının ve nitelikleriyle doğru orantılı olduğunu söylemek olanaklıdır. Dolayısıyla aile içi etkili iletişim eksikliği, gençlerin sosyal hayat pratiklerinden yoksun bir şekilde hayata atılması; örf, adet ve kültüre göre son derece öneme haiz aile kurumunu temelden zayıflatan en önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bağlamda ele alınırsa, sanal medya teknolojisi adeta ruh öldürücü bir silah görevi görmekte, gençlerin zihin dünyalarını alt üst etmektedir. Sanal mecrada kendi ikonunu oluşturan genç bireyler için, yaşam bağlarını güçlendirmek gittikçe zorlaşan bir olgu haline gelmektedir. Bu da, aileden kopuşu önlemeye yönelik politika üreten ilgili kişileri bu yönde önlemler almaya sevk etmektedir. Yapılan gözlemler ve görüşmeler neticesinde, gençlerin birçoğunda kendilerini ifade yetilerinin zayıf olduğu, bunun birçok boyutu olduğu, en önemlisinin de aile içinde gördüğü muamele

olduğu sıklıkla vurgulana gelmiştir. Gençler, kendilerine emir telakki edecek bir tarzdan hoşlanmamaktadır. Bu mecrada oluşan açlık; gençlik merkezinde karşılaşılan ortam ve ilgiler bağlamında giderilmeye çalışılmaktadır. Bu durum gençler tarafından; “çok sıcak, samimiler, bir aile gibi” sözleriyle ifade edilmektedir.

Diğer yandan kapitalizmi dizginlemenin uzak bir ihtimal olarak yaşandığı günümüzde dünya, gittikçe küreselleşen bir köy hüviyeti kazanmaktadır. Dünyanın diğer ucundaki insanlarla iletişimin kolaylaştığı, aynı zamanda yanı başındaki insanlarla iletişimin giderek azaldığı bir süreç yaşanmaktadır. Bu ise sosyal hayattan kopuş olarak ifade edile gelmektedir.

İnsanoğlu hayatın her alanında zaruri ihtiyaçları ve hayatı kolaylaştırıcı ihtiyaçları için tüm çabaları sarf etmekte ve yatırım yapmaktadır. Ancak unutulmamalıdır ki geleceği taşıyacak gençlerle kurulmayan köprünün, söz konusu yatırımları herhangi bir surette değerli kılmayacağı aşîkârdır. Buradan hareketle en önemli yatırımın insana yatırım olduğunu vurgulamak gerekir. Genç bireylerin hayatla bütünleşebilmeleri için, sosyal hayat ve aile kültürü pratiklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim gençlerin gençlik merkezlerinde sunulan sosyal ve iletişim becerilerinin incelendiği; “gençlik merkezinde yürütülen kurslara katılan gençlerin iletişim becerisi ve sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Ankara ili Yenimahalle örneği)” adlı tez çalışması bu ihtiyacın gerekliliğini gözler önüne sermektedir.

Esenler Belediyesi, gençlerin bu ihtiyaçlarını geçen yıl alanında uzman kişilerle gerçekleştirdiği çalıştayla tespit etmiştir. Böylelikle, ortaya çıkan sonuçlar Esenler Belediyesi Gençlik Merkezi’nin belirlemiş olduğu yol haritasına yön vermiştir. Hali hazırda yürütülen faaliyetler kapsamında, ortaya çıkan sonuçların uygulanma eğilimi gözlenmiştir. Ancak faaliyetlerin neticesinde geri dönüş ve takip noktasında sıkıntılar yaşandığı da tespit edilmiştir. Faaliyetin gençlerin ihtiyaçlarını, beklentilerini karşılayıp karşılamadığına dair geri bildirim formunun eksikliği ifade edilmektedir. Bir diğer nokta, mihmandar gençlik projesinin gelişimini devam ettirdiğidir. İlk olarak proje uygulanmaya konulmadan önce, içeriğinde projelerin niteliğine haiz eğitmen ihtiyacı hâsıl olmuştur. Bunu karşılamak için diyanet, belediye ve gençlik faaliyeti yürüten sivil toplum kuruluşlarından gönüllü eğitmen talebi olmuştur. Ancak istenen geri dönüş sağlanamayınca, projenin hemen

uygulanması için kurum içi tedarik yoluna gidilmiştir. Böylelikle görev tanımlarının esneklik gösterdiği olumsuz bir tablo ortaya çıkmıştır. Bu durumun çözüme kavuşması için nitelikli personel takviyesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu personel içerisinde grup ağabeyliği / ablalığının bire bir çalışmayla daha etkin yürütüleceği araştırmacının vardığı kanaattir. Buna ek olarak gencin birtakım kültürel dinamiklerle donanımı yanında gencin kabiliyetini keşfedecek doğru alana yönlendirecek tecrübeli bireylere ihtiyaç söz konusudur.

Bir diğer araştırma bulgusu, çalışanların yaptıkları işi; iş ilişkisi olarak mı algıladıkları ya da şahsi olarak kendilerini sorumlu mu hissettiklerinin ortaya çıkarılmış olmasıdır. Bu yönde araştırmacının elde ettiği kanaat; çalışan her bir bireyin herhangi bir mesai kaygısı taşımadan işini yaptığı yönündedir. Bu durum kişilere yöneltilen; bu yaptığınız işlerden özel hayatınızda ve arkadaş çevrenizde konuşuyor musunuz şeklindeki sorudan alınan; “dertleniyoruz, eşimizle dostumuzla istişare edip daha neler yapabiliriz” yönündeki yanıtlardan belirmektedir. Mesai kavramının olmayışı bir anlamda, gönüllülük esasını devreye sokan en önemli etkidir. Ancak çalışanlar bazen özel hayatlarında zaman belirsizliğinden kaynaklı güçlükler yaşadığını da dile getirmişlerdir.

Bir başka boyut ise, gençlik merkezi yatırımlarının belediye ve yönetici vizyonu ile çatışma durumunun olup olmadığının ortaya çıkarılması olmuştur. Bu anlamda çalışanlara yöneltilen; gençlik merkezinde gençlere yatırım vizyonu nitel mi nicel şeklindeki soruya farklı cevaplar alınmıştır. Araştırmacı bu soruyu yöneltirken özellikle, bir belediye kurumu olması hasebiyle niceliği ve niteliği ne kadar ön planda tuttuğunu sorgulama amacı gütmüştür. Gençlik merkezi daha önce ifade edildiği, sistem bütünlüğünü henüz tamamlamamıştır. Dolayısıyla geleceğe yönelik planlara yön verebilmek için bu eksikliğin giderilmesi amaçlanmaktadır. Yapılan görüşmeler neticesinde “insana hizmet” temelinde hareket edildiği için, nitelik vurgusu yapılmaktadır. Ancak aynı zamanda büyük sayıda bireye de ulaşmak stratejik hedefler arasındadır. Araştırmacının görüşmelerden elde ettiği kanaate göre, yapılan faaliyetlerde nicel olarak iletişim bilgilerinden data oluşturulmakta, ancak tekrar iletişime geçme noktasında aksaklıklar yaşanmaktadır. Bir anlamda nicel hedefin kodlarını temsil eden “daha” ve “nasıl” dan ziyade; niteliği temsil eden “ne” ve “niçin” i sorgulamak, kurum açısından daha yararlı bir strateji olabilecektir.

Son olarak kuşatıcı ve kucaklayıcı bir stratejinin güçlendirilmesi, tüm gençlik kesimleri için projeler geliştirilmesi öncü kuşaklar yetiştirmenin kilometre taşı olacaktır.

SONUÇ

Yerel aktörler kanalıyla hedef kitle gençlere ne gibi hizmetler sunulduğu, nasıl gerçekleştirildiği ve pratiklerinin değerlendirmesinin nasıl olabileceği, İstanbul Esenler Gençlik Merkezi'nin bu sahadaki hizmet ve çıktıları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Bu tez çalışmasının birinci bölümünde sosyal politikaya kavramsal çerçevesiyle değinilmiş, yerel yönetimlerle aralarındaki bağlantı ifade edilmiştir. Akabinde yerel yönetimlerin gençlik boyutu hem nüfus hem de kavram yönünden tahlil edilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Türkiye'deki yerel yönetimlerin yasal mevzuat ve kurumsal yapısı detaylandırılmış, yerel yönetimlerin sosyal politika fonksiyonu kapsamında sunduğu hizmetler belirtilmiş ve Türkiye'nin ulusal gençlik politikası ile Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın Gençlik Politika belgesine yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise yerel yönetimlerin gençlere yönelik sunduğu hizmetler İstanbul Esenler Gençlik Merkezi örneğinde irdelenmiştir. Özellikle kentsel dönüşüm projeleriyle ön plana çıkan söz konusu belediyenin, diğer yandan manevi donanım prensibiyle aileyi dönüştürme temelinde başlattığı, geniş ilişkiler ve normlar ağının temsili olan gençlik hizmetleri araştırmacı için tercih nedeni olmuştur.

Bu kısımda ortaya konulacak bilgi ve bulgular gençliğin, ana odak üssü olmasını yansıtmaları bakımından önem arz etmekte, sağlıklı bir değerlendirmeye açık kapı bırakabilmesi açısından bütüncül bir portre sunmaktadır.

Yerel yönetimler ile gençlere yönelik hizmetler arasında ilişki kuran veya bu ilişkiyi araştıran bir çalışma bulunmadığı dikkate alınırsa, çalışmamızın bazı zorlukları ve sınırlılıkları barındıracağı açıktır. Dolayısıyla, bu çalışmanın ilgili kurumlar bazında daha da önemli olacağı düşünülürse, olası çözüm arayışlarına katkıda bulunabilecektir. Bu kısımda özellikle, Esenler Belediyesi'nin Gençlik Merkezi faaliyetlerine düzenli olarak katılan gençlerin sosyo-kültürel ilişkilerinin tespiti, sportif kültürel faaliyetlerin yanı sıra değer odaklı bir zemine oturtulan manevi eğitim içeriklerinin üzerinden konu ele alınmıştır. Saha çalışmasından elde edilen bulgular çerçevesinde öneriler geliştirilmeye çalışılacaktır.

Bu bağlamda, ilk önce yerel yönetim aygıtlarınca yürütülen sosyal politika çalışması olması hasebiyle; yerel yönetimlerin yaşadığı kırılma noktaları ve hizmet anlayışında yaşanan dönüşümü analiz etmekte yarar var.

Tanzimat'tan bu yana yapısal değişiklikler dışında köklü geleneğini devam ettiren yerel yönetim birimleri, iç, dış ve bölgesel dinamiklerde meydana gelen ekonomik, siyasi ve askeri değişimlerin etkilerini derinden hissetmiştir. Sanayi devriminin baş döndüren hızıyla beraber kır yaşamından topluluk halde yaşanan kent yaşamına doğru evrilen orantısız göç süreci, insanı ikinci plana atan zihniyetin de ateşini fitillemiştir. Özellikle kent yaşamına tutunma anlamında geniş aile tipolojisinde yaşanan radikal kırılmalar, aile mefhumunun yapısında onarılmaz bir gedik açılmasına sebebiyet vermiştir. Türkiye adına aile kurumu yüzyılların getirdiği bir miras olarak hesaba katılırsa, inanma ve yaşama biçiminden; kültürel ve toplum yapısına, üretim ve tüketim alışkanlıklarına varıncaya değin köklü bir değişim tezahür etmiştir.

Türkiye 1960'lardan bu yana aileyi onarmaya yönelik tedbirler kapsamında kalkınma planlarında birtakım politika ve ulusal eylem planları belirleyerek, toplumun refah ve mutluluk seviyesine katkı sunma çabasına girişmiştir. Sanayi toplumundan hizmet ve bilgi toplumuna doğru yönelen süreç, akabinde kır yaşamında zanaat ve hayvancılıkla geçimini sağlayan insan, makineleşme neticesinde işsizlik gibi büyük bir sosyal sorunla yüzleşmek durumunda kalmış, işsizlik sorunu ise beraberinde yoksulluk sorununa zemin hazırlamıştır.

Yerel yönetimlerin ekonomik istikrar, gelir dağılımı ve kamusal hizmetleri gibi temel fonksiyonları, fertlerin refah düzeyine doğrudan bir etkiye sahiptir. Yerel yönetimlerin bu fonksiyonlarında ise, 1970'lerde meydana gelen petrol krizine bağlı ekonomik dar boğaz, köklü değişimlere sebebiyet vermiştir. Özellikle Keynesyen'in karma ekonomik modele dayalı anlayışının sorgulanması ve refah devleti anlayışının terk edilmesi neticesinde, yerel yönetimlerin etkinlik sahasında görece bir daralma meydana gelmiştir.

Küreselleşmenin devingenleşmesi her alanda yapısal değişim ve dönüşümü kaçınılmaz kılmış, ulus devlet anlayışına da yansıyan bu durum; yerel yönetim aygıtlarında yerel nitelikli hizmetleri ön plana çıkaran süreci hızlandırmıştır. Toplumsal yapıdaki değişime bağlı olarak gelişen ihtiyaç dönüşümü, teknolojiye

yeniliklerin bir insan odaklı yeniden gözden geçirilmesini zaruri kılmıştır. Nitekim yeni yönetim anlayışlarının zemini için de arayışlara girişilmiştir. Bu bağlamda, günümüzde kamu hizmeti anlayışında önemli bir yerel yönetim hizmet birimi olan belediyelerin temel altyapı ve üst yapı hizmetlerinin ötesinde, yerel halkın müşterek ihtiyaçlarını içinde bulundukları ortamdan başlayarak, yaşam koşullarını geliştirmek ve kalitelerini yükseltmek gibi işlev yüklenmesi beklenmiştir. Bilhassa söz konusu beklentiler; sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitim donatıları alanlarında yerel halka hizmet sunmak şeklinde ifade edilmiştir.

Bu sosyal alanları da kapsayacak şekilde hizmet götürülen muhatap kitleler, belediye aygıtının farklı politika ve uygulamalarını da beraberinde getirmiştir. Özellikle başta aile olmak üzere, gençlik kesimine yönelik atılan adımlar bu sahadaki gerekliliği de gözler önünde sermektedir. Birlikte yaşama kültürünün iyileştirilmesi ve daha yukarılara taşınması adına, geleceğin teminatı olarak görülen gençlerin sorumlu, bilinçli ve donanımlı yetiştirilmesi söz konusudur. Daha açık bir ifadeyle başta kendisinden, ailesinden ve çevresinden sorumlu, yaşadığı zamana sahip çıkan, üretken, araştırmacı kimliği ön planda, kuşaklar arası kültür taşıyıcılığında yüklendiği görevi artı değerlere dönüştüren genç, toplum dinamiklerini harekete geçirebilecek genç olarak nitelendirilebilir.

Ekonomik, politik ve demografik açıdan stratejik bir konumda yer alan Türkiye’de, genç ve dinamik nüfus önemli bir güç kaynağı olarak görülmektedir. Ne var ki, nüfus projeksiyonlarından çıkan tahminler iyimser tablonun çok uzun soluklu olmayacağı yönünde kanaatler geliştirmektedir. Bu durum, özellikle ortaya çıkan tabloda; insan onuruna yaraşır bir hayat standardı ve gelecek inşası için gençlere yapılacak yatırımın zaruriyeti gibi bir duruma karşılık gelmektedir. Özellikle gençlere yapılacak çalışma ve yatırım faaliyetlerinin, toplumun geleceği için de ayrı bir önemi vardır. Ne var ki gençlerin, kısa vadeli yatırımların öznesi haline geldiği ifade edilmekte ve gençlik hizmetlerinin aile ve sosyal çevre tarafından yüklenildiği durumu belirlemektedir. Bu durumda sosyal çevre her zaman sağlıklı sonuçlar vermeyeceği gibi aile kurumunun yapısal dönüşümü de gittikçe vurgulanan bir gerçekliğe dönüşmektedir.¹⁶

¹⁶ Bedrettin Kesgin, “Gençlikten Aileye: Gençlik Politikalarında ve Uygulamalarında Değişim”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, Cilt 3 Sayı 1, 2015, s. 56.

Türkiye’de gençlik alanındaki politikalar, 2011 yılına kadar çeşitli kurum ve bakanlıkların paydaşlığında yürütölmekteydi. Ancak 2011 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın yeniden kuruluşu ile birlikte gençlik politikaları farklı bir ivme kazanmıştır. Bu tarihten sonra yapılan çalıştaylar ve toplantılar neticesinde, gençlik politikalarına temel oluşturan Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi oluşturulmuş ve yürürlüğe konmuştur. Gençleri muhatap alan bakanlığın kurulmasıyla birlikte, gençlerin gelişimine katkıda bulunacak temalar belirlenmiş ve dünya gençleriyle rekabet edebilecek gençler yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın il ve ilçe gibi yerel yönetim temsilcisi konumundaki gençlik merkezleri ise, çok uzun bir geçmişe sahip olmamakla beraber merkezi aktörün yerel düzeyde uygulayıcı vasfını üstlenerek, gençlerin sosyal gelişimini ve kişisel becerilerini üst düzeye çıkarmak için ihdas edilmiş kurumlardır.

Çalışmada bu kurumlardan, İstanbul Esenler Gençlik Merkezi’nin gençlik gelişimine katkıda bulunan faaliyetleri yerinde incelenmiş ve bu incelemenin diğer gençlik merkezlerine uygulamaya dönüştürecek plan ve programların hazırlanması için rehberlik etmesi amaçlanmıştır.

ÖNERİLER

1-) Katkı sağlayacağı düşünülen önerilerden ilki; çalışma; Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın belirlemiş oldu belgede yer alan sportif ve kültürel ağırlıklı faaliyetlerin yanında, manevi donanımı da önemseyen ve bilgi, hikmet arayışında, sosyalizasyonu yüksek donanımlı gençlik yetiştirme iddiasında olan Esenler Gençlik Merkezi'ni ele almaktadır. Bu bağlamda hem katılımlı gözlemlerde olsun hem de yapılan odak grup görüşmelerinde olsun, gençlerin gençlik merkezine geliş amaçları ilk etapta bireysel ihtiyaçlarını karşılamak (Yükseköğretime Geçiş Sınavı, Lisans Yerleştirme Sınavı ders takviyesi, yemek ikramı vs.) üzerine temellenmektedir. Esenler bölge olarak kentsel yığılmanın olduğu bir göç üssü olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda sosyolojik yapısıyla bağlantılı olarak, kentleşmenin aile ve insan ilişkileri üzerindeki olumsuz etkileri sosyologlar tarafından dile getirilmektedir. Bu minvalde yapılan görüşmelerde burada ikamet eden gençlerin, *gel, faydalan* ve *git* mantığı ile hareket ettikleri ve deyim yerindeyse *vefa* kavramının olmadığı yönünde kanaatler söz konusudur. Gençlerin sadece faydacı felsefe olarak yerleşen tutumlarını ve zihniyeti dönüştürmek adına, gençlik merkezinde görüşülen kişilerin de görüşlerinden yola çıkarak, gençlerin kendilerine bir büyük eliyle değer aktarımı ve değer atfetme sürecinin işletilmesinin gerekli görüldüğünü ifade etmek mümkündür. Bunun için ise, kendilerini özdeşleştirebilecekleri rol modelin gerekli olduğu kanaatine varılmıştır. Çünkü bakıldığı zaman dini ibadet ritüellerinin *gönüllülük esasına* göre uygulanmasında şahsi sorumlulukla beraber bir teşvik söz konusudur. Bu durum; bilgi, tecrübe, ilgi ve samimiyet unsurları temelinde şahsın kendisine duyulan saygı ile açıklanabilir. Özellikle gençlik merkezinin yöneticileriyle yapılan görüşmeler neticesinde; *vakıf çalışmalarına gönüllülük esasına göre iştirak eden, pedagojik formasyona sahip ve iletişimi güçlü* eğitmen ihtiyacının eksikliğine vurgu yapılmıştır. Bu noktada, gençlerin dertlerini ciddiye alıp, dinleyen ve çözüm noktasında yol gösteren insanların varlığı kaçınılmaz gözükmektedir.

2-) Katkı sağlayacağı düşünülen diğer bir öneri sosyolojik düzlemdeydir. Buna göre, gençler için diğer bir önemli hususun; hayatı tanıma ve hayata atılma konusunda yaşadıkları güçlükler olduğu söylenebilir. Ekonomik yapı ve istihdamın genel

seviyesinde ortaya çıkan genç işsizliği önemli bir saiktir. Üniversite okuma oranlarındaki artış, evlilik yaşının artmasına ve hayata geç atılmayı aile kurmayı ileriki yaşlara ötelemektedir. Bu ise aile ve nüfus dinamiğinin korunması noktasında engel teşkil etmektedir. Şunu rahatlıkla ifade etmek mümkündür; 40 yıl önce 20 yaşında olan bir bireyle günümüzde 20 yaşında olan bir gencin olgunluk seviyesini eş tutmak zor gözükmektedir. Burada üzerinde durulması gereken kültürel değerlerdeki aşınmaya bağlı olarak gelişen tutumlar ve insanların topraktan yani özünden kopması şeklinde yorumlanabilir. Yeni nesiller üreterek mutlu olmak yerine tüketerek mutlu olmayı, veren el olmak yerine alan el olmayı tercih etmektedir. Bu bağlamda toprakla olan bağın giderek zayıfladığını, üretimle olan bağın ise her geçen koptuğunu söylemek mümkündür. Böylelikle her geçen yıl kentlerde yaşayan gençler / bireyler ücretli köleler halini almakta ve özgürlüklerini kaybetmektedir. Bu hakların kaybedilmesi demek insanın kendi özünden uzaklaşması anlamına da gelebilmektedir. Bu noktada gençlik merkezinde atılacak adım; gençlere üretme kültürünü yeniden aşlamak, toprakla haşır neşir olup üretmenin mutluluğuna erişmesini sağlamaktır. Bunun için ise; küçük çapta bağ, bahçe ve tarım işlerinin bu dönemlerde kazandırılması toplumun selahiyeti açısından yerinde olabilir. Bunun yanında aktif işgücü politikaları bağlamında, oluşturulacak işbirlikleriyle gençlerin toplum yararına olan işlerde aktif bir yer edinmesi sağlanabilir.

3-) Bir diğer öneri ise; hali hazırda Esenler ilçesinin muhtelif bölgelerine gidilerek, çay ve çorba ikramıyla gençlere ulaşılan faaliyetin verimliliğini artırma hususundadır. Buna göre, gençlik merkezindeki etkinliklere katılan gençlerin profili en azından bir ailesi ve gidip geldiği bir okulu olan gençlerden ibarettir. Ancak kuşatıcılık açısından risk grubunda olup, sokakta yaşamak zorunda kalan daha çok gence ulaşabilme adına, gençlik merkezi bünyesinde bu kesime özel strateji geliştirebilecek bir komisyon kurulması etkili olabilecek, böylelikle Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na örnek teşkil edebilecektir. Bunun yanında yerleşim sınırları içerisindeki engelli gençlerin ve çalışan gençlik kesiminin sosyal içermelerini sağlayacak sosyal haklarını geliştirecek fikir ve uygulamaların gündeme alınması yararlı olacaktır.

4-) Bir diğer öneri ise, gençlerin sportif gelişimlerine yöneliktir. Bu bağlamda, *Hayatı geç tanıma* deyimiyle özetlenebilecek yukarıdaki öneriye ilave olarak,

yüzyılların tarihi mirası olarak görülen birtakım sporların açık alanlarda yapılmasına zemin hazırlanabilir. Özellikle bu spor dallarının federasyonlarıyla geliştirilecek işbirlikleri ile yerel ölçekte Türkiye'yi temsil edebilecek kabiliyette sporcuların yetiştirilmesine imkân tanınabilir.

5-) Bir diğer öneri ise, Türkiye adına bilim üretecek insan gücü yetiştirmek en önemli strateji olarak karşımızda durmaktadır. Yakın zamanda yapılan araştırmalarda, büyüyünce ne olmak isterdiniz tarzındaki klasik sorularda doktor, avukat gibi meslekler revaçta iken; Nobel ödülünü kazanan bilim insanının Türkiye'den çıkmış olması meslek seçiminde adeta bir çığır açmıştır. Bu da, gençler nazarındaki meslek seçimlerini doğrudan etkileyen bir süreci başlatmıştır. Gençlik merkezinde düzenlenecek bilimsel faaliyet toplantılarıyla, yetenekli gençlerin keşfi; yapılacak sempozyum ve oturumlar ile belli zamanlarda görücüye çıkabilir. Bu sayede, diğer gençlik merkezleriyle ortak projeler geliştirilerek ülkenin geleceği için bilim üretecek bir zemin imkânı tanınmış olabilir.

6-) Bir diğer öneri ise, gençlerin yabancı dil bilgilerinin gelişimine yöneliktir. Eğitim sistemi içerisinde ilkokuldan üniversite eğitimi de dâhil alınan yabancı dil eğitiminin çok eksik kaldığı bilinen bir gerçektir. Söz gelimi, bir öğrenci uzun yıllar aldığı İngilizce eğitiminin sonunda konuşma güçlüğü çektiği, diğer yandan ilahiyat okuyan bir öğrencinin de uzun yıllar aldığı Arapça eğitimi neticesinde aynı akıbetle karşılaştığı herkesçe bilinmektedir. Araştırmacının daha önce sosyal hayatında tecrübe ettiği projeden hareketle, gençlik merkezinin içerisinde mihmandar odası gibi özel dizayn edilecek bir mekânda, “*speaking kafe*” konuşma becerilerine katkı sağlayacaktır. Söz konusu kafede Türkçe konuşmanın yasak olduğu, bir takım strateji oyunlarının dahi İngilizce iletişim kurarak oynandığı ve içerisinde dil bilen, gençleri konuşmaya teşvik edecek nitelikli bireylerin olduğu ortamın tesisi olumlu sonuçlar doğuracaktır.

7-) Son olarak ise; gençlerin toplum yaşamına katılımını desteklemek adına, sorumluluk bilincini pekiştirmek için, çalışanların ihtiyacını belirttikleri belediye eliyle tesis edilecek bir *gençlik meclisinin* gençlik merkezini daha da ileri bir boyuta taşıyacağı aşîkârdır. *Gençlik Meclisi* ise gençlerin kendileriyle alakalı konularda söz sahibi olduğu bir yapıyı temsil etmektedir.

Toplum yaşamında bir arada bulunan fertlerin, yazısız toplu sözleşmesi olarak ifade edilebilecek ortak paydaları söz konusudur. Etrafında kümelenilen bazı değer yargılarının ise, toplumu ayakta tutan çimento işlevi görmesi olanaklıdır. Kuşaklar arası dayanışma bilinciyle devam ettirilen bu değerler ise, söz konusu topluma kimlik kazandıran en önemli etmenlerdir. Gençlerin aktif bir vatandaş olabilmeleri, okuyan bireyler olabilmeleri bu değer yargılarının muhafazası için son derece öneme haizdir. Ancak bu değerlerin erozyona uğramaması adına, değer arka planına önem atfedilmesi elzem görülmektedir. Özellikle modern dönem haz ahlâkının kaynağının tespit edilmesi ve kurutulması, gençlik için ortaya konulan mali yatırımlar, binalar, tesisler ve hizmetleri daha anlamlı kılacaktır.¹⁷ Bu husus adına gerekli araştırma ve çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Diğer yandan gençlik merkezinde görüşülen gençlerin görüşlerinden de anlaşılacağı üzere, toplumda bir *güven* bunalımı söz konusudur. Özellikle ebeveynler çocuklarını bir yere gönderirken endişe etmekte ve yaşanılan bu güvensizliğin faturasını toplum ödemektedir. Son zamanlarda toplumun içerisinde vukua gelen cinsel istismar, çocuk kaçırma, madde bağımlılığındaki artış dezenformasyon çağının kronik vakaları olarak bu durumu daha da ateşlendirmektedir. Aileler nazarında yeniden bir güven unsurunun inşası için, kamu kurumlarının önemi daha da gerekli görülmektedir. Bu kamu kurumları için fırsata dönüştürülmesi gereken, manevi kalkınmanın pratikleri ve toplumun ahlak sigortası olarak görülen aileyi dönüştürücü bağlamda gençliğin ihyasını gerekli kılmaktadır.

Esenler Belediyesi'nin gençlere yönelik hizmetleri değerlendirildiğinde, bu hizmetlerin etkin ve öncü olduğu; ancak şu aşamada tam anlamıyla kuşatıcı olmadığı görülmektedir. Bu tür faaliyetlerin yaygınlaştırılması; fikir hayatı, medeniyet birikimi ve yeni bir toplum unsurunun inşası için önem arz etmektedir.

¹⁷ Faruk Taşçı, "Gençlik Hizmetlerinin Arka Planı: Hak Söylemi Üzerinden Değerlendirmeler", **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, Cilt 3 Sayı 1, s. 68.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Alper, Yusuf: **Sosyal Sigortalar Hukuku**, Bursa, Dora Yayıncılık, 2015.
- Andersen, Gosta Esping: **The Three Worlds of Welfare Capitalism**, Cornwall, Polity Press, 1996.
- Atasoy, Veysel: **Türkiye’de Mahalli İdarelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi**, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1992.
- Aysan, Mehmet Fatih: “Sosyal Politikada Yeni Eğilimler ve Yerel Yönetimler”, **Kentleşme ve Sosyal Politikalar**, İstanbul, Şehir ve Düşünce Merkezi Yayınları, 2013.
- Buğra, Ayşe: **Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika**, 2.Bs., İstanbul, İletişim Yayınları, 2008.
- Chandler, J.A: **Local Government Today**, Manchester, Manchester University Press, 1991.

Çam, Çiğde Aksu:

“Yerinden Yönetim ve Kentsel Siyaset: Avrupa Yerel Yönetim Sistemlerine Karşılaştırmalı Bir Bakış”, Der. Pınar Uyan Semerci, **Yerel Demokrasi Sorunsalı Büyükşehir Belediye Meclisleri Yapısı ve İşleyişi**, 1.Bs., İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015.

Çarkçı, Akif:

Kent Yönetimine Farklı Bakışlar Yerel Perspektiften Ekonomi, Siyaset ve Yönetim, İstanbul, Şehir Yayınları, 2007.

Çukurçayır, M. Akif:

Yerel Yönetimler Kuram Kurum ve Yeni Yaklaşımlar, Konya, Çizgi Kitabevi, 2011.

Çukurçayır, M. Akif:

Yurttaş Odaklı Yerel Yönetim Yeniden Yapılanma, Demokratiklik, Etkinlik, İzmir, Çizgi Kitabevi, 2003.

Ekici, Birol:

“Sonuç mu Yönetiminde ve Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma Bağlamında Denetim”, **Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması-I** (Ed: Ahmet Nohutçu, Asım Balcı), İstanbul, Beta Yayıncılık, 2005.

Enes Battal Keskin vd.,:

“Kent Konseylerinin Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizması İşlevinin Değerlendirilmesi”, **Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Enes Battal Keskin, (ed.), Bursa, 2011.

- Erbay, Yusuf & Akgün, Hasan: **Modernleşmeden Küreselleşmeye Türkiye’de Yerel Yönetimler Tarihi ve Bugünü**, İstanbul, Kazancı Kitap, 2013.
- Ersöz, Halis Yunus: **Sosyal Politikalarda Yerelleşme**, İstanbul, İTO Yayınları, 2011.
- Ersöz, Halis Yunus: **Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler (İngiltere, İsveç ve Türkiye Örneği)**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2004.
- Eryılmaz, Bilal: **Kamu Yönetimi**, İstanbul, Erkam Matbaası, 2002.
- Genç, Yusuf: “Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmet Uygulamaları”, **Sosyal Hizmette Blok Uygulama II**, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Online Yayın, 2015.
- Göküş, Mehmet: **Türkiye’de Merkezi Yönetim Yerel Yönetim İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi, Kamu Yönetiminin Yapısal ve İşlevsel Sorunları** (Ed. M.Akif Çukurçayır, Gülise Gökçe), 1.Bs., Konya, Çizgi Kitabevi, 2007.
- Gözler, Kemal & Kaplan, Gürsel: **İdare Hukukuna Giriş**, 14.Bs., Bursa, Ekin Basın Yayın Dağıtım, 2011.
- Gözübüyük, Şeref & Tan, Turgut: **İdare Hukuku**, 7.Bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2010.

Güngör, Özcan:

Çalışan Gençlik ve Değerler, Ankara, Akçağ Yayınları, 2015.

Gür, Bekir &

S. Dalmış İbrahim&

Kırmızıdağ, Nur&

Çelik, Zafer &Boz, Nevfel:

Türkiye'nin Gençlik Profili, Seta, 2012.

Gürses, Fulya &

Gürses, Hasan Basri:

Dünya'da ve Türkiye'de Gençlik, İstanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 1997.

Hine, David:

The European Union, State Autonomy and National Social Policy, Ed. David Hine and Hussein Kassim, **Beyond the Market The EU and National Policy**, London and New York, Routledge, 2007.

Işıkhan, Vedat :

“Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler”, **Gelişmiş Ülkelerde Yerel Yönetim Yapıları**, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 2015.

İslamoğlu, Ahmet Hamdi:

Bilimsel Araştırma Yöntemleri, 2.Bs., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2003,

Kaya, Erol:

Yerel Yönetimler Reformu ve Belediyelerde Yeniden Yapılanma, İstanbul, İlke Yayıncılık, 2003.

Kesgin, Bedrettin:

Kamu Sorumluluğunda Sosyal Hizmet, İstanbul, Açılım Kitap, 2012.

- Kesgin, Bedrettin: **Kamu Sosyal Politikalarında Sosyal Yardım**, İstanbul, Açılım Kitap, 2013.
- Korkusuz, M. Refik & Uğur, Suat: **Sosyal Güvenlik Hukuku**, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2015.
- Lüküslü, Demet: **Türkiye’de “Gençlik Miti” 1980 Sonrası Türkiye Gençliği**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2009.
- Marshall, A. H.: **Financial Management in Local Government**, 2.Bs., London, Biddles, 1976.
- Murat, Sedat: **Dünden Bugüne İstanbul’un Nüfus ve Demografik Yapısı**, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No:2006-49, 2006.
- Nadaroğlu, Halil: **Mahalli İdareler Felsefesi, Ekonomisi Uygulaması**, 1.Bs., İstanbul, Sermet Matbaası, 1978.
- Ortaylı, İlber: **Tanzimattan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği**, İstanbul, Hil Yayın, 1985.
- Özbay, Ferhunde: **Dünden Bugüne Aile, Kent ve Nüfus**, 1.Bs., İstanbul, İletişim Yayınları, 2015.
- Özbay, Nurhan: **“Türkiye’de Gençlik, Nüfus ve İktidar”, Türkiye’de İktidarı Yeniden Düşünmek**, İstanbul, Varlık Yayınları, 2009.

Öztürk, Azim:

21. Yüzyıl Türkiye'si için Yerel Yönetim Modeli, İstanbul, Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları, 1997.

Polatoğlu, Aykut:

Kamu Yönetimi Genel İlkeler ve Türkiye Uygulaması, Ankara, ODTÜ Yayıncılık, 2003.

Pranab Bardjan &
Dilip Mookherjee:

“The Rise of Local Governments: An Overview”, Ed. Pranab Bardjan and Dilip Mookherjee, **Decentralization and Local Governance in Developing Countries**, London, The MIT Press, 2006.

Seyyar, Ali:

“Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal Politikaların Önemi”, **Yerel Siyaset**, 1.Bs., İstanbul, Okutan Yayıncılık, 2008.

Seyidoğlu, Halil:

Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı, 8.Bs., İstanbul, Güzem Yayınları, 2000.

Stoletov, V.N.&
İ.S. Kon, Y.A.&
Zamaşin, L.S. Blyahman, &
V.V. Poşatayev, & G.N. Volkov:

Toplum ve Gençlik, (Çev: Şükrü Keleş)
İstanbul, Konuk Yayınları, 1979.

Şener, Sami:

Beklentileri, Problemleri ve Düşünceleriyle Türkiye’de Gençlik Olayı, İstanbul, Timaş Yayınları, 1991.

Taşçı, Faruk:

Sosyal Politika Ahlakı, Ankara, Nobel Yayıncılık, 2012.

- Toprak Karaman, Zerrin: **Yerel Yönetimler**, Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF, İzmir, 1992.
- Türkdoğan, Orhan: **Sosyal Şiddet ve Türkiye Gençliği**, Ankara, Mayaş Yayınları, 1985. akt; Hayati Beşirli, **Gençlik Sosyolojisi Politik Toplumsallaşma ve Gençlik**, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2013.
- Versan, Vakur: **Kamu Yönetimi**, İstanbul, Met/er Matbaası, 1976.
- Yaman, Ömer Miraç: **Apaçi Gençlik Gençlerin Toplumsal Davranış Ve Yönelimleri: İstanbul’da “Apaçi” Altkültür Grupları Üzerine Nitel Bir Araştırma**, 3.Bs., İstanbul, Açılım Kitap, 2013.
- Yazgan, Turan: **İktisatçılar İçin Sosyal Güvenlik Ders Notları**, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 2011.
- Yentürk, Nurhan& Kurtaran, Yörük&Mutlu, Gülesin: **Türkiye’de Gençlik Çalışması ve Politikaları**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008.
- Yıldırım, Turan: **Türkiye’nin İdari Teşkilatı**, İstanbul, Alkım Yayınevi, 1997.
- Yıldırım, Selahattin: **Local Government In Denmark**, The National Assosication of Local Authorities, 1.Bs., Copenhagen, 1983.

Yılmaz, Volkan & Oy, Burcu:

Türkiye’de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014.

Yurttagüler, Laden & Oy,
Burcu & Kurtaran, Yörük:

Özerklik ve Özgürlükler Açısından Türkiye’de Gençlik Politikaları, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014.

Tez, Makale ve Raporlar

Aina, T.A.

“West and Central Africa: Social Policy for Reconstruction and Development” Ed. D.Morales-Gomez ,**Transnational Social Policies. The New Challenges of Globalization**, London, 1999, Earthscan, ss. 69-87. Akt. De Haan, Arjen “The Social Policies Of Emerging Economies: Growth and Welfare In China and In India” **International Development Research Centre (IDRC)**, 2013, Working Paper 110, ss. 1-25.

Akın, Mahmut H.

“Gençlik Toplumsallaşmasında Akran ve Arkadaşlık Grupları” ,**Gençlik Araştırmaları Dergisi Sayı 4**, ss. 10-21.

Alkurt, Selhan Özbey:

“Türkiye’de Gençlik Hizmetlerinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Yeri ve Önemi”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 4, 2002, ss. 29-45.

Altın, Aytuğ:

"Kamu Hizmeti Anlayışında Değişim", **Muş Alpaslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, 2013, ss. 101-118.

Avrupa Konseyi:

Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımına İlişkin Yeniden Düzenlenmiş Avrupa Şartı, Strasbourg, 2003.

Baran, Aylin Görgün:

“Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bakış”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, Cilt 1 Sayı 1, 2013, ss. 8-25.

Batat, Ahmet:

Türkiye Yerel Gündem 21 Uygulamalarının Kent Konseyleri’ne Dönüşüm Sürecinin Analizi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE), İzmir, 2010.

Baykal, Tan:

“Türkiye’de Çevre Yönetim Sisteminin Yerel Örgütlenmesi”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 7 Sayı 13, 2010, ss. 476-492.

Bilgen, Hüseyin:

Gençlik Merkezinde Yürütülen Kurslara Katılan Gençlerin İletişim Becerisi ve Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ankara İli YeniMahalle Örneği), (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü), Ankara, 2014.

Çelik, Abdullah:

“Sosyal Belediyecilik Anlayışı: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 16 Sayı 1, 2014, ss. 1-20.

Çelik, Ekin Gülşen:

Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikalara Etkisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE), 2013.

Çetinkaya, Emel:

“Genç İşsizliğinin Teorik Açıklamaları”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, Sayı:58, 2010, ss. 47-54.

Danışoğlu, Emel:

Gençlerin Sosyal Güvenliği ve Gençlik Politikaları, DPT, Ankara, 1992.

Demir, Konur &
Alp Yavaş, Hikmet:

“Kent Konseyleri ile Yerinden Yönetilen Katılımcı Kent Yönetimleri: Yerel Yönetişim Kapsamında Bir Değerlendirme”, **Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi**”, Cilt 4 Sayı 7, 2015, ss. 49-62.

Deniz, Çağlar:

Eğitimli Gençliği Anlamada Yeni Bir Tipoloji Önerisi: Cool Gençlik, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 5 Sayı 2, 2012, ss. 119-121.

Denstand, Finn Yrjar:

Ulusal Gençlik Stratejisi Nasıl Geliştirilir? Gençlik Politikaları Kılavuzu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 455, İstanbul, 2014.

Doğu, Algün & Yetim, A. Azmi:

Yakın Dönem Gençlik ve Spor Politikalarının Değerlendirilmesi, **International Journal of Science Culture and Sport**, Special Issue 1, 2014, ss. 805-813.

Ersöz, Halis Yunus:

“Yerel Yönetimlerde Fonksiyonel Değişim”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 38, 2000, ss. 128-167.

Genç, Yusuf & İsmail Barış:

“Sosyal Hizmetlerin Yeniden Yapılandırılmasında Yerinden Yönetimin İşlevselliği”, **The Journal of Academic Social Science Studies**, Sayı 32 Kış 3, 2015, ss. 111-112.

Gençlik ve Spor Bakanlığı:

Gençlik ve Spor Bakanlığı Stratejik Planı 2013-2017, 2013.

Gençlik ve Spor Bakanlığı:

Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi, Yayın No:57, Ankara, 2013.

Günel, Vehbi Alpay:

"Merkezi Yönetim-Belediye İlişkilerinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği", **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 2013, C:5, S:1, ss. 127-134.

Güneş, Mehmet:

"Almanya ve Türkiye'deki Yerel Yönetimlere Karşılaştırmalı Bir Bakış", **Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Dergisi**, Cilt 8 Sayı 2, 2009, ss. 145-165.

Habitat Kalkınma ve
Yerel Yönetişim Derneği:

2011 Faaliyet Raporu, 2011.

Harmancı, Pınar:

"Dünyadaki ve Türkiye'deki İntihar Vakalarının SosyoDemografik Özellikler Açısından İncelenmesi", **Hacette University Faculty of Health Sciences Journal**, Cilt 1 Supl1, 2015, ss. 3-9.

Hartley, Owen A:

"The Relationship Between Central and Local Authorities", **Public Administration**, 1971, Volume 49, Issue 4, : 439-456 ; akt. Günel, Vehbi Alpay "Merkezi Yönetim-Belediye İlişkilerinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği", **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 2013, C:5, S:1, ss. 127-134.

ILO:

Global Employment Trends for Youth 2013, A Generation At Risk, 2014.

Institut Für Sozialarbeit Und
Sozialpädagogik:

**The Socio-economic Scope of Youth Work
in Europe Final Report, 2007.**

İç İşleri Bakanlığı:

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Faaliyet
Raporu, Ankara, 2015.

İnaç, Hüsamettin &
Ünal, Feyzullah:

“İngiltere’de Yerel Yönetimler”, **Dumlupınar
Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı 16,
2006, ss. 125-140.

İŞKUR:

**2015 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç
Raporu, 2015.**

J. Vargas Hernandez vd.,:

“What is Policy, Social Policy and Social
Policy Changing, **International Journal of
Business and Social Science**, Cilt 2 Sayı 10,
ss. 287-291.

Kalkınma Bakanlığı:

**10. Kalkınma Planı 2014-2018 Gençlik
Çalışma Grubu Raporu, Ankara, 2015.**

Kara, Cihan &Topkaya, Yavuz
&Şimşek, Ufuk

“Aktif Vatandaşlık Eğitiminin Sosyal Bilgiler
Programındaki Yeri”, **Journal of World of
Turks**, Cilt 4 No:3, 2012, ss. 147-159.

Kara, Seyfullah:

“Hz. Peygamberin Elinde Şekillenen İdeal
Gençlik”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**,
Sayı:2, Yıl:2013, ss. 8-29.

Kesgin, Bedrettin: “Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik”, **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 26, 2012, ss. 169-180.

Kesgin, Bedrettin: “Gençlikten Aileye: Gençlik Politikalarında ve Uygulamalarında Değişim”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, Cilt 3 Sayı 1, 2015, ss. 39-64.

Kesgin, Bedrettin: Yoksulluğa Yerel Müdahale “Sosyal Belediyecilik” Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediye Örnekleri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2008.

KONDA Araştırma ve Danışmanlık **Türkiye’de Gençlerin Katılımı**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014.

MEB Aile Tüketici Hizmetleri: **Gençlere Sosyal Hizmet Veren Kurum ve Kuruluşlar**, Ankara, 2011.

Foundation For European Progressive Studies: **Millennial Dialogue Turkey Report**, 2015.

Murat, Naci & Cengiz, M.Ali& Terzi, Yüksel: “Genç Nüfusun Sorun Algılaması: Trabzon Örneği”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C.2 Sayı:7, 2009, ss. 175-184.

Murat, Sedat& Şahin, Levent:

“Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik”, **Sosyoloji Konferansları Dergisi**, Sayı 44, 2011, ss. 1-48.

Negiz, Nilüfer:

“Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi**, Dergisi, Cilt 16 Sayı 2, 2011, ss. 323-341.

Nugent, Rachel:

Population Reference Group Youth In A Global World, Population Reference Bureau, 2005.

Özdemir, M. Çağlar &
Zanbak, Mehmet

“Küresel Dönüşümde Sosyal Politikanın Etkinliği: Dört Perspektiften Değerlendirme”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, 2011, Cilt 61 Sayı 2 ss. 217-233.

Parlak, Bekir:

“Avrupa Birliği Perspektifinden Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri”, **TESAM**, Cilt 1 Sayı1, 2014, ss. 7-40.

Planas, Anna Soler&
Pere Vila, Montserrat:

Assesing Youth Policies. A System of Indicators For Local Government, Evaluation and Program Planning, 45, 2014.

Sarıçayır, Esra:

Avrupa Birliği Gençlik Politikaları Çerçevesinde Gençlik Programı ve Etkileri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE), İstanbul, 2009.

SEKAM:

Türkiye Gençlik Raporu Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri, İstanbul, 2014.

Sevencan, Funda &
Çilingiroğlu Nesrin:

“Sağlık Alanındaki Araştırmalarda Kullanılan Niteliksel Veri Toplama Yöntemleri”, **Toplum Hekimliği Bütünlüğü**, Cilt 26 Sayı 1, 2007,ss.1-6.

Sezer, Özcan &Vural, Tarık:

“Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı”, **Maliye Dergisi**, Sayı 159, 2010, ss. 203-219.

Siurala, Lasse:

European framework of youth policy, Strasbourg, Directorate of Youth and Sport Council of Europe Publishing, 2005.

Suleymanov, Abulfez:

“Çağdaş Türk Toplumlarında Aile ve Evlilik İlişkileri”, **Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi**, Cilt 5, Sayı 17, 2009, ss. 7-17.

- Şahin, M. Cem: Türkiye’de Gençliğin Toplumsal Kimliği ve Popüler Tüketim Kültürü, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 25 Sayı 2, 2005, ss. 157-181.
- Şeker, Murat: **Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçeyi İzleme Raporu**, Tesev Yayınları, İstanbul, 2011.
- Taşçı, Faruk: “Gençlik Hizmetlerinin Arka Planı: Hak Söylemi Üzerinden Değerlendirmeler”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, Cilt 3 Sayı 1, ss. 65-79
- Temur, İsa: “Avrupa Birliği-Türkiye’nin Demografik Yapısı ve Gençlik Politikaları”, **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, C:2, Sayı:3, 2014, ss. 80-101.
- TUIK: **İstatistiklerle Gençlik 2014**, Yayın No: 4374, Ankara, 2015.
- Tunç, Havva: Yurt Dışına Türk Göçü ve Türk Ekonomisine Etkileri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü), İstanbul, 1984, s. 133. ; akt. Murat, Sedat, **Dünden Bugüne İstanbul’un Nüfus ve Demografik Yapısı**, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No:2006-49, 2006.

Türkoğlu, İrfan:

Yerel Yönetimlerde Mali Reform Arayışları: Türkiye'de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayın No: 2009/389, Ankara, 2009.

TÜSİAD:

Yerel Yönetimler Taslağı, Yayın No. TÜSİAD-T/97 – 207, İstanbul, 1997.

UNDP:

Youth Strategy 2014-2017, Empowered Youth, Sustainable Future, New York, 2014.

United Nations:

World Youth Report Youth & Migration, New York, 2013.

United Nations:

2005 Youth Report, 2005.

Üzan, Nizam:

“Belediyeler ve Yerel Gündem 21”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 8 Sayı, 1999, ss. 96-101.

Williamson, Howard:

Supporting Young People in Europe, Principles, Policy and Practice, Strasbourg, Council of Europe, 2002.

Yaman, Ömer Miraç:

“Türkiye’de Gençlik Sosyolojisi Çalışmalarına Dair Bibliyografik Bir Değerlendirme”, **Alternatif Politika**, Cilt 5 Sayı: 2, ss. 114-138.

Yaman, Ömer Miraç &
Tuna, Abdullah Sabit:

Gençlik Çalıştayı: Aile, Eğitim ve Gençlik,
Esenler Belediyesi, 2015.

Yamanoğlu, Melike Aktaş:

“Tüketim Toplumunda Genç Olmak: Dışlanma
Süreçleri ve Karşı Stratejiler”, **Kültür&
İletişim**, Cilt 13 Sayı:2, 2010, ss. 41-79.

Yaşar, Yavuz &
Yaşar, Gülbiye Yenimahalleli:

“Neoliberal Küreselleşme ve Sosyal
Politikada Dönüşüm”, **Mülkiye Dergisi**, Cilt
36 Sayı 274, 2012, ss. 63-92.

Yavuz, Öznür:

Kadınların Toplumsal Hayata Katılımında
Yerel Yönetimlerin Rolü, (Yayınlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim
Üniversitesi SBE), İstanbul, 2015.

Yeşilorman, Mehtap&
Koç, Firdevs:

“Social Policy and Local Administrations in
the Era of Globalization”, **Uluslararası
Hukuk ve Politika**, Cilt 10 Sayı 37, ss. 109-
142.

Yüksek Öğrenim Kredi

2014 Yılı Faaliyet Raporu, 2015.
ve Yurtlar Kurumu:

Zengin, Eyüp & Şahin, Ayhan &
Özcan, Salih:

“Türkiye’de Sosyal Yardım Uygulamaları”,
**Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve
Ekonomi**, Cilt:19, S:2, 2012, ss. 133-142.

Elektronik Kaynaklar

Adalet Bakanlığı Ceza ve
Tekvif Evleri Genel Müdürlüğü: (çevrimiçi) <http://www.cte.adalet.gov.tr/>,
6.2.2016.

Aljazeera: “Özel Yurttan Ayrılmak
İçin 18 Yaş Çok Erken” (çevrimiçi)
<http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/yurttan-ayrilmak-icin-18-yas-cok-erken>,
14.3.2016.

Baykal, Nazan: “Yetki Devri Genişliği ve Yerinden Yönetim”
(çevrimiçi)
<http://www.makaleler.com/yetki-devri-yetki-geni%C5%9Fl%C4%9Fi-ve-yerinden-y%C3%B6netim>, 14.10.2015.

Commonwealth Youth Programme: “Commonwealth Youth Development Index”
(çevrimiçi)
<http://www.youthdevelopmentindex.org/views/index.php#OVER>, 24.3.2016.

Council of Europe: “Youth Participation Brochure” (çevrimiçi)
https://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Coe_youth/Participation/Brochure_tu.pdf,
24.3.2016.

Council of Europe
European Commission: “Country Sheet On Youth Policy Turkey”
(çevrimiçi) <http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668133/Turkey.pdf/0a580f53-3a51-4efd-bcc0-d7c37568ee5e>,
25.3.2016.

ERYICA:

“Avrupa Gençlik

Bilgilendirme Şartı” (çevrimiçi)

<http://eryica.org/sites/default/files/European%20Youth%20Information%20Charter%20I%20Turkish%20Version.pdf>, 30.3.2016.

Gençlik Politikası:

“Kavram Olarak Gençlik”, (çevrimiçi)

<http://genclikpolitikasi.org/kavram-olarak-genclik/>, 12.10.2015.

Gönülaçar, Şener:

“Hizmet Yerinden Kuruluşlar Nelerdir” (çevrimiçi)

<http://nenedir.com.tr/hizmet-yerinden-yonetim-kuruluslari-nedir/>, 14.10.2015.

Frederikshavn Belediyesi:

“Çocuk ve Gençlik Komitesi” (çevrimiçi)

<http://frederikshavn.dk/Sider/B%C3%B8me--og-Ungdomsudvalget.aspx?topemne=9709583b-9c47-4136-b318-5f59195b6c0b>, 2.4.2016.

İstanbul Müftülüğü:

“Gençlik ve Namaz Panelinin İkincisi Gerçekleştirildi” (çevrimiçi)

<http://istanbulmuftulugu.gov.tr/haber-arsivi/2522-genclik-ve-namaz-panelinin-ikincisi-gerceklestirildi.html>, 14.3.2016

Kamu Harcamaları

İzleme Platformu:

“Gençlik Harcamaları” (çevrimiçi)

http://kahip.org/site_media/docs/GENCLIK-INFOGROFIK.pdf, 6.02.2016.

Kalkınma Bakanlığı,: “Onuncu Kalkınma Planı”, (çevrimiçi)
http://tarim.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2014/12/Onuncu_Kalkinma_Plani.pdf, 15.10.2015.

Kılıçarslan, Fatih: “Gençlik Sorunları ve Çözüm Önerileri”, (çevrimiçi)
<http://www.manevisosyalhizmet.com/?p=286#more-286>, 26.11.2015.

Kopenhag’ın Uyum Politikası (2011-2014): “Şehre Katılın Yurttaşlık +Katılım”, s. 10-15. (çevrimiçi)
<http://oversaettergruppen.dk/wordpress/wp-content/uploads/2015/03/Integrationspolitikken - tyrkisk.pdf>, 2.4.2016.

Kredi Yurtlar Kurumu: “Kyk Burs Başvurusu” (çevrimiçi)
<http://www.kykbursbasvurusu.com/node/36>, 6.02.2016.

Mevzuat Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü: “Gençlik ve Spor Bakanlığının Görevleri” (çevrimiçi)
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=4.5.638&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch>, 24.12.2015.

Mevzuat Geliştirme ve
Yayın Genel Müdürlüğü:

“Gençlik Merkezleri Yönetmeliği” (çevrimiçi)
[http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?
MevzuatKod=7.5.4137&sourceXmlSearch=GEN%C3%87L%C4%B0K%20MERKEZLER
%C4%B0%20Y%C3%96NETMEL%C4%B0
%C4%9E%C4%B0&MevzuatIliski=0](http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4137&sourceXmlSearch=GEN%C3%87L%C4%B0K%20MERKEZLER%C4%B0%20Y%C3%96NETMEL%C4%B0%C4%9E%C4%B0&MevzuatIliski=0),
24.12.2015.

Resmi Gazete:

5216 sayılı Büyükşehir
Belediye Kanunu 25531, 2004.

Resmi Gazete:

5393 sayılı Belediye Kanunu, 25874, 2005.

Ulusal Gençlik Parlamentosu:

“Çalışma Yönergesi” (çevrimiçi)
[http://ulusalgenclikparlamentosu.net/wp-
content/uploads/2014/12/ugp_calisma_yonerg
esi.pdf](http://ulusalgenclikparlamentosu.net/wp-content/uploads/2014/12/ugp_calisma_yonergesi.pdf), 30.3.2016.

UNESCO:

“Turkey Genel Information” (çevrimiçi)
[http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/c
ountry-
profile.aspx?regioncode=40530&code=TUR](http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/country-profile.aspx?regioncode=40530&code=TUR),
24.3.2016.

UNFPA:

“2014 Dünya Nüfus Günü Gençlere Yatırım”
(çevrimiçi)
[http://www.un.org.tr/news/WPD2014BilgiNot
u.pdf](http://www.un.org.tr/news/WPD2014BilgiNotu.pdf), 6.10.2015.

World Assembly of Youth:

“Youth Issues” (çevrimiçi)
<http://www.way.org.my/youth-issues>,
24.3.2016.

UNFPA:

“Dünya Nüfusunun

Durum Raporu 2014” (çevrimiçi)

<http://www.unfpa.org.tr/v2/pages/posts/duenya-nuefusunun-durumu-raporu-2014-462.php>,

6.10.2015.

